

DE GEEST VAN VRIJHEID BEGINT DOOR TE DRINGEN

GEBOREN UIT EEN LATENT
GEVOEL VAN CULTUREEL
ONBEHAGEN

SOCIALE ASPECTEN VAN 'HOLLANDIA'
HOLLANDSCHE FABRIEK VAN
MELKPRODUCTEN EN VOEDINGS-
MIDDELEN N.V. IN VLAARDINGEN
FRANS ASSENBERG

VIJFTIG JAAR VRIJE ACADEMIE, VIJFTIG
JAAR KUNSTEDUCATIE IN VLAARDINGEN
HENK HORSTEN

HISTORISCH JAARBOEK VLAARDINGEN 2018

HISTORISCH JAARBOEK VLAARDINGEN 2018

Afbeelding omslag:

Jubileumzeefdruk Hollandiagebouw vervaardigd door Peter Dumas in 1990.

Omslagontwerp en vormgeving:

Klaas Bloem, Stout Grafische Dienstverlening.

Deze uitgave kwam tot stand met medewerking van:

Van Gastel Notariskantoor

A. Maat-Grijsen

Nederlandse Zouthandel B.V.

Jac. Verkuil Bloemsierkunst

Vlaardingse Assurantie Combinatie VLASCOM CV

Dr. G. van der Weijden

HISTORISCH JAARBOEK VLAARDINGEN 2018

een uitgave van de
Historische Vereniging Vlaardingen

met medewerking van het
Stadsarchief Vlaardingen

tweeënveertigste jaargang

Opmaak en druk:
Stout Grafische Dienstverlening, Vlaardingen

Redactie Jaarboek:
Ellen Boonstra-de Jong
Han van Elk
Jan van Hemert
Hans Mathijssen
Arie Stolk
Gera van der Weijden

Ook publiceren in het jaarboek?

De redactieleden proberen ieder jaar een boeiend en interessant jaarboek samen te stellen. Dat lukt niet zonder de bijdragen van vele auteurs. Wilt u ook eens een artikel voor het jaarboek schrijven? Neem contact op met Arie Stolk voor o.a. de auteursrichtlijnen (arie.joke.stolk@hetnet.nl).

De redactie beslist over de plaatsing van een artikel in het *Historisch Jaarboek Vlaarding*
De auteur is eindverantwoordelijk voor de inhoud van het artikel

Cip-gegevens Koninklijke Bibliotheek, Den Haag

Historisch

Historisch Jaarboek Vlaarding/
Historische Vereniging Vlaarding - (1977) -S-
Vlaarding:

Historische Vereniging Vlaarding
ISSN 0169-3964

Versijnt jaarlijks

Tweeënveertigste jaargang. 2018/ met medewerking van het
Stadsarchief Vlaarding. - ill.

ISBN/EAN: 978-90-71731-38-9

SISO zhol 938.1 UDC 942.2*3130(058) NUGI 480

trefw.: Vlaarding, geschiedenis, jaarboeken

INHOUD

7	Woord vooraf
8 - 39	De geest van vrijheid begint door te dringen Sociale aspecten van 'Hollandia' Hollandsche fabriek van Melkproducten en Voedingsmiddelen N.V. in Vlaardingen <i>Frans Assenberg</i>
40 - 73	Geboren uit een latent gevoel van cultureel onbehagen Vijftig jaar Vrije Academie, Vijftig jaar kunsteducatie in Vlaardingen <i>Henk Horsten</i>
74 - 75	'Blijf met je poten van ons beeld af' <i>Ellen Boonstra-de Jong</i>
76 - 103	Kroniek van Vlaardingen 1967 <i>Truus Eling-Sips</i>
104 - 131	Kroniek van Vlaardingen 2017 <i>John Ditiecher</i>
132 - 133	Archeologische Werkgroep Helinium
134 - 135	Stadsarchief
136 - 137	Archeologie
138 - 139	Historische Vereniging Vlaardingen
140 - 141	Streekmuseum Jan Anderson
142 - 143	Museum Vlaardingen

AUTEURS

Frans Assenberg (1946) is een gepensioneerd assurantie- en pensioenmanager. Als (amateur-)historicus en regionaal journalist schreef hij een groot aantal artikelen en boeken over zowel lokaal historische onderwerpen als over politiek, cultuur en eigenlijk over van alles. Daarnaast was en is hij actief in Museum Vlaardingen en voorziet hij als fotograaf zijn artikelen van de nodige illustraties. Voor het Stadsarchief Vlaardingen maakt hij als vrijwilliger opnames van o.a. straten die een verandering (hebben) ondergaan. Een belangrijke publicatie van zijn hand is het boek over de *Geschiedenis van de Palestijnen in Vlaardingen* dat nog regelmatig in de publiciteit komt vanwege landelijke aandacht voor deze bevolkingsgroep. Samen met Arie van der Hoek schreef hij het *Vlaardings Molenboek*. Daarin geven zij een integraal overzicht van de industrie- en watermolens die in Vlaardingen en Vlaardinger-Ambacht hebben gestaan. In juni 2018 kwam zijn nieuwe boek gereed dat handelt over *Vlaardingen in 1945-1950*. Daarin komen diverse aspecten aan de orde op het terrein van (haring)visserij, industrie, religie, cultuur, sport enz. In het Diaconaal Missionair Centrum is Frans Assenberg o.a. actief als redacteur van *De Vaan*, een periodiek dat via e-mail onder de vrijwilligers wordt verspreid. Verder zit hij graag op de fiets om zijn conditie op (een hoog) peil te houden.

Henk Horsten werd in 1949 geboren in Rotterdam. Sinds 1969 woont hij in Vlaardingen. Hij studeerde aan de Academie voor Beeldende Kunsten te Rotterdam en volgde colleges over stedenbouw aan de Academie voor Bouwkunst te Rotterdam. Werkzaam was hij o.a. bij het Bouwcentrum en Stedenbouwkundig Bureau Stad en Landschap, beide in Rotterdam. Nadat hij deel had genomen aan creatieve, pedagogische en didactische bijscholing, begon hij in 1972 als parttime docent beeldende vorming bij het Centrum voor Culturele Vorming in Rozenburg. In 1980 werd hij eveneens stafmedewerker en consulent beeldende vorming voor het basisonderwijs. In 1987 trad Henk Horsten als fulltime directeur in dienst van de Stichting de Vrije Academie in Vlaardingen.

WOORD VOORAF

In het beeldbepalende Hollandiagebouw aan de Oosthavenkade worden veertien appartementen gerealiseerd. Het pand deed lang dienst als kantoor van de Hollandsche Fabriek van Melkproducten en Voedingsmiddelen N.V. Hollandia. Vele Vlaardingers vonden er een werkring. De oprichter van deze onderneming, de heer H.W. Hummelinck, voerde een voor zijn tijd opvallend sociaal beleid. Frans Assenberg schrijft daarover in het artikel *De geest van vrijheid begint door te dringen*. Nadat Hollandia het hoofdkantoor naar Amsterdam had verplaatst, kocht de gemeente Vlaardingen het pand in 1975. Voor het bestuur van de tien jaar eerder opgerichte Vrije Academie was dat een buitenkans. Het mocht daar zijn succesvolle activiteiten verder uitbreiden.

In het artikel *Geboren uit een latent gevoel van onbehagen* neemt Henk Horsten ons mee in de stormachtige ontwikkeling van de academie. Duizenden Vlaardingers moeten het gebouw door de jaren heen zijn binnengestapt om de eigen creatieve talenten te ontdekken. Maar, laten we eerlijk zijn, ook de mensen die er nog nooit een voet over de drempel hebben gezet, houden hun pas in als zij langs de Westhavenkade kuieren en het Hollandiagebouw aan de overkant ontwaren. De mensen die er gaan wonen zijn geluksvogels.

Over Hollandia gesproken: In 1967 bracht het bedrijf éénliterzakken gepasteuriseerde melk op de markt. Niet langer de glazen melkfles, maar een blauwe schenkan van plastic, met daarin de literzak melk, sierde voortaan de gedekte tafel. In hetzelfde jaar werd het laatste perceel in Vlaardingen aangesloten op aardgas. Vijftig jaar later moeten we weer van het gas af. Zo snel kan het gaan.

Vlaardingen stond even in het centrum van de landelijke belangstelling toen er op 4 november 2017 de E. colibacterie werd aangetroffen in het Vlaardingse drinkwater en het water voor gebruik eerst drie minuten moest worden gekookt. Het zijn zomaar wat grepen uit de vele gebeurtenissen die plaatsvonden in de jaren 1967 en 2017. Truus Eling-Sips en John Ditiecher zochten het allemaal uit en legden het vast in de kronieken.

Dankzij de genereuze giften van sponsors is het ook dit jaar weer gelukt een *Historisch Jaarboek Vlaardingen* uit te geven. Klaas Bloem van Stout Grafische Dienstverlening zorgde ervoor dat tekst en beeld in een mooi jasje werden gestoken. Veel dank gaat uit naar de kunstenaar Peter Dumas. Hij gaf toestemming om de zeefdruk die hij maakte van het Hollandiagebouw, te gebruiken voor de omslag.

Namens de redactie,

Ellen Boonstra-de Jong
november 2018

FRANS ASSENBERG

DE GEEST VAN VRIJHEID BEGINT

SOCIALE ASPECTEN VAN 'HOLLANDIA'
HOLLANDSCHE FABRIEK VAN MELKPRODUCTEN EN
VOEDINGSMIDDELEN N.V. IN VLAARDINGEN

DOOR TE DRINGEN

'De oprichter en eerste directeur van Hollandia, de heer C.H. Wagenaar Hummelinck, was een ondernemend man die niet schroomde nieuwe wegen in te slaan om zijn doel te bereiken.' Met deze welluidende zin in het personeelsblad van de Melkfabriek Hollandia uit maart 1957 is kernachtig samengevat waar de energie vandaan kwam van de grote baas van deze bekende en één van de belangrijkste ondernemingen die Vlaardingen gekend heeft. Maar, hij was meer dan dat, veel meer. Hummelinck gaf zijn fabriek een opvallend sociaal imago. Vreemd genoeg zou hij niet al te veel contact hebben gehad met zijn arbeiders. Sociaal, maar toch ook enigszins afstandelijk derhalve. In het Vlaardingse Stadsarchief ligt veel materiaal over Hollandia. Te veel om in één artikel te behandelen. Ik beperk mij daarom tot de sociale paragraaf van het fenomeen Hollandia.

Constant Hendrik Wagenaar¹ Hummelinck werd geboren in 1843 in het Brabantse Asten.² Voorafgaand aan zijn dienstneming in het leger maakte hij met het Schiedamse schip De

Constant Hendrik Wagenaar Hummelinck, oprichter van de Hollandia Fabriek van Melkproducten en Voedingsmiddelen N.V. Hij was directeur van 1882-1914. (Collectie Streekmuseum Jan Anderson).

Heilige Willibrordus een reis naar Nederlands Oost-Indië, zoals Indonesië toen heette. Hij koos voor een militaire loopbaan, waarbij zijn voorkeur uitging naar de uitrusting van de artillerie. In 1871 trouwde hij met Cornelia Elisabeth van Andel. Het stel kreeg drie kinderen: Maurits Daniël, die al na zes dagen overleed, Jan Maurits en Marius Gerrit. Waarschijnlijk in 1881 zou hij een belangrijke beslissing hebben genomen: hij gaf zijn militaire loopbaan op en sloeg een andere richting in.³ Hij was gefascineerd door de uitvinding van de Amerikaan Gail Borden, die in 1856 kans had gezien melk door verdamping en onder toevoeging van suiker te condenseren. Dit procédé was in Europa alleen nog maar in Zwitserland in praktijk gebracht. Hummelinck ging naar Zwitserland, waarschijnlijk naar de firma Nestlé en stelde zich daar op de hoogte van deze nieuwe technologie. Dat Hummelinck het plan ontwikkelde een melkfabriek op te richten is geen nieuws meer. Wel is het opvallend met welk schijnbaar gemak hij een flinke financiële basis daarvoor legde. Hij wist namelijk in Den Haag, waar hij woonde, een aantal relaties/vrienden zo ver te krijgen dat zij met hem in zee gingen. Hummelinck had zijn oog laten vallen op enkele niet meer in gebruik zijnde panden van de failliete boterfabriek Vacca van J.W. Muurling van rederij Het Noorden aan de Oosthavenkade. Vlaardingen genoot daarbij zijn voorkeur vanwege zijn gunstige ligging: omringd door de grazige weiden van Delfland en aan het water. Plus: Vlaardingen lag in de onmiddellijke omgeving van het grote Rotterdam. Dit was vooral ideaal voor de aanvoer van grondstoffen en de verschepping van zijn producten naar het buitenland.

Vlaardingen was in die tijd een vissersstad, maar er werden steeds vaker industrieën rond de Oude Haven gevestigd. De melkfabriek Hollandia begon haar activiteiten in 1882. Met de uitgifte van aandelen, die werden aangeschaft door een groot aantal heren, die blijkens hun achtergrond deel uitmaakten van de hogere Nederlandse klasse, financierde hij zijn business. Een zestal van hen vormde de raad van commissarissen van de kersverse naamloze vennootschap. C.H. Hummelinck werd directeur. Met het geld van de eerder gemelde emissie schafte hij de panden aan de Oosthavenkade en allerlei machines en installaties aan. De Fabriek van Melkproducten Hollandia kon van start gaan. Constant Hendrik Hummelinck bleek een zakelijke inslag te hebben, want er was nogal wat moed voor nodig om, zonder enige ervaring, een melkfabriek te beginnen, terwijl er eigenlijk militair bloed door zijn aderen stroomde. Uit zijn keuzes voor het aannemen van personeel bleek zijn voorkeur uit te gaan naar mensen met een militaire achtergrond. Zijn eigen loopbaan zal daaraan niet vreemd zijn geweest. Voormalig wethouder G. Walstra schreef er over: 'Uit overleveringen van oud-personeel is mij wel gebleken dat op kantoor zekere militaire gebruiken nog geldig waren. Als de 'oude heer' zoals de heer Hummelinck werd genoemd, het kantoor binnentrad, verzezen alle aanwezigen van hun zitplaats en stelden zich met de pinken op de naad van de broek op, naast de bureaux. Er is mij ook verteld dat, wanneer de

portier de oude heer aan de telefoon kreeg hij heel beleefd de pet af nam.⁴

Om na te kunnen gaan in welke wereld Hummelincks melkfabriekje ging draaien, het personeelsbestand telde inclusief de directeur elf man, kijken we eerst naar het wereldtoneel om vervolgens op de Oosthavenkade in Vlaardingen uit te komen. De focus ligt dan op de positie van de arbeider en de veranderingen die aanstaande waren of al aan de gang waren.

Het proletariaat

De leefomstandigheden van arbeiders waren in 1850 veelal buitengewoon slecht. Door de opkomst van industrieën groeiden de steden en mensen zagen zich genoodzaakt deel te nemen aan het collectieve arbeidsproces. Het proletariaat ontstond. Onder invloed van politieke teksten van Marx en Engels kwam een tegenbeweging op gang, waarbij het proletariaat diverse denkfases ontwikkelde. Gaandeweg werd deze laagste en armste bevolkingsgroep zich bewust van haar positie en er ontstonden 'zelfbewuste organisaties,' met name vakbonden.⁵ Het werken in een collectief gaf een gevoel van solidariteit. Maar een begin van inzicht in de eigen situatie was nog niet ontwikkeld. Het omzetten ervan in doelgericht handelen, zoals acties, stakingen of het voeren van een juridische strijd, was een moeizaam en langdurig proces.

Nederland veranderde in de 19e eeuw. Nieuwe rijken, de *nouveaux riches*, zoals industriëlen, groothandelaren en scheepsmagnaten, manifesteerden zich. Om hun ambities vorm te geven stortten zij zich op het openbare en culturele leven, waaruit hun voorgangers zich terugtrokken. Ook op financieel en economisch terrein waren zij maatschappelijk aanwezig.⁶ Bedrijvigheid was in de 19e eeuw kleinschalig, massale fabrieksarbeid kwam in Nederland pas aan het eind van die eeuw op. Steden groeiden en de bevolking groeide mee. Fabrieken verschenen in en bij de steden en grauwe en eentonige arbeiderswijken verrezen buiten de oude stadskernen. Het ging daarbij meer om de kwantiteit dan om de kwaliteit van hun woningen. Zo kreeg Schiedam de Brandersbuurt, schamele huizen, zwartgeblakerd door de vele rokende schoorstenen. Het werk in de branderijen was niet iets voor fijngebouwde lieden. De branders maakten lange dagen en het afmattende werk in een benauwde omgeving zal niet hebben bijgedragen aan een hoge levensverwachting. Reeds om drie uur 's nachts gingen de brandersknechts naar hun werk. 'Porders' hadden deze mannen dan al wakker gemaakt. Het werk op de (haring) visserij vanuit Vlaardingen was van een heel andere orde. Het werk was zwaar, maar de teamgeest maakte veel goed. De verdiensten, het was seizoenwerk, waren wisselend en in de wintermaanden waren de vissers op kerk en armenzorg aangewezen. In deze stad zorgde de visserij, een monocultuur, voor werk op vele verwante terreinen. Het dominante kerkleven maakte het dorpsgevoel compleet.

Directeur C.H. Hummelinck in 1907. (Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

Industrieën

Toch, ook in Vlaardingen diende de industrie zich aan. Reeds in de tweede helft van de 18e eeuw verschenen industriemolens aan de Galgkade. Er werd snuif gemalen, hout gezaagd en rijst gepeld. Na 1866 kwam er een omslag. De zeillogger verving in betrekkelijk korte tijd de oude hoeker. Dit type, een kielschip, was een nieuw vaartuig afkomstig uit Frankrijk. Men kon zich niet voorstellen dat een dergelijk rank schip het in de drijfnetvisserij kon opnemen tegen de beproefde buizen en hoekers die daarenboven ook nog meer laadruimte hadden. Maar, de voordelen van de logger wogen op tegen die van de hoeker. In oktober 1896 kwam de eerste stoomlogger in de vaart. 'Stoomfietsen' of 'Fietsen' werden ze in Vlaardingen genoemd. Het betekende voortzetting van de visserij. De komst van een modernere vorm van het pellen van rijst maakte dat langs de Westhavenkade grote loodsen verschenen, waaruit zich later de stoommeelfabriek De Maas ontwikkelde van de gebroeders Van Dusseldorp. Ook in Rotterdam bouwden zij een grote meelfabriek die zou uitgroeien tot het bekende Meneba-concern.

Met de komst van de Haagse heer C.H. Hummelinck naar Vlaardingen in 1882 werd de aanzet gegeven tot een voedselproducent op een on-Vlaardingse schaal. Maar dat wisten de inwoners toen nog niet. De balans over het eerste jaar, het had kennelijk weinig nut een uitgebreide winst- en verliesre-

kening te publiceren, liet zien dat er diverse installaties waren aangeschaft en geplaatst in de gekochte gebouwen. Wel gaven commissarissen uitleg over de post winst en verlies op de balans. Het aanvangsjaar van Hollandia werd afgesloten met een bedrag van f 14.370,99½. Wel negatief (en let op het halfje!). De machinerieën konden pas na het passeren van de oprichtingsakte in februari 1882 worden aangeschaft en begin augustus van dat jaar werden zij echt operationeel, dat wil zeggen dat toen pas melk kon worden gecondenseerd. Per 1 april van datzelfde jaar werden de melkcontracten bij de boeren afgesloten.

Oude boerderij in de Zuidbuurt in Vlaardingen. (Foto Frans Assenberg).

Uiteraard waren er opstartproblemen, het personeel moest worden ingewerkt en de kwaliteit van de geproduceerde melk, kaas en boter was niet zoals die zou moeten zijn. 'Bovendien', schreven commissarissen in hun verslag, 'waren en bleven de prijzen der zuivelproducten ongekend laag, zoodat twijfel mag rijzen, of wel ééne der natuurboterfabrieken in 1882 goede zaken deed'. Voor ons verhaal is het opvallend dat aan de creditzijde van de balans een postje is opgenomen van f 60. 'Ziekenfonds' staat er bij. De eerste tekenen van een ingezet humaan en sociaal beleid. Opvallend aan het maken van gecondenseerde melk was het feit dat in de beginfase van de melkfabriek een varkensmesterij op het complex aanwezig was. Een oude baas, de chef-machinist Hertog, wist later te vertellen, dat toen hij in 1887 in dienst kwam, er varkens gehouden werden op het terrein van de Hollandiafabriek aangezien er regelmatig afgekeurde melk uit Engeland terugkwam. Om het enigszins rendabel te maken werd deze melk dan aan de varkens ter beschikking gesteld. En die wisten er wel raad mee. De varkens verdwenen evenwel al snel weer.

Het personeelsbestand van de kersverse melkfabriek bestond uit tien mannen. Hun namen zijn het vermelden waard. Zij zetten de schouders onder een idee en hielpen zo de stad Vlaardingen verder onder de ongetwijfeld bezielende leiding van de heer Hummelinck. Het waren Dirk van Heijningen, V. van Heijningen, P. Boer, J. Bos, T. Holierook, Teun van de Berg, Piet Foesert, J. Noordermeer, Noordermeer (voorletter onbekend fa.) en J. Nieuwland. Dirk van Heijningen was één van de bekendste werknemers. Hij klom op tot chef melkfabriek. Dirk zou volgens de overlevering zijn eerste opslag hebben ontvangen omdat zijn vrouw Hillegonde van Dam

zwanger was en niet langer kon werken.⁷ Het echtpaar woonde in de Vlaardingse Eendrachtstraat, later verhuisden zij naar de er-naast gelegen Callenburgstraat. Dirks beroep is dan opzichter. Om kennelijk dicht bij het werk te kunnen wonen, vinden zij een huis aan de Oosthavenkade nummer 30. Van Heijningen was een echte 'trekker' van de Hollandia-
kar. Iedereen kende hem en hij was een goed raadgever. Toen hij in 1941 overleed, was het directeur Marius Gerrit Hummelinck die gevoelige woorden sprak over deze gewaardeerde werknemer.

All over the world

Terug naar de start van de onderneming. De daarop volgende jaren waren eveneens zonder winstsaldo, wel was er verlies. De post 'ziekenfonds' liet een stijging zien en het bedrijf ging langzamerhand lopen. Er werd gecondenseerde melk gemaakt en geëxporteerd over de hele wereld, met name naar Engeland. De gecondenseerde melk werd vooral door mijnwerkers genuttigd. Een obligatielening moest ervoor zorgen dat rekeningen betaald werden. Hummelinck had kennelijk een goed netwerk, want zijn vriendjesaandeelhouders hadden geduld met de Haagse zakenman en zijn nadelige saldi en schonken hem vertrouwen en daarna een lening. Uit deze exercitie valt op te maken dat Hummelinck een serieus man was die wist wat hij deed met zijn melkfabriekje en zijn vrienden wist te overtuigen van de noodzaak geld te steken in zijn business.

In die tijd, althans in het agrarische Vlaardinger-Ambacht, produceerden de koeien melk die de boeren zelf tot boter en kaas verwerkten. De boerenbedrijven waren eigenlijk te klein om aan de vraag naar producten van een hogere kwaliteit te

Rechterpagina: Leden van de Raad van Commissarissen en oprichters van Hollandia. (Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

A.S. VAN OMMEREN

Dr. J. Th. MOUTON
PRESIDENT COMMISSARIS

W. VAN HOUWENINGE
VAN SPRANG

RAAD VAN COMMISSARISSEN EN DIRECTEUR

□ □ OPRICHTERS □ □

□ □ DER □ □

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

□ „HOLLANDIA” □

HOLLANDSCHE FABRIEK

VAN

□ MELK PRODUCTEN □

EN

□ VOEDINGS MIDDELEN □

GEVESTIGD TE 'S GRAVENHAGE

HOOFDKANTOORTE VLAARDINGEN

J. W. OPSTELTEN

Dr. J. COERT

1882-1907

C. H. HUMMELINCK
DIRECTEUR

voldoen. Zij verkochten hun melk dan ook aan de melkfabriekjes die verenigd waren in coöperaties. Eén ervan was de Coöperatieve Stoomzuivelfabriek Emous van Klaas Roodenburg aan de Kethelweg in Vlaardinger-Ambacht. Een andere melkfabriek was de V.M.C., de Vlaardingsche Melk Centrale, die in de jaren '50 liquideerde. Deze was ontstaan uit een fusie met onder andere Emous. De vraag naar grootschaligheid werd gevoeld en ook Hummelinck zag dat wel in. Maar zijn focus lag voornamelijk op het condenseren van melk, deze inblikken en dan exporteren. In een artikel over dit onderwerp schrijft Trudy Werner-Berkhout: 'In Maasland was eind negentiende eeuw een zuivelfabriek. In 1898 verleende de gemeente een vergunning aan de roomboterfabriek Ons Bestaan van Simon Bijl voor het plaatsen van een stoomketel. In 1906 is er sprake van een stoomzuivelfabriek. De naam Ons Bestaan werd weinig gebruikt. Men sprak van 'de fabriek van Van Geest', omdat vader en zoon Ary en Piet van Geest er later de leiding kregen. In 1925 werd de fabriek opgeheven; waarschijnlijk omdat er toch te weinig melk werd aangeleverd ten einde te kunnen blijven draaien. Er was concurrentie van de Hollandiafabriek in Vlaardingen.'⁸

In die stad was de Hollandsche Fabriek van melkproducten NV Hollandia een groot succes. Tienduizenden liters melk uit de omgeving werden hier dagelijks afgeleverd. De boeren in de buurt brachten de melk zelf. Degenen die verder woonden, lieten hun melk vervoeren per schuit naar het Delftse Veer. Daar werden de schuiten opgewacht door de met paarden gespannen wagens van Hollandia. Die Hollandiawagens zagen er volgens de overlevering altijd keurig netjes uit. De directie

stond er immer op dat op elk terrein 'zindelijkheid betracht moest worden'.⁹

Een veilige en fatsoenlijke omgeving

De sociale hervormers hoopten dat, door middel van verheffende activiteiten, de situatie en de toekomst van de arbeiders zouden verbeteren en dat de arbeidersgezinnen konden worden binnengeloodst in een veilige en fatsoenlijke omgeving.¹⁰ Aan het eind van de 19e eeuw waren er demonstraties in Europa voor een achturige werkdag. De inzet voor die verkorting van de arbeidstijd maakte deel uit van het gevecht om het bestaan en de emancipatiestrijd van de werkende klasse. Een enquête inzake de arbeid gaf aan dat er meer sociale wetgeving kwam. De Arbeidswet van 1889 voorzag tevens in de aanstelling van drie arbeidsinspecteurs voor halve dagen. Dezen zouden onder andere moeten toezien op de naleving van de arbeidstijden. Domela Nieuwenhuis vond het zo'n aanfluiting dat hij in de Tweede Kamer tegenstemde.¹¹ Kennelijk zag Hummelinck al deze ontwikkelingen ook gebeuren en nam hij maatregelen door beetje bij beetje op zijn eigen manier het sociale pakket uit te breiden. In het jaarverslag over 1889 gaf hij daar blijk van.

De melkfabriek Hollandia draaide zes jaren met verlies, maar maakte in 1887 winst. Het fabriekje was een fabriek geworden waar grote cijfers bij hoorden. 'Zooals u door bijgaande

De blikfabriek in Vlaardingen. Niet ongevaarlijk al die drijfriemen... (Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

bescheiden zal blijken, hebben wij redenen tot tevredenheid over de resultaten van het jaar 1889,' schreef hij aan de commissarissen. Er was veel meer geproduceerd en 'groot kapitaal' omgezet. Hij repte over een omzet van meer dan 11 miljoen gulden, waarvoor meer dan 4 miljoen liter melk werd gebruikt en waarvan bijna 4,7 miljoen 'busjes' (met gecondenseerde melk) werd gemaakt. Daar stonden uiteraard weer grote investeringen tegenover. Zo gaat dat nu eenmaal met groei. Dat uitte zich ook in het opzetten van afdelingen in Maasland, De Lier en 's Gravenmade.¹² Het ging hier om ontvangstations voor melk en hij gaf aan dat het vervoer van de melk thans in de winter met een 'expresse stoomboot' werd verzorgd.¹³ Er volgt dan een lijstje met explicaties over de verschillende posten waarbij hij ook aandacht besteedt aan de noden en behoeften van het personeel.¹⁴ Als directeur Hummelinck in het jaarverslag de kosten van het verslagjaar met die van het jaar ervoor vergelijkt, valt onder andere op dat de loonsom in 1888 'beduidend lager' is, terwijl de lonen gelijk bleven. De gemiddelde hoogte van een weekloon in de fabriek bedroeg in 1889 f 10,43. De 'Stoomzuivelfabriek Aurore' in Rotterdam werd voor Hummelinck een geduchte concurrent, later nam hij haar over. Een zeer belangrijk aandeel in de progressie van deze onderneming had de afdeling gecondenseerde melk.

Een ontstellend feit

'Toen de invoering der Ongevallenwet in 1900 voor het eerst het aanleggen van officieele loonstatistieken noodig maakte, kwam het ontstellende feit aan het licht, dat het doorsnee arbeidersloon in Nederland f 7 à 8 per week bedroeg,' schreef Henriëtte Roland Holst-van der Schalk in haar boek *Kapitaal en arbeid in Nederland*. De arbeidsduur van volwassen mannen was op geen enkele wijze door een wet geregeld en was als regel buitensporig lang, waarbij in tal van beroepen werktijden van 13 tot 14 uur voorkwamen, ook bij het spoorwezen. In de Rotterdamse haven werd toen niet zelden 50 à 60 uur achtereen gewerkt. Volgens Hummelinck was de salariering voldoende: 'In 1889 werd betaald voor grondstoffen, arbeidsloon, vrachten, algemene en productiekosten tezamen f 695.270,34.' Aan lonen betaalde hij f 51.254,51, waaruit blijkt dat hij ongeveer 95 mensen in dienst had. 'De arbeidsloons mogen naar onze maatstaf van betalen (stukwerk voor alles) voldoende worden genoemd,' rapporteerde hij. Een staat in het archief geeft een ander beeld. De arbeider in zijn melkfabriek had een gemiddeld salaris van f 11,44, maar een arbeider in zijn blikfabriek deponeerde aan het einde van een lange werkweek slechts f 6,88 in zijn portemonnee. De berekening is gebaseerd op een periode van 52 weken, hetgeen inhoudt dat vakantie kennelijk nog een onbekend fenomeen was. Ontstellend? Tegenover deze particuliere perikelen stond in 1888 de zakelijke mededeling dat er voor het eerst dividend zou worden uitgekeerd. Het was knap om een nieuw product op de markt te zetten en er binnen een paar jaar aan te gaan verdienen. Een kleine tegenvaller was toen wel het beroep dat

moest worden gedaan op het ziekenfonds. Er was een debet ontstaan ten gevolge van de kosten van een influenza-epidemie. Hummelinck wilde het bedrag snel weer aanzuiveren.

'Dus Berg, maak een plan'

Het vervoer van melk over grote afstanden had zo zijn nadelen, met name bij warm weer. Het gemis van een tweede fabriek in een groot weidegebied deed zich voelen. Men kwam uit op Friesland en daar viel de keuze op de plaats Bolsward. Om aan de benodigde guldens te komen, werden in 1893 nieuwe aandelen uitgegeven tot een bedrag van 250.000 gulden. Hummelinck gaf toen een mooi staaltje van leiderschap en psychologisch inzicht ten beste, waarmee hij zijn ondergeschikten tot zelfstandigheid wist op te voeden en hun energie wist te prikkelen. Hij zei namelijk op een dag tegen zijn in dienst zijnde bouwkundige/architect Pleun van den Berg en de eerder gememoreerde chef-machinist A. Hertog dat de vennootschap een stuk grond in Bolsward had gekocht en dat daarop een nieuwe melkfabriek moest worden gebouwd: 'Julie zijt lang genoeg hier om te weten wat er voor een gecondenseerde melkfabriek noodig is, dus Berg, maak een plan voor een nieuwe fabriek, en Meester Hertog, zorg dat in het plan alle machines en werktuigen zoo economisch mogelijk geplaatst kunnen worden. Ik moet veertien dagen voor zaken naar het buitenland, zorg dat als ik terugkom alles in orde is.' Dat klonk stoer en dat was het ook wel, maar bij terugkeer van de grote baas lag het plan er wel en werd het goedgekeurd. Berg kon aan de slag in het Friese. Een kleindochter van de oud-medewerker van de eerder genoemde Van Heijningen vertelde later dat ook haar opa lid was van de Bolsward-delegatie.

Pleun van den Berg (1863) werd op latere leeftijd architect B.N.A.¹⁵ Toen hij twaalf jaar was, verliet hij de openbare lagere school waar hij meetkunde leerde. Hij bekwaamde zich als timmerman en raakte thuis in het molenaarsvak. De werkdagen waren toen twaalf lange uren, maar in de avonden volgde hij in Vlaardingen tekenlessen die hem een prijs opleverden die aan hem werd uitgereikt door de burgemeester. Na een langdurige ziekte werd hij aangesteld als opzichter bij de bouw van een sigarenfabriek in Vlaardingen. Het ontwerpen en de bouw van de Hollandiamelkfabriek in Bolsward maakte hem zodanig bekend dat hij op 25 september 1905 aan Hare Majesteit Koningin Wilhelmina werd voorgesteld. Vanuit de Hollandia ging hij op z'n 70e met pensioen.¹⁶ De fabriek in Bolsward ging draaien in 1894 en bleek ook succesvol te zijn.

Gymnastieklokaal, gratificaties, nieuwjaarsgeschenk, ...

Tegenover alle cijfertjes in de koele jaarverslagen staan in 1891 de door Constant Hendrik Hummelinck in het leven geroepen emolumenten of de secundaire arbeidsvoorwaarden. Hij schreef aan zijn commissarissen: 'Ziekenfonds, spaarfonds en fonds voor verzekering tegen ongelukken werkten evenals ten vorige jaren zeer naar wens.' Wat hij daar exact mee be-

„HOLLANDIA” Anglo-Dutch Milk & Food Co.

VLAARDINGEN (HOLLAND)

HOLLANDIA® GORCUM

HOLLANDIA® OUD-BASTEL

HOLLANDIA® BOLSWARD

HOLLANDIA® SCHARSTERBRUG

HOLLANDIA® HEAD OFFICE VLAARDINGEN (HOLLAND)

HOLLANDIA® EIJNDHOVEN

HOLLANDIA® VLAARDINGEN

THE LAING PRODUCE BROCKVILLE (CANADA)

AUORE® ROTTERDAM

Group selected from the 18 HOLLANDIA factories

Groep van diverse Hollandia-Fabrieken.

Overzicht van de buitenfabrieken van Hollandia. De afdeling Bolsward is rechtsboven afgebeeld en de afdeling Vlaardingen in het midden. (Collectie Streekmuseum Jan Anderson).

doelde blijft onduidelijk. Kennelijk werd er door het personeel geen beroep op gedaan. Hij verzocht de commissarissen in te stemmen met het reserveren van een bedrag van de winst 'tot behartiging van de belangen van het personeel'. Hij dacht aan het verstrekken van 'drinke' tijdens schafttijd, het geven van een 5-jaarlijkse gratificatie bij lange diensttijd en aan een nieuwjaarsgeschenk aan de werklieden. De gratificaties kwamen er inderdaad, maar zij waren voor de werknemers wel afhankelijk van de hoogte op de salarisladder. Daarenboven wilde hij 'kosteloos' zijn personeel bovenkleding geven en tevens beloningen voor het 'verantwoordelijk personeel', waarmee waarschijnlijk leidinggevendenden of bazen zullen zijn bedoeld. De bovenkleding, werkkleding zal het zijn geweest, werd evenwel 'gedeeltelijk' betaald. Dat weer wel. Hummelinck zal bij de aanschaf van die kleding een vinger in de pap

hebben gehad. Mogelijk wilde hij eenheid-van-tenu, want hij was nu eenmaal militair. Voor de eerste drie regelingen had hij al een bedrag gereserveerd; het verstrekken van de bovenkleding zou gaandeweg worden ingevoerd en ten aanzien van de extra beloningen trad de directeur in overleg met de raad van commissarissen. Uit dit alles blijkt weer dat Hummelinck de touwtjes in handen had en dat hij als leider communicatief was ingesteld. De reserveringen voor zijn werknemers geven aan dat hij aan langetermijnplanning deed. Immers, het bedrijf ging net van start, maar hij verwachtte toen al dat personeel hem lang zou dienen. En dat gebeurde inderdaad ook.

Naar Den Hoorn

In 'Een algemeen overzicht van het bedrijf' gaf Hummelinck in zijn toelichting op het jaarverslag over 1890 aan dat er een nieuwe vestiging was bijgekomen in Hoorn (Den Hoorn) en wel aan de weg van Schipluiden naar Delft: 'Het komt ons voor dat het van betekenis is zooveel mogelijk op alle eventualiteiten voorbereid te zijn, want de vraag naar melk van uit

Rotterdam dreigt jaarlijks sterker en sterker te worden. De nieuwe kunstboter fabrieken van Laming en Zoon en Gebroeders van den Berg in 1890/91 gebouwd, moeten niet uit het oog worden verloren,' meldde hij alvast. Als bijzonderheid liet hij weten dat de 'eetzaal' thans is ingericht als gymnastieklokaal waar de jeugdige werkers elke dag vrijwillig gedurende een half uur les volgen. De ouderen zullen daar niet aan hebben deelgenomen anders had hij dat wel gemeld. Deze activiteit voldeed volgens hem aan alle verwachtingen. Hij voegde er nog aan toe, het was 1891, dat dagelijks aan 'alle werklieden twee maal per dag goede warme koffie wordt verstrekt'. Het zou maandelijks f 100 kosten.¹⁷ Een beetje vergenoegd schreef hij: 'Aan het einde van dit verslag is het mij eene aangename taak te kunnen constateeren, dat ons personeel in het algemeen redenen van tevredenheid in het afgelopen jaar gaf, dat zij allen in groote meerderheid waardeerden de bewijzen van belangstelling die door het Bestuur van onze Vennootschap ten hunne belangen worden betoond, zoodat het voor mij werkelijk eene aangename taak is de uitvoerder van die opdracht te zijn. IJver en toewijding van het gehele personeel zijn dan ook de kostbare vruchten van die waardering.' Met andere woorden: de directie nam zijn mensen serieus en zijn personeel waardeerde dat op zijn beurt. Deze zinsneden kwamen overigens regelmatig in de jaarverslagen terug. Als zijn woorden kloppen, en waarom zouden wij eraan twijfelen, dan geeft het wel aan dat Hummelincks sociaal beleid met kop-en-schouders boven dat van andere ondernemers uitstak.

Het feit dat hij een dergelijke politiek voerde is één ding, dat hij het ook uitvoerde is een tweede. Veel bazen, patronen, hadden niet veel op met hun ondergeschikten. De emancipatie en bewustwording van de arbeider was toen echter niet meer te stuiten. Een vergelijking maakte duidelijk wat het verschil is tussen andere arbeiders in diezelfde tijd en iemand die bij Hollandia werkte. Eén van die tevreden werklieden bijvoorbeeld had een broer die in Schiedam woonde. De Vlaardinger ging in 1891 bij hem op bezoek en schrok van de Schiedammer. De broer woonde in een steegje achter de Teerstoof. Het gezin, man, vrouw en drie kinderen, leefde in bittere armoede. De kostwinner was door een ongeluk werkloos geworden. Af en toe werkte hij als grondwerker en zijn weekgeld was soms maar f 3,50 (normaal was een week-

loon f 10 of meer). De Vlaardingse broer zal gedacht hebben dat hij het bij de Hollandia Melkfabriek nog niet zo slecht had getroffen.

De suikerfabriek

In die periode ging de prijs van suiker omhoog en dat stuwde de omzet in eveneens een opgaande lijn. Het zou dan gaan om de voorraad suiker die in waarde steeg. Alhoewel het bedrijf met aan het hoofd de heer Hummelinck zich niet kon beroepen op een jarenlange ervaring, nam men een volgende stap. Hummelincks melkfabriek had veel suiker nodig. Elk blikje gecondenseerde melk bestond ongeveer voor de helft uit suiker. Suiker was dus even belangrijk voor hem als melk. De directeur wilde als ondernemer niet afhankelijk zijn van de bestaande suikerraffinaderijen en vatte het plan op er zelf een te bouwen. Hij liet zijn oog vallen op een terrein aan de Koningin Wilhelminahaven en architect Van den Berg ontwierp het gebouw, waarin later de margarinefabriek R.O.M.I. haar intrek nam. Bij de bouw van de suikerfabriek liet Van den Berg

Het kantoor van de suikerfabriek aan de Koningin Wilhelminahaven in Vlaardingen (boven) en de fabriek in Gorinchem (onder).
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

zich inspireren door de architectuur van de Beurs van Berlage in Amsterdam. Op 26 februari 1900 ging de suikerfabriek van start. Daarvoor dienden wel de statuten te worden aangepast, want suiker was nu eenmaal geen melkproduct! De firma kreeg een toevoeging in haar naam en heette sindsdien: 'N.V. 'Hollandia' Hollandsche Fabriek van Melkproducten en Voedingsmiddelen'. Door de groei van het bedrijf werd het kantoor aan de Oosthavenkade op den duur te klein. Architect Pleun van den Berg kreeg in 1897 de opdracht om een nieuw kantoor te bouwen. Voor de uitbreiding van het kantoor werden verschillende huizen gesloopt. Door de uitbreiding van vestigingen door heel Nederland was het in 1912 weer zover dat het kantoor te klein geworden was en er een linkervleugel aangebouwd moest worden, wat het gebouw perfect symmetrisch maakte.

Speeltuin?

Om zijn sociale plaatje compleet te maken, zo lijkt het, opende Hummelinck op zaterdagmiddag 13 mei 1899 voor alleen Hollandiakindertjes een heuse speeltuin. Deze omheinde plek lag bij de Schiedamseweg waar in 1933 de Oosterkerk werd gebouwd. Bij de opening waren veel mensen aanwezig die dat wel eens wilden meemaken. Volgens een verslag van de bijeenkomst was het een uitgestrekt terrein waar de kinderen schommels, rekstokken, klimpalen, klimtouwen, een brug, ringen, een glijstelling (glijbaan? f.a.), 'eene instelling om te leren boegsprietlopen,' enz. vonden. Alles 'tot vermaak van lichaams oefeningen'.¹⁸ Onder de boegspriet(en) lag een ondiepe vijver. Een 'afgeperkte ruimte' was zo groot dat deze voor het cricket spel kon worden gebruikt. Verder waren er twee kiosken alwaar de kinderen een beker melk konden nuttigen. Een overdekte 'schuilplaats' diende voor het houden van droge kleren tijdens een regenbui. De heer Hummelinck gaf in een toespraak aan dat het welzijn van zijn personeelsleden en hun kinderen hem na aan het hart lag. Hij hoopte dat zijn jeugdig personeel hiermee zich beter 'tot hun taak zullen bekwamen' en dat de kinderen zich tot 'krachtige' mensen van de maatschappij zouden ontwikkelen door het gebruik van de speelruimte en de toestellen. Hummelinck zegde toe dat verschillende schoolklassen een uur per week zich daar mochten uitleven. Maar, de speeltuin was alleen voor kinderen van het Hollandiapersoneel.

Opmerkelijk is dat Hummelinck tegelijkertijd met de opening van de speeltuin zijn vertrek aankondigde uit de schutterij waar hij kapiteincommandant was. Die schutterij, een plaatselijke korps dat in vreedstijd de orde handhaafde, was ook present bij de opening van de speeltuin. Zij speelde ter opulstering van het feestgedruis het volkslied *Wien Neerlands bloed*. Ene Ben Niestadt geeft in zijn boek *Ben de weesjongen* aan dat hij het voorrecht genoot, als niet-employé van de melkfabriek, toegang tot de speeltuin te hebben aangezien toezichthouder Van der Griend een overbuurman van hem was. Later bleek uiteraard dat niet iedereen bij was met de

speeltuin. Hunkerend stonden de buitengesloten achter de verkeerde kant van het hek op hun beurt te wachten, die niet kwam.

De belle époque en meer verheffing

De tijd waarin Hummelinck zijn fabriek startte staat bekend als de belle époque (Frans voor 'het mooie tijdperk'). Het is een benaming voor de periode 1870 – 1914 uit de Franse en Europese geschiedenis. De naam ontstond na de Eerste Wereldoorlog, toen men met nostalgie terugkeek op een schijnbaar gouden tijdperk, een periode waarin onbezorgdheid en grote ontdekkingen en gedurfde uitvindingen de wereld en Europa in de ban hielden. Zo voerden de gebroeders Wright als eersten een gemotoriseerde vlucht uit, stuurde Marconi zijn eerste radiosignalen de oceaan over, poneerde Einstein zijn relativiteitstheorie en isoleerde Marie Curie radium. Ook kunstenaars, van Matisse tot Picasso, ontketenden een revolutie en verbaasden hun tijdgenoten met een explosief gebruik van kleur en met de eerste experimenten van kubisme en abstracte kunst. De Amerikaan Henry Ford maakte met de productie van een auto, model T, een massaproduct. Slechts een klein aantal landen in Europa controleerde het grootste deel van de wereld. Deze imposante machtsstructuur begon echter scheuren te vertonen. In 1904 kreeg Rusland te maken met revolutie en moest het in de oorlog tegen Japan een bittere nederlaag incasseren. Nationalisme vierde hoogtij, op de Balkan giste het en het rijke Duitsland deed geen moeite zijn ambities te verbergen. Het oude machts evenwicht begon te wankelen en zou ten slotte in een oorlog met veel bloed en tranen ten onder gaan.¹⁹ De socialisten vochten voor de rechten van de arbeider en vrouwen eisten kiesrecht. Tegenover deze periode van pracht en praal stond de schrijnende armoede van de onderklasse. In progressief liberale kringen steeds vaker stemmen op het 'volk' beter op te voeden.

Op zijn manier

Tegen het einde van de negentiende eeuw kreeg het socialisme steeds meer vaste grond onder de voeten, zowel in Nederland als in de rest van Europa. Vaak echter betrof het hier zogeheten 'salonsocialisten', idealistische theoretici die droomden van een klasseloze maatschappij. Zij hadden veel solidariteit met arbeiders, maar zelf waren zij geen arbeider. Deze eerste generatie socialisten sloot zich van harte aan bij het idee van volksopvoeding en zij namen ook initiatieven om die verbeteringen tot stand te brengen. Zij probeerden dat wel iets minder betuttelend te doen dan de progressieve liberalen deden. Een poging die soms wel en soms niet slaagde.²⁰ In ons land manifesteerde zich dit in de komst van de zogenaamde Tachtigers, een nieuwe culturele elite die zich niet alleen afzette tegen de gewichtige, moraliserende christelijke poëzie, maar ook tegen het christendom zelf. Constant Hendrik Hummelinck echter deed 'de verheffing' van de arbeider op zijn manier. Zijn zorg voor het personeel kwam tot uitdrukking in allerlei nieuwe regelingen. De groei van de onderneming zal aan de initiatieven debet zijn geweest, zoals het prille ziekenfonds dat hij installeerde. Maar, als je bedrijf is gegroeid naar

500 personen dienen andere zaken tot ontwikkeling te komen. Zo was het ziekenfonds inmiddels een stevige instelling geworden die bij ziekte het halve weekloon aan de arbeiders uitkeerde. Het was dus een fonds voor zieken, niet voor ziektekosten. Tevens zag een zogenaamd Ondersteuningsfonds het licht dat oud-werknemers van een pensioen voorzag. Artikel 5 van die regeling gaf aan: 'Alle werklieden of geëmployeerden krijgen door onafgebroken dienst, indien zij vóór hun 50e jaar in dienst der Vennootschap zijn getreden, op 60 tot 65 jarige leeftijd, ter beslissing van den directeur, recht op een maandelijks uitkering.' Die uitkering bedroeg f 20 of f 25 per maand, of eventueel hoger. Een verzekering tegen ongevallen bood steun, indien dat nodig was, lang voordat een wettelijke regeling hierin zou voorzien. Hieraan is goed te zien dat de toenmalige vakbeweging andere prioriteiten had.

Maar dat was nog niet alles wat hij uit zijn sociale koker haalde. Tegenover deze materiële zaken vond Hummelinck dat ook de geestelijke ontwikkeling en ontspanning van zijn mensen van belang was. Naast de koffie en een schaftlokaal kwam er ook een heuse leesbibliotheek. Jammer genoeg hebben wij geen kennis kunnen nemen van het soort boeken dat in de kast stond. Of Roland Holst, Gorter of Marx daarbij hebben gestaan? Naast de gymnastiek oefeningen in het schaftlokaal richtte het personeel een muziek- en zangvereniging op. De repetities vonden ook in deze eetzaal plaats. Daarnaast werd het zwemmen een door de Hollandia krachtig aangemoedigd-

De melkwinkel in de Willem Beukelszoonstraat met op de stoep leden van de familie Man in 't Veld. (Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

de en gesteunde activiteit. Door al deze zaken was directeur Hummelinck geliefd bij zijn mensen en zij droegen hem dan ook een warm hart toe. Toen Hummelinck en zijn vrouw in oktober 1896 25 jaren getrouwd waren was dit in Bolsward, Purmerend en in Vlaardingen een mooie gelegenheid voor een spontane huldiging.

Hummelinck en de waterleiding

De vraag is in hoeverre Hummelinck met al deze initiatieven economische bedoelingen op het oog had. Daar lijkt het niet echt op. Waarschijnlijk was hij zich goed bewust van de miserele omstandigheden waarin veel mensen in zijn omgeving zich staande probeerden te houden en wilde hij het op zijn manier doen. Deze karaktertrek kwam ook op een heel ander terrein naar voren. Samen met de Vlaardingse apotheker J.M. Zembsch zette Hummelinck zich in voor het aanleggen van een drinkwaterleiding in de stad. Enkele raadsleden dienden in 1883 een voorstel in voor verbreding en verdieping van de haven, alsmede tot het aanleggen van een waterleiding, die wel door een particulier moest worden geëxploiteerd. Hummelinck en Zembsch stelden zich daarvoor kandidaat. Apotheker Zembsch had een onderzoek ingesteld naar de kwaliteit van het havenwater. Vlaardingers gebruikten dit water om hun dorst te lessen. In die tijd investeerde de lokale overheid steeds meer in het aanbieden van schoon drinkwater. In de stad waren inmiddels enkele distributiepunten aangebracht. De uitslag van het onderzoek van Zembsch was schrikbarend: 'Een halve liter havenwater bevatte onder andere 400 milliliter vaste stoffen zoals fecaliën, terwijl drinkwater hooguit 200 milligram van deze stoffen mocht bevatten om niet

gevaarlijk te zijn voor de volksgezondheid.'²¹ De gemeenteraad nam meteen maatregelen om het drinkwater gratis aan te bieden. Hummelinck en Zembsch dienden op hun beurt in februari 1884 een aanvraag in voor een concessie om Vlaardingen van schoon drinkwater te gaan voorzien. Na veel onderhandelen lukten het de apotheker en de ondernemer een waterleidingbedrijf in Vlaardingen te verwezenlijken. Uiteindelijk ging de concessie over in de op te richten N.V. Vlaardingsche Waterleiding Maatschappij. Het toezicht erop kwam in handen van Gemeentewerken.

Constant Hendrik Hummelincks ondernemerszin was niet te stuiten. Ten einde zich te begeven op het consumentenniveau besloot hij in 1895, in overleg met zijn

raad van commissarissen, melkwinkels te gaan openen. Die commissarissen vonden dat een goed idee en de eerste Hollandiawinkel kwam er en ook nog vlakbij de fabriek, namelijk in een pakhuis in de Willem Beukelszoonstraat nummer 17. De commissarissen waren overigens wel verrast door dit initiatief van de heer Hummelinck. De verkooplokalen trokken meteen klanten, mogelijk vanwege hun aantrekkelijkheid. Het bleek voor de melkfabriek een prima reclame. Ene Margaretha Kwakkelstein zwaaide de scepter over deze winkel. Vermoedelijk was dat vanwege de sociale meelevenheid van directeur Hummelinck. Matthijs Struijs schreef erover: 'Deze vrouw was namelijk in 1878, 34 jaar oud en met 4 kleine kinderen tussen de 0 en 5 jaar oud, weduwe geworden van de zeeman Adrianus van Witzenburg. Diens schip, de houten logger VN 38 'Winschoten', van schipper Johannes van der Zwan van rederij Het Noorden, onder directie van J.W. Muurling (!)

Het pand aan de Westhavenkade waar de melkwinkel in was gevestigd. (Foto Frans Assenberg.)

was, volgens ooggetuigen, op 19 oktober 1878 door bliksem-inslag in de mast met de gehele bemanning ten onder gegaan. Eén van Margaretha's dochters hielp haar moeder met het bezorgen van melk. Met een juk, waaraan twee koperen emmers hingen, bezorgde zij onder meer melk bij het personeel van de fabriek. Er bestond een goed contact met Mijnheer Hummelinck.'

De nieuwe winkel, die in 1904 aan de overzijde van die straat werd geopend, maakte op de klanten een geweldige indruk. Het was een prachtige in jugendstil uitgevoerde zaak met een marmeren toonbank, geslepen glas en veel koper. Een grote schaal met eieren trok de aandacht. De zaak had een chique uitstraling zouden we nu zeggen en het was er altijd koel in de zomer. De melkwinkel in de Willem Beukelszoonstraat maakte onderdeel uit van een woonblok waarin werknemers van de Hollandiafabriek woonden. Tevens was er een koetshuis in gevestigd. Ria Aleman herinnert zich die melkwinkel ook nog wel: 'Ja, er was een zuivelwinkel in de Willem Beukelszoonstraat. Een mooie ruime zaak met een grote toonbank. Ik zie hem zo voor me. Ja en ze verkochten er kaas. Het rook er altijd lekker naar kaas. We kregen ook vaak een stukje.'

Aan de Westhavenkade nummer 29 opende Hollandia ook een melkwinkel. Het pand bestaat nog steeds en is eveneens in jugendstil uitgevoerd. Ook in de Cronjéstraat en later in de Babberspolder kwamen zuivelwinkels. Het is dan wel oorlog, 1940. In de Babberspolder werden toen 410 noodwoningen gebouwd voor weggebombardeerde Rotterdammers. Reeds in een vroeg stadium (november 1940) had De Nederlandsche Fabriek van Melkprodukten en Voedingsmiddelen N.V. Hollandia geïnformeerd naar de mogelijkheid om een (nood)melkwinkel te kunnen openen in een winkelhuis. B & W lieten weten dat er te zijner tijd aandacht aan zou worden besteed. Bij het bombardement op Rotterdam verloor de Hollandia een tiental filialen. Om die reden kwam de fabriek wel in aanmerking, vond de directie van het Bureau Afvoer Burgerbevolking in Rotterdam. Inderdaad wist Hollandia er een winkel te vestigen. Langzamerhand betrokken meerdere gezinnen de woningen in de Babberspolder, het nieuwe 'Rotterdamse dorp'. De behoefte aan winkels werd goed gevoeld; ook deze Hollandiawinkel zag er 'fris en proper' uit. Er waren meer gegadigden zoals A. van Genderen uit de Huijgenstraat die ook een melkzaak wilde openen in de Babberspolder. A.J. van Vliet uit de Smalle Havenstraat zag wel iets in textiel verkopen. L.J.A. Ham, afkomstig uit de Groen van Prinstererstraat wilde ook melk verkopen, terwijl G. de Visser uit de Krugerstraat schoenen en dergelijke aan de man wilde brengen. Elders in het land verschenen eveneens melkwinkels van Hollandia in het straatbeeld. Uiteindelijk zagen elf winkels het levenslicht, namelijk twee in Vlaardingen, twee in Amsterdam en één in Schiedam, Rotterdam, Dordrecht, Utrecht, Haarlem, Purmerend en Bolsward.

De entree van de melkwinkel aan de Westhavenkade.
(Foto Frans Assenberg).

Gematigd optreden

De melkonderneming groeide gestaag verder. In 1904 speelde de concurrentie een grotere rol in de zuiveleconomie en hierdoor daalden de prijzen. Doordat de prijs van suiker steeg, trad er voor de suikerraffinaderij van de N.V. 'eene betere periode in'. Over het gedrag van het personeel had de leiding van het concern niet te klagen. Niettemin: 'Zooals overal begint ook bij het Personeel van de Hollandia de geest van vrijheid door te dringen en moet daarom door het Bestuur met oordeel en gematigdheid worden opgetreden – dit komt vooral tot zijn eisch, wanneer het noodig is om nieuwe tarieven in te voeren.' Vlaardingen had er volgens de commissarissen mee te maken gehad toen in de bussenfabriek veranderingen werden doorgevoerd. Zij zullen uiteraard van de directie hebben vernomen hoe dit probleem werd opgelost. Zij schrijven: 'Met eenig overleg is voor die zaak eene goede regeling getroffen en is hierdoor niet de minste stoornis ontstaan.' Dergelijke

opmerkingen waren zeldzaam in de verslagen van de Hollandia. Gezien het sociale beleid was er weinig reden tot protest. Het lijkt erop dat de directie trachtte de lage lonen, die ook Hollandia betaalde, te compenseren met allerlei leuke dingen voor de mensen. Aan het slot van het jaarverslag over 1904 stelden de commissarissen conform de statuten voor een bedrag van f 10.132 aan de post Belangen Personeel toe te voegen. Ook nam het bestuur bedragen op voor het personeel inzake warme dranken in de 'kleine schafttijden', ziekengeld, geneeskundige hulp en andere middelen.

Drie jaar later – 1907 – bestond de Hollandiafabriek 25 jaar. De onderneming van Constant Hendrik Hummelinck had een grote vlucht genomen. Begon men in 1882 met een kapitaal van 180.000 gulden, nu stond er 1.2 miljoen gulden op de balans. Het was wel allemaal vreemd kapitaal. Naast de komst van de fabriek in Bolsward in 1894, waren er een jaar later winkels en verkooplokalen bijgekomen en werd twee jaar later een fabriek in Purmerend aan het geheel toegevoegd. De bouw van de suikerfabriek in Vlaardingen is al gememoreerd. In Heenvliet en Beemster (De Rijp) waren ook afdelingen opgericht. De acquisitie van een ruwsuikerfabriek in Gorinchem was de volgende loot aan de organisatieboom. Er moesten veel zaken aan de fabriek veranderen hetgeen heel veel geld zou hebben gekost. 'Buitendien is er met de fabriek veel verloren. Men spreekt van twee ton dat natuurlijk op de balans zal komen,' aldus ene V. Volgens hem waren de vooruitzichten van deze fabrieken ook niet gunstig 'nu de beetwortelsuikerprijs beneden de f 10.- is'. Met de andere zaken die de Hollandia toebehoren ging het ook 'al zoo voordelig niet meer.' De vette jaren zouden voorbij zijn.²² In de jaarverslaggeving 1907 van Hollandia liet de directie in soortgelijke bewoordingen zich eveneens zo uit. Om de opsomming van Hollandiabedrijven nog even door te trekken: voor de ondernemer aan de Oosthavenkade en zijn commissarissen en aandeelhouders waren de acquisities nog niet klaar. Van de Rotterdamse (melk)firma Aurore werd de meerderheid van de aandelen verworven, waarmee een grote concurrent was opgeslokt. De jaren erna haalde Hollandia wel weer 3,6 miljoen gulden uit de kapitaalmarkt voor nieuwe investeringen zoals de acquisitie in 1911 in het Friese Scharsterbrug bij Joure waar de opening plaatsvond van een nieuw opgerichte condensfabriek. In Limmen Noord-Holland was ondertussen ook een vestiging geopend.

Een mooie illustratie van het 25-jarig bestaan van de Vlaardingse melkfabriek in 1907 werd gegeven in de Bolswarder Courant.²³ Het feestjaar 1907 was evenwel nog maar net begonnen of een droevig bericht ging door de firma in januari. De echtgenote van directeur Hummelinck was plotseling overleden. Het leven van Cornelia Elisabeth Hummelinck-van Andel was nauw verweven met het bedrijf. In de periode waarin de onderneming van start ging steunde zij haar man door dik en dun. Zij stelde in de dagen van voorspoed haar huis open voor allen die met haar man in aanraking kwamen.

HERDENKING VAN HET 25-JARIG BESTAAN - - - - -
 VAN DE NAAMLooZE VENNOOTSCHAP „HOLLANDIA,” - - - - -
 HOLLANDSCHE FABRIEK VAN MELKPRODUCTEN - - - - -
 EN VOEDINGSMIDDELEN, OP 1 MEI 1907. - - - - -

4 FEBRUARI
 1882-1907.

M. M.,

Commissarissen en Directeur van de Vennootschap; te zamen het voorrecht genietende, van de oprichting der Vennootschap als zoodanig in functie te zijn gebleven, hebben het genoegen

Den Heer Ch. Geelen

uit te noodigen, tot het bijwonen van een Diner, dat zij zich voorstellen te geven in het lokaal der Zaal „Harmonie” te Vlaardingen, op 1 Mei 1907, te 5 uur 's namiddags.

Uw gunstig antwoord wordt vóór 24 April a.s. bevestigd verzocht aan het adres van den Adjunct-Directeur van de Vennootschap, den Heer J. M. Hummelinck te Vlaardingen.

„HOLLANDIA,”

Hollandsche Fabrik van Melkproducten
 en Voedingsmiddelen.

Namens Commissarissen,

Dr. J. Th. Mouton.

De Directeur,

C. H. Hummelinck.

619

Koninkl. Zoölogisch Genootschap
 „NATURA ARTIS MAGISTRA.”

Goed voor

ENTRÉE

HOLLANDIA
 HOLLANDSCHE FABRIEK
 VAN MELKPRODUCTEN
 EN VOEDINGSMIDDELEN

619

Koninkl. Zoölogisch Genootschap
 „NATURA ARTIS MAGISTRA.”

Goed voor

een halve flesch Wijn.
 of halve flesch Bier.
 of Mineraalwater.

HOLLANDIA
 HOLLANDSCHE FABRIEK
 VAN MELKPRODUCTEN
 EN VOEDINGSMIDDELEN

VLAARDINGEN 1 MEI 1907. ZAAL „HARMONIE”.

DINER, ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan der N. V. „HOLLANDIA”
 Hollandsche Fabrik van Melkproducten en Voedingsmiddelen,
 aangeboden door Heeren Commissarissen en Directeur der Vennootschap.

1882 - 1907.

WIJNEN.

Champagne Carte Blanche.

Muscaat Lunel of Graves.

Médoc.

Champagne Carte Blanche.

MENU.

Hors d'Oeuvre Varié.
 Polette Soep.

Zalm - Petersele Saus.
 Worteltjes.

Ossenhaas à la naturelle.
 Tuinboontjes.

Chaud froid van getruffeerde Duiven.
 Lams Côteletten.

Doperwtien.
 Punch à la Romaine.

Kreeft - Mayonaise Saus.
 Krop-Salade.

Hollandia Taart.
 Vanille Ijs.

Vruchten.
 Dessert.

Koffie met geslagen Room.

W. VAN ROON, Kok.
 Hoogstraat 207.

Linkerpagina: Illustraties bij het 25-jarig bestaan van Hollandia. (Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

Personeel en anderen leefden mee met Hummelinck. Het vieren van het zilveren jubileum werd naar de achtergrond verdrongen. Na verloop van tijd beseftte hij dat zijn persoonlijke omstandigheden een viering niet in de weg mochten staan. In maart werden in de diverse fabrieken buiten Vlaardingen herdenkingsbijeenkomsten gehouden en na rijp beraad stemde Hummelinck in met de datum van 1 mei om die dan voor Vlaardingen te laten plaatsvinden. Tot uitdrukking komt dan hoe hoog de personeelsleden Hummelinck waardeerden. Door het land heen stonden zijn bedrijf en zijn naam in de kranten.

De feestelijkheden, Hummelinck zal daarbij zijn vrouw pijnlijk hebben gemist, begonnen rond het middaguur, met de aankomst van de voltallige directie en commissarissen op de Oosthavenkade. Zij gingen door de versierde fabriekspoort het terrein op, waar zij werden begroet met een fanfare van het Hollandia-Muziekkorps uit Bolsward. In het eveneens feestelijke schaftlokaal werden geschenken uitgewisseld waarbij zowel de geschiedenis van het jarige bedrijf werd aangehaald als het zilveren jubileum van de initiatiefnemer, alsmede dat van de directievoorzitter. Namens de werklieden sprak de heer K. van Dorp waaruit de 'hartelijke verknoktheid' van het personeel met de firma naar voren kwam. Hummelinck nodigde in zijn dankwoord al die werklieden uit om deel te nemen aan een uitstapje naar Amsterdam, waaraan men later 'nog steeds de aange naamste herinnering' bewaarde. Van heinde en ver stroomden mensen, klanten, relaties en anderen naar de zaal Harmonie waar de directie recipieerde. Het zal een enorm bont gezelschap zijn geweest, van boeren uit de omgeving tot relaties uit binnen- en buitenland. Een levensgroot bronzen borstbeeld van Hummelinck, geschenken door de aandeelhouders, werd het meest besproken cadeau. Het kreeg een plaatsje in de hal van het kantoor. Volgens kunstenaar Toon Dupies was het een niet eenvoudig karwei om van zijn gelaat zowel de grootste 'gestrengheid als de vriendelijkste zachtheid' treffend vast te leggen. Zelfs sprak hij over de uitdrukking 'teerheid'.²⁴ Ongebruikelijk in dit feestgedruis waren de commissarissen die over het algemeen hun werk op de achtergrond deden, maar wel een belangrijke stem in het beleid van het bedrijf hadden.

Zij werden eveneens gehuldigd voor hun werkzaamheden. Voor alle deelnemers aan het diner die van ver kwamen waren een reiskostenvergoeding en logies beschikbaar.²⁵

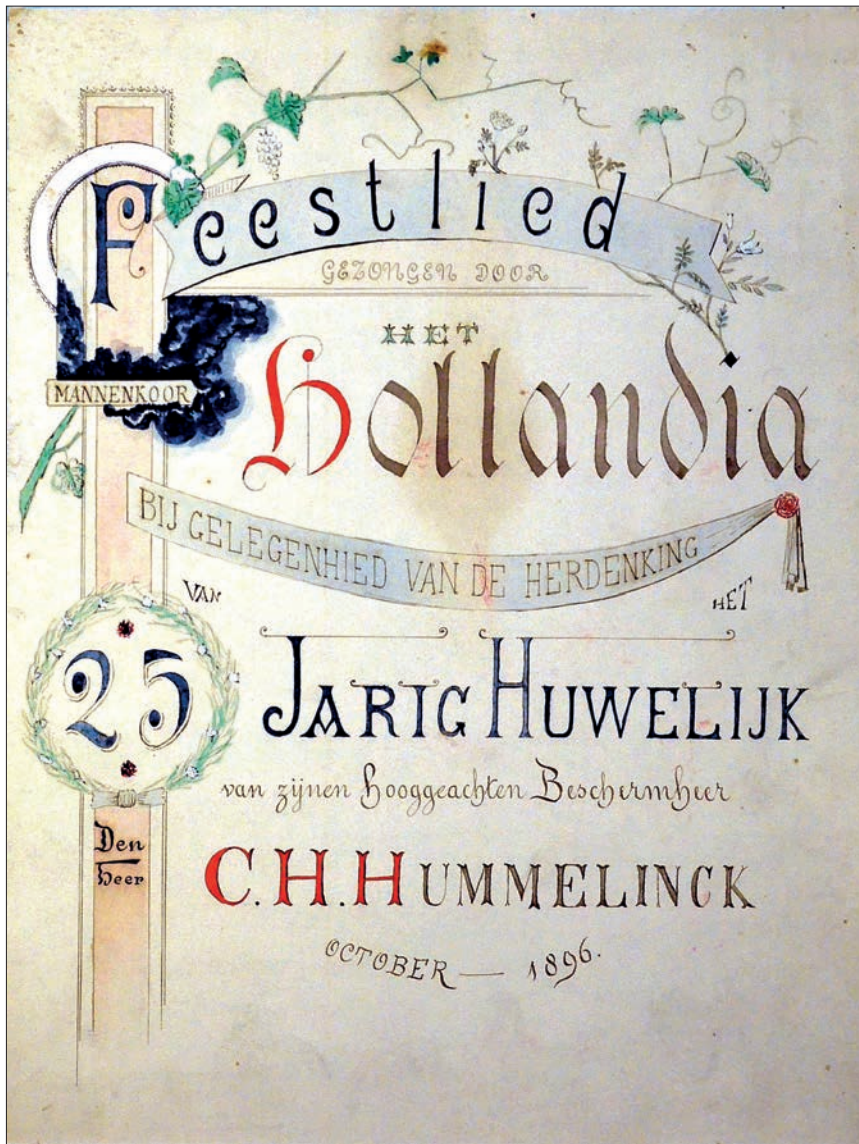
Vaderfiguur?

Directievoorzitter Hummelinck was vanaf het begin van zijn bedrijf werkzaam geweest in een klein kantoor waar hij onder primitieve omstandigheden bijna dag en nacht aan het werk was, zelfs op zondag. Hij sliep er soms! Het was niet veel meer dan de onderverdieping van een pakhuis. De gebouwtjes staan er overigens nog steeds: Oosthavenkade 43 en 44. Dat kantoor was dan ook in 1897 te klein geworden. De Hollandia-architect Pl. van den Berg zal wel weer bij Hummelinck zijn opwachting hebben moeten maken, want de directie wilde uitbreiding. Van den Berg kreeg de opdracht een kantoorgebouw te ontwerpen dat Hollandiawaardig moest zijn. Voor de bouw moesten er wel twee woningen worden ge-

Opname van het Muziekkorps Bolsward.
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

sloopt, namelijk die van Van der Burg en van Maarleveld. Op die plek verrees het rechterdeel van het ook nog aanwezige gebouw aan de Oosthavenkade. Boven in de gevel kwamen de magische en bekende woorden te staan *Labor improbus* aan de linkerkant van het nieuwe pand en *Omnia vincit* aan de rechterzijde. Het waren een beetje gezwollen woorden, waarvan de diepere betekenis veel Vlaardingen ontging. Die luidt: Onvermoeide arbeid overwint alles. Met andere woorden: alleen met hard werken heb je uiteindelijk succes. Later zou de rest van het gebouw erbij komen. Later meer daarover. Met de

Het personeel leefde mee met het wel en wee van Hummelinck en zijn vrouw! (Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

bouw van het pand gaf Hummelinck aan dat hij niets van de zuurverdiende centjes verspilde en dat hij de grootte van het kantoorgebouw mee zou laten groeien met zijn onderneming. Maar dat bleek pas in 1912. Zo maakte hij van veel dingen een *statement*! Kennelijk waren zijn roem en faam hem vooruitgesneld naar de percelen van het koninklijk huis, want in datzelfde jaar 1897 was het niemand minder dan Hare Majesteit koningin Wilhelmina die het behaagde, een vreselijk woord, om Hummelinck te onderscheiden met het Ridderkruis in de

Orde van Oranje-Nassau. Opvallend: deze 'welverdienden onderscheiding', zo schreef zijn biograaf J.H. Van Linden van den Heuvell in 1932, 'werd door het gehele personeel met vreugde begroet en een algemeen huldebetoon was er het gevolg van'. Hummelinck was populair, zo veel is wel duidelijk. Maar was Hummelinck ook een vaderfiguur? Hij leek er wel enige trekken van te hebben. Zijn zorg voor weduwe Margaretha Kwakkelstein en haar kinderen gaf dat wel aan, evenals zijn populariteit. In diverse jaarverslagen

De ogen geopend?

De komst en het succes van de Hollandiamelkfabriek in Vlaardingen in zo'n korte tijd zal de ogen van haar inwoners wel hebben geopend. Dat in die stad de gewone man, de arbeider, de visserman, de boerenknecht kennelijk geen idee had hoe zijn zelfbewustzijn vorm te geven, blijkt wel bijvoorbeeld uit wat er in januari 1907 zoal plaatsvond, het jaar waarin Hollandia 25 jaar bestond. Voorzichtigheid was troef, want de reders van beugschepen vergaderden met de bestuurders van de zeeliedenvereniging Vrede en Welvaart. Leden van de vereniging waren in staking voor loon en besomming. De staking was daarna voorbij. Enkele dagen later sprak de heer Drop voor leden van de kuipersgezellenvereniging Wij streven naar verbetering over het onderwerp 'Wat de vakvereniging is en zijn moet'. Diezelfde vereniging was een week later weer present, want zij organiseerde toen een cursus lezen, schrijven en rekenen. Een lezing over 'De strijd der vakbeweging voor betere arbeids-

voorwaarden en de houding van Vlaardingsche kuiperspatroons daarbij en over Collectief contract der vakbeweging illustreerde het groeiende zelfbewustzijn. Andere onderwerpen die ter sprake kwamen waren de Zeevissersongevallenwet van 1905, de opheffing van de werkloosheid, moderne vakorganisatie of anarchisme, meer kiesgelegenheid voor zeelieden, de oprichting van een vakvereniging voor scheepstimmerlieden en er was een bijeenkomst van de coöperatieve bakkerij en verbruiksvereniging De Voorloper. Tijdens een landelijke betoging in Rotterdam was te zien dat een groot aantal leden van Vlaardingse instanties een betoging bijwoonde over algemeen kiesrecht.

aan de commissarissen en aandeelhouders meldde hij dat zijn personeel tevreden was. Deze bewering was uiteraard niet vrij van eigen belang. Het is wel een feit dat er van de zijde van het Hollandiapersoneel geen tegengeluiden zijn op te tekenen.

De directie van Hollandia besloot de arbeidstijden van de timmerlieden en de smeden met één uur per dag te verminderen. De lonen werden met twee cent per uur verhoogd zodat het weekloon gelijk bleef.²⁶ Een lezing over de strijd voor betere levensvoorwaarden en de benodigde middelen daarvoor sloot het jaar af. Het waren derhalve geen onzinnige zaken die regelmatig de agenda's bepaalden. Met andere woorden, ook in Vlaardingens woedde in die tijd een emancipatie- en (sociaal) democratische strijd. De gememoreerde vakbonden waren in die tijd meer collectieve verzekeringskassen dan strijdbare instellingen. Zij stonden vaak onder bescherming van de plaatselijke elite, waardoor zij een neutraal karakter hadden. Zij mengden zich dan ook niet in de politieke en maatschappelijke discussies. Ingewijde historici geven aan dat zij in deze constellatie tegengas boden aan een opstotende socialistische en anarchistische vakbeweging. Het tot stand brengen van allerlei verzekeringen, spaarregelingen en dergelijke lag meer op hun pad.²⁷

Aan de Oosthavenkade ging het goed na 25 jaar hard werken. Diverse kapitaalinjecties waren er geweest en dat leidde in 1907 tot een verwerking van bijna 50 miljoen liter melk, hetgeen een omzet opleverde van meer dan 13 miljoen gulden, waarvan voor de lonen 554.438,22 gulden werd bestemd.²⁸ Dat er van al dat verdiende geld wel wat extra af kon voor het personeel, kan afgeleid worden uit een overzichtje waarop de beloofde uitbetalingen van gratificaties zijn verantwoord voor de aandeelhoudersvergadering. In zeer mooi schrift staat er: 'Hollandia Hollandsche Fabriek van Melkproducten en Voedingsmiddelen, Gratificaties verstrekt aan het Hoofdpersoneel op 1 januari en 1 april 1906.'²⁹ De hoogte van je gratificatie hing wel af van je positie in het bedrijf, de bijbehorende coëfficiënt heeft te maken met het aantal dienstjaren waar weer een klassen-indeling aan hing. In ieder geval waren het leuke extraatjes voor de Hollandiamensen. Om een indruk te krijgen van de directionele goedgevigheid, hierbij enige voorbeelden: C.E. Beugelinck was Chef de Bureau en had een jaar-

Het nog aan de Oosthavenkade staande kantoor van Hollandia. Toen deze opname gemaakt werd, was er een begin gemaakt met de verbouwing. Er komen appartementen in. (Foto Frans Assenberg).

salaris van f 2400. Hij had een indicatie van Klasse X1. Dat betekende dat zijn coëfficiënt 40 was, hetgeen, vermenigvuldigd met 1/8%, betekende dat hij f 120 mee naar huis kon nemen. Een mooi bedrag ineens.

D. van Heiningen was al vanaf het begin in dienst van de vennootschap. Hij had geen topsalaris als algemeen werkmeeester, maar wel veel dienstjaren. Zijn jaarsalaris was f 1200. Zijn gratificatie-uitkering was dan ook f 75. J. Drop werkte in de koelkamer van de afdeling gecondenseerde melk. Hij verdiende per jaar f 584 hetgeen een gratificatie betekende van f 2,92. En de laatste: dekseloplegger P. van der Struijs verdiende per jaar f 273 en vond in zijn loonzakje als gratificatie f 1,36. Vermeld moet worden dat in de statuten van de vennootschap was aangegeven dat commissarissen de bevoegdheid hadden dat zij van de overwinst, na betaling van dividend en rente, 10% voor het personeel mochten benutten. Uit een overzichtje kwam naar voren dat veel werknemers niet de behoeften voelden om elders te gaan werken. In 1920 bijvoorbeeld bleek dat van het personeelsbestand 30 personen meer dan 30 dienstjaren hadden, 36 van hen tussen de 25 en de 30 en 22 personen tussen de 20 en 25 jaar dienstjaren.

Sparen

Een andere sociale en financiële regeling van de Hollandia Melkfabriek was de spaarmogelijkheid. Een aantal lijstjes gaf

aan dat van die spaarregeling wel gebruik werd gemaakt, hoewel ze toch wel paternalistische trekjes vertoonde. In het verslagje over de stand van zaken in Bolsward over het jaar 1905 staat dat er in totaal meer dan f 10.000 was gespaard. Het gemiddelde bedrag per spaarder bedroeg iets meer dan f 84. In het voorbije jaar betaalde de bank aan de deelnemers een bedrag terug, of uit, van f 4360. Kennelijk was de regel dat het kon worden aangewend voor het aanschaffen van spullen of anderszins. Voor zoverre de directie dat kon nagaan werd het spaargeld onder andere voor de volgende doeleinden gebruikt: voor het betalen van de huishuur, het uit de stad gaan, ziekte, 'verlaten fabriek' (uit dienst gaan f.a.), huwelijk of het kopen van een huis. Hieruit kwam niet naar voren dat er (fiscale of andere) restricties zaten aan het opnemen van de spaarcentjes. Met enige spijt, zo lijkt het, viel op te tekenen uit het rapportje dat er diverse personeelsleden de Bolswarder fabriek verlieten en daarbij een bedrag van bijna f 1300 meenamen. De spaarboekjes waren in beheer bij de fabrieksleiding. Directeur H.W. Witte schreef daarover: 'Van de gelegenheid de boekjes in te zien, wordt nu en dan gebruik

naar de fabrieken, maar zij speelden in de verdere bedrijfsvoering geen rol van betekenis. Een lijst gaf aan dat het ten aanzien van Vlaardingen bekende boeren waren die Hummelinck als melkleverancier had. Zij hadden hun bedrijf voornamelijk in Vlaardingse-Ambacht, Maasland, Schipluiden en andere plaatsen. Enkele namen: Van der Krans, Versteeg, Moerman, Dijkshoorn, Mooij, Van Vliet, Kalisvaart, Doelman, Ruigrok. Voor al de melk van de koeien van deze boeren waren duizenden melkbussen nodig die bij Hollandia als 'kannen' te boek stonden. Uiteraard was er een omvangrijke administratie voor nodig en gingen zij wel eens kapot of vielen in het water. Eigen personeel repareerde de kapotte kannen. Om boeren en andere bij de melkindustrie betrokkenen op de hoogte te brengen van de ontwikkelingen op landbouwgebied, had de melkfabriek een landbouwconsulent in dienst: Gjal van der Molen. Hij hield lezingen door het hele land en was een veel gevraagd spreker. Tot op hoge leeftijd spande hij zich in voor 'zijn' boeren. Toen begin jaren vijftig de Vlaardingse Broekpolder dreigde opgespoten te worden met havenslib, dat later nogal giftig bleek te zijn, publiceerde hij een groot aantal brieven in de lokale krant waarin hij daartegen stelling nam. Zijn tamelijk pedante schrijfstijl haalde niets uit: de polder verdween onder de blubber.

Boerderij Schinkelshoek aan de Zuidbuurt in Vlaardingen. Van dit soort boerenbedrijven kwam de melk voor de melkfabriek.
(Foto Frans Assenberg).

gemaakt. Na het bijschrijven der Rente echter, hetgeen na 31 Maart plaats vindt, komen bijna alle deelnemers om van die gelegenheid gebruik te maken, en is het opvallend om waar te nemen dat bijna aan alle het uitstaande bedrag meevalt.' His masters voice (namelijk die van Hummelinck) klinkt hier wel in door. Ook in Vlaardingen, Limmen, Purmerend en Beemster lagen spaarboekjes in de fabrieks burelen.

Boeren en kannen

Het is opmerkelijk dat in de Hollandia-archivalia de boeren amper genoemd worden. Miljoenen liters melk brachten zij

Eigenlijk was het wel een ideale situatie voor Hummelinck c.s. Immers, autofabrikanten bijvoorbeeld moesten hun grondstoffen van ver laten komen, denk maar aan ijzererts voor een stalen chassis. Ten aanzien van het maken van gecondenseerde melk was het voor de Hollandia redelijk eenvoudig want de grondstof melk werd door de boeren bijna voor de deur afgeleverd. Niettemin was het voor Hummelinck

geen eenvoudige opgave de boeren te bewegen hun melk aan Hollandia te gunnen. Met een mooie prijs trok de zakenman hen over de streep. En toen was er ook geen weg meer terug. Van de eerste melk kon Hummelinck niet meteen gecondenseerde melk maken aangezien de benodigde machines er nog niet waren, zodat hij maar noodgedwongen boter en kaas maakte. Vanaf 4 augustus 1882 produceerde men de eerste gecondenseerde melk.³⁰

De N.V. 'Hollandia, Hollandsche Fabriek van Melkproducten en Voedingsmiddelen' groeide gestaag verder. Na vergroting van het kapitaal werd in 1911 een nieuwe condensfabriek in het Friese Scharsterbrug geopend, zoals eerder gememoreerd. Een jaar later was de nieuwe vleugel van het kantoorpand aan de Vlaardingse Oosthavenkade klaar. Voor de uitbreiding

Een etiket voor een blikje met gecondenseerde melk.
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

en een verbouwing tekende ook nu weer architect Pleun van den Berg. Op het nieuwe linkerdeel kwam de Latijnse tekst te staan: *Nil Sine Magno Labore* (niets zonder veel werk). Kennelijk wilde Hummelinck hiermee zijn intellectuele kant laten zien. Het is wel een beetje potsierlijk, want als er iets basaals is, is het wel melk... Hummelinck was een zeer praktisch ingestelde man die, blijkt wel uit de inhoud van het zeer omvangrijke Hollandia-archief, er niet op kan worden betrappt een doorwrochte beschouwing over een of ander onderwerp te hebben geschreven. Zijn pogingen een waterleiding in Vlaardingen aan te leggen, alsmede zijn werkzaamheden in de gemeenteraad geven dat wel aan. Kortom: een pragmaticus. In dat jaar 1912 werd ook het 30-jarig bestaan van de vennootschap gevierd.

Dood

Op 26 februari 1914 ging er een rilling door de melk- en suikeronderneming: de stichter van Hollandia, directievoorzitter Constant Hendrik Wagenaar Hummelinck, overleed plotseling. Hij werd 70 jaar, voor die tijd een mooie leeftijd. Conform de statuten van de onderneming benoemde de Raad van Com-

missarissen Hummelincks beide zonen als directie. Het ging om Jan Maurits, geboren in 1874 en Marius Gerrit, geboren in 1878. Zij werden reeds in 1912 aangesteld in de leiding van Hollandia als adjunct-directeuren. Voor de gebroeders Hummelinck was het geen eenvoudige tijd om leiding te geven aan een groot en op de export gericht bedrijf, terwijl om hen heen een wereldoorlog woedde. Vanwege regeringsmaatregelen werden beperkingen gesteld aan de melkproducten. Een gedeelte van de verse melk, boter en kaas diende ter beschikking van de regering te worden gesteld. De prijs daarvan was laag. Ten aanzien van de export valt op te merken dat dat een moeizame kwestie was, want die stond in het teken van 'beperking van fabricaat, stagnatie in de uitvoer, moeilijkheden in het vervoer enzovoort,' aldus het jaarverslag over 1916.³¹

Ongunstige verhoudingen

Naar de reden van het sociale personeelsbeleid van de oude Hummelinck kunnen we slechts gissen op basis van de overgeleverde documenten. In algemene zin geldt dat sommige (vooraanstaande) Nederlanders het simpelweg niet konden aanzien dat de kloof tussen (echt) arm en rijk zo groot werd en dat arbeiders als onderhorigen moesten werken tegen een karig loon. Zoals zo veel wereldverbeteraars was ook Hummelinck 'van goeden huize' en kennelijk niet blind voor wat er in de maatschappij mis was. Als vanzelf ontstond er een beweging die de arbeiders op een 'hogere plan' wilde brengen. Veel dames van gegoede stand namen daarbij het voortouw, ieder op haar eigen wijze. Henriëtte Roland Holst-van der Schalk wist met haar pen veel mensen te raken: 'De ongunstige verhoudingen, waaronder de nederlandsche arbeiders leefden: lange arbeidsdagen, lage loonen, slechte woningen, slecht voedsel, verwaarloozing bij ziekten en ongevallen, – dit alles had natuurlijk een verderfelijken invloed op hun lichamelijke en geestelijke gesteldheid. Armoede en ontbering waren verantwoordelijk voor hun bleke gelaatskleur, voor de bezorgde en gedrukte, vaak ook afgestompte uitdrukking hunner trekken, voor de ziekelijke magerte en het vroegtijdig verval hunner slechtgebouwde lichamen. Omstreeks 1900 bezweken jaarlijks 10.000 arbeiders aan de gevreesde proletariërsziekte, de tering. De sterfte onder de armen bedroeg 22 per 1000 en meer per jaar, terwijl die der gegoeden ongeveer 13 per 1000 was. De kindersterfte was verschrikkelijk hoog; op sommige plaatsen, zooals te Rotterdam bedroeg zij bijna 280 per 1000. Voor de kinderen der gegoeden was dit cijfer 151.'³²

Sociale lijn voortgezet?

Kennelijk hadden de broers Hummelinck moeite met het besturen van het enorme bedrijf, want ene A.C. Couvée versterkte de directie als adjunct-directeur. Later voegde zich ook de heer J.B. Nachenius uit Gorinchem bij hem waarmee de directie vier leden telde. De vraag is natuurlijk of de sociale lijn van de grote baas door zijn zoons en opvolgers zou worden voortgezet. In 1918 lazen we daarover in het jaaroverzicht: 'De gewijzigde economische toestanden en de verhoogde standaarden om in de levensbehoeften te voorzien, eischte ook van onze vennootschap verhoogde beloningen voor haar

Diner ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van Hollandia. Afgaande op de muren speelde dit evenement zich af in De Harmonie. (Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

Het 25-jarig bestaan van Hollandia werd in 1907 uitgebreid gevierd, met o.a. een diner voor het personeel op 3 mei in de Koningzaal van Artis in Amsterdam. Vrouwelijk personeel schitterde door afwezigheid. (Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

personeel, waarin voorzien werd door de bepaling van een toeslag van 20% in plaats van 10% op alle salarissen, loonen en minimumloonen. Deze verhogingen, tezamen met andere oorlogs-ondersteuning, bijdragen en schenkingen hebben dit jaar bedragen f 159.379,84.³³

De arbeider had in die tijd inmiddels een sociale en politieke sprong voorwaarts gemaakt; er waren vakbonden, politieke partijen, het proletariaat sprak een woordje mee met dank aan Marx en Engels. Maar de atheïstische communisten maakten in ons christelijke landje niet veel vrienden. Vlaardingen was een sociaaldemocratische en protestantse gemeente. Dat valt op te maken uit de uitslag van de landelijke verkiezingen in 1918.

Maar liefst 22 partijen deden eraan mee. Grote winnaar was de SDAP (1526 stemmen), nummer twee waren de Anti-Revolutionairen (1164, voornamelijk gereformeerden) en de CHU, de Christelijke Historie Unie, werd derde (625, voornamelijk hervormden). Alhoewel de SGP nu nog steeds haar partijtje meeblaast in de Nederlandse politiek, kregen zij toen, in Vlaardingen, maar 5 stemmen. De Liberalen overigens 395.

Constant Hendrik Hummelinck had in het verleden een sociale beleidslijn uitgezet en zijn twee zonen trokken die door. Het reserveren van geld voor het welzijn van het personeel ging onverminderd door. In de afgelopen 33 jaren bedroeg dit in totaal meer dan 1,3 miljoen gulden, bijna 40.000 gulden per jaar. Bovendien bestond er een Regeling voor Ziekengeld en een afzonderlijk Hollandia-fonds voor uitkeringen van ouderdoms- en invaliditeitsrente. Tevens zien we een Uitkering bij overlijden aan Weduwen. Het Hollandia-fonds was 100.000 gulden groot. De melkfabriek was gegroeid. Er waren naast Vlaardingen vestigingen in onder andere Oud-Gastel, Sneek, Purmerend, Bolsward, Schar-

sterbrug, Beemster, Heenvliet, Limmen, Sint Nicolaasga, Rotterdam en Canada. De suikerfabrieken in Gorinchem en Vlaardingen waren met andere suikerfabrieken opgegaan in de C.S.M., de Centrale Suiker-Maatschappij waarin Hollandia zowel in aandelen als in directieleden deelnam. Bij het 40-jarig bestaan van Hollandia in 1922 was de stemming goed. Al snel bereikte de fabriek het getal van honderd miljoen liter geproduceerde melk. Een ongelooflijke plas van de, naar later zou blijken, niet eens zó gezonde voedingstof. In 1929 verloor deze oer-Vlaardingse onderneming haar zelfstandigheid toen het Zwitserse bedrijf Nestlé te hulp moest schieten om vanwege de opgelopen verliezen Hollandia een financiële reddingsboei toe te werpen. De winsten van Hollandia in de periode 1917 tot en met 1929 maakten vanaf '17 een vrije val. Was het winstsaldo in 1917 nog f 1.567.082, in '29 was het niet meer dan f 183.122. Het was het jaar van de wereldwijde beurskrach. Er moest toen iets gebeuren. De beurskrach op Wall Street was het gevolg van onverantwoord speculeren en markeerde de kentering van de economische toestand. Europa en de rest van de wereld stonden voor miljoenen dollars in het krijt bij de Amerikanen. Maar die produceerden er lustig op los.

De melkfabriek had haar eigen, niet geringe problemen. Na de ingrijpende reddingsoperatie van 1930 maakte Hollandia pas in 1935 weer winst. Over het jaar 1930 kon de directie niet veel positiefs vertellen. De gebroeders Hummelinck hadden na de veranderingen hun directiezetels al dan niet gedwongen moeten afstaan. Zij namen zitting in de raad van commissarissen. Veel van het eerder door het bestuur, dat nu bestond

uit de heren ir. A.C. Couvée, H.W. De Monchy en H. Sparrius, geventileerde pessimisme was uitgekomen. De grote vraag was of de actuele economische toestand aan zou houden en voor hoe lang? Prijzen daalden, de koopkracht nam af en een ingrijpende modernisering volgde. Met de economische en afschrijvingsperikelen leek het sociale beleid verdampt. Aan verplichtingen, bijvoorbeeld het storten van pensioenpremies, werd nog wel voldaan, maar de reorganisatie eiste alle aandacht op. Enkele Hollandiafabrieken moesten hun deuren sluiten.

En toen werd het oorlog. De melkfabriek Hollandia draaide door, zij het moeizaam. De directie 'knipte' het jaarverslag over 1940 in twee delen: voor en na de 10e mei. Financieel was de eerste helft van 1940 redelijk, in het tweede deel leed men wel schade toen een verkoopbureau en pakhuis door brand werden verwoest, terwijl een fabriek licht beschadigd werd. Een winst van f 751.177 sloot de cijfers af. Een jaar eerder was dat f 750.891. Ook de regelingen voor het personeel lieten een (geringe) stijging zien gedurende de hele oorlogsperiode. In 1941 was het winstgetal iets anders: f 11.880! In 1942 was het f 2.204, in '43 was het f 7.710, in '44 nul en in '45 f 186.374. Dit ter illustratie van de problemen waarmee Hollandia te kampen had. De sociale paragraaf kwam er in deze afschuwelijke episode bekaaid vanaf. De personele verplichtingen werden keurig nagekomen, maar meer ook niet. Opvallend in de verslagen over 1944 en 1945 is het feit dat er

Fraai briefhoofd op een schrijven van directeur C.H. Hummelinck uit 1896. (Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

met geen woord gerept werd over de in de fabriek en kantoor gevestigde 'gaarkeuken'. In Vlaardingen was namelijk in de Hongerwinter 1944-'45 de Stichting Centrale Fabriekskeuken Vlaardingen actief. Deze instelling was in het najaar van 1944 ingesteld als de C.E.F.A.K. en gevestigd in de Hollandia Melkfabriek. Men deelde tegen betaling van een klein bedrag maaltijden uit aan de bevolking. Sommige deelnemers waren van mening dat het bij de uitdeling van het voedsel in de gaarkeuken niet eerlijk toeging, hetgeen ertoe leidde dat er onderzoek naar werd ingesteld. Hieruit bleek dat er inderdaad soms een beetje werd gesjoemeld met het eten ten voordele voor direct betrokkenen en hun familieleden.

De door Hollandia geschonken bank in Rijperkerk.
(Collectie Streekmuseum Jan Anderson).

Ondervoede kinderen en de bank

Een opvallend document in het Hollandia-archief is een fraaie oorkonde. In de Hongerwinter 1944-'45 kon een aantal kinderen van Hollandiawerknemers er een poosje tussenuit. Zij reisden naar een plek in het land waar men over meer voedsel beschikte dan in Vlaardingen, te weten het Friese dorpje Rijperkerk ten oosten van Leeuwarden. De kinderen konden daar aansterken. Pas in juli 1947 werd de oorkonde uitgereikt. Het stuk papier met daarop de getuigenis en een fraai cadeau waren bestemd voor het dorp en de gezinnen die kinderen hadden opgevangen. De tekst van de oorkonde luidde: 'Ter dankbare herinnering aan het gastvrije onderdak verleend aan een vijftigtal kinderen van leden van het Hollandia personeel in den beruchten hongerwinter 1944-'45 door inwoners van Rijperkerk en omgeving, bieden de ouders van deze kinderen gezamenlijk met de Directie van Hollandia te Vlaardingen een bank aan, welke zij bij dezen overdragen aan de Vereeniging "Dorpsbelangen" te Rijperkerk'. Zowel een delegatie van de ouders als directeur Sparrius zetten er hun handtekening onder.³⁴ Het directielid en een delegatie, bestaande uit een drietal Hollandiamedewerkers, waren naar het hoge noorden afgereisd om de stenen bank over te dragen. Met een gloedvolle speech, Hollandiamensen eigen, bezegelde Sparrius de handeling. Hij bracht de toehoorders de laatste maanden van de Tweede Wereldoorlog in herinnering waarbij de Duitsers het door hen bezette westelijke gebied zo lang mogelijk vast wilden houden, terwijl de oorlog al op zijn retour was. Vanwege het tegenhouden van transporten naar het westelijk deel van Nederland ontstonden er tekorten en uiteraard ook honger. Sparrius: 'In het bijzonder hadden de kinderen het zwaar te verduren, omdat het voedsel, noodig voor de opbouw van

hun lichaam ontbrak.' De kinderen die naar Rijperkerk gingen, waren ondervoed en Sparrius was dan ook dankbaar dat zij daarheen konden: 'De Vlaardingsche ouders zullen nooit kunnen vergeten de weldaad, die U als pleegouders aan hun kinderen heeft bewezen, en onze vennootschap staat in dezen geheel aan hun zijde.' De herdenkingsbank kreeg na de officiële overdracht een plekje in het landgoed Toutenburg bij Rijperkerk.

70 jaar melk maken

De meest gedenkwaardige dag in de geschiedenis van Hollandia was wel die waarop het 70-jarig bestaan werd gevierd. Dat de bestuurders februari 1952 uitkozen, had te maken met het moeten uitstellen van feestelijkheden, vanwege de crisis van de jaren dertig toen men vijftig jaar bestond en de Tweede Wereldoorlog toen men in 1942 zestig jaar werd. Men pakte tijdens die (inhaal)jubilea dan ook groots uit. Honderden relaties, al dan niet met indrukwekkende automobielen, togen naar de Oosthavenkade om hun gelukwensen over te brengen aan de directieleden. Ook B & W van Vlaardingen schudden hun de handen en die van de commissarissen; zelfs de regering van Nederland had een afgezant in de persoon van B. van Dam van het Bedrijfschap Zuivel naar Vlaardingen gestuurd. In alle (buiten)fabrieken werd in redevoeringen door de plaatselijke directieleden het jubileum herdacht. In het hoofdkantoor in Vlaardingen wisselden zes glas-in-loodramen van eigenaar: een delegatie van het personeel, onder aanvoering van de expeditiechef A.J. de Vries, overhandigde de ramen aan de fabrieksleiding. Hiermee gaven de personeelsleden uitdrukking aan hun dank voor het werken bij deze bijzondere

melkfabriek. Het was natuurlijk onmogelijk allen die bij Hollandia werkten een dag vrijaf te geven om dat met z'n allen te herdenken, vond directeur Sparrius. De melkstroom kan nu eenmaal niet tijdelijk worden stilgelegd. Maar men vond er wel iets op: gespreide feesten. Ten aanzien van Vlaardingen werd het personeel uitgenodigd voor een feestavond in zaal Lommerrijk in Rotterdam. In overeenstemming met het sociale beleid van de Hollandia-melkfabriek kon ieder personeelslid in zijn of haar buurt een feestavond bijwonen compleet met busvervoer en de nodige consumptiebonnen.

De verenigingen van Hollandia

De vraag waarom de leiding van de melkfabriek vooruitstrevend was en zoveel energie, positieve aandacht, geld en sympathie stak in onder andere haar personeel was niet eenvoudig te beantwoorden. Dat staat namelijk nergens. Of toch wel? Honderden stukken, verslagen, artikelen en andere informatiedragers gaven daar eigenlijk wel blijk van. Tussen de regels door valt te lezen dat de Hollandialeiding dat simpelweg belangrijk vond. In algemene zin geldt ten aanzien van leiderschap dat, zelfs al zegt een leidinggevende m/v niet hoe hij of zij sommige zaken in zijn organisatie wil hebben, dan nog kijken zijn ondergeschikten zaken (van hem of haar) af. Als dat positieve of negatieve handelingen zijn, neemt men die over. Als de (grote) baas dan ook op de sym- of antipathie kan rekenen van zijn personeel dan 'sijpelt' dat beleid, die handelingen door naar 'beneden' (trickledown effect). Het besmet de organisatie. Een onzichtbaar maar heel belangrijk fenomeen, ook wel bekend als voorbeeldfunctie. Of leiderschap effectief is hangt af van veel zaken. Effectieve leiders zijn degenen die enthousiast zijn, sociaal, receptief, open staan voor nieuwe ideeën en ervaringen, zijn innemende teamspelers, flexibel, betrouwbaar (afsprake is afspraak), kunnen strategisch denken, zijn sympathiek, empathisch, kunnen emoties sturen en aflezen.³⁵ Was Hummelinck dat allemaal? Nee, natuurlijk niet, maar het had er wel aardig van weg. Hij leek mij eerder een afstandelijke man. In ieder geval was hij wel betrokken bij het wel en wee van zijn mensen. Zijn zoon Marius vertoonde ook dergelijke eigenschappen, zoals we zullen zien in het verhaal van de voetbalvereniging Hollandiaan. Het summum van sociale en sympathieke kenmerken bezat

wel Hollandia-directeur J. Klinkenberg die nota bene 24 jaar voorzitter was van voetbalvereniging De Hollandiaan en emotioneel afscheid daarvan nam.

Zie daar een redelijk unieke, sociale bedrijfscultuur die decennia lang de sfeer in de onderneming beheerste en onderdeel was van het slagen ervan. Jammer alleen dat de directie en commissarissen eigenlijk na verloop van tijd niet goed doorhadden dat de wereld om hen heen veranderd was en de boel hen uit de handen glipte. Hoe dan ook, duizenden mensen verdienden lange tijd een boterham aan Hummelincks creatie en genoten van alles eromheen. En dat was een enorme verdienste. In deze sfeer kozen mensen ervoor zich met collega's in eigen tijd in te zetten voor verenigingen en andere bijeenkomsten met een Hollandia-achtergrond. De voetbal-sport was voor veel mensen een verbindend element in hun dagelijkse leven.

In het seizoen 1928/1929 werd De Hollandiaan kampioen in de 4e klasse van de Nederlandse Voetbalbond (N.V.B.), de voorloper van de K.N.V.B. Foto uit het Gedenkboek Hollandiaan 1920 – 1930. (Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

De ketelhuisdeliberaties

Je zou denken dat de Hollandia-directie het initiatief nam om een eigen voetbalvereniging in het leven te roepen. Maar dat was dus niet zo. Dat gebeurde van onder af! Het waren namelijk enkele personeelsleden die daartoe het initiatief en later de leiding namen. In het schafthalfuur zaten zij in het ketelhuis van de melkfabriek en bespraken het idee van het oprich-

ten van een 'voetbalclub', dit tot ergernis van enkele collega's die voor dat onderwerp geen enkele belangstelling toonden. Het plan ging echter wel door en hoe! Een paar namen van de oprichters zijn: Nic. Verkade, Henk Hoorweg, Henk Meyer en Koos Stuurman. De ketelhuisdeliberaties hadden als resultaat dat op 19 september 1920 deze enthousiaste lieden de voetbalvereniging De Hollandiaan oprichtten. Het lijkt ook wel duidelijk, gezien de historie van De Hollandiaan, dat aan die oprichting geen motivaties van arbeidersverheffing ten grondslag hebben gelegen. De club had twaalf leden, alsmede een bestuur dat bestond uit drie van de eerdergenoemde mannen. Voorzitter werd Nic. Verkade.

Het werd een groot succes, later althans. Als kleur van het voetbalshirt kozen zij wit met een blauw monogram. De eerste wedstrijd, die werd gespeeld, tegen het Maaslandse M.V.V., werd met 1 – 2 verloren. Een terrein hadden deze beginnelingen (nog) niet en men speelde dan ook altijd 'uit'. In Maassluis waren meer van dergelijke clubjes, waardoor De Hollandiaan voornamelijk daar speelde. De velden stelden niet veel voor, soms liep er een greppel dwars over het veld, waar wel eens een speler in verdween! Een koeienstal fungeerde als kleedlokaal (soms stonden er nog koeien in) hetgeen in de winter wel aangenaam was. De eerste prijs behaalde men bij een serie wedstrijden in Maassluis: een zilveren kruis. Het was H. Hoorweg die het op een bepaald moment aandurfde directeur Marius Hummelinck te vragen om 'raad en bijstand' voor hun situatie, want de roep om een eigen terrein werd steeds luider. Door Hummelincks bemoeienissen kregen de voetballers een terrein toegewezen aan de Galgkade dat door de melkfabriek kosteloos in orde werd gemaakt. Bovendien verrees er een clubgebouwtje. De eerste wedstrijd die er werd gespeeld, nadat de heer Hummelinck het terrein officieel had geopend, was tegen Excelsior uit Maassluis. Weer verloor men met 1 – 2.³⁶ We schrijven 15 augustus 1921.

Dat directielid Marius G. Hummelinck de Voetbalvereniging De Hollandiaan (de naam Hollandia mocht niet worden gebruikt) een warm hart toedroeg, bleek wel uit zijn functie als 'Beschermer'. In zijn voorwoord in het jubileumboekje over 10 jaar voetballen, schreef hij dat het soms wel 'fris' kon zijn als hij een wedstrijd bijwoonde. Hij vond het voetbalspel 'suggestief' als men eenmaal spelers en spel had leren kennen. Het bekijken van een wedstrijd was in één woord 'een gezonde fysieke en psychische ontspanning'. Uit zijn woorden valt af te leiden dat hij het voetbalinitiatief wel steunde en kennelijk ook belangrijk vond. Hij bewonderde het enthousiasme en het verschaft de gewenste afleiding aan de dagelijkse sleur. 'De menselijke geest haakt naar afleiding en emotie. Is deze er niet, dan vervalt men in buitensporigheden die ongewenst zijn. [...] De ware mentaliteit van de mensch uit zich bij de jeugd, wanneer de jeugd geen afleiding heeft, door gezonde spelen of wat ook, dan ontaardt zich hun samenzijn in een slaphangen, kwaadspreken of bespotten van leermeesters of

in kattenkwaad. Zoo is het bij de jeugd, en zoo vindt men het weer bij de mensch in ieder stadium van zijn leven.' Horen wij hier de woorden van zijn vader Constant Hummelinck? Het zou zo maar kunnen. Verder vindt de al grijzende beschermheer dat de bezoekers zich netjes gedragen en dat het 'Vlaardingsche publiek lang niet op een laag peil staat'.

In de eerste jaren kwamen de overwinningen in de boeken en De Hollandiaan werd een ploeg die respect afdwong bij andere voetbalclubs. Door al die gewonnen partijen klom men naar de 1e klasse van de R.V.B., de Rotterdamse Voetbal Bond, hetgeen kennelijk aanleiding gaf het shirt te veranderen in wit met een rode middenbaan. Vervolgens lonkte de N.V.B., de latere K.N.V.B. waar de club in het seizoen 1926-'27 haar opwachting mocht gaan maken. Deze successen maakten dat de Hollandia-directie geld beschikbaar stelde om een eenvoudige, doch overdekte tribune op het terrein van De Hollandiaan aan de Galgkade te laten bouwen, alsmede een nieuw clubhuis. De binnen Hollandia bekende architect Pleun van den Berg maakte daarvoor ontwerpen.

Door al deze activiteiten ontstond er een soort familiegevoel in de gebouwen aan de Oosthavenkade: iemand startte een melkfabriek, anderen gingen voetballen met collega's, weer een ander gaf geld voor een tribune met 200 zitplaatsen, iemand, een ander (voormalig) lid van de familie, tekende de

Inktzwart

Het zou buiten het bestek van dit artikel vallen een integraal historisch overzicht te geven van De Hollandiaan. Wel verscheen er in juli 1941 een inktzwarte bladzijde in de historie van deze succesvolle voetbalvereniging die grote verslagenheid en verdriet teweegbracht in Vlaardingen en daarbuiten. Op een terrein aan de Dordtse Straatweg in Rotterdam-Zuid speelde S.V.W. (Steeds VoorWaarts) een promotie/degradatiewedstrijd tegen De Hollandiaan. De stand was 1 – 1 en er waren 40 minuten gespeeld. Een S.V.W.-speler schoot bij een Hollandiaan-aanval de bal tegen arm en borst van de getalenteerde voetballer Pauw van der Roest. 'Pauwtje', zoals hij liefkozend werd genoemd, speelde de bal nog vooruit, richting het S.V.W.-doel, maar viel voorover neer en bleef stil liggen. Op een brancard werd hij van het veld gedragen en vervangen door een andere speler. De aanwezige arts dr. Lente stelde vast dat Van der Roest was overleden, waarschijnlijk aan een acute hartstilstand. De wedstrijd werd meteen gestaakt en de consernatie op de tribune, waar drieduizend toeschouwers zaten, was enorm. Het slachtoffer werd met een ambulance naar het ziekenhuis vervoerd. Daar bleek dat de diagnose van de arts juist was. In een in memoriam in de *Nieuwe Vlaardingsche Courant* gaf het Hollandiaanbestuur aan zeer getroffen te zijn door de plotselinge dood van Van der Roest, een voetballer met buitengewone kwaliteiten, die twintig jaar voor De Hollandiaan actief was, ook enkele jaren als bestuurslid.

gebouwen, de volgende was er reuzeblj mee, vreugde alom ...

Met wisselend succes speelden de Hollandianen in de N.V.B. In het jubileumjaar 1930 zag De Hollandiaan kans te promoveren naar de 2e klasse K.N.V.B. Aan het eind van het seizoen stond aan het lijstje 'goalgetters' ene Pauw van de Roest met 33 doelpunten trots bovenaan. B. Meeldijk scoorde er 15. Een bekende voetballer van De Hollandiaan was zonder twiifel Piet Odijk, die zich op de benijdenswaardige titel *international* mocht beroepen. Petrus Hendrikus (Piet) Odijk was in 1931 - '32 meerdere malen reservedoelman bij het Nederlands elftal. Een keer stond hij daadwerkelijk onder de lat bij de wedstrijd Nederland - België (2-3) die gespeeld werd op 14 februari 1932 in het Olympisch Stadion te Amsterdam.

Na de Tweede Wereldoorlog bloeide ook De Hollandiaan weer op. Een geheel nieuw sportcomplex in het pas aangelegde Park 't Nieuwland in het oosten van Vlaardingen was in september 1952 een mooie stap de toekomst in. Door vele Hollandiaanleden werd dit fraaie park gebouwd. Een fusie met de Vlaardingse voetbalvereniging Satelliet volgde in 1989. De nieuwe naam werd H.S.C., De Hollandiaan Satelliet Combinatie. Een tweede samengaan volgde op 1 juli 2008. Toen was de fusie tussen H.S.C., R.K. W.I.K. en H.V.O. een feit. CWO (zonder puntjes), oftewel Combinatie Wil Overwinnen' genaamd. Zo was er voor alle drie de clubs toch historische eer te behalen. Immers, de C van Combinatie stamde af van de naam van H.S.C., de Hollandiaan Satelliet Combinatie, de W vond zijn oorsprong in de naam van R.K. W.I.K. en de O van H.V.O., eertijds Havenbedrijf Vlaardingen-Oost, later omgezet naar Hechte Vriendschap Overwint.³⁸

'Uiterlijke Welsprekendheid'

Naast De Hollandiaan had de melkfabriek ook een toneelvereniging: Tooneel-vereniging Hollandia die opgericht werd in

De opschriften hoog op de gevel van het voormalig kantoor van Hollandia aan de Oosthavenkade. (Foto Frans Assenberg).

november 1894. Van die club is helaas niet zo veel bewaard gebleven als van De Hollandiaan. Eén van de weinige zaken is het reglement van de vereniging. Beschermheer was: 'de WelEdelGestr(enge) Heer C.H. Hummelinck.' Mogelijk dat Hummelinck over de schouder van de schrijver van het epistel heeft meegekeken, want zijn hand lijkt daarin aanwezig. De regelen der vereniging vingen immers aan met de bijna karakteristieke Hollandiawoorden: 'Doel van de Vereeniging:

Elkander te beschaven door zich te oefenen in Uiterlijke Welsprekendheid en de eensgezindheid en kameraadschap tusschen de werklieden der fabriek, Hollandia, te bevorderen.' Deze niet geringe opdrachten moesten worden bewerkstelligd door het houden van geregelde oefeningen en door het geven van uitvoeringen in het openbaar. De contributie van werken- leden bedroeg 10 centen per week, 'het entrée' (inschrijvingsgeld) bedroeg 50 cent per persoon. En dan komt het: 'Er kunnen ook vrouwelijke leden zijn, deze zijn vrij van contributie of inleggeld doch hebben dezelfde rechten als een ander werkend lid'. Van een optreden van de Tooneelvereniging Hollandia in de zaal Harmonie aan de Schiedamseweg in oktober 1930 is een pamflet bewaard gebleven. Het gaat om de aankondiging dat het stuk 'de Koene Zwemmer' zal worden opgevoerd. Het was een klucht in drie bedrijven met 'na afloop bal'. Het werd het begin van een lange reeks van toneelvoorstellingen.

Gymnastiekvereniging

Dat Hollandia aan gymnastiek deed, kwam al aan de orde. Er was ook een gymnastiekvereniging opgericht. Deze club zag het levenslicht in 1909 en was na verloop van tijd een begrip in stad en ommelanden. Tijdens het feest ter ere van haar 50-jarig bestaan kreeg haar technisch leider W. Oostveen een lintje opgespeld door toenmalig burgemeester Jan Heusdens. Oostveen was er wel blij mee.

De Gymnastiekvereniging Hollandia, zoals zij voluit en eenvoudigweg heette, ging volgens de overlevering van start op initiatief van enkele werknemers van Hollandia. Zij werden daartoe wel aangespoord door directeur Constant Hummelinck, die de stoot tot de oprichting zou hebben gegeven.³⁹ 'Zijn vooruitstrevende opvatting betreffende de zorg voor het personeel en ontspanningsmogelijkheden hiervoor kwam onder andere bij de vorming van de gymnastiekvereniging tot uitdrukking', schreven directeur mr. A. Hooites Meursing en I.A. Stuit in een jubileumboekje in 1959.

'Met raad en daad heeft hij de vereniging gedurende een reeks van jaren aangemoedigd.' Mogelijk heeft zijn militaire achtergrond hem daartoe aangezet en was hij ervan overtuigd dat sporten, kennelijk ging zijn voorkeur uit naar gymnastiek, goed voor je was. Een inzicht dat volgens mij evenwel

Affiche van de toneelvereniging van Hollandia.

(Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

TOONEELVEREENIGING „HOLLANDIA”
 OPGERICHT 7 NOVEMBER 1894 VLAARDINGEN
 BESCHERMHEER: DE WELED. GEBOREN HEER M. G. WAGENAAR HUMMELINCK

UITVOERING
 OP ZATERDAG 25 OCTOBER 1930, 'S AVONDS
 8 UUR PRECIES, IN DE ZAAL „HARMONIE”

PROGRAMMA:

„DE KOENE ZWEMMER”
 KLUCHT IN DRIE BEDRIJVEN DOOR FRANZ ARNOLD EN ERNST BACH

PERSONEN:

OTTO HABERLEIN	de Heer A. Helmstrijdt
KATHE, zijn dochter	Mej. F. Stenis
GABRIELLE DEGENHART	Mevr. Van Stein—Oprel
ANNE-MARIE, haar dochter	Mej. J. Villerius
FRITS NEUBAUER	de Heer L. C. Don
WALDEMAR MOBIUS	de Heer J. van Wijk
XAVIER KRAXENTRAGER	de Heer W. v. d. Windt
EGGEBRECHT, architect	de Heer D. v. d. Vheer
WERNICKE, professor	de Heer P. v. d. Vliet
KRAHAHN, bediende	de Heer P. Brauckman
HUMMEL, badmeester	de Heer M. Oostveen
THERESE, huishoudster	Mevr. C. Plooy—de Bruin
EMMA, dienstmeisje	Mej. C. de Graaf

Speelt in tegenwoordigen tijd in een Deutsche provinciestad

PAUZE TUSSCHEN HET 2^E EN 3^E BEDRIJF

NA AFLOOP BAL BALLEETMEESTER DE HEER W. BERVELING
MUZIEK ONDER LEIDING VAN DEN HEER M. BOERDAM, ALHIER

INTRODUCTIES voor Leden en Donateurs à f 0.60 en voor niet-leden à f 0.75 per plaats, zijn verkrijgbaar bij den Heer L. C. DON, Willem Barendstraat 10, in den Boekhandel van de Firma HOOGLAND, Schied. weg en voor zoover nog voorradig 's avonds aan de zaal. Plaatsen kunnen besproken worden op den dag der uitvoering in de zaal „Harmonie”, 's middags van 3—4 uur à f 0.10 per plaats

BEWIJS VAN TOEGANG VOOR

pas later algemeen doorbrak. Door deze sympathie ontstond er tussen de gymnastiekvereniging en de onderneming een hechte band. Dit resulteerde zelfs in het ter beschikking stellen door de managers van Hollandia van een heuse turnzaal in het fabriekscomplex. De gymnastiekvereniging telde in 1959 zo'n 750 leden. Aan het hoofd van de turnclub stond lange tijd de eerder genoemde en turntechnisch bekwame W. Oostveen. Volgens kenners 'een turner van hoge klasse'. Twee andere namen van personen mogen in dit verhaal niet ontbreken want zij manifesteerden een mooi talent en wisten dat uit te buiten: J. van Genderen en P. van Dijk.

Stoere knapen

Gedurende de eerste tien jaren van deze gymnastiekvereniging waren het alleen 'stoere knapen' die aan het turnen waren geslagen en veel prijzen in de wacht sleepten. Toen er een damesafdeling was opgericht spraken ook zij een woordje mee. Van die aanvangsfase is helaas niet veel bekend: men kwam om te gymmen, niet om notulen te maken! Vanwege de mobilisatie in 1914 zagen veel leden hun collega's vertrekken naar het vaderlandse leger in verband met de uitgebroken wereldoorlog. Slechts zestien leden telde de club toen. Na de oorlog keerden de gedemobiliseerden weer in de schoot van de gymnastiekvereniging terug, waarna het met de vereniging crescendo ging. Er werden prijzen behaald en zelfs bij deelname aan de Olympische Spelen in Amsterdam in 1928 sleepte men medailles in de wacht. Diverse malen deden de atleten mee aan evenementen; ook buitenlandse. Het werden onvergetelijke momenten. Al deze inspanningen resulteerden uiteindelijk in 1937 in het kampioenschap van de Rotterdamse Turnbond, een hoogtepunt in de geschiedenis van de Hollandia Gymnastiekvereniging. Van Genderen en Van Dijk namen zowel deel aan de Keurkorpsen van de K.N.G.V., de Koninklijke Nederlandse Gymnastiekbond, als van de R.T.B., de Rotterdamse Turnbond.

Na verloop van tijd werd een veteranenafdeling opgericht en de (oudere) mannen gingen enthousiast aan de slag. Weer was het oorlog, nu ook in eigen land. Na 1945 bloeide de club weer op en men werd gevraagd deel te nemen aan verschillende bevrijdingsfeesten en andere manifestaties. De Gymnastiekvereniging Hollandia groeide en de club was blij met een eigen turnzaal. Niet in de laatste plaats vanwege de 'stuwende kracht' achter het verwezenlijken ervan, te weten directeur H. Sparrius. Een gedenkplaat in de turnzaal herinnerde aan deze gewaardeerde momenten. 'Wij willen in dit herdenkingsboekje de volle medewerking vermelden van de huidige Directie van de thans "Koninklijke Hollandia". De Heren Hooites Meursing en Stuit drukken daarbij de voetstappen van hun voorgangers, een feit waarvoor wij zeer erkentelijk zijn.⁴⁰ Onze wens is dan ook, dat dit in lengte van jaren zo moge duren,' schreef Oostveen in 1959.

Het einde van de melkfabriek

De periode na de Eerste Wereldoorlog was voor Hollandia zeer moeilijk. Vanwege devaluatie van verschillende valuta viel een aantal belangrijke afzetgebieden weg. Ten gevolge van de moeilijkheden zocht het bedrijf toenadering tot andere fabrikanten van gecondenseerde melk. In 1929 kwam, zoals we beschreven, een samenwerking tot stand tussen Hollandia en Nestlé uit Zwitserland. Hiermee was Hollandia tevens zijn zelfstandigheid kwijt, want een meerderheid van de aandelen kwam in handen van de Zwitsers. Nestlé moderniseerde wel bijna alle fabrieken in Nederland. Tijdens de Tweede Wereldoorlog kwam de export vrijwel stil te liggen, maar die bloeide na 1945 weer op. Toen Prins Bernhard in 1950 Vlaardingen bezocht, vroeg hij aan een aantal industriëlen hoeveel die stad aan de deviezenpot bijdroeg. Als hoogste bedrag kwam 7 miljoen gulden per jaar tevoorschijn. De heer Sparrius van Hollandia merkte echter laconiek op dat zijn bedrijf daarvan 1 miljoen gulden voor zijn rekening nam. Men was er stil van!

In 1957 vierde Hollandia het 75-jarig bestaan. Bij deze gelegenheid kreeg de onderneming het predicaat Koninklijke. Hierna werden veel producties geconcentreerd in andere bedrijven. De fabricage van gecondenseerde melk werd overgeheveld naar de fabriek in Bolsward. Die van melkpoeder ging naar Scharsterbrug. Consumptiemelk werd later in Oud Gastel en Purmerend gemaakt. In Vlaardingen startte men met het vriesdrogen van groenten en de productie van aardappelpuree, maar voor dit product was toen al een nieuwe fabriek in Noord-Brabant in aanbouw. Het besluit tot verhuizing van het hoofdkantoor in 1970 naar Amsterdam was een forse tegenslag voor Vlaardingen. Volgens de directie was dit noodgedwongen in verband met de uitbreiding van de samenwerking met Nestlé. In Vlaardingen waren geen mogelijkheden aanwezig om het hoofdkantoor zo uit te breiden dat er aan 150 mensen extra onderdak kon worden geboden. Volgens directeur Zwikker was niet bekend hoeveel mensen er naar Amsterdam zouden gaan. Het was een aflopende zaak. Toen in 1976 Menken Landbouw het melkbedrijf overnam en de karakteristieke Hollandiapijp verdween, was het snel gedaan met het bekende bedrijf aan de Oosthavenkade. Wat rest zijn (veel) archiefstukken, alsmede enkele gebouwen.

Verheffing gelukt?

De nadruk in dit verhaal ligt op de positie van de arbeider in de loop van de 19e eeuw. In de inleiding kwam dit al ter sprake. Getracht is om zowel de ontwikkelingen van dit onderwerp te 'slingeren' rondom het zakelijke en sociale van de Hollandia-melkfabriek, als de activiteiten van Hummelinck en de zijnen. Alles in dit onderwerp overziend, is de vraag of de 'verheffing' is gelukt. Is de arbeidende klasse zedelijk verbeterd? Wel zeker! Kijk eens in gedachte in 1880 in een huisje in het Achterom, een steeg achter de Hoogstraat. We zien bittere armoede, het is er nat, bedompt, vies. Zonlicht komt amper binnen en gezichten staan zorgelijk en ogen zijn

De panden aan de Oosthavenkade waar het allemaal begon.
(Foto Frans Assenberg).

hol. En nu? Kijk eens in een nieuwbouwwoning aan de Hoflaan, een enorm verschil. Wat zouden de denkers en doeners van toen vinden van de huidige samenleving? De moderne arbeider is tegenwoordig zo goed als uit beeld geraakt. Het woord 'arbeider' heeft een zekere negatieve connotatie gekregen. 'Werknemer' heet hij nu, 'medewerker', en zijn baas is 'werkgever', 'leidinggevende'.

Niettemin zijn alleen al in Vlaardingen meer dan achtduizend mensen laaggeletterd dan wel analfabeet. Er is veel werkloosheid en arbeidsongeschiktheid en bijna niemand is lid van een politieke partij of daarin actief. Dit is mogelijk de enige overeenkomst tussen de Nederlander uit 1882 toen Hummelinck zijn melkfabriek begon en die van nu: beiden waren en zijn niet of nauwelijks in politiek geïnteresseerd dan alleen op een passieve wijze. Pas als de gevolgen van politieke beslissingen de burger raken, komt men in actie. In Hummelincks tijd tel-

den de arbeider en zijn werkende kinderen amper mee. Lange tot zeer lange werkdagen waren zijn en hun deel. Misschien troffen de Vlaardingse vissers op hun haringschepen het nog wel. Zij vormden een hecht team, hadden belang bij kwalitatief goed werk en konden bij aankomst na de visserij in Vlaardingen terecht bij hun gezin, familie, de kerk. De opkomst van de industrie en de voorbeeldfunctie van Hollandia zullen indirect aan het welzijn van de Vlaardingse arbeider hebben bijgedragen. Voor de vissers was er wel een onzekere factor, want de haringvisserij viel in de winter stil en dan moest er wel geld voor eten en drinken en kolen zijn. De route naar de hogere intellectuele ontwikkeling ging bij hem, de Vlaardingse arbeider, via de weg van de bescheiden geleidelijkheid.

Een compleet plaatje

Eigenlijk was het Hummelinckplaatje compleet. Er was werk bij de Hollandia melkfabriek en een salaris, men schonk koffie, er waren gratificaties, een speeltuin, een regeling voor ziektekosten, een pensioenfonds, men vierde feest met elkaar, er waren veel contacten onderling, men maakte muziek, sa-

men voetbalde men, zwom, handbalde, turnde, speelde toeneel. Hummelinck was lid van de schutterij, lid van de gemeenteraad, organiseerde een drinkwaterleiding, zorgde voor huisvesting, zuivelwinkels, vervoer, een timmerwinkel, een suikerfabriek, er was een reparatiewerkplaats, enzovoort. En hij condenseerde melk, blikte die in en verstuurde die de wereld over. Hummelinck en de zijnen hadden een unieke vorm van verheffing geschapen, een eigen universum of zuil. Een Hollandiafamilie volgens de wetten van Hummelinck.

Alles, voor zover dat uit de bronnen kon worden opgemaakt, ging op een sociale manier. De melkfabriek had een positieve klank in Vlaardingen en ver daarbuiten. De vele loftuitingen richting directieleden getuigen daarvan. Overigens waren er meer sociale bedrijven. Denk aan het Schiedamse bedrijf Hoek, later HoekLoos, maar ook de Koninklijke Nederlandse Gist- en Spiritusfabriek in Delft die het Agnetapark met mooie arbeiderswoningen bouwde. Jammer dat deze sociale ondernemingen vermalen werden tussen de hebzuchtige tanden van grote internationale ondernemingen met veel geld op de bank en dus veel macht. Dit artikel lijkt meer een biografie van Constant Hendrik Hummelinck te zijn geworden dan een verhaal over de sociale kant van de Vlaardingse Hollandia-melkfabriek. Je ontkomt er niet aan als het gaat om iemand die zo zijn stempel drukte op de business en alles eromheen. Door middel van coöptatie werd de sociale lijn van Hollandia vele decennia doorgegeven, totdat de firma Nestlé, waarschijnlijk ergens in Zwitserland, de stekker eruit trok. Niettemin ging ook Nestlé nog lang door met het steunen van bijvoorbeeld De Hollandiaan.

Bronnen:

Assenberg, Frans W. *Gezellig en sportief, 75 jaar voetballen bij RK WIK*, Een uitgave van de Historische Vereniging Vlaardingen onder auspiciën van de Club van Honderd. Vlaardingen 2010.

Assenberg, Frans W. *Uit nood geboren, De geschiedenis van de bouw van 410 semipermanente woningen in de Babberspolder in Vlaardingen*. Vlaardingen 1997.

Eikema, E.T.J. en Neleman, H.A.B. 'Van Bloemfabriek tot Pelmolen; anderhalve eeuw molenaarsbedrijf tussen Galgkade en Westerhoofd'. In *Historisch Jaarboek Vlaardingen 1984* een uitgave van de Historische Vereniging Vlaardingen. Vlaardingen 1985.

Hartmans, Rob 'De ideale premier'. In *Historisch Nieuwsblad* november 2014. Nr.11 pag.62.

Horst, Han van der *Nederland, de vaderlandse geschiedenis van de prehistorie tot nu*. Amsterdam Tweede druk 2002.

Linden van den Heuvel, J.H. van 'Hollandia' *Hollandsche Fabriek van Melkproducten en Voedingsmiddelen. Vlaardingen 1882 – 19432*. Vlaardingen 1932.

Niestadt, G.B.H. *Ben de weesjongen*. Amsterdam 1992.

Nijs, Thimo de en Beukers, Eelco (redactie). *De geschiedenis van Holland, deel IIb, 1795 – 2000*. Hilversum 2003.

Postma, C. *Korte geschiedenis van Vlaardingen*. Vlaardingen 1958.

Post, K. 'De Hollandia, mijn werkgever', in *Tijd-Schrift Historische Vereniging Vlaardingen* nummer 115 (2010)

Roland Holst-van der Schalk, Henriëtte *Kapitaal en arbeid in Nederland*. (Reprint vierde verbeterde en met een tweede deel vermeerderde druk uit 1932). Nijmegen 2008.

Struijs, M.A. 'Constant Hendrik Hummelinck', in: *Tijd-Schrift Historische Vereniging Vlaardingen* 75 (2000).

Struijs, M.A. *Nil sine magno labore*. Een uitgave van Woningbouwvereniging 'Samenwerking '77'. Vlaardingen 1991.

Schaaf, J. *Karl Marx, Bekend en onbekend*, daarin *De vakbeweging als bewustwording van de arbeidende klasse*, Groningen 2000. Te lezen op www.marxists.org.

Vermaas, A. *Spreek wat waar is, drink wat klaar is*. In het *Historisch Jaarboek Vlaardingen* 2013 een uitgave van de Historische Vereniging Vlaardingen. Vlaardingen 2014.

Walstra, G. 'De geschiedenis van Hollandia in vogelvlucht (1)', in: *Tijd-Schrift Historische Vereniging Vlaardingen* 12 (1972).

Walstra, G. 'De geschiedenis van Hollandia in vogelvlucht (2)', in: *Tijd-Schrift Historische Vereniging Vlaardingen* 13 (1972).

Geraadpleegde archieven:

N.V. 'Hollandia', Hollandsche fabriek van melkproducten en voedingsmiddelen (1822) 1882-1972 (1983). Archiefnummer 196. Stadsarchief Vlaardingen 2003.

Familie Wagenaar Hummelinck, 1772 – 1969, archiefnummer 195. Stadsarchief Vlaardingen 1995.

Voetbalvereniging SV De Hollandiaan/Satelliet Combinatie archiefinventaris 0361. Stadsarchief Vlaardingen 2008.

Handschriften- en Documentatieverzameling, Archiefinventaris 0352, Stadsarchief Vlaardingen.

Krantenverzameling Stadsarchief Vlaardingen.

Noten

- 1 In de archivalia van de familie heet de oprichter van de Hollandia-melkfabriek 'Wagenaar Hummelinck'. In de stukken van de melkfabriek zelf wordt steevast de naam 'Hummelinck' gebruikt. Ik volg hierna deze lijn ook. De naam Wagenaar werd later aan de naam Hummelinck toegevoegd.
- 2 Inventaris Familie Wagenaar Hummelinck, 1772 – 1969, archiefnummer 195. (S.A.V.).
- 3 Het oudste document betreffende de melkfabriek Hollandia stamt uit 1881. Het is het Grootboek van de oprichters en start in oktober 1881. Op welke datum Hummelinck het besluit nam een fabriek te beginnen kon (nog) niet worden achterhaald.
- 4 Walstra (2) 1972.
- 5 Jasper Schaaf, *Karl Marx, Bekend en onbekend*. Bron: www.marxists.org.
- 6 Thimo de Nijs en Eelco Beukes. 2003.
- 7 Aantekeningen van Albert Hoekstra, oud-medewerker Stadsarchief Vlaardingen. Inv. nr. 195 en inv. nr. 196 van de N.V. 'Hollandia', Hollandsche fabriek van melkproducten en voedingsmiddelen 1882 – 1972 (kortweg Hollandia), archiefnummer 422. S.A.V.
- 8 Trudy Werner-Berkhout 'Melkfabrieken'. Bron: <http://www.mdmw.nl>.
- 9 Walstra De geschiedenis van 'Hollandia' in Vogelvlucht, deel 1.
- 10 Bron: <http://bibliotheek.vlaardingen.nl>. Dr. Christianne Smit *De volksverheffers, sociale hervormers in Nederland en de wereld, 1870 – 1914*.
- 11 Peer, H. *De lange strijd om de tijd. Verheffing van den arbeider*. Bron: www.solidariteit.nl.
- 12 's-Gravenmade was een kleine buitenplaats in het Zuid-Hollandse Rijswijk. De naam 's-Gravenmade' komt al in de 15e eeuw voor, maar de hofstede aan de Delftweg stamde waarschijnlijk uit de 17e eeuw. 's-Gravenmade is nu een rijksmonument. Het is ook de naam van de vlakbij de hofstede gelegen tramremise aan de Delftweg. Het

remisegebouw is niet meer aanwezig. Bron: <https://nl.wikipedia.org>.

- 13 Inv. nr. 196 van Hollandia, archiefnummer 6. Stadsarchief Vlaardingen 2003.
- 14 Inv. nr. 196 van Hollandia, archiefnummer 6. S.A.V.
- 15 In Nederland zijn veel architecten aangesloten bij de beroepsorganisatie B.N.A., de Bond van Nederlandse Architecten. Kennelijk was dat eind 19e eeuw ook al zo.
- 16 Vakblad voor de bouwbedrijven 1938. Streekmuseum Jan Anderson Vlaardingen en S.A.V.
- 17 Inv. nr. 196 van Hollandia, archiefnummer 7. Stadsarchief Vlaardingen 2003.
- 18 *Nieuwe Vlaardingsche Courant*, 13 mei 1899. S.A.V.
- 19 Antony Mason en Dirk van Beek. *Het begin van de moderne tijd 1900 – 1914*. The Reader's Digest 2009. En https://nl.wikipedia.org/wiki/Belle_époque.

Koeien waar in de melkfabriek Hollandia uiteindelijk alles om draaide (Foto Frans Assenberg).

- 20 Bron: <http://rond1900.jouwweb.nl>.
- 21 Agnes Vermaas in *Historisch Jaarboek Vlaardingen* 2013.
- 22 Inv. nr. 196 van Hollandia, archiefnummer 16. Stadsarchief Vlaardingen 2003.
- 23 Bolswarder Courant 31 maart 1907. Inv. nr. 196 van Hollandia, archiefnummer 459. S.A.V.
- 24 Van Linden van den Heuvell 1932.
- 25 Inv. nr. 196 van Hollandia, archiefnummer 459. S.A.V.
- 26 *Kroniek van Vlaardingen 1907- 1956*, Vlaardingen 1957.
- 27 Thimo de Nijs en Eelco Beukers. 2003.
- 28 Inv. nr. 196 van Hollandia, archiefnummer 92. S.A.V.
- 29 Inv. nr. 196 van Hollandia, archiefnummer 16. S.A.V.
- 30 Inv. nr. 196 van Hollandia, archiefnummer 470. S.A.V.
- 31 Inv. nr. 196 van Hollandia, archiefnummer 59. S.A.V.
- 32 Roland-Holst 1932, verbeterde versie 2008.
- 33 Inv. nr. 196 van Hollandia, archiefnummer 59. S.A.V.
- 34 Inv. nr. 196 van Hollandia, archiefnummer 451. S.A.V.
- 35 Manfred Kets de Vries, *Drie kenmerken van effectief leiderschap*.
- Bron: www.paletonline.nl.
- 36 Inv. nr. 361 van de Voetbalvereniging SV De Hollandiaan/Satelliet Combinatie, archiefnummer 2. S.A.V.
- 37 Bron: www.ss-raceland.com.
- 38 Assenberg 2010.
- 39 Inv. nr. 196 van Hollandia, archiefnummer 447. S.A.V.
- 40 Met 'voetstappen drukken' bedoelt de schrijver dat dat tot voorbeeld mag dienen.

HENK HORSTEN

GEBOREN UIT EEN LATENT GEVOEL

VIJFTIG JAAR VRIJE ACADEMIE,
VIJFTIG JAAR KUNSTEDUCATIE IN VLAARDINGEN

Buiten inspiratie opdoen. Tekenende kinderen in het Hof.
(Foto archief VA).

VAN CULTUREEL ONBEHAGEN

Inleiding

In de jaren zestig van de vorige eeuw verzetten jongeren zich tegen de overheid en het establishment. Ze zijn kritisch over de consumptiemaatschappij. Alles wat hun ouders vanzelfsprekend vinden moet anders. De wij-generatie laat van zich horen. Zij gaat de wereld verbeteren en democratiseren. Druk zegend aan de poten van het gezag steken talloze maatschappelijke en culturele initiatieven de kop op.

Wout Eijkelenboom, o.a. als architect betrokken bij de bouw van het inmiddels afgebroken Holy Ziekenhuis, is, vanuit zijn betrokkenheid bij plannen voor de bouw van het Cultureel Centrum de Lindenberg in Nijmegen, onder de indruk van de sterk groeiende belangstelling voor creativiteitsontwikkeling op beeldend en muzikaal gebied. Dit contact met de Vrije Academie Nijmegen en een "latent aanwezig gevoel van cultureel onbehagen" leiden ertoe dat op zijn initiatief de leden van de in 1963 opgerichte Lionsclub besluiten om ook in Vlaardingen een instituut op te richten waar mensen hun creativiteit leren ontwikkelen. De initiatiefnemers zijn van mening dat ook binnen het onderwijs de expressievakken nog onvoldoende aandacht krijgen en niet die plaats innemen die zij in het belang van de geestelijke gezondheid verdienen. Ouderen hebben sowieso niet geleerd hun creatieve gaven te ontdekken en te ontplooiën. De in Vlaardingen op te richten Vrije Academie wil deze leemte opvullen door in eerste instantie cursussen te geven op het gebied van tekenen, boetsen, handenarbeid, naaldwerk en fotografie. Het is niet de bedoeling een vakopleiding te verzorgen. De cursist moet zich vooral vrij voelen in en plezier beleven aan het ontwikkelen van kunstzinnige vaardigheden.

1. Oprichting en periode van bloei

Na twee jaar plannenmakerij is het op 30 juli 1965 zover. De Vrije Academie Vlaardingen (VA) is op papier een feit. Op 28 september wordt de Stichting de Vrije Academie Vlaardingen ingeschreven in het Openbaar Centraal Stichtingenregister. Van meet af aan is het duidelijk dat de VA niet kan draaien zonder gemeentelijke subsidie en ook voor het vinden van huisvesting hebben de bestuursleden medewerking nodig van de gemeente. Daarover voeren ze gesprekken met wethouder H.K. van Minnen. Van Minnen is positief. Het college van burgemeester en wethouders (B en W) krijgt op 6 oktober het Plan voor een VA in Vlaardingen aangeboden. Daarin presenteert het bestuur de ideeën op het gebied van programma, organisatie, kosten en bestuursvorm. In de begeleidende brief, met daarin een verzoek voor subsidie, staat dat de op te richten instelling zich bezig wil houden met het ontwikkelen van de creatieve vermogens van kinderen en volwassenen uit alle lagen van de bevolking. In eerste instantie gaat het om beeldende kunstvormen. Later hopen de bestuursleden daar expressievormen in woord en klank aan toe te voegen. Een reactie volgt negen maanden later. Op 28 juni 1966 laat B en W weten: "Nu het zich laat aanzien, dat wij u zeer vermoedelijk

binnenkort enkele ruimten beschikbaar kunnen stellen, zodat u een aanvang kan maken met het onderricht aan uw vrije academie, hebben wij onze aandacht gewijd aan de financiële aspecten van uw verzoek. Daarbij is een aantal vragen gerezen, waarop wij gaarne een antwoord van u zullen ontvangen alvorens de raad een voorstel te doen over het verlenen van financiële steun. Wij stellen het op prijs, indien u ons het bewijs kunt leveren, dat uw plan door een zodanige kring van belangstellenden wordt gedragen dat een verantwoorde exploitatie mogelijk zal zijn. Tevens meer concrete inlichtingen over de mogelijke financiële steun door het Vlaardingse bedrijfsleven en de bij het plan ingediende begroting."

Van start

Door middel van een handtekeningenactie wordt de belangstelling voor deelname aan cursussen gepeild. Bij het verzamelen van de handtekeningen helpen de Vlaardingse Service Clubs, Liefde en Vrede, het bedrijfsapostolaat en hervormd jeugdpredikant ds. J.E. van Veen. De lijsten worden gedeponeerd in de openbare scholen, de Ds. De Stoppelaarschool, het Holy Ziekenhuis en het bejaardencentrum Vaartland. In totaal worden 241 handtekeningen opgehaald. Een eerste actie van de Lionsclub Vlaardingen voor de werving van donateurs levert al snel een bedrag op van f 1.000,-. Een definitief plan, inclusief begroting, wordt op 16 januari 1967 aan B en W aangeboden. De gemeenteraad besluit om aan de Stichting Vrije Academie een subsidie toe te kennen van f 6.813,75, inclusief een eenmalige subsidie van f 3.000,- voor inrichtings- en oprichtingskosten en stelt twee lokalen beschikbaar in de voormalige Ericaschool aan de Zomerstraat 31. In de zomer worden de grote, tamelijk haveloze lokalen op de eerste verdieping van het schoolgebouw opgeknapt en ingericht, materialen gekocht en de eerste cursisten ingeschreven. Op 18 september 1967 gaan de eerste tien cursussen van start, met in totaal 133 deelnemers. De cursisten zijn in drie leeftijdsgroepen ingedeeld: 6-12 jaar, 12-16 jaar en 16 jaar en ouder. Het cursusgeld bedraagt respectievelijk f 5,00, f 6,00, f 7,50 per maand. De lessen duren 1,5 uur en iedere cursus duurt 8 maanden. De mond-tot-mondreclame van de enthousiaste deelnemers veroorzaakt een sneeuwbal effect, waardoor kort na de start het aantal ingeschreven cursisten snel oploopt tot 175, zodat er een tijdelijke cursistenstop wordt ingesteld. Negen docenten geven in het eerste cursusjaar aan 178 cursisten les.

Bestuur en docenten

In oktober 1967 wordt de raad voor advies geïnstalleerd. Jules Breeman, tekenleraar aan het Gemeentelyceum, wordt, naast docent boetsen, aangewezen als (parttime) directeur en mevrouw Adri van der Gugten-van den Berg, docente naaldwerken, als plaatsvervangend directrice. Mevrouw J. de Wijs-Hollander en mejuffrouw C.J. van Zuilen begeleiden de teken- en schildersgroepen. Hetzelfde doen de tekenleraren van het Groen van Prinstererlyceum, de heren R.G. van der

Ericaschool, Zomerstraat 31, eerste be-
huizing Vrije Academie van september
1967 tot oktober 1971.

(Foto Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

Vlaardingen belangrijk cultu-
reel centrum, waarin ook kun-
stenaarsvereniging VL 65 en de
jeugdsociëteit Club Salut Les Di-
ables zich vestigen.

Blijvende gemeentelijke betrok- kenheid

Op 13 oktober 1967 vraagt het
bestuur van de VA per brief aan
B en W om ook voor het kalen-
derjaar 1968 een subsidie toe te
kennen. Het bestuur licht de aan-
vraag als volgt toe: "Het doel, dat
ons ten aanzien van de VA voor
ogen staat, is het organisatorisch
een instelling vormen, die ook op
de lange duur levensvatbaar zal

Burg en H. van Viegen. Mevrouw A. de Bruin-Kloeke bege-
leidt het naaldwerken en mevrouw A.C. Meyer-Valk en de
heer A. Schoonfeld geven de handenarbeidcursussen. Me-
vrouw W.J. Veltkamp-Krooshof verzorgt de administratie.
De officiële opening van de VA door burgemeester Heusdens
vindt onder grote belangstelling plaats op dinsdag 12 decem-
ber 1967. P. W. J. Steinz, lid van de raad van advies, houdt een
gloedvol betoog over het doel van de academie. Daarna over-
handigt de president van de Lionsclub Vlaardingen, de heer
W. van Schuppen, aan de directeur van de VA een cheque van
f 1.000,- en een plaquette. Na deze laatste officiële handeling
kan worden vastgesteld dat het oude schoolgebouw aan de Zo-
merstraat in enkele maanden tijd is uitgegroeid tot een voor

blijken. Dit houdt in dat activiteiten, die momenteel, hetzij
zonder enige vergoeding, hetzij met een geringe vergoeding,
door diverse bij de VA betrokken personen worden verricht,
in de toekomst op – zij het bescheiden doch passende wijze
– gehonoreerd moeten worden, aangezien na verloop van tijd
niet meer op het enthousiasme kan worden gerekend dan bij
aanvang van dit soort instellingen blijkt te bestaan. Deze les
hebben wij onder andere getrokken uit de geschiedenis van
de Vrije Academie Nijmegen waar na verloop van tijd behoefte
bleek aan een financiële opzet, die dusdanig ruim was, dat
voor alle te verrichten werkzaamheden een – zij het beschei-

Uitnodigingskaart opening Vrije Academie, december 1967.

*het is
een
open
vraag*

*of u ons wilt
bijstaan bij de
opening van de
VRIJE AKADEMIE
door burgemeester
Heusdens,
na 't welkom van
voorzitter
Eykelboom
en de inleiding
door 't lid van de
raad van advies
Steinz.*

*het
staat
te
bezien*

*waar we
werken en wat
er tot nu toe
gemaakt is
door de
cursisten*

*het
hangt
er
vanaf*

*of u kunt
op dinsdag
12 december 1967,
om 8 uur,
zaal
Zomerstraat 31.*

den – geldelijke vergoeding kan worden geboden. Eveneens zijn wij van oordeel dat de huidige vergoeding der docenten, te weten f 15,- bruto, inclusief sociale lasten en dergelijke per lesuur van 1,5 uur te laag is, vooral gezien het gehalte der docenten, die voor het grootste gedeelte afkomstig zijn uit het Middelbaar Onderwijs en eveneens over de betreffende akten beschikken.”

In februari 1968 stelt de gemeenteraad een verordening vast die voorziet in een jaarlijks vast te stellen subsidie aan de VA, bestaande uit een vast bedrag als tegemoetkoming in de huisvestingskosten, een suppletie van 100% op de cursusgelden en van 50% op de overige inkomsten.

Op 7 december 1972 wordt de subsidieregeling van de gemeente met terugwerkende kracht in overeenstemming gebracht met de rijkssubsidieregeling. Na vijf jaar stelt het bestuur vast dat de VA zich een vaste plaats onder de Vlaardingse culturele instellingen heeft verworven. De behoefte aan cursussen in vrije expressievakken blijkt uit de voortdurende groei van het aantal cursussen en deelnemers. Gestart met 10 cursussen en 133 cursisten, is dit aantal na vijf jaar gegroeid naar 42 cursussen met 496 cursisten.

Tentoonstellingen en evenementen

Een jaar na de start treedt de VA voor het eerst naar buiten met een tentoonstelling. Zowel in het gebouw aan de Zomerstraat als in de Visbank, worden van 20 juli tot en met 10 augustus 1968 de resultaten getoond van het eerste cursusjaar. *Groot Vlaardingen* schrijft over een “vreugdevolle ontplooiing van creatieve gaven”. Vrijdagavond 21 maart 1969 wordt, met een boeiende lezing over *De creatieve vrijetijdsbesteding*, door het lid van de raad van advies, de heer Steinz (docent aan de Nutsacademie in Rotterdam), een tentoonstelling geopend in de recreatiezaal van VGD met werk van cursisten van de VA. Net zoals de expositie trekt ook de lezing veel belangstelling. Vanwege de aanhoudende toeloop moet deze zelfs een half uur te laat beginnen. Op uitnodiging van de gemeentelijke commissie voor beeldende kunsten wordt van 20 mei tot 7 juni 1971 in de tentoonstellingsruimte in Het Weeshuis als eerste daar te houden expositie een selectie van het werk van cursisten aan het publiek getoond. Deze door de oud-voorzitter van de VA geopende tentoonstelling trekt bijna zevenhonderd bezoekers. Om de activiteiten van de VA onder de aandacht te brengen van een breder publiek worden meer tentoonstellingen georganiseerd in zowel in Het Weeshuis als in het academiegebouw. Daarnaast krijgt de VA de beschikking over een etalage van de Finatabank aan de Brede Havenstraat om met regelmatig ‘ververst’ werk van cursisten de aandacht op zich te vestigen.

Een van de vele activiteiten in het kader van *Vlaardingen 700 jaar stad* is de manifestatie *Vlaardingen Present* die van 13 t/m 22 september 1973 plaatsvindt in tentpaviljoens aan de Buys-Ballotlaan. Mevrouw Th. A. Heusdens-Mansholt, echtgenote van de burgemeester, opent deze tiendaagse beursmanifestatie. Op ruim 5.000 m² zijn 86 stands ingericht.

Naast het Vlaardingse bedrijfsleven en de gemeentelijke diensten en bedrijven geven ook culturele, maatschappelijke en geestelijke organisaties acte de présence. Als mede-organisator is de VA betrokken bij de presentatie van het onderdeel *Creatief Vlaardingen*. In een dertig meter lange stand wordt op kleurrijke wijze in beeld gebracht hoe creatief de Vlaardingers zijn. Deze expositie komt tot stand door een goede samenwerking tussen de VA en de *Nieuwe Vlaardingse Courant* waarin oproepen verschijnen om werkstukken in te zenden.

Bestuurswisselingen

Bij notariële akte van 10 juni 1969 worden de statuten van de stichting gewijzigd en op 18 augustus wordt het aantal bestuursleden uitgebreid van vijf naar zeven. De wethouder voor culturele zaken nodigt het bestuur uit mee te doen met de door de gemeenteraad ingestelde Culturele Raad die op 18 september wordt geïnstalleerd. Het bestuurslid de heer Kuijman treedt namens de VA toe tot de raad.

In het derde cursusjaar komt de uitbouw van de VA in een stroomversnelling. Er vinden wisselingen plaats in het bestuur en de directie. De heer Eijkelenboom, initiatiefnemer, mede oprichter en voorzitter vanaf het eerste uur wordt herbenoemd als lid van het bestuur. Ir. B.R. van Neerbos neemt zijn taak als voorzitter over. De heer Breeman treedt terug als directeur maar blijft tot 1971 verbonden aan de VA. Joop van Dorp, bijgestaan door mevrouw Van der Gugten als adjunct-directrice, volgt Breeman op. Van Dorp, in het dagelijks leven conservator van het Visserijmuseum, neemt in de directie vooral de organisatorische kant op zich, terwijl mevrouw Van der Gugten belast wordt met de begeleiding van de docenten, die overigens naar eigen inzicht en onder eigen verantwoordelijkheid de cursisten begeleiden. Bestuurslid de heer Meijer volgt bestuurslid de heer Kuijman op als lid van de Culturele Raad Vlaardingen. Samen met mevrouw Van der Gugten vertegenwoordigen zij de VA in de sectie ‘beeldende kunst, kunstzinnige vorming en vrije expressie’.

Subsidie van het Rijk en de Provincie

Om te onderzoeken of de VA in aanmerking komt voor rijkssubsidie wordt contact gezocht met het departement van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijke Werk (CRM). Een directe inpassing in een rijkssubsidieregeling blijkt echter nog niet mogelijk omdat de VA niet voldoet aan alle eisen, waaronder de bestuursvorm. Daarom wordt de raad voor advies opgeheven en komt er een algemeen bestuur en een dagelijks bestuur. Op 29 april 1971 brengen mejuffrouw M. Taminiau (hoofd afdeling Kunstzinnige Vorming (KV) en Amateuristische Kunstbeoefening (AK)) en de heer W.A. Keuzenkamp (inspecteur), beiden van het departement van CRM, een bezoek aan de VA, gevolgd door een bezoek van de heer Keuzenkamp en de heer A. Meilink, inspecteur bij het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen. De heren zijn van mening dat de VA niet aan alle eisen voldoet, maar dat een startsubsidie verantwoord is. 20 mei gaat er een aanvraag voor rijks-

subsidie richting het ministerie en wordt het lidmaatschap van de Vereniging voor Creativiteitsontwikkeling (VCO) aangevraagd en toegekend. Dit lidmaatschap is één van de subsidievoorwaarden van CRM. Dit maakt landelijke contacten met gelijkgezinde plaatselijke instellingen mogelijk en docenten kunnen de door het VCO georganiseerde bijscholingscursussen volgen. In maart 1972 krijgt het bestuur bericht dat de rijkssubsidie met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 1970 wordt toegekend. Deze bedraagt 50% van de docentenvergoeding en 40% van de kosten voor directie, administratie en conciërgediensten (overhead). Salariskosten voor docenten worden subsidiabel als betrokkenen tenminste voldoen aan de eisen van benoembaarheid. Het bestuur neemt daarom zoveel als mogelijk docenten aan die aan deze eisen voldoen. Aan het begin van de jaren zeventig zijn er vijftien docenten verbonden aan de VA. Ze verdienen f 21,- per leseenheid van 60 minuten. Docenten die niet aan de eisen voldoen krijgen 70% van dat bedrag. De subsidie is toereikend om de docenten te betalen.

De directeur en adjunct-directrice krijgen een vergoeding uit de beschikbare financiële ruimte, op basis van de door hen verrichte werkzaamheden. Provinciale Staten stellen in april 1974 een subsidieregeling voor creativiteitscentra vast. Deze subsidieregeling is bedoeld als aanvullend, aangezien rijk en gemeente alleen personeelslasten subsidiëren. De VA doet in 1974 met succes een beroep op deze regeling en krijgt subsidie voor de bouw en inrichting van een donkere kamer ten behoeve van de fotografieafdeling en een bedrag voor de deelname van VA-docenten aan de Cursus Pedagogisch Didactische Bijscholing voor beeldend kunstenaars (CPDB).

Eisen van benoembaarheid

- Eindgetuigschrift ener academie van beeldende kunsten of van de filmacademie.
- Akte MO A tekenen.
- Voortgezette studie handenarbeid.
- Akte Ns, N XI, Nht.

Voor de specialistische vorming is vereist:

- Beeldende beroepsopleiding plus onderbedoelde bijscholing.
- Akte MO-B tekenen.
- Handvaardigheid B.

Heeft een docent die genoemde opleidingen niet gevolgd, dan moet de Cursus Pedagogisch Didactische Bijscholing voor beeldend kunstenaars (CPDB) gevolgd worden.

Prinses Julianaschool, Stationstraat 127, tweede behuizing van oktober 1971 tot augustus 1977.

(Foto A. Wapenaar, collectie Stadsarchief Vlaardingen).

In september 1972 passeert de notariële akte waarmee de VA nieuwe statuten krijgt. Het doel van de VA is daarin als volgt omschreven: "De Stichting heeft als doel te bevorderen, dat personen in alle leeftijdsgroepen in de gelegenheid gesteld worden hun creatieve mogelijkheden te ontdekken, te ontplooien en te gebruiken. Zij tracht dit doel in de eerste plaats te bereiken door het scheppen van een kader, waarbinnen die ontplooiing door middel van deskundige begeleiding en met gebruikmaking van daartoe geëigend materiaal plaats kan vinden. Dit kader omvat zowel grafische als plastische beeldende technieken als dramatische expressie. Als organen van de stichting worden een docentenvergadering en een algemene vergadering ingesteld. De algemene vergadering is het forum waarin bestuur, directie en docenten samen het beleid van de VA bespreken en uitstippelen. Wegens zijn benoeming tot hoogleraar in Eindhoven verlaat initiatiefnemer, de heer Eijkelenboom, in 1975 het bestuur. Zonder zijn stuwende werking en ideeënrijkdom was de VA er wellicht nooit gekomen. Op 16 januari wordt hij wegens zijn zeer bijzondere verdiensten tot erevoorzitter benoemd.

Groei en huisvesting

De VA groeit gestaag. Naast algemene beeldende vorming staan er ook beeldende specialisaties op het programma, zoals tekenen, boetseren, handenarbeid, naaldwerk, foto-

grafie, edelsmeden en modeontwerpen, maar ook lezingen. Het aantal cursisten in 1972 bedraagt 496, verdeeld over 24 cursussen. In samenwerking met het Vlaardings Centrum voor Amateurtoneel (VCA) kunnen belangstellenden cursussen dramatische expressie volgen, gegeven door docenten in dienst van het Nederlands Centrum voor Amateurtoneel. Met de groei dreigt ook het gebouw aan de Zomerstraat te klein te worden. Ondanks overleg hierover met wethouder G. Walstra – hij is positief over een groter gebouw – kan hij helaas nog geen huisvesting in het vooruitzicht stellen. In de wijk Holy wordt in een van de lokalen van Wijkcentrum De Heipaal een tijdelijke dependance ingericht.

Op 25 augustus 1971 stelt de gemeente tien lokalen beschikbaar in de voormalige Prinses Julianaschool aan de Stationsstraat 127. De beschikbare ruimte voorziet niet alleen in de nodige uitbreiding, maar betekent eveneens een grote verbetering van de huisvesting. Het duurt tot oktober voordat de VA het gebouw in gebruik kan nemen. Het gebouw is uitgewoond en verkeert door achterstallig onderhoud in een gebrekkige toestand. De gemeenteraad besluit f 29.200,- beschikbaar te stellen om de grootste gebreken op te heffen. Voor twee lokalen op de begane grond, vijf lokalen en de voormalige hoofdenkamer op de eerste verdieping en de over de gehele lengte van het gebouw lopende zolderruimte betaalt de VA f 10.700,- huur per jaar. Drie lokalen op de begane grond verhuurt de gemeente als atelierruimte aan kunstenaars.

In het seizoen 1973/1974 schrijven zich 687 cursisten in. De gemiddelde groepsbezetting ligt binnen en soms boven de in de subsidievoorwaarden gestelde aantallen van elf tot vijftien. De huisvestingsproblematiek speelt opnieuw op. De brandveiligheid van het gebouw in de Stationsstraat is niet op orde. De situatie is zo nijpend dat de brandweer de crèche voorlopig gedooft, maar dringend verzoekt om het aantal aanwezige kinderen te beperken en de allerkleinsten te weren. De crèche is opgericht om huisvrouwen met kleine kinderen de mogelijkheid te bieden om overdag een cursus te volgen. De wethouders Ton Kloots en Rien Bovenberg stellen zich tijdens een bezoek aan het gebouw in de Stationsstraat persoonlijk op de

hoogte van de slechte toestand waarin het gebouw verkeert. In oktober brengen de burgemeester en zijn echtgenote een bezoek aan de VA.

Hollandia

Ervan uitgaande dat culturele zelfwerkzaamheid als middel tot ontplooiing van de mens krachtig bevorderd moet worden, deelt B en W in haar aanbiedingsnota voor de begroting mee de helpende hand te willen bieden. In de gesprekken van het bestuur met wethouder Kloots over het te voeren beleid komt mogelijke huisvesting in het door de gemeente aan te kopen gebouw Hollandia aan de Oosthavenkade voor het eerst ter sprake. De gemeente koopt het Hollandiagebouw om de VA een nieuw en hopelijk definitief onderkomen te bezorgen, waarmee het zo langzamerhand volwassen geworden instituut alle gelegenheid krijgt de niet meer weg te denken plaats in de Vlaardingse gemeenschap te behouden. Na een interne verbouwing zal het gebouw aan een aantal culturele instellingen in gebruik worden gegeven.

In februari 1976 veroorzaakt een brand in het leegstaande Hollandiagebouw een enorme schade en daarmee een vertraging in de uitvoering van de plannen. De gemeenteraad stelt een krediet van f 606.000,- beschikbaar om het gebouw gebruiksklaar te maken. De wethouder van onderwijs en culturele zaken stelt de projectgroep Hollandia in om één en ander in goede banen te leiden. Uiteindelijk krijgt de VA de beschikking over ongeveer de helft van de beschikbare ruimten. In het gebouw krijgen ook de toneelverenigingen Varia,

Het Hollandiagebouw, deels nog in openingsverpakking, is op 27 augustus 1977 derde en laatste behuizing van de Vrije Academie tot november 2013. (Foto T. den Haan, collectie Stadsarchief Vlaardingen).

De Fakkel, Argus en Animo, de smalfilmclub F'68, de vereniging tegen milieubederf, Helinium en de oudheidkundige verzameling van de gemeente Vlaardingen onderdak. Tevens komt er een gemeenschappelijke ontmoetingsruimte/kantine in de centrale hal, vergader- en kantoorruimte en een expositieruimte voor amateurs. De Culturele Raad Vlaardingen, die namens de gemeente Vlaardingen als verhuurder van het Hollandiagebouw optreedt, laat weten dat de VA vanaf 1 september kan beschikken over alle ruimten in het souterrain en alle ruimten op de begane grond, met uitzondering van de hal die voor gemeenschappelijk gebruik is. Dat geldt ook voor de exporuimte, die incidenteel zal worden gehuurd, alsmede de keuken, die evenals de hal ten dienste van alle gebruikers staat, net zoals de als studio ingerichte ruimte op de eerste verdieping. De huur bedraagt f 20.900,- per jaar, inclusief verlichting, verwarming en waterverbruik. Het gebouw is open van 8.00 uur tot 24.00 uur. Met een lening van f 63.000,- kan de VA niet alleen nieuwe bergruimte realiseren maar eveneens nieuw functioneel meubilair aanschaffen en dankzij een subsidie van de provincie Zuid-Holland kan het meubilair en het gereedschap voor de kinderwerkplaats worden bekostigd. En zo wordt na een ingrijpende verbouwing het Hollandia kantoorgebouw omgetoverd tot een unieke behuizing voor een cultureel centrum. Op 27 augustus 1977 is het zover. Onder grote publieke belangstelling knipt wethouder Kloots vanuit een hoogwerker van de plaatselijke brandweer het lint door, bestaande uit de Vlaardingse vlag die de gehele voorzijde van het Hollandiagebouw omspant. Daarna is het de beurt aan de genodigden om het pand te betreden. Burgemeester Kieboom neemt ook nog even het woord. *Groot Vlaardingen* brengt een uitgebreid fotoverslag van de opening en op de voorpagina staat te lezen "Hollandia gebouw is wellicht de grootste hobbyruimte van Nederland". In dezelfde krant staat dat de gemeente Vlaardingen een consulente muzikale vorming in dienst heeft genomen met als belangrijkste taak om bijscholingscursussen te verzorgen op het gebied van de muzikale vorming en ondersteuning te geven bij het in praktijk brengen van de lessen. Ook samenwerking met de medewerkers van de nog op te richten regionale muziekschool staat op het programma.

Ter gelegenheid van de officiële opening van het Hollandiagebouw verschijnt, huis aan huis in de gemeente verspreid, de uitgave *Horen, Zien, Doen* met daarin naast een opsomming van alle culturele en creatieve activiteiten in de gemeente Vlaardingen, ook het complete programma van de VA voor het seizoen 1977/1978. Na nog wat kleine aanpassingen blijkt dat het Hollandiagebouw de VA en de andere gebruikers een uitstekend onderdak biedt. De optelsom van vele plussen en enkele minnen betekent een dikke voldoende. Met name de centrale hal blijkt uitstekend als ontmoetingsruimte te functioneren. Hiervan getuigen ook de vele bezoekers uit andere

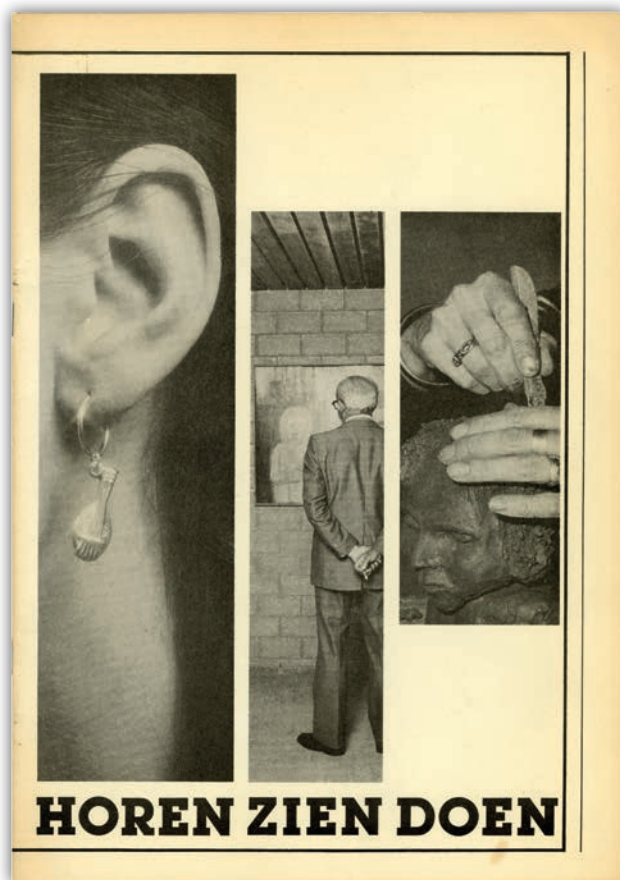
plaatsen waar nieuwbouw of verbouwingsplannen spelen.

De VA staat na de verhuizing bekend als één van de best gehuisveste creativiteitscentra in Nederland.

In 1979 wordt voor het eerst een 'open dag' georganiseerd, waarbij het seizoen in het Hollandiagebouw wordt afgesloten en het volgende seizoen van start gaat. Tijdens deze open dag kunnen belangstellenden de tentoonstelling van werkstukken in de expositieruimte van het Hollandiagebouw bekijken. In alle werkruimtes zijn docenten aanwezig om toelichting te geven op hun cursussen.

Bestuurlijke veranderingen

In de periode waarin gezocht wordt naar nieuwe behuizing geeft directeur Van Dorp aan zijn functie te willen neerleggen. Door zijn drukke baan als conservator/directeur van het Visserijmuseum kan hij te weinig tijd vrij maken voor de VA. De heer M.H. J.Th. van der Veer neemt zijn taak op 15 maart 1973 over. Mevrouw Van der Gugten blijft als adjunct-directrice verantwoordelijk voor het inhoudelijke deel van de directietaak. Het werk is door de eisen van de subsidiënten echter zo veelomvattend dat een meer professionele opzet nodig is.

De uitgave *Horen, Zien, Doen* huis aan huis verspreid ter gelegenheid van de opening van het Hollandiagebouw.

Expositieruimte voor amateurkunst in het Hollandiagebouw 1979.
(Foto archief VA).

Het gevolg is dat mevrouw Veltkamp-Krooshof, administratrice sedert de start van de VA, haar taak neerlegt. Er is helaas te weinig geld om een fulltime kracht van het gewenste kaliber te betalen. Er komt een parttime administratrice in de persoon van mevrouw A. J. M. Peters-Hoogveen. Directeur Van der Veer houdt het na ruim een jaar voor gezien en

Opening Artoteek in het Hollandiagebouw 1988.
(Foto collectie Stadsarchief Vlaardingen)

vertrekt. Michiel van der Lugt uit Nootdorp volgt hem op. Twee jaar later krijgt hij een fulltime dienstverband als directeur/coördinator. Voor adjunct-directrice Van der Gugten biedt dat de kans om haar taken te beëindigen. Ze blijft als docent weven verbonden aan de VA en treedt toe tot het bestuur als eerste docentenvertegenwoordiger.

In het kader van de democratisering van besturen breidt het algemeen bestuur in 1977 uit van elf naar vijftien leden. Maximaal drie plaatsen zijn gereserveerd voor docenten/begeleiders. Ook komt er een voorstel ter tafel om de naamgeving van de Stichting

de Vrije Academie Vlaardingen te wijzigen in Stichting Creatief Centrum Hollandia. Deze naamswijziging gaat niet door. Wel wordt het Hollandiagebouw omgedoopt tot Cultureel Centrum Hollandia. De Culturele Raad stelt een huismeester aan, die al snel geassisteerd wordt door een tweede huismeester. De VA betaalt binnen de subsidieregeling van CRM mee aan de kosten. De Culturele Raad stelt de heer W.B. van Ginneken, directeur van de Stadsgehoorzaal, aan als beheerder. Om de praktische interne aangelegenheden te bespreken en het verzorgen van de programmering van tentoonstellingen in de expositieruimte komt er een regulier gebruikersoverleg.

Kunstuitleen en galerie

De wens om ook in Vlaardingen een kunstuitleen te starten kan worden gerealiseerd door de opening in 1978 van een dependance van de Artoteek Rijnmond in een gerestaureerd pakhuis aan de Oosthavenkade 8. Behalve het uitlenen van kunstwerken fungeert de ruimte tevens als gemeentelijke expositieruimte. Door als dependance te starten kan de Vlaardingse kunstuitleen gebruikmaken van het enorme potentieel aan kunstwerken van Rotterdam. Ook de publiciteit en administratie gebeurt in gezamenlijkheid. Als bezuinigingsmaatregel verhuist de gemeentelijke artoteek in 1984 naar het Hollandiagebouw. De professionele kunsttentoonstellingen worden ondergebracht in

het Stadsgehoorzaalcomplex onder de naam Galerie/Theatercafé. In 1988 worden ook deze kunsttentoonstellingen verplaatst naar de Galerie Artoteek op de eerste verdieping van het Hollandiagebouw. De exposities, samengesteld door de gemeentelijke commissie beeldende kunst, worden begeleid en ingericht door de medewerkster van de artoteek. Tot eind 1996 blijft de Artoteek Vlaardingen een dependance van de Artoteek Rijnmond. Daarna wordt deze losgekoppeld van Rotterdam. Met een eigen collectie van 1.200 werken maakt de artoteek voorlopig deel uit van de gemeentelijke organisatie. De artoteek en galerie gaan verder onder de naam Kunsttuleen Hollandia en Hollandia Galerie. In het najaar van 1998 maakt de gemeente kenbaar de Kunsttuleen Hollandia onder te willen brengen bij de VA. Dit voornemen sluit naadloos aan op het streven van de VA naar meer samenhang in het kunst- en cultuurbeleid. Vooruitlopend op de definitieve overdracht van de kunsttuleen en de galerie neemt de VA vanaf oktober 2003 de programmering van de galerie ter hand. De Federatie Kunsttuleen verstrekt een subsidie voor het digitaal ontsluiten van de collectie als de overdracht van de kunsttuleen daadwerkelijk een feit is. Omdat naast het wegvallen van de gemeentelijke subsidie ook de provinciale verwervingssubsidie komt te vervallen is verkoop van werk op termijn de enige reële mogelijkheid om de noodzakelijke vernieuwing en het kwalitatief op peil houden van de collectie te bekostigen. Op 1 juli 2004 wordt door de gemeente Vlaardingen de kunsttuleencollectie, bestaande uit ruim 2.000 kunstwerken, voor een symbolisch bedrag van € 1,- aan de Stichting de VA verkocht. Zowel de kunsttuleen als de galerie vormen voor de VA een belangrijke aanvulling om verschillende publieksgroepen nog beter te bedienen. Naast het openbaar en toegankelijk houden van de collectie kunstwerken wordt deze vooral ingezet voor educatieve en op publieksparticipatie gerichte activiteiten. De exploitatie van de kunsttuleen wordt op 1 september 2004 overgenomen door de voor dat doel opgerichte Stichting Kunsttuleen Hollandia. Het bestuur van de stichting bestaat uit een voorzitter, secretaris en penningmeester, respectievelijk de directeur van de VA, de secretaris en penningmeester van de Stichting de VA.

2. Nieuwe doelgroepen, verbreding van het aanbod en samenwerking

In januari 1976, een jaar voor de verhuizing naar het Hollandiagebouw, wordt een beleidsschets voor de lange termijn gepresenteerd. Het besef dringt ook bij het bestuur door dat de creativiteitscentra alleen kunnen floreren in samenwerking met andere organisaties. Hun specifieke deskundigheid op het gebied van de kunstzinnige vorming kan goed worden ingebed binnen het netwerk van educatieve, sociale en recreatieve voorzieningen in de gemeente. Naast de organisatorische en inhoudelijke vernieuwing binnen het cursuswerk, ligt de nadruk vooral op de educatieve taken van de VA binnen het onderwijs en het sociaal cultureel werk, onder andere door het

verzorgen van cursussen, trainingen en projecten voor onderwijsgevend en voor vrijwilligers van club- en buurthuizen. Deze activiteiten komen niet zomaar uit de lucht vallen. Zo is er al in 1975 binnen de VA een werkgroep vakantieactiviteiten gevormd met als doel plannen te maken voor een eigen bijdrage aan het kindervakantiewerk. Na uitvoerig overleg met de commissie vakantiebesteding van de Culturele Raad Vlaardingen en de clubhuizen en/of wijkorganisaties doet de VA mee met de voorbereiding en programmering van de zomeractiviteiten, een training van de vrijwilligers die zich inzetten in de wijken en coördinatie en begeleiding tijdens deze activiteiten. Het ministerie van CRM verstrekt daarvoor een extra subsidie. De VA begeleidt tevens een kinderwerkplaats in Buurthuis Oost, waarbij naast het werken met de kinderen ook de vrijwilligers worden gecoacht.

Op verzoek van het Vlaardingse bedrijfsleven krijgt de VA bemoeienis met de cursus voor (oudere) werknemers ter voorbereiding op hun pensionering. Dertig ouderen krijgen les, zodat ze ervaren wat creatief bezig zijn kan inhouden. Voorts vindt er een WAO-project over creatieve vorming plaats waar-

Een groep van dertig oudere werknemers van de Windmill arriveren per touringcar bij het Hollandiagebouw 1977. (Foto archief VA).

Medewerkers van de Windmill volgen de cursus vrijetijdsbesteding als voorbereiding op de pensionering 1977. (Foto archief VA).

aan door zestien WAO'ers wordt deelgenomen. De gemeente Vlaardingen besluit ook het reguliere cursusprogramma kosteloos open te stellen voor werklozen die een uitkering ontvangen. Iedere werkloze deelnemer mag maximaal twee cursussen volgen. De gemeente betaalt voor hen het volledige

cursusgeld. Vijfentwintig mensen van deze doelgroep schrijven zich in. Een jaar later kunnen ook Schiedamse werklozen gebruik maken van deze regeling. Door uitbreiding van de regeling voor (kosteloze) deelname aan het cursusprogramma mogen vervolgens ook arbeidsongeschikten meedoen. De deelname van niet-actieven aan het gewone cursusprogramma neemt daardoor toe tot ongeveer 5% van het totaal aantal deelnemers. Ook stijgt de deelname aan het WAO-project in De Heipaal, waar twee ochtenden in de week door de VA creatieve activiteiten worden verzorgd. In 1976 telt de VA al 1.206 cursisten. Het aantal lesuren stijgt van 2.840 naar 2.950 uur. Eenmaal verhuisd naar het Hollandiagebouw, begint de VA met een 65+

werkplaats. Ouderen die voordien weinig aan de normale cursussen deelnamen krijgen als speciale groep de kans hun creatieve mogelijkheden te ontdekken.

De benoeming van een consulente kunstzinnige vorming in dienst van de Gemeente Vlaardingen betekent voor de VA opnieuw een stimulans voor het op gang brengen van het overleg met het onderwijs over meer aandacht voor kunstzinnige vorming binnen het onderwijs en de ondersteuning daarbij

In 1978 start het programma *Mensen maken* van de Nederlandse Onderwijs Televisie. Dit televisieprogramma bestaat uit vier onderdelen: *Mensen maken baksels*, *weefsels*, *gebaren* en *foto's*. In iedere aflevering wordt de professionele werkzaamheid van kunstenaars gezet naast de mogelijkheden om (met kunstzinnige middelen) met kinderen te werken. De kinderwerkplaats, van de VA werkt aan twee afleveringen mee. Bij 'gebaren' worden in spelvorm tv opname en beeld weergegeven met zelfgemaakte camera's en een weerbericht, een quiz en een (spannende) film in de vorm een schimmenspel. Bij 'baksels' voeren de kinderen eenzelfde opdracht uit als die de keramist Diet Wiegman zichzelf eerder stelde, namelijk een vormverandering (van baksteen tot strijkijzer tot theedoek).

vanuit de VA. Ook landelijk komt de dienstverlening en ondersteuning aan het onderwijs en sociaal-cultureel werk sterk in de belangstelling te staan. Het ministerie voor CRM onderschrijft met de nota *Naar een landelijke verzorgingsstructuur voor de Kunstzinnige Vorming* het belang van de creativiteitsontwikkeling zowel binnenschools als buitenschools.

Decentralisatie

Er is veelvuldig contact met het ministerie van CRM, met name met de afdeling volksontwikkeling en amateuristische kunstbeoefening. Naast de subsidieaanvragen en benoembaarheid van begeleiders, schrijft het bestuur van de VA ongerust te zijn over de bevrozing van het aantal te subsidiëren uren, gebaseerd op de stand van zaken in 1975. "Deze vorm van bezuiniging is voor een groeiende instelling, als er geen oplossing wordt gevonden, een enorme tegenvaller. Zeker nu er in toenemende mate de serviceverlening plaatsvindt die in de huidige richtlijnen als subsidievoorwaarde wordt genoemd." De bezuinigingsmaatregelen van het ministerie van CRM komen ook ter sprake binnen de landelijke V.C.O. De vereniging stelt zich op het standpunt dat in het licht van de door het ministerie opgestelde *Nota Kunst en Kunstbeleid* de kleine centra in de groei hiervan niet de dupe mogen worden. Door de bezuinigingen blijft de gewenste uitbreiding van de serviceverlening aan het onderwijs en sociaal cultureel werk uit. Gelukkig wil de gemeente Vlaardingen wel garant staan voor het benodigde bedrag, zodat in 1978 voor het derde jaar op rij 3.000 lessen kunnen worden gegeven. Rekening houdend met de aangekondigde invoering van de rijksbijdrageregeling sociaal-cultureel werk start in 1979 op gemeentelijk niveau de voorbereiding op de invoering ervan. De Commissie Democratische Planning wordt in het leven geroepen. Deze commissie adviseert B en W over het op te stellen sociaal-cultureel plan en de daarbij behorende subsidiëring. Ook binnen de VA is al eerder een beleidsgroep samengesteld met als doel een beleidsplan te maken dat inpasbaar is binnen het door de gemeente op te stellen sociaal-cultureel plan. Met de Rijksbijdrageregeling wordt de medeverantwoordelijkheid van het rijk voor de subsidiëring van uitvoerende sociaal-culturele activiteiten op lokaal niveau onder bepaalde voorwaarden overgedragen aan de gemeenten. Het beleid ten aanzien van kunstzinnige vorming en amateuristische kunstbeoefening komt daarmee op gemeentelijk niveau te liggen. Het is het begin van een proces van decentralisatie dat in 1980 een vervolg moet krijgen als ook uitvoerende activiteiten op provinciaal niveau onder de loep worden genomen. CRM regelt nog wel de deskundigheidseisen voor beroepskrachten en verantwoordt dat als volgt: "Overwegende dat het noodzakelijk is met het oog op de rol van de kunstzinnige vorming in het kunstbeleid, de bescherming van de consument, de afstemming van de werkzaamheden van centra voor kunstzinnige vorming op onderwijsvoorzieningen en op andere vormen van sociaal-cultureel werk alsmede met het oog op het verkrijgen van bevoegdheden en toelating tot hogere vormen van

onderwijs, regelen te stellen omtrent de deugdelijkheid van de kunstzinnige vorming." Ook komt er een ministeriële beschikking over de erkenning van centra voor kunstzinnige vorming (muziekscholen en creativiteitscentra). In overeenstemming met de terminologie van de rijksbijdrageregeling sociaal-cultureel werk, verandert serviceverlening in steunfunctie.

Steunfunctie

De invoering van de Rijksbijdrageregeling in 1980 betekent voor de VA een splitsing in de financiering van het eerste- en tweedelijnswerk. De eerstelijnsactiviteiten (cursussen in het open aanbod) worden voortaan door de gemeente gesubsidieerd. Voor de tweedelijnsactiviteiten (steunfunctie) is de provincie verantwoordelijk. Dit zijn activiteiten gericht op de ondersteuning van het sociaal-cultureel werk en het onderwijs. De vernieuwde aanpak van de steunfunctie krijgt in 1982 voor het eerst gestalte in het zogenoemde Oostwijkproject *De Oostwijk was-is-wordt*. Aan dit project doen drie scholen voor lager onderwijs en vier scholen voor kleuteronderwijs en een buurthuis mee. Binnen dit project leren kinderen te kijken naar het verleden, heden en de toekomst van de wijk. Het project neemt drie maanden in beslag en wordt ontwikkeld door de twee consultants van de VA in samenwerking met de sociaal cultureel werker en de opbouwwerker in de wijk. De consultants en vier docenten voeren het project uit.

Alle mooie plannen ten spijt blijkt decentralisatie in de praktijk een ander woord voor bezuinigen. Het aantal gesubsidieerde lessen zakt van 3.000 naar 2.500 per jaar, waarvan 2.250 uur voor cursorische activiteiten gesubsidieerd door de gemeente en 250 uur voor de steunfunctie gesubsidieerd door de provincie. De zorgen verwoordt de VA in een ontwerp-beleidsnota met de veelzeggende titel *Man fietst vliegtuig over het Kanaal*. Daarin staat waar de VA heen wil met de kunstzinnige vorming en vooral met de steunfunctie. Op het gebied van de kunstzinnige vorming, zo concludeert de VA, mist Vlaardingen node de voedingsbodem van een gemeentelijk kunst- en cultuurbeleid. Medio 1980 geeft directeur Van der Lugt te kennen zijn werkzaamheden te willen beëindigen. Zijn werkzaamheden worden eind 1981 overgenomen door Frits Borchers die in dienst treedt als onderwijskundig/organisatorisch directeur.

Op basis van een door de provincie gesubsidieerde urenuitbreiding worden twee parttime consultants beeldende vorming aangesteld voor ieder dertien lessen per week. Deze consultants werken voor Vlaardingen, Schiedam en Maasland (de regio Waterweg-Noord). Ze houden zich bezig met de hulp bij de opzet en begeleiding van projecten, training van onderwijsgevers en vrijwilligers, hulp bij opzet van een activiteitenplan binnen het schoolwerkplan en begeleiding daarvan door voorbeeldlessen en praktische ondersteuning in de klas. Het gaat om beeldende, audiovisuele, dansante

en dramatische vorming. Docenten van de VA geven de lessen en voor activiteiten in combinatie met muziek wordt samengewerkt met de in 1980 opgerichte Streekmuziekschool Nieuwe Waterweg Noord. De streekmuziekschool richt zich op het geven van muziekonderwijs aan amateurs vanaf zeven jaar en wordt gesubsidieerd en bestuurd op basis van een gemeenschappelijke regeling tussen de gemeenten Schiedam, Vlaardingen en Maassluis. Het aanbod bestaat uit algemene muzikale vorming, instrumentaal onderwijs, vocaal onderwijs en samenspel. De school kent eveneens een opleiding voor aspirant-leden van de plaatselijke muziek- en accordeonverenigingen. Alle activiteiten die in een lange reeks van jaren zijn ontwikkeld in Vlaardingen sluiten aan op wat de wet op het basisonderwijs beoogt. Deze wet treedt in 1985 in werking. Kleuter- en lagere scholen fuseren tot basisscholen. De leerplichtige leeftijd gaat van zes naar vijf jaar. Naast de verplichting om de leerlingen Engelse les te geven, moet er meer aandacht komen voor maatschappijkennis, wereldoriëntatie en expressievakken, waaronder muziek, handvaardigheid en drama.

Naar een volwaardig Centrum voor Kunstzinnige Vorming

De ambitie om uit te groeien tot een volwaardig Centrum voor Kunstzinnige Vorming maakt het volgens de erkenningenregeling noodzakelijk dat er een aanbod is van alle disciplines in de kunstzinnige vorming. Naast de beeldende, de audiovisuele en de dramatische vorming is er dus ook een start gemaakt met dansante vorming. Ook wordt er hard gewerkt aan de opzet van een taaldrukwerkplaats. Deze bestaat in Nederland al enige jaren en is ontwikkeld vanuit de onderwijsvisie van Freinet. Deze is van mening dat er gewerkt moet worden met respect voor de mening en eigenheid van kinderen, leerkrachten en ouders. De veranderingen en de regionalisering van de steunfunctie zijn aanleiding om de naam van de VA te veranderen, alsmede de huisstijl. VA wordt Vrije Academie: Centrum voor Kunstzinnige Vorming Nieuwe Waterweg Noord. Om de werkruimten aan te passen aan de accommodatie-eisen die zijn verankerd in de erkenningenregeling, vindt er een interne verhuizing plaats met als resultaat een zevental goed geoutilleerde werkplaatsen, zoals een teken- en schilder-, een textiel-, een grafische/taaldruk-, een metaal-, een keramiek-, een audiovisuele- en een dans/dramawerkplaats. Derden kunnen de ruimtes huren volgens een tarievenlijst. Dat kan alleen als hun activiteiten van sociaal-culturele aard zijn en passen binnen de overige activiteiten in het gebouw. Naast het gebruik van de werkplaatsen voor het reguliere cursusaanbod komen er open werkplaatsen op donderdag en vrijdag, een stimulans voor deelnemers die al enkele jaren een cursus volgen om door te stromen naar deze werkplaatsen.

Met als doel om te komen tot één regionaal instituut voor kunstzinnige vorming (Vlaardingen, Schiedam, Maassluis) wordt geopperd de door de provincie gesubsidieerde sectie Kunstzinnige Vorming van de gemeente Vlaardingen op te laten gaan in de VA om daarmee een regionaal Centrum voor

Kunstzinnige Vorming Nieuwe Waterweg Noord te laten ontstaan. Ondanks de verschillende vormen van samenwerking op uitvoerend niveau, krijgt het idee om tot één instelling te komen onvoldoende steun.

De gemeenteraad van Vlaardingen stelt in 1982 de *Nota Kunst en Cultuur* vast. In het hoofdstuk over kunst, cultuur en overheid staat dat het kunst- en cultuurbeleid een waarborg moet bieden voor de voortgang en vrijheid van kunst, het gaande houden van het culturele proces en het scheppen van een klimaat voor versterking van culturele behoeften en de integratie van kunst in de samenleving. Daarom moet er meer samenhang komen in het culturele aanbod. Dat is aanleiding voor de culturele instellingen, waaronder de Stadsgehoorzaal, het Visserijmuseum, de VA, de Streekmuziekschool, het Stadsarchief en de Gemeentebibliotheek om samen een stedelijk cultuurblad uit te brengen. Het blad krijgt de naam *Opzien* en verschijnt in een oplage van 5.000 exemplaren. De afdeling cultuur van de gemeente Vlaardingen coördineert de financiën en de redactie. De VA neemt de productie en vormgeving van het blad voor haar rekening. Het programma 1984/1985

Eerste uitgave van het Cultureel Informatiebulletin *Opzien*.

van de VA wordt, samen met het programma van de Stadsgehoorzaal/Harmonie en de streekmuziekschool, opgenomen in het tweede nummer van het cultureel informatiebulletin *Opzien*. Dit nummer heeft een oplage van 35.000 en valt bij alle Vlaardingers op de mat. Om het blad te bekostigen staan er advertenties in. In het verlengde van deze gezamenlijke presentatie van meerdere culturele instellingen is de jaarlijkse open dag van de VA ook voor die instellingen aanleiding hun deuren te openen. De gezamenlijke activiteit krijgt de naam *Kunstkringloop* en vindt plaats op zaterdag 19 mei 1984. Begin september verschijnt voor de laatste keer *Opzien* in een oplage van 5.000. De sterk gestegen papierprijzen en de verspreidingskosten maken het onmogelijk de exploitatie rond te krijgen. De opvolger *Prik*, het cultureel uitgaansmagazine voor Vlaardingen, uitgegeven door de gemeente, verdwijnt als gevolg van de bezuinigingen, in 1995.

In 1981 verschijnt bij uitgeverij Rap te Baarn de bundel *Zand erover* van de Vlaardingse dichter en schrijver Lévi Weemoedt met daarin onderstaand gedicht.

Kunst & Vliegwerk

Vrolijk holt zij naar de Vrije
Academie: dat wordt weer kleien!
Terwijl hier, in somb're rij,
al dat ongerezen deegwerk,

koek uit Wanhoop's Bakkerij,
maar niet drogen wil, en mij
klacht op jammerklacht laat horen
dat zij, ééns volmaakte klei,

liever niet waren geboren:
scheve potjes, bloemkooloren:
Moeder! Waarom leven wij...?
En ik zit, en schrei daarbij.

'Maar', zeg ik, 'spáár nog wat snikken:
morgen gaat zij batikken...!'

3. Bezuinigingen

Met als voornaamste doel om budgettair neutraal de zogenoemde 'witte plekken' in de provincie weg te werken, kondigt de provincie aan de Steunfunctie Kunstzinnige Vorming te willen herstructureren. Na een hoorzitting en verwerking van de vele schriftelijke reacties wordt in 1986 een definitief besluit genomen en het stappenplan gepresenteerd. Het is als snel duidelijk dat instellingen in de provincie hun steunfunctietaak kwijt raken. De provincie brengt ze onder in een nieuw op te richten provinciale stichting. Dit betekent dat het

eerstelijnswerk losgekoppeld wordt van het tweedelijnswerk. Hiermee raken de instellingen, dus ook de VA, een deel van hun gesubsidieerde uren kwijt. De desillusie is zo groot dat directeur Borchers zich ziek meldt en kort daarna vertrekt. Schrijver dezes, beeldend kunstenaar in Vlaardingen, wordt door medewerkers, docenten en bestuur van de VA uitgenodigd te solliciteren naar de vacante functie. In augustus volgt een voorlopige aanstelling voor twintig uur per week. In oktober laat de gemeente weten in te stemmen met de benoeming, met als voorwaarde dat een taakstellende bezuiniging van f 35.000,- in 1988 wordt gehaald. Pas een jaar later krijgt hij een vaste fulltime aanstelling, als overtuigend is aangetoond dat de bezuiniging op de functie van directeur een slecht plan is. Zeker nu de mogelijkheid bestaat dat de VA als rijkserkende instelling als centrumplaats voor de huisvesting van het regionale consulenteam kan worden aangewezen. Naast Vlaardingen zijn ook Spijkenisse en Rozenburg daarvoor in de race.

Binnen de gemeente waart eveneens het bezuinigingsspoek rond. De subsidiëring van niet-actieven vervalt. Met de invoering van de Welzijnswet komt in 1986 ook de Rijksbijdrageregeling te vervallen. Kunstzinnige vorming is, wat betreft het eerstelijnswerk, voortaan de verantwoordelijkheid van de gemeente.

Deze ontwikkelingen zijn voor het bestuur aanleiding om de nieuwe directeur te vragen zijn gedachten over een eigen beleid voor de toekomst op papier te zetten met als resultaat de notitie *De toekomst in de steigers*, bedoeld als aanzet voor verdere discussie over het beleid op de langere termijn. Teruggrijpend naar de oorspronkelijke doelstellingen vindt de nieuwe directeur dat de instelling zich weer moet profileren als onderdeel van het kunst- en cultuurbeleid, met als belangrijkste doelstelling cultuurspreiding en het bevorderen van actieve cultuurparticipatie. Daarom, zo staat in de notitie te lezen, wil de VA actief betrokken blijven bij de steunfunctie voor het basisonderwijs en wil de VA streven naar samenhang tussen eerste- en tweedelijns activiteiten. De VA wil het aanbod verbreden, verdiepen en verbeteren en de publieksfunctie vergroten. De VA ondersteunt, in lijn met de wens van de gemeente, samenwerking met andere instellingen. Ook de bedrijfsvoering moet anders. Dat betekent dat de VA los moet komen van het vastgestelde aantal subsidiabele uren en dus financiële middelen uit andere bronnen moet aanboren.

Vlaardingen wordt centrumplaats

Eind augustus 1987 presenteert de provincie de 2de nota van uitwerking met daarin de koers waarlangs de Steunfunctie Kunstzinnige Vorming in Zuid-Holland zich moet ontwikkelen. De gemeente Vlaardingen wordt aangewezen als centrumplaats voor regio IV met de VA als huisvestingsadres voor het regionale consulenteam. De keuze voor Vlaardingen past qua omvang, culturele infrastructuur en regiofunctie bij de andere centrumplaatsen Leiden, Delft, Gouda en Dordrecht. Tot het verzorgingsgebied van het op te richten samenwer-

kingsverband en het consultantenteam behoren de gemeenten Rozenburg, Vlaardingen, Westvoorne, Hellevoetsluis, Spijkenisse, Ridderkerk, Albrandswaard, Maassluis, Schiedam, Brielle, Bernisse, Barendrecht, Krimpen aan den IJssel en Capelle aan den IJssel. De inmiddels vier parttime steunfunctionarissen van de VA komen met ingang van 1 januari 1988 in dienst bij de provinciale Stichting Steunfunctie Kunstzinnige Vorming. Op 25 november vindt in het Hollandiagebouw de eerste bijeenkomst plaats van het samenwerkingsverband regio IV. Alle bij de steunfunctie betrokken instellingen worden hiervoor uitgenodigd. Dit regionale samenwerkingsverband bestaat uit instellingen voor kunstzinnige vorming en de onderwijsbegeleidingsdiensten. Met elkaar stellen ze het werkplan voor de regio vast.

Met tussenpozen wordt er gewerkt aan de huisvesting van het regionaal consultantenteam. Dit team, dat medio augustus zijn definitieve omvang heeft gekregen, bestaat, naast de coördinator, uit negen parttime consultants. Voor elk van hen is een krappe werkplek gerealiseerd in het Hollandiagebouw. Door de verhuizing van de permanente Archeo-expositie en de werkgroep Helinium naar de stal van het voormalige Moermancomplex, komt er in 1991 een einde aan de krappe huisvestingssituatie. Het inmiddels met een vaste administratief medewerkster uitgebreide team kan nu beschikken over ruim 120 m² werk- en opslagruimte. In hetzelfde jaar vertrekt de administratrice Ton Peters. Bestuur, directie, docenten, cursisten en andere genodigden geven blijk van hun waardering

voor 18 jaar trouwe dienst. Haar woorden van afscheid: "Het waren veelbewogen, heftige en gezellige jaren die ik gelukkig heb kunnen afsluiten met heel plezierige en succesvolle jaren." In 1995 fuseert de Stichting Steunfunctie Kunstzinnige Vorming met de Culturele Raad Zuid-Holland zij gaan verder onder de naam "Kunstgebouw". In 1997 vertrekt het regio-team uit Vlaardingen en alle bij het Kunstgebouw in dienst zijnde consultants gaan opereren vanuit een centrale huisvesting in Rijswijk.

Professionele kunsten

Binnen het open cursusaanbod van de VA vindt er een accentverschuiving plaats richting de professionele kunsten. Ook is er sprake van een grotere samenhang tussen actieve en receptieve kunstzinnige vorming. Museumbezoek, excursies en het gebruik van boeken, dia's en video binnen de cursussen vallen onder de receptieve activiteiten. Naast het integreren van deze activiteiten binnen het cursusaanbod organiseert de VA lezingen, excursies en educatieve tentoonstellingsprojecten. Voor deze kortlopende en/of eenmalige activiteiten worden gastdocenten aangetrokken, waaronder Jan de Grauw, presentator van de Teleac-cursus portrettekenen, die onder de titel *Vergezichten* een lezing geeft. De belangstelling is overweldigend groot. In het jaar 1989 kunnen belangstellenden zich voor een nog groter aanbod inschrijven, waaronder cursussen kunst en cultuurbeschouwing in samenwerking met het Plaatselijk Educatief Centrum (P.E.C.), lezingen en

excursies. Met het organiseren van educatieve tentoonstellingen levert de VA een bijdrage aan de kunstzinnige vorming van leerlingen in het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs.

Voor de illustratie van deze nieuwjaarskaart voor het jaar 1989 kiest het ministerie van Welzijn Volksgezondheid en Cultuur in overleg met de Landelijke Vereniging Kunstzinnige Vorming voor het thema Kunstzinnige Vorming. Uit het kwalitatief hoge aanbod van werkstukken valt de keuze op een zeefdruk, uitgevoerd in elf kleuren en vervaardigd door zeven cursisten van de VA Vlaardingen. Een eerder bezoek aan de tentoonstelling van de Amerikaanse schilder Frank Stella in het Stedelijk Museum te Amsterdam is de inspiratiebron voor de zeefdruk *Indian Bird*. Op zo'n 10.000 adressen heeft deze zeefdruk als wenskaart reclame gemaakt voor kunstzinnige vorming en de VA.

Cultureel Centrum Hollandia wordt Zomermuseum Vlaardingen.
(Foto archief VA).

De publieksfunctie krijgt een impuls met de introductie van een jaarlijks terugkerend Zomermuseum waarvan de eerste editie van 24 juni t/m 31 augustus 1989 plaatsvindt in het Cultureel Centrum Hollandia. Het idee voor een Zomermuseum is één van de vele plannen die tot doel hebben om van de VA meer nog dan voorheen een Centrum voor Kunsteducatie te maken. In de periode waarin er geen cursussen zijn worden de ruimte en de mogelijkheden in het Hollandiagebouw zo goed mogelijk benut. Tijdens de eerste editie van het Zomermuseum wordt een selectie van ruim veertig werken getoond uit het werk van een achttal in Vlaardingen wonende en werkende kunstenaars. Wethouder A. Maarleveld opent de tentoonstelling en vibrafonist Roland Stolk verzorgt de muzikale omlijsting. Omroep Vlaardingen doet in een twee uur durende uitzending rechtstreeks verslag van deze opening. Het Zomermuseum wil ook werk van kunstenaars van buiten Vlaardingen laten zien. Het moet een open huis zijn voor kunstenaars en publiek. Het unieke gebouw biedt voldoende ruimte en is dus uitermate geschikt voor een dergelijk jaarlijks terugkerend evenement. Om de aandacht te vestigen op het Zomermuseum worden er op het NS-station Vlaardingen-Centrum twee wandvitruines ingericht. Ook in de Stadsgehoorzaal en in het stadhuis krijgt de VA de beschikking over vitrines om de cursusactiviteiten te promoten.

Voorzitter Jaap van Wijngaarden overhandigd in het bijzijn van erevoorzitter Wout Eijkelenboom aan docent Wilma Kuil een fles jubileumwijn.
(Foto: archief VA).

Vibrafonist Roland Stolk zorgt voor de muzikale omlijsting tijdens de opening van de eerste editie van het Zomermuseum in 1989.
(Foto archief VA).

25-jarig bestaan

De VA viert in 1990 haar 25-jarig bestaan met een keur aan extra activiteiten binnen en buiten het Hollandiagebouw. De jeugd kan zich uitleven op een bouwplaat van het Hollandiagebouw. Met behulp van die bouwplaat kunnen ze het

Hollandiagebouw omtoveren in een kunstwerk. Kunstenaar/docent Peter Dumas maakt in opdracht een zeefdruk van het Hollandiagebouw. Het jubileumjaar valt samen met het nationale Van Gogh-jaar. In samenwerking met de Culturele Raad Zuid-Holland wordt een serie van vijf lezingen gegeven over het werk en leven van Van Gogh en zijn invloed op de ontwikkeling van de schilderkunst. De teksten van de lezingen verschijnen gebundeld in een speciaal voor deze gelegenheid ontworpen mapje. De lezingencyclus wordt afgesloten met een excursie naar de overzichtstentoonstelling in het Van Gogh Museum. Een absoluut hoogtepunt is een bijzondere lezing door Pierre Janssen die met steun van de Bondsspaarbank Schiedam-Vlaardingen door de VA wordt georganiseerd. De lezing heeft als titel *Een schilder, die durfde weg te gaan...*

VA-cursisten exposeren onder de titel *Aan de hand van Van Gogh* in het Zonnehuis. Te zien zijn weefsels, textielcollages, wandkleden, tekeningen en schilderijen, allemaal met als onderwerp Vincent van Gogh.

De open dag in 1990 valt samen met Bevrijdingsdag. Naast de presentaties en demonstraties in de diverse werkruimten kunnen bezoekers in de theatterruimte op de eerste verdieping een doorlopend programma bekijken met films over oorlog en bevrijding, verzorgd door de Fico. Drs. Keuzenkamp, directeur van de Inspectie voor Kunstzinnige Vorming/Amateuristische Kunstbeoefening, opent de overzichtstentoonstelling

Wout Eijkelenboom, erevoorzitter van de VA opent op zaterdag 9 juni 1990 de jubileumtentoonstelling. (Foto archief VA).

met ruim 250 werkstukken van cursisten. En of het allemaal nog niet genoeg is, wordt er een jubileumtentoonstelling ingericht met werk van ruim dertig kunstenaars/docenten die in de afgelopen 25 jaar actief zijn geweest binnen de VA. De heer Eijkelenboom, erevoorzitter van de Stichting de Vrije Academie, opent de tentoonstelling. Omroep Vlaardingen doet er live verslag van. Alle docenten, oud-docenten, bestuursleden en oud-bestuursleden ontvangen bij deze gelegenheid een fles wijn, voorzien van een bijzonder jubileumetiket ontworpen door docent zeefdrukken Marjet Kooij.

In het Zommuseum van het jubileumjaar zijn dertig tekeningen en aquarellen te zien van bekende Nederlandse kunstenaars uit de collectie van de heer Kuijman sr. met o.a. werken van C. Westerik, P. Ouborg, C. Visser en Melle. Tevens is er de overzichtstentoonstelling van *Wout Eijkelenboom 30 jaar architect*. De aanleiding daartoe is diens pensionering als hoogleraar in Eindhoven. Wat de VA in de afgelopen 25 jaar heeft gepresteerd blijft niet onopgemerkt, want de VA ontvangt op 8 september 1990 als eerste het door de Culturele Raad Vlaardingen ingestelde waarderingsteken d' Akerboom. Volgens de Culturele Raad is de VA uitgegroeid tot een respectabele instelling met een uitstekende reputatie, die niet ophoudt bij de stadsgrens.

Op 10 december 2002 wordt voor de 13e en tevens laatste maal het culturele waarderingsteken d' Akerboom uitgereikt aan Harriet Weststrate van filmtheater Het Zeepaard. Met de opheffing van de Culturele Raad verdwijnt ook deze Vlaardingse Cultuurprijs. De opheffing van de Culturele Raad en de Commissie Beeldende Kunst is het gevolg van de invoering van de Wet dualisering gemeentebestuur.

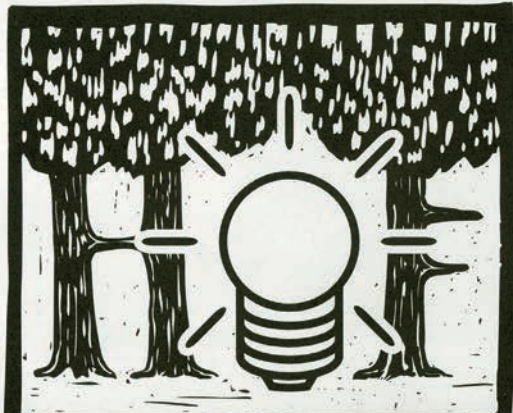
Op 1 januari 2003 worden alle zogeheten artikel 61-commissies opgeheven. Het college geeft wel te kennen te streven naar een andere meer eigentijdse vorm van raadpleging en advisering van het culturele veld. Dit lijkt een verbazingwekkend besluit omdat in de buurgemeente Maassluis de Culturele Raad gewoon blijft bestaan en uitstekend werkt. Wellicht dat ze in Maassluis de nieuwe gemeentewet anders hebben uitgelegd. De aangekondigde eigentijdse vorm van raadpleging en advisering komt er niet of heeft zich aan de openbaarheid onttrokken en speelt zich wellicht af in de zogenoemde politieke achterkamertjes.

Beeldenroute Vlaardingen

Bij de vele plannen en ideeën om het 25-jarig bestaan van de VA luister bij te zetten, ontstaat ook het plan een boekje uit te brengen met daarin beeldhouwwerken en andere monumentale kunsttoepassingen in de openbare ruimte in Vlaardingen. Het boekje *Beeldenroute Vlaardingen*, geïllustreerd met foto's van Piet Rook en samengesteld door Henk Horsten en Mathijs Struijs, wordt op zaterdag 22 augustus 1992 gepresenteerd. Op diezelfde dag vindt er 's avonds in 't Hof ook een beeldende kunstmanifestatie plaats onder de titel *Hof van*

Stichting Hof van Spektakel presenteert:

festival

Hof van Verschijnsel

verschijnsel: 'al wat verschijnt, zich voordoet in enige sfeer'

Beeldende kunst

Theater

Film

Muziek

26 t/m 30 augustus 1998
Hof/Oranjepark
Vlaardingen

PROGRAMMA

festival

Hof van Spektakel

*'Scenario
della
sensazione'*

theater - beeldende kunst
film - muziek - poëzie
dans - spijzen & dranken

18 t/m 22 augustus 1999
Hof/Oranjepark
Vlaardingen

Bij de start van het festival *Hof van Verschijnsel* in 1998 ontvangt de directeur van de VA, als voorzitter van de Stichting Hof van Spektakel, uit handen van wethouder Van der Windt het waarderingsteken d' Akerboom. Het juryrapport is lovend. "De Stichting Hof van Spektakel heeft met het organiseren van een reeks van zeven zomerfestivals een uitermate krachtige impuls aan het culturele leven in de stad gegeven. De festivalprogramma's waren zonder uitzondering van een hoog artistiek niveau en hebben bij de Culturele Raad een onuitwisbare indruk nagelaten."

Met het festival "Hof van Spektakel presenteert het *Scenario della sensazione*" beëindigt de stichting Hof van Spektakel in 1999 de organisatie van een succesvolle reeks Hoffestivals. Na een intensieve periode van acht jaren wil de organisatie zich bezinnen op toekomstige activiteiten. Uitgegroeid van een eenmalige beeldende kunstmanifestatie tot een volwaardig vijfdaags theater- en beeldende kunstfestival met een eigen plaats op de landelijke festivalladder is het financiële fundament niet meegegroeid. Het ontbreekt aan voldoende middelen om de kwaliteit en het artistieke niveau van het festival blijvend te garanderen.

Spektakel, naar het idee van de Vlaardingse beeldend kunstenaars Annette Braad en Kees Lesuis. Samen met vijf andere kunstenaars veranderen zij voor één avond het Stadspark in een geheimzinnig decor voor een theatrale wandeling met als thema *Metamorfose*. Om bezoekers nieuwsgierig te maken naar het spektakel is er van 4 juli t/m 29 augustus een expositie te zien in het Zomermuseum met de titel *De vreugde van hovelingen* met werk van de zeven deelnemende kunstenaars. De opening van deze tentoonstelling door burgemeester Van Lier wordt ludiek onderbroken door een spectaculaire optocht die vanaf 't Hof naar en door het Hollandiagebouw trekt. De kunstmanifestatie in 't Hof en het Zomermuseum is tevens de Vlaardingse bijdrage aan de eerste editie van de Provinciale Kunstestafette waaraan zes middelgrote gemeenten uit Zuid-Holland deelnemen. In 2007 krijgt het boekje *Beeldenroute Vlaarding* een eigentijdse opvolger op initiatief van fotograaf en grafisch vormgever Arno Bauman. Hij fotografeert wijk voor wijk alle beelden en andere toepassingen van beeldende kunst die tot doel hebben een gebouw en/of de omgeving te verfraaien. Evenals de eerste uitgave verzorgt de directeur van de VA de tekst van het boekje met de titel *Buiten-gewoon-buiten*.

Provinciale Kunstestafette

De VA is als organisator verantwoordelijk voor de Vlaardingse bijdrage aan de Provinciale Kunstestafette. Dit initiatief heeft als doel het beeldend kunstbeleid in een aantal middelgrote gemeenten in de provincie te stimuleren. In 1993 zijn er, naast een tentoonstelling in het Zomermuseum met als titel *Een bad in de realiteit*, ook een aantal tijdelijke kunstwerken te zien op verschillende locaties in de stad. Het Zomermuseum laat

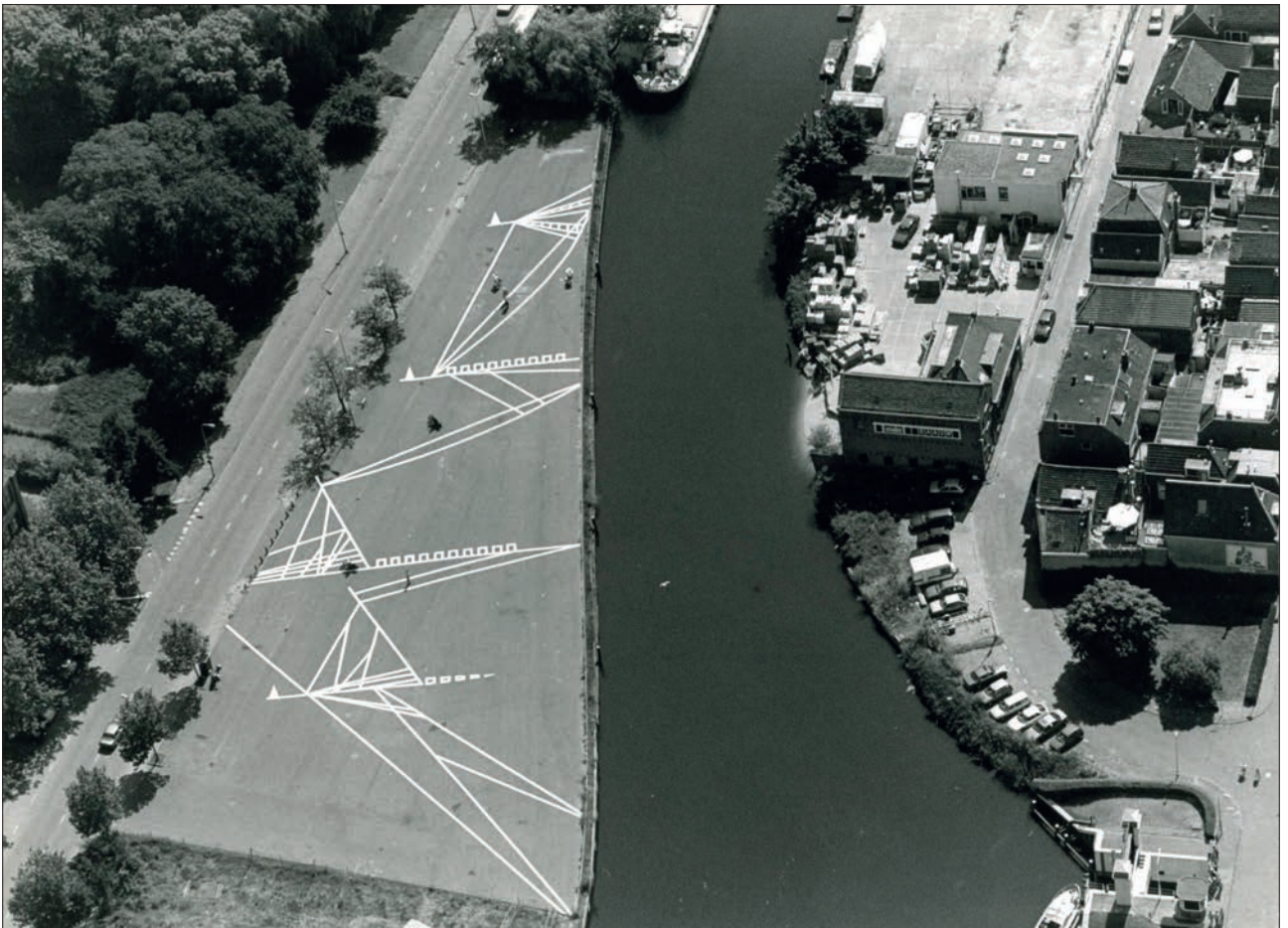
Foto boven: Tijdens de opening van het Zomermuseum '94 ontvangt Leen Droppert, uit handen van wethouder Van der Windt, het culturele waarderingsteken d' Akerboom.
(Foto archief VA).

Foto rechts: Zomermuseum '94 'Tussen Overvloed en Onderstroom' Wies de Bles, Installatie 'De vierde vorm' Begraafplaats Emaus.
(Foto archief VA).

Rechterpagina: Zomermuseum '96 'VERBINDING stad, rivier, landschap'. Met hun 'Aeolische eilanden' bracht de Stichting De Lutteluin uit Uden, de wind en het water als ervaarbare elementen terug in de stad. (Foto archief VA).

Zomermuseum '95 'Tussen Droom en Werkelijkheid', een tekening getiteld 'VL 95' gemaakt door de North Atlantic Art Association op het evenemententerrein aan de Hoflaan.
(Foto Roel Dijkstra, archief VA).

Zomermuseum '94 'Tussen Overvloed en Onderstroom'. Aris, Tota vita discendum est mori'. 2 september 1994 Ijsbeeld naast de Visbank. (Foto archief VA).

Wethouders Agnes van Ardenne en Kees van der Windt bekijken tijdens de opening van het Zomermuseum '96 de plannen van kunstenaars en architecten. (Foto archief VA).

een jaar later in een grote tentoonstelling *Tussen Overvloed en Onderstroom* werk zien van achttien kunstenaars, afkomstig uit verschillende delen van het land. De tentoongestelde werken en de tijdelijke kunstwerken op verschillende locaties in de stad hebben 'water' als thema. Tijdens de opening van het Zomermuseum ontvangt beeldhouwer Leen Droppert uit handen van wethouder Kees van der Windt het door hemzelf ontworpen waarderingsteken d' Akerboom.

Het Zomermuseum en het festival *Hof van Pomona* vormen de

Vlaardingse bijdrage aan de provinciale kunstestafette 1994, waaraan door elf steden in Zuid-Holland wordt deelgenomen. In het evaluatieverslag over de provinciale kunstestafette van de Culturele Raad Zuid-Holland staat "In Vlaardingse is een kunstklimaat aan het ontstaan waar menige gemeente jaloers op kan zijn". Een direct gevolg hiervan is het toekennen van extra gelden door de provincie voor kunst in de openbare ruimte.

Voor de bijdrage aan de Provinciale Kunstestafette 1996 met als thema *Verbindingen* kiest Vlaardingse voor het water als verbindend element. Dit kunstproject, georganiseerd door de VA en de Vlaardingse architecten, draagt de titel *Verbinding-stad-rivier-landschap* over architectuur en beeldende kunst langs het water. De Buitenhaven/Oude Haven en de Vlaardingse Vaart vormen een lint dwars door de stad, waarlangs negen architecten en negen kunstenaars een locatie hebben gekozen voor een ruimtelijk ontwerp. De locaties zijn gemarkeerd met vlaggenmasten met zwart-en-blauwe wimpels. In het Zomermuseum worden aan de hand van tekeningen, foto's en modellen de ontwerpen aan het publiek getoond, waarvan er zeven worden uitgevoerd in de vorm van tijdelijke kunstwerken langs of op het water.

De Kunstestafette 1997 is de eerste in de nieuwe opzet, waarbij er sprake is van een tweejaarlijkse cyclus. In de oneven jaren de *Salons*, waarbij het accent ligt op de presentatie van lokale kunstenaars en hun werk. In de even jaren staat het provinciale thema centraal. De salon *Het Duel* is een kunstmanifestatie in samenwerking met de gemeente Schiedam (Stichting Kunstwerk Schiedam) met als hoogtepunt een grote Salon-expositie van Vlaardingse en Schiedamse kunstenaars in het Vlaardingse Kolpabad, dat ten prooi valt aan de slopershamer. Sport staat symbool voor *Het Duel* en is eveneens een ludieke verwijzing naar de strijd tussen Vlaardingse en Schiedamse jongeren in het verleden. Len Munnik en Theo Gootjes tekenen samen het affiche waarop een Haringkop en een Jeneverneus staan afgebeeld. Een van de andere activiteiten is 'de wandelprent' voor de Schiedamse en Vlaardingse deelnemers aan de avondvierdaagse.

Verbreding van de activiteiten

In april 1997 verschijnt de gemeentelijke beleidsnota Kunsteducatie in Vlaardingse. Hierin staat wat de gemeentelijke visie is op de kunsteducatie en hoe het beleid op dit gebied past binnen het totale gemeentelijke beleid. In deze nota

Zomermuseum '96 'VERBINDING stad, rivier, landschap'. Het Vis-sersmonument opgenomen in de installatie 'Meminisse' door Yvonne Verzijlbergh. (Foto Sjef van Duin, archief VA).

wordt, op initiatief van de VA, de ontwikkeling van een kunstenplan voor het basisonderwijs geschetst. Daarin staat dat kinderen in het basisonderwijs op structurele wijze in aanraking kunnen komen met kunst en kunstbeoefening. Belevens, beschouwen en doen staan centraal in het plan. Met de aanstelling van een stafdocent in september 1998 begint de VA een proef met het kunstenplan voor het basisonderwijs. In samenwerking met de medewerker kunsteducatie van de dienst welzijn van de gemeente, krijgen leerlingen van zes basisscholen lessen aangeboden gericht op het ontwikkelen van basisvaardigheden in beeldende, dansante, dramatische, en audiovisuele vorming. Het jaar daarop worden de activiteiten uitgebreid naar meer scholen en krijgen de leerlingen ook les in muziek en fotografie. Kunstenaars/docenten in dienst van de VA en het Muziekcentrum OpMaat geven de lessen. Daarnaast wordt er jaarlijks, als vast onderdeel van het kunstenplan, een receptief programma aangeboden. Leerlingen kunnen naar het theater, de film en tentoonstellingen. Uiteindelijk moeten leerlingen van alle Vlaardingse basisscholen van dit aanbod gebruik kunnen maken. In het kader van de invoering van het vak Culturele Kunstzinnige Vorming (CKV), legt de VA contact met de Vlaardingse scholen voor voortgezet onderwijs met als resultaat de allereerste CKV-dag in Vlaar-

Salon Het Duel '97. Uitnodigingskaart, toegangskaartje en het diepe bad vol bezoekers. (Foto archief VA).

Zomermuseum '95 'Tussen Droom en Werkelijkheid' Bert de Vilder & Peter Dumas planvoorstel 'Blokmakersplaats op Hoogstraathniveau'. (Foto archief VA).

dingen op 26 oktober 1999 in samenwerking met de Stadsgehoorzaal, Filmtheater Het Zeepaard en Villa Musica. Met CSG Aquamarijn maakt de VA afspraken over de openstelling van de werkplaatsen, inclusief begeleiding, voor leerlingen van de afdelingen Groen van Prinsterer en Westland-Zuid. Wordt in 2000 nog maar 46% van de schoolgaande jeugd bereikt, in 2008 is dat al gestegen tot bijna 80% van alle leerlingen in het Vlaardingse basisonderwijs.

Zomermuseum door de jaren heen

- 1989 Veertig werken van acht Vlaardingse kunstenaars
- 1990 Collectie Kuijman sr. en Wout Eijkelenboom 30 jaar architect
- 1991 De kunstenaar en zijn omgeving. Een overzichtstentoonstelling van het werk van Joop Beljon
- 1992 De vreugde van hovelingen
- 1993 Een bad in de realiteit
- 1994 Tussen overvloed en onderstroom
- 1995 Tussen droom en werkelijkheid
- 1996 Verbinding-stad-rivier-landschap
- 1997 Zweemzônes. Een overzichtstentoonstelling met werk van fotograaf Harold Verhagen
- 1998 Videoproject Groeten uit Vlaardingen van Marieke Van der Lippe en de tentoonstelling Mooi versus Mentaliteit
- 1999 Inspiratiebronnen in samenwerking met de gemeente Maassluis

Ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van het Streekmuseum Jan Anderson organiseert de Stichting Streekmuseum Jan Anderson in 2000, in samenwerking met de VA, een kunstproject met als titel *De Kunst der Dingen*. Aan twaalf beeldend kunstenaars, afkomstig uit Vlaardingen, Schiedam en Maassluis, wordt gevraagd zich te laten inspireren door een zelf uit te kiezen object uit de verzameling van het Streekmuseum met als resultaat een tentoonstelling en een boeiende catalogus.

Het kunst- en culturaanbod voor het basisonderwijs bestaat, naast lessen in de klas door vakdocenten/kunstenaars, uit een bezoek aan een theater-, dans-, muziek- en filmvoorstelling en uit bezoeken aan de kunsttuitelen, bibliotheek, museum en het Stadsarchief. De toename van meer vraaggerichte activiteiten binnen het voortgezet onderwijs en de buitenschoolse opvang vergen een hoge mate van flexibiliteit wat betreft de inzet van docenten. Met als gevolg een forse toename van het aantal gastdocenten. Over het gehele jaar zijn drieëntwintig gastdocenten voor korte of langere tijd binnen de instelling actief. Daarmee overstijgt voor het eerst het aantal gastdocenten het aantal docenten in vaste dienst.

4. Naar één centrum voor kunst en cultuur

De gemeente kondigt in 1991 aan f 50.000,- te willen bezuinigen op de kunstzinnige vorming. Van de VA wordt een bijdrage verwacht naar rato van het subsidievolume. In een schriftelijke reactie maakt het bestuur van de VA duidelijk dat deze bezuiniging op de personele subsidie leidt tot een aanzienlijke vermindering van het aantal lesuren. Ook wordt het onder deze omstandigheden voor de VA vrijwel onmogelijk om nieuwe activiteiten te ontwikkelen en de huidige kwaliteit te continueren. Tot slot wijst het bestuur erop dat "in tijd van schaarste aan middelen" versnippering van kunstzinnige vormingsactiviteiten dient te worden voorkomen. Bundeling van activiteiten en verregaande samenwerking dienen te worden gestimuleerd en de mogelijkheden daartoe worden onderzocht". Niet alleen financiële redenen, maar ook inhoudelijke motieven, hebben ertoe geleid dat er, mede gestimuleerd door de rijksoverheid en de Inspectie Kunstzinnige Vorming, gecombineerde instituten voor kunstzinnige vorming ontstaan waarin alle vakdisciplines zijn vertegenwoordigd.

Met als doel een oplossing te vinden voor de in de meerjarenbegroting 1992-1995 opgenomen bezuiniging van deze keer f 60.000,- laat het bestuur van de VA aan de gemeente weten bereid te zijn medewerking te verlenen aan de voorgestelde overname van de conciërgetaken. Het bestuur geeft aan op korte termijn afspraken te willen maken met betrekking tot het in dienst nemen van de conciërges en de overname van het buffet. De door de gemeente gewenste overname van het beheer van het Hollandiagebouw neemt het bestuur in overweging. De VA stuurt meer dan voorheen aan op een bedrijfsmatige aanpak met aandacht voor kostendekkendheid en een gezonde bedrijfsreserve om toekomstige risico's af te dekken. Vanaf 1994 is het toegestaan eventuele exploitatieoverschotten aan de financiële reserves toe te voegen mits dergelijke reserveringen passen binnen de doelstelling van de stichting, dan wel voor het functioneren van de instelling noodzakelijk worden geacht.

Muziekcentrum OpMaat

De beleidsnota van de VA uit 1993 met de titel *Kunst, Cultuur en Kunstzinnige Vorming in Vlaarding* schetst de ontwik-

keling van een creativiteitscentrum naar een breed opgezet centrum voor kunst en cultuur. Daarin staat dat de door de gemeente gewenste samenwerking met de streekmuziekschool en de VA het best tot zijn recht zal komen in één gebouw. De streekmuziekschool is gevestigd in een schoolgebouw aan de Meidoornstraat 30. De VA vraagt een actieve opstelling van de gemeente om tot een verregaande samenwerking van de kunst- en cultuurinstellingen te komen. Een complicerende factor is het verschil in organisatievorm. De streekmuziekschool fungeert onder een gemeenschappelijke regeling tussen de gemeenten Vlaarding, Schiedam en Maassluis. De medewerkers zijn dus ambtenaren. De VA wordt bestuurd door een privaatrechtelijke stichting. Op 9 januari 1994 vindt er een overleg plaats tussen de bestuursleden van de Streekmuziekschool en de VA. Namens de streekmuziekschool zijn aanwezig de directeur en bestuursvertegenwoordigers uit Schiedam en Maassluis. Grote afwezig is de Vlaardingse vertegenwoordiger. Geconcludeerd wordt dat de gemeenschappelijke regeling tussen de drie waterweggemeenten vooralsnog een snelle ontwikkeling richting samenwerking in de weg staat.

Wel verschijnt er op initiatief van de VA en met steun van het VSB-fonds voor het seizoen 1994/1995 een gezamenlijk programmaboekje. In het door PvdA-wethouder Van der Windt geschreven voorwoord staat: "In het nieuwe kunst- en cultuurbeleid van de gemeente Vlaarding is het bevorderen van samenwerking tussen de plaatselijke culturele instellingen een belangrijk uitgangspunt. Op deze manier komen de culturele organisaties tot een inhoudelijke afstemming van het activiteitenpakket, waardoor meer service kan worden geboden aan de deelnemers aan activiteiten op het gebied van de kunst- en cultuurparticipatie". Tot slot spreekt hij de wens uit dat dit de eerste stap is op weg naar een langdurige samenwerking tussen beide instellingen. In 1996 wordt de Streekmuziekschool Nieuwe Waterweg Noord geprivatiseerd. De drie gemeenten maken met de nieuwe stichting Muziekcentrum OpMaat subsidieafspraken. Het accent van de activiteiten van deze stichting ligt op algemene muzikale vorming op basisscholen en het daarop aanvullende aanbod voor jongeren. De beoogde samenwerking tussen de Muziekcentrum OpMaat en de VA wil niet vlotten. Na vier jaar komt er een einde aan de uitgave van een gezamenlijk programmaboekje.

Haalbaarheidsonderzoek

Naast de noodzakelijk bezuinigingen kiest de gemeente ook voor een ombuiging van het subsidiebeleid. Hierbij is kwaliteit belangrijker dan kwantiteit en daarom moet, hoe lastig ook, de clustering van instellingen worden bevorderd. Dat betekent dat er op termijn één Centrum voor Kunst en Cultuur moet komen. Dit centrum gaat een belangrijke bijdrage leveren aan de verbinding tussen kunsteducatie, professionele kunst en amateurkunst. Om de haalbaarheid van een dergelijk centrum te onderzoeken geeft de gemeente de opdracht aan het bureau Draaijer & Partners, projectmanagers uit Gro-

In 2004 en in 2005 organiseert de VA een studium generale. De maand februari 2005 staat volledig in het teken van *Het primitivisme in de kunst*. Tentoonstellingen, lezingen, workshops en excursies belichten verschillende aspecten van het belang van de primitieve kunst en de invloed ervan op de ontwikkeling van de westerse kunst.

ningen, om dit te onderzoeken. De gedachten gaan uit naar nieuwbouw waarin VA, Muziekcentrum OpMaat en de Galerie/Artoteek Vlaardingen onder één dak komen. In februari 1997 wordt de studie naar de haalbaarheid van een centrale huisvesting afgerond. Daarin staat de totale ruimtebehoefte, rekening houdend met de door de inspectie gehanteerde accommodatierichtlijnen voor centra voor kunstzinnige vorming. Tevens staat er in het rapport een advies over een locatie voor dit nieuwe Centrum voor Kunst en Cultuur. Op basis van de gehanteerde criteria (bereikbaarheid, centrale ligging, sociale veiligheid en herkenbaarheid) komt de locatie Buizengat (nieuwbouw) als geschiktste locatie uit de bus. Als tweede wordt het Hollandiagebouw aangewezen dat voor dat doel uitgebreid en dus verbouwd zou moeten worden. De derde mogelijkheid zien de onderzoekers in nieuwbouw naast de Stadsgehoorzaal. Deze laatste optie is in opdracht van B en W door het Groningse onderzoeksbureau nader onderzocht op haar praktische en financiële haalbaarheid. In een voorlopige reactie brengt het bestuur begin 1998 een aantal praktische en inhoudelijke bezwaren naar voren tegen de voorgestelde vervlechting binnen het Stadsgehoorzaalcomplex. De belangrijkste bezwaren zijn de beperkte ruimtelijke mogelijkheden in de beschikbare locatie en het ontbreken van parkeer- en kortparkeermogelijkheden. Het bestuur voorziet ook bouwkundige en financiële risico's door vervlechting "nieuw naast oud". Daarnaast is de bouwkundige staat en onderhoud van de Stadsgehoorzaal geheel buiten beschouwing gelaten. Ondertussen blijft de VA met culturele instellingen samenwerken. Met Muziekcentrum OpMaat en de Vlaardingse Balletschool start de VA in september 1997 met de JeugdTheaterSchool Vlaardingen. Deze JeugdTheaterSchool is bedoeld

Jubileumvoorstelling
Jeugd Theaterschool Vlaardingen

met medewerking van Kamerkoor Animato olv. Béni Csillag
 & Chr. Harmonievereniging Sursum Corda olv. Erik Rozendom

**JOSEPH
 AND THE
 AMAZING
 TECHNICOLOR
 DREAMCOAT**

LYRICS BY
 TIM RICE

MUSIC BY
 ANDREW LLOYD WEBBER

an amateur production by arrangement
 with Really Useful Group LTD.

Zondag 20 mei om 20.15 uur
 Fortis Theater aan de Schie, Schiedam, 010 - 2467467
 kaarten € 12,50 , incl. consumptie

Op 20 mei 2007 wordt met een voorstelling in het Theater aan de Schie in Schiedam het 10-jarig jubileum van de JeugdTheaterSchool gevierd. Met medewerking van het Kamerkoor Animato en de Christelijke Harmonievereniging Sursum Corda wordt voor een uitverkochte zaal de musical *Joseph and the Amazing Technicolor Dreamcoat* ten uitvoer gebracht. Naast de ruim zeventig leerlingen en de drie docenten van de JeugdTheaterSchool levert ook de directeur van de VA een bijdrage met zijn rol als Jacob, de vader van Joseph.

als aanvulling en verbreding van het bestaande aanbod van de drie instellingen. Kinderen en jongeren die geïnteresseerd zijn in theater krijgen zo een brede oriëntatie en scholingsmogelijkheid aangeboden. Naast toneelspel is er aandacht voor stemvorming, zang, dans en beweging. De lessen van de JeugdTheaterSchool zijn in het Cultureel Centrum Hollandia. Vooruitlopend op de verwachte verbreding en uitbreiding van de activiteiten past het bestuur van de VA alvast de statuten aan. Helaas komt er van de plannen voor de centrale huisvesting van kunst- en cultuurinstellingen voorlopig niets terecht als de voorgenomen verzelfstandiging van de Stadsgehoorzaal niet doorgaat.

**Jeugd Theater School
Vlaardingen**

met medewerking van
Kamerkoor Animato uit Vlaardingen o.l.v. Béni Csillag
Chr. Harmonievereniging Sursum Corda o.l.v. Erik Rozendom
Bas de Vroome, organist

15 december 2007 om 20.00 uur
in de Grote Kerk van Vlaardingen
kaarten € 12,- incl. pauzedrankje en programmaboekje
te koop bij Plantage boekhandel Den Draak,
Veerplein 33 te Vlaardingen

ONAFHANGIGE HETEROGENE ENSEMBLES
Sursum Corda

Kamerkoor
Animato
Vlaardingen

Op 15 december wordt door de Jeugdtheaterschool, ter afsluiting van het jubileumjaar, voor 398 bezoekers en wederom in samenwerking met Animato en Sursum Corda het *Christmas Carol* project opgevoerd in de Grote Kerk.

Renovatie van het Hollandiagebouw

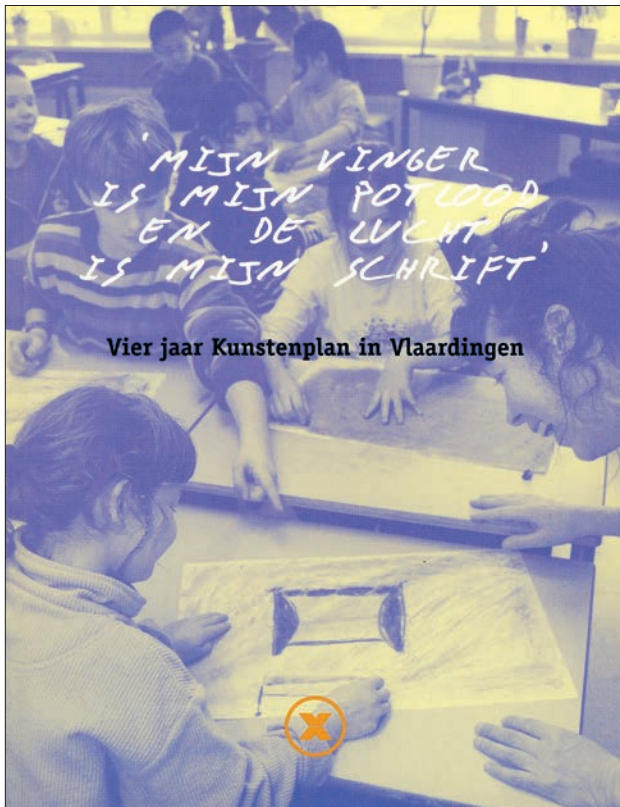
Om zicht te krijgen op de mogelijkheden en onmogelijkheden binnen de bestaande huisvesting in het Hollandiagebouw wordt in opdracht van het bestuur van de VA door het architectenbureau Jan Weeda in 2000 een onderzoek uitgevoerd naar de haalbaarheid, kwaliteit en de kosten voor de noodzakelijke verbetering van de huisvesting, rekening houdend met de huidige problemen en de te verwachte ontwikkelingen binnen de instelling voor de komende jaren. Naast een reorganisatie van de ruimtelijke indeling ter vergroting van het aantal bruikbare m² voorziet het plan in een algehele facelift van het interieur. Een aanpak die noodzakelijk is, omdat isolatie van de uitwendige constructie ontbreekt, evenals voorzieningen om de geluidsoverlast te beperken. Het plan is erop gericht de kwaliteiten van het gebouw optimaal te benutten en tot hun recht te laten komen. Hoewel de VA de afgelopen jaren, reke-

ning houdend met mogelijke verhuis- of verbouwingsplannen, enige reserve heeft opgebouwd is deze niet toereikend. Om de plannen te kunnen realiseren is de VA grotendeels afhankelijk van gemeentelijke ondersteuning. Het door architectenbureau Weeda ontworpen renovatie- en verbeteringsplan wordt begin 2001 aan het college gepresenteerd. Groot is de verbazing en teleurstelling als het college besluit, op basis van technische en financieel-economische gronden, geen medewerking te verlenen. Zonder enige vorm van overleg over wat wel of niet haalbaar zou zijn en zonder dat een inhoudelijke en maatschappelijke argumentatie in deze beoordeling is meegegeven, wordt dit besluit medio november schriftelijk aan het bestuur kenbaar gemaakt. Gelet op de ernst van de steeds slechter wordende huisvestingssituatie, komt de VA met een alternatief plan, een versoering van het oorspronkelijke. Dat levert een aanzienlijke besparing op. Rekening houdend met op termijn (nieuwe) huisvesting voor de VA en een mogelijke verplaatsing van Muziekcentrum OpMaat in de toekomst, kiest de gemeente voor een nog bescheidener renovatieplan voor het gebouw. De renovatie moet zodanig worden uitgevoerd dat het Hollandiagebouw nog tien jaar mee kan. Met dit voornemen lijkt de oplossing voor het zich al jaren voortslepende probleem van de almaar verslechterende huisvesting in zicht te komen. Door het elders onder dak brengen van de toneelverenigingen kan ook de noodzakelijke uitbreiding van lesruimten worden gerealiseerd. Met het vertrek van de toneelverenigingen naar een eigen theatteruimte, het Valkenhof Theater aan de Frank van Borselenstraat, eind 2003 is de VA de nog de enige overgebleven gebruiker van het Hollandiagebouw.

In april 2005 begint de lang verwachte renovatie/verbetering en herinrichting. Ondanks eerder gemeentelijk advies om onrendabele investeringen tot een minimum te beperken, blijkt uit de bij het verbouwingsplan gepresenteerde begroting een (forse) eigen bijdrage voor de realisering van de noodzakelijke gebruikersaanpassingen onvermijdelijk. Zowel voor de herinrichting van de theaterstudio en dansstudio van de jeugdtheaterafdeling, alsook voor de herinrichting van de Kunstuitleen Hollandia wordt met succes een beroep gedaan op een bijdrage van Fonds Schiedam-Vlaardingen e.o. Een aantal jaren later, in 2009, doet het Vastgoedbedrijf Vlaardingen een uitgebreid onderzoek naar de staat van onderhoud van het Hollandiagebouw van fundering tot dak. Wat blijkt? Er zijn diverse problemen en een plan van aanpak moet voorzien in oplossingen die op een esthetisch verantwoorde wijze de monumentale status van het pand respecteren.

Tussen droom en daad....

Hoewel de gemeente de leerlingen van het basis- en voortgezet onderwijs een samenhangend programma kunstactiviteiten aan wil blijven bieden, is er geen extra financiële ruimte om dit te realiseren. Zo roept de voorgenomen bezuiniging op het subsidiebudget van het Muziekcentrum OpMaat tal van vragen op. Samenwerking en eventueel een fusie kan pas sla-

Vier jaar Kunstenplan in Vlaardingen

Aan de wethouders Anny Attema en Ben van der Velde worden in juni tijdens de afsluitende presentatie van het kunstenplanjaar 2002-2003 de eerste exemplaren overhandigd van het boekje *Mijn vinger is mijn potlood en de lucht is mijn schrift*. In het boekje zijn de ervaringen over de afgelopen vier jaar kunstenplan verzameld en wordt een uitgebreide impressie gegeven van de lessen met daarin de visie van de onderwijsgevend en kunstenaars.

gen als er sprake is van (financieel) gezonde fusiepartners. De beoogde bezuiniging gooit roet in het eten. De VA laat weten; "zich altijd op het standpunt te hebben gesteld dat het fysiek bij elkaar brengen van verwante kunst- en cultuurstellingen een eerste aanzet diende te zijn voor verdere en verregaande samenwerking. Een concentratie van voorzieningen die elkaar in samenhang kunnen versterken en positief kunnen beïnvloeden zodat er in samenwerking nieuwe aantrekkelijke en zinvolle producten kunnen ontstaan. Huisvesting of beter gezegd herhuisvesting is in deze een eerste prioriteit. Het nadenken en streven naar de realisering van nieuwbouw is voor de VA, Muziekcentrum OpMaat, het Stadsmuseum en wellicht ook het theater de enige reële optie voor behoud van deze voorzieningen in de toekomst".

De droom en noodzaak om kunst- en cultuurstellingen in één gebouw samen te brengen verandert niet en geeft de nodige dynamiek. In 2003 wordt de aangekondigde bezuiniging

van € 300.000,- op het subsidiebudget van Muziekcentrum OpMaat voorlopig ingetrokken. In afwachting van het aangekondigde onderzoek van de gemeenten Vlaardingen, Schiedam en Maassluis, dat moet leiden tot een herpositionering van Muziekcentrum OpMaat binnen de kunsteducatie in die gemeenten, stelt het college de raad voor om de bezuinigingsopdracht te verlagen naar € 52.000,-. Het onderzoek, uitgevoerd door bureau BMC uit Leusden, moet als basis dienen voor politieke besluitvorming. Per gemeente moet het bureau concrete aanbevelingen doen voor lokaal specifieke aspecten, waaronder de relatie tussen de VA en Muziekcentrum OpMaat en een eventuele gezamenlijke huisvesting. Het rapport *Werken aan het web* verschijnt in 2004. Op grond van de aanbevelingen verzoekt het college beide instellingen om een concreet plan voor een verdergaande vorm van samenwerking te ontwikkelen.

Fusieperikelen

Om het streven naar één centrum voor kunst- en cultuureducatie kracht bij te zetten, wordt in oktober 2005 door de gemeente een projectleider aangesteld. In datzelfde jaar wordt de intentieverklaring ondertekend voor de samenwerking tussen Muziekcentrum OpMaat en de VA. Het lijkt de eerste concrete stap op weg naar een fusie tussen beide instellingen. In oktober laat de gemeente echter weten dat ze het fusietraject tussen beide instellingen wil temporiseren. Afhankelijk van de besluitvorming binnen de drie gemeenten zal het fusietraject naar verwachting in 2008 worden hervat. In oktober 2008 verschijnt het *Eindrapport haalbaarheid Regionaal Centrum Kunst & Cultuureducatie voor Schiedam, Vlaardingen en Maassluis*. Helaas biedt dit rapport geen oplossing om de inmiddels bijna drie jaar durende impasse inzake het fusietraject te doorbreken. Met het regionaal willen maken van een organisatie die lokaal nog niet bestaat, worden slechts de bestaande problemen vergroot en is het door de VA beoogde brede en veelzijdige kunstencentrum verder weg dan ooit. Eind 2009 zit er nog steeds geen schot in de uitwerking van de fusieplannen. Tijdens een gesprek tussen beide bestuursvoorzitters laat de (nieuwe) bestuurder van Muziekcentrum OpMaat weten in het geheel niet met een fusie bezig te zijn, maar zich vooral te richten op wijzigingen in de eigen organisatie. Misschien kan er volgens hem in 2012 dan voorzichtig gekeken worden naar verdere samenwerking, maar geen fusie. De fusie is in zijn ogen vooral een politieke wens. Het bestuur van de VA laat daarop de verantwoordelijk wethouder weten dat het met verbazing kennis heeft genomen van deze wijziging in het standpunt van Muziekcentrum OpMaat. Ook maakt de VA duidelijk zich niet langer verantwoordelijk te voelen voor een fusie die almaar niet komt. Op 12 juli 2010 ontvangen de besturen een brief van de gemeente. Daarin dragen ze het bestuur van de VA en het bestuur van het Muziekcentrum OpMaat op een samenwerkingsplan op te stellen. In deze brief staat dat het bestuur van Muziekcentrum OpMaat ermee instemt dat de gemeentelijke financiële bijdrage in de herstruc-

turering van de stichting, voorwaarde is voor een gelijktijdige start van het samenwerkingstraject. Het beoogde samenwerkingsplan dient uiterlijk 1 januari 2011 aan het college te worden toegezonden. Tijdens het eerste gesprek tussen beide besturen wordt al duidelijk dat de door de gemeente beoogde gelijktijdigheid niet past binnen het herstructureringsplan van Muziekcentrum OpMaat. Op zijn vroegst wil de bestuurder in 2014 nadenken over mogelijke vormen van samenwerking. Het bestuur van de VA meldt aan de wethouder dat het, gelet op het door Muziekcentrum OpMaat ingenomen standpunt, onmogelijk is om op deze wijze tot het door het college gewenste gezamenlijk plan van aanpak en samenwerking te komen. De gemeente verliest het einddoel echter niet uit het oog. Voor een in opdracht van het college uit te voeren herhuisvestigingsonderzoek wordt in juli 2010 opgave gedaan van de toekomstige ruimtebehoefte in m² voor de VA, JeugdTheaterSchool, Kunstuitleen en Hollandia Galerie. Met als doel te komen tot een programma van eisen voor het gezamenlijk herhuisvesten van de VA en Muziekcentrum OpMaat.

Economische crisis

De verantwoordelijkheid voor de samenstelling en coördinatie van het volledige kunst- en cultuurplan voor het onderwijs is door de Dienst Welzijn van de gemeente Vlaardingenvan inmid-dels overgedragen aan de VA. Voor de daaraan verbonden kosten wordt een vergoeding ontvangen. Naast de lessen dans, spel, beeldende kunst en fotografie verzorgt de VA eveneens een receptief aanbod binnen de genoemde disciplines op totaal dertig basisscholen. Nieuw is de deelname van de scholen voor het buitengewoon bijzonder onderwijs aan het kunst- en cultuurplan. Ondanks het beperkte aantal zitplaatsen van zeventig zorgt de populariteit en het toegenomen gebruik van de theaterstudio in het Hollandiagebouw voor een forse toename van het aantal bezoekers. Naast de dansvoorstellingen voor de groepen 3 van het basisonderwijs en de eindpresentaties van de toneellessen binnen het kunstenplan, zijn er toneelvoorstellingen voor het voortgezet onderwijs. Van de bijna 4.000 bezoekers in 2009 is ruim 85% jonger dan 18 jaar. Ook het aantal leerlingen dat een bezoek brengt aan de kunstuitleen stijgt van 453 in 2008 naar 899 in 2009.

Helaas heeft de economische crisis ook gevolgen voor de VA. Het aantal deelnemers binnen het open aanbod aan volwassenen daalt van 1.445 deelnemers in 2008 naar 1.152 deelnemers in 2010.

Door een aantal maatregelen van de overheid komt ook het buitenschoolse aanbod steeds verder onder druk te staan. Het vervallen van de culturele BTW-vrijstelling, de invoering van het betaald parkeren en de aangekondigde bezuinigingen door de gemeente, maken dat de kosten voor deelname fors toenemen. De jaren erna wordt er nog meer bezuinigd op kunst en cultuur. Kunstinstellingen moeten volgens de overheid meer marktgericht opereren en zich minder afhankelijk maken van subsidies. Sponsoring en profijtbegin-sel in plaats van subsi-

dies. De consequenties van deze ontwikkelingen worden ook op lokaal niveau voelbaar. De VA komt voor een vrijwel onmogelijke bezuinigingsopgave te staan. In 2012 moet er ruim 10% worden bezuinigd en in 2013 nog eens ruim 20%. Dit houdt in dat de VA bijna een derde van haar subsidie dreigt kwijt te raken.

Een nieuwe instelling voor Kunsteducatie

De VA is al vele jaren voorstander van het tot stand brengen van één instelling met als kerntaak binnen- en buitenschoolse kunsteducatie. Alle onderzoeken en rapporten ondersteunen dit streven. Echter alle overleggen ten spijt lukt het maar niet om de zaak in beweging te krijgen. Op 31 oktober 2011 hakt B en W de knoop door en laat schriftelijk aan de instellingen weten dat een nieuw op te richten centrum kunsteducatie met ingang van 1 januari 2013 de functie van de VA en die van Muziekcentrum OpMaat overneemt. De subsidie van beide instellingen gaat voortaan naar de nieuwe instelling. De subsidies aan de VA en Muziekcentrum OpMaat vervallen daarmee. Hiermee is de zich al jaren voortslepende discussie over samenwerking en het samengaan van de VA en Muziekcentrum OpMaat in een finale fase beland. In een reactie op het overhevelen van de subsidie naar de nieuwe instelling voor kunsteducatie, besluit het bestuur van de VA geen bezwaar te maken tegen deze ontwikkeling. Wel wordt het college verzocht om, in het belang van de continuïteit in het kunsteducatieve aanbod en in het kader van de zorgplicht van de Stichting de VA als werkgever, de verplichtingen voor het seizoen 2012-2013 volledig na te komen en af te ronden, met inbegrip van de contractuele verplichtingen tot de huisvesting. Tevens wil de VA de zorgplicht als werkgever aan haar rechtspositionele verplichtingen voldoen conform het CAO-KE. De gemeente stelt zich daarvoor garant en wenst een zorgvuldige transitie naar de nieuwe instelling.

Eind november 2011 deelt B en W mee dat de beide instellingen verhuizen naar het voormalige postkantoor aan de Westhavenkade. Op vrijdag 9 december kunnen de besturen, directies en afdelingshoofden het pand bezoeken. Groot is de verbazing als ze horen dat de architect in opdracht van de eigenaar van het pand al een kant en klaar verbouw- en herinrichtingsplan blijkt te hebben gemaakt. Vooraf zijn er al twijfels of de instellingen met een verhuizing naar het voormalige KPN-pand erop vooruit gaan. De twijfels blijken terecht. Naast het feit dat ruim 360 m² wordt ingeleverd ten opzichte van de huidige huisvesting, voldoen de voorgestelde lesruimten niet aan de eisen.

KADE40

Het aanhouden van de crisis en de voorspelde nieuwe bezuinigingen als gevolg van de haperende economie maken de vooruitzichten voor het nieuw op te richten Centrum Kunst Educatie (CKE) niet al te rooskleurig. In mei 2012 wordt er een transitiewerkgroep in het leven geroepen, die bestaat uit vertegenwoordigers van beide instellingen. De werkgroep staat

De toekomstige huisvesting van de kunsteducatie in de steigers, voormalig Postkantoor Westhavenkade 40 gezien vanuit de Vossenstraat. (Foto archief Kade40).

onder leiding van een onafhankelijk voorzitter. De gemeente verzorgt de ambtelijke ondersteuning. De werkgroep krijgt de taak de overgang naar de nieuwe instelling voor te bereiden. Dit transitietraject verloopt uiterst traag en moeizaam vanwege nieuwe bezuinigingen. Zo ontvangt het bestuur van Muziekcentrum OpMaat in september het bericht dat het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Schiedam heeft besloten de subsidie aan Muziekcentrum OpMaat met ingang van 1 januari 2014 meer dan te halveren. Dat betekent een ernstige bedreiging voor de continuïteit van het muziekcentrum, waarmee de voortgang van de muziek-educatieve activiteiten van Muziekcentrum OpMaat binnen de gemeenten Maassluis, Schiedam en Vlaardingen op de

tocht komen te staan.

Eind juni 2012 staat het oude postkantoor in de steigers en daarmee ook de toekomst van de nieuwe instelling voor kunsteducatie in Vlaardingen. Als op 8 november 2012 de Vlaardingse gemeenteraad de meerjarenbegroting 2014-2016 voor kennisgeving heeft aangenomen en de ingediende begroting voor 2013 heeft goedgekeurd, zijn daarmee de financiële kaders bekend en kan er voortvarend aan de opbouw van de nieuwe instelling worden gewerkt. Medio november wordt ook de werving van bestuursleden voor het nieuwe CKE met succes afgerond. Op 30 november worden de nieuwe bestuursleden van het CKE voorgesteld aan de wethouders van Vlaardingen, Schiedam en Maassluis en de huidige stichtingsbesturen en wordt de nieuwe stichting ingeschreven bij de Kamer van Koophandel.

Een nieuwe instelling, een nieuw onderkomen en een nieuwe naam. Uit de vele binnengekomen suggesties voor de naamgeving van het CKE valt de keuze op KADE40, de culturele aanlegplek voor de toekomst. Ook komt er een nieuwe directeur. Na een selectieprocedure met speeddates en sollicitatiegesprekken met verschillende kandidaten valt de keuze op Sylvia Hagers, voor de VA geen onbekende. Zij was van 1989 tot 2000 als docent kunstgeschiedenis in dienst bij de VA en vanaf 1998 als stafdocent belast met onder andere de coördinatie van de onderwijsactiviteiten.

De laatste loodjes

Vanaf januari 2013 ontvangt de VA geen subsidie meer van de gemeente. De betaling van de kosten voor het afmaken van het seizoen 2012-2013 loopt via het nieuwe CKE. Naast het afronden van het lopende cursuseizoen staat de eerste helft van het jaar volledig in het teken van de transitie naar de nieuwe instelling en de afbouw en liquidatie van de Stichting de VA. Tevens wordt duidelijk dat het voortbestaan van het Muziekcentrum OpMaat mede door de (nieuwe) bezuinigingen in Schiedam en Vlaardingen uiterst onzeker is geworden. Door de omvangrijke bezuinigingen, met de daaraan verbonden personele consequenties, voelt het bestuur van Muziekcentrum OpMaat zich uiteindelijk gedwongen tot het nemen van drastische maatregelen en vraagt faillissement aan.

In samenwerking met de Kamer van Koophandel en de Belastingdienst wordt op initiatief van de VA een studie-/informatiebijeenkomst belegd om de docenten van de VA en Muziekcentrum OpMaat erop voor te bereiden om als Zelfstandige Zonder Personeel (ZZP) aan de slag te gaan bij KADE40. Om de continuïteit van het kunsteducatieaanbod te waarborgen stelt de VA een nieuw programma in KADE40 voor. Zo wordt het beeldende- en audiovisuele cursusaanbod gecontinueerd. Het muziekaanbod krijgt helaas geen vervolg.

Door een flexibel aanbod binnen het kunst- en cultuurplan voor het basisonderwijs krijgen scholen meer keuzevrijheid. Met succes wordt er, in samenwerking met de Gemeente Schiedam, een subsidieaanvraag gedaan voor *Cultuureducatie met Kwaliteit* bij het Fonds Cultuurparticipatie. De mid-

Wethouder Jan Robberegt verricht bijgestaan door bestuur, directie en medewerkers van Kade40 de officiële openingshandeling.
(Foto archief Kade40).

delen uit dit fonds zijn bedoeld voor activiteiten om de relatie van leerlingen van de scholen met hun culturele omgeving te vergroten. Doel van de cursus is de leerkracht te stimuleren om kunstzinnige werkvormen een plek te geven in de eigen onderwijspraktijk.

Uit de startblokken

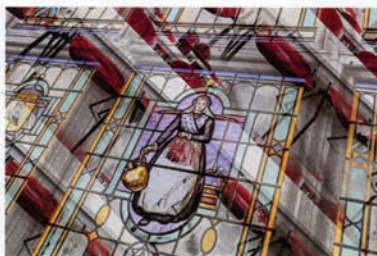
Op vrijdag 8 november 2013 wordt, in aanwezigheid van vele genodigden en geassisteerd door bestuur, directie en medewerkers, door wethouder Jan Robberegt, met het doorknippen van een lint, het pand officieel in gebruik genomen. Een dag later kunnen belangstellenden het nieuwe gebouw bewonderen. Docenten en cursisten geven in de verschillende studio's en ateliers demonstraties en lichten het nieuwe cursusaanbod toe. Het openingsweekend wordt muzikaal op feestelijke wijze afgesloten.

Na veel overleg wordt er een jaar later uiteindelijk een huur-overeenkomst getekend. De gemeente blijft hoofdhuurder, de firma Mol eigenaar en KADE40 onderhuurder. Het gebouw vraagt echter nog steeds veel aandacht. Er zijn problemen met akoestiek, lekkages, isolatie, schoonmaak en de lift. KADE40 groeit geleidelijk uit tot een ontmoetingsplek en ziet een stijging in de verhuur van ruimtes voor vergaderingen, seminars en overige activiteiten van zowel bedrijven als culturele en maatschappelijke instellingen. Om activiteiten die

niet gesubsidieerd worden toch uit te kunnen voeren, wordt het steunfonds *Vrienden van KADE40* opgericht. Binnen het open cursusaanbod zijn de docenten, die altijd al verantwoordelijk waren voor de inhoud van hun lesprogramma, nu ook als ZZP-er verantwoordelijk voor het reilen en zeilen van hun aanbod. Cursisten zijn niet langer meer klant van KADE40 maar klant van de docent. De docent maakt als zelfstandige gebruik van de faciliteiten die KADE40 biedt. De exploitatie van het gebouw is daarmee één van de belangrijkste speerpunten geworden in de bedrijfsvoering van KADE40. Daarnaast wordt veel tijd en aandacht besteed aan het samen met de Kroepoekfabriek openhouden en exploiteren van de Stadsgehoorzaal; 2015 is daarvoor een pilotjaar dat met succes werd afgesloten.

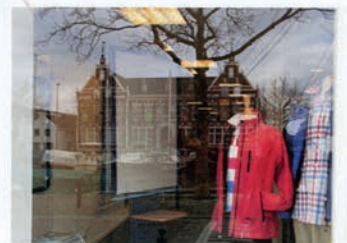
Vanaf het schooljaar 2015-2016 is het kunstenplanprogramma voor het basisonderwijs omgedoopt in *Vlaardingse schatten* en bestaat uit de onderdelen *Kunstschat*ten en *Cultuurschat*ten. In het eerste onderdeel maken kinderen actief kennis met de kunstdisciplines, waarbij de school de keuze heeft welke discipline door een kunstdocent wordt aangeboden. *Cultuurschat*ten bestaat uit een bezoek aan een culturele instelling en het bijwonen van een voorstelling. In samenwerking met Het Vlaardings Archeologisch Kantoor (VLAK) krijgt de kunstuitleen er een nieuwe afdeling bij, de archeotheek.

Naast tevredenheid over de successen zijn er ook financiële zorgen met een forse bezuiniging van € 100.000,- in het vooruitzicht. Huisvestingskosten en personeelskosten slurpen het overgrote deel van het subsidiebudget op, waardoor er nauwelijks geld beschikbaar is voor de programmering van activiteiten, laat staan voor een kwalitatief hoogstaand aanbod.

32 foto's / 1 gebouw

Bram van den Berg • Dave den Boogert • Klaas Burger • Ton Delfos • Coen Fierst • Gerda Poot • Wouter Vroom • Gerrit Willemsse

Uitnodigingskaart laatste tentoonstelling in de Hollandia Galerie 14 juni t/m 13 juli 2013.

Nawoord

32 foto's / 1 gebouw is de titel van de laatste expositie in de Hollandia Galerie. Als laatste in de reeks van drie tentoonstellingen rondom het thema *Afscheid*, portretteren de leden van de Amateur Fotografen Vereniging Vlaardingen het Hollandia-gebouw, van waaruit 36 jaar lang op geheel eigen wijze een bijdrage werd geleverd aan het culturele leven in onze stad. Als bescheiden maar tastbare herinnering aan al die jaren van gedeelde creativiteit en kunstzin in het Hollandia-gebouw verschijnt tevens een mapje met tien Ansichtkaarten. Het mapje, met achtendertig (kunst)werken, laat iets zien van de grote verscheidenheid aan kunstzinnige activiteiten waarmee de VA al die jaren haar cursisten heeft uitgedaagd om de kunstenaar in zichzelf te ontdekken. Er lijkt na vijftig jaar veel veranderd, maar veel is ook hetzelfde gebleven, bijvoorbeeld de noodzaak om kinderen en volwassenen de mogelijkheid te blijven bieden hun creativiteit te ontdekken, zodat ieder zich naar eigen aard in beelden of klanken kan leren uiten. Zeker

nu in het huidige schrale culturele klimaat, waarin een duidelijke gemeentelijke visie en een beleid op kunst- en cultuureducatie ontbreken. Kunst en cultuur staan sowieso niet erg hoog op de politieke agenda. Aan het begin van de 21ste eeuw valt er opnieuw een latent gevoel van cultureel onbehagen te bespeuren. Daarmee is het doel, van waaruit de Vrije Academie een halve eeuw geleden van start ging, nog altijd actueel.

Bronnen

Jaarverslagen, notulen, beleidsnota's en correspondentie Stichting de Vrije Academie Vlaardingen (1963-2013). Krantenknipselverzameling Vrije Academie Vlaardingen. Bestuursverslagen 2014-2015 CKE KADE40. Kronieken Vlaardingen (1965-2015).

Beleidsnota's gemeente Vlaardingen:

Nota Kunst en Cultuur (1982).
Beleidsprogramma 1987-1990 hoofdstuk Kunst en Cultuur.
Nota Kunsteducatie in Vlaardingen (1997).
Haalbaarheidsonderzoek door Draaijer & Partners Groningen, Centrale huisvesting Centrum voor Kunst en Cultuur (1997).

De Culturele Factor (2003), uitgangspunten voor het culturele leven in Vlaardingen 2004-2008.
Cultuurnota De Creatieve Stad (2013).

Nota Naar een landelijke verzorgingsstructuur voor de Kunstzinnige Vorming van het ministerie van OG-W en CRM (1975).
Rijksbijdrageregeling sociaal-culturele activiteiten ministerie van CRM (1979).

Programma's stichting Hof van Spektakel.

Mijn vinger is mijn potlood en de lucht is mijn schrift; vier jaar kunstenplan in Vlaardingen uitgave VA Juni 2003.

Bestuursleden 1965-2014

Stichting De Vrije Academie Vlaardingen

W. Eijkelenboom (v)	1965-1974
Dr. A.P. De Jonge (s)	1965-1976
Ir. B.R. van Neerbos (v)(p)	1965-1974
Ds. A.J. Hoorn	1965-1969
Drs. G.J. Meijer	1965-1972
C. Kuijman	1969-1976
Mr. H. Westerhout (p)	1969-1972
G. Dorsman (p) (v)	1972-1978
J.L. Kindermans	1972-1972
A.H. Marinissen	1972-1982
C.J. Rommers	1972-1977
M. de Vries- van der Spek	1972-1974
K.F.W. Witmer	1972-1974
J.E. van Rijn-Koerts (s)	1973-1978
A.P. Zonne	1973-1976
M.R. Savrij Droste (p)	1975-1975
A.J. Van der Gugten-van den Berg	1975-1976
M. de Baan	1975-1977
B. Meuldijk (p)	1975-1978
J. Stigter	1976-1977
A. Barten	1977-1978
M. Brouwer	1977-1979
G. van den Burg	1977-1982
L. Droppert	1977-1978
W. Dumas	1977-1986
J. de Rijke	1977-1979
F. van der Seijp	1977-1978
J. Tsang	1977-1978
M. de Buck (v)	1979-1979
A. Duyverman (s)	1979-1979
J. F. van de Putte (p)	1979-1979
J. Groen (v)	1979-1986
L. Schruijer (s)	1980-1984
A. Adams (p)	1980-1982
L. in 't Veld	1980-1986
T. Bakker	1980-1981
J. Noordhuizen	1980-1981
W. Beijersbergen (p)	1980-1983

Y. Verzijlbergh	1980-1986
R. van Neerbos (v)	1982-1984
H.A. Horsten (v)	1983-1986
H. Goedknecht-Spruijt	1983-1987
A.P. Eggermond (p)	1984-1989
J.P.M. Blum (s)	1984-1989
J. van der Kolk	1984-1991
J. Mertens	1984-1994
P.J. Roelfzema-Geurtsen (v)(s)	1984-2014
J. Backer	1985-1997
L. Stolk	1985-1996
J.J. van Wijngaarden (v)	1986-1997
L. Bos	1987-1996
O. Lucas	1987-1987
F. Stam	1987-1989
A. Keijzer	1990-1993
H.A. Meindersma (s)	1990-1991
W. Mulder (p)	1990-1991
J.C. Sorbi (p)	1992-1998
M. Bot (s)	1992-2014
G.J.A.M. Goesten (v)	1994-2001
E. de Vries	1994-1994
L. Mertens	1994-1996
K. Barendregt (v)	1998-2006
C. Boekesteijn	1998-1998
P.H. Sneek (p)	1999-2003
K.J. Borsboom	1999-2006
J. Kiksen-Wapenaar	2002-2002
H.A. Aarsen (v)	2003-2005
J. van Riet (p)	2003-2014
A. Kloet-Broek	2003-2007
G.J. Vermeer	2003-2014
J. van Beers	2007-2014
P.J. Thiele-Geurtsen	

(v) = voorzitter, (s) = secretaris, (p) = penningmeester

Directeuren Vrije Academie 1967-2014

Jules Breeman	1967-1970
Joop van Dorp	1970-1973
Ted van der Veer	1973-1974
Michiel van der Lugt	1974-1980
Frits Borchers	1981-1987
Henk Horsten	1987-2014

Administratie Vrije Academie 1967-2014

W.J.Veltkamp-Krooshof	1967-1973
Ton Peters-Hoogeveen	1973-1991
Paula van Bokkum	1991-1998
Marja Voskuilen-Groen	1998-2013

Docenten en gastdocenten
Vrije Academie Vlaardingen 1967-2013
Ingedeeld naar discipline:

Beeldende vorming

J. Breeman (boetseren)
Y.A.M. Verzijlbergh (boetseren)
M. Stam
J. Stigter (tekenen/boetseren)
B. Hosman (pottendraaien)
W. Dumas (boetseren)
R. van Galen (keramiek)
M. Last (keramiek)
B. van Rheeden (keramiek)
I. Scharink (boetseren/keramiek)
T. Barendregt (keramiek)
A.C. Meyer-Valk (handenarbeid)
A. Schoonfeld (handenarbeid)
J.J.C. Vellenga (handenarbeid)
M.C.H. de Reuver (handenarbeid)
W. Schuttevaar (handenarbeid)
J.W. Groen (tekenen/boetseren/handenarbeid)
W. Groen (maskers maken)
M. Brouwer (kinderwerkplaats)
J. Kalis (ruimtelijk vormen/kinderwerkplaats)
M. Alderliesten (kindercursussen)
M. Zimmerman (kindercursussen)
A. Wildeman (ruimtelijk vormen)
R. Koren (ruimtelijk vormen)
A. de Bruyn-Kloeke (naaldwerk)
A.J. van der Gugten - van den Berg (naaldwerk)
P.W. Gerritsen (naaldwerk)
N. van Vloten - Daalder (naaldwerk)
M. Dekkers (naaldwerk/weven)
R. van Dijk-Oscam (naaldwerk)
F. Kras - van Vulpen (textielbewerking)
A. van den Berg (macramé)
R. van Dijk (textiel)
J. Cohen (textiel)
C. Gellings (mode)
H. Wichers (mode ontwerpen)
F. Witzhausen (textiel)
L. Gabrielse (textiel)
M. Geervliet (textiel)
P. Penders (mode)
E. van Duffelen (mode)
E. Flikweert (textiel)
T. Arkensteijn (weven)
R.G. van den Burg (tekenen)
H. van Viegen (tekenen)
J. de Wijs - Hollander (tekenen)
C.J. Van Zuilen (tekenen)
J.B. Meinen (tekenen)
R. Altena (tekenen)

A.L. Reuter (tekenen)
B. Bender (tekenen)
Th. Kwak (tekenen/boetseren)
A. Breve (tekenen/schilderen)
A. Klink (schilderen)
H. van der Heiden (tekenen/schilderen)
C. Sparreboom (tekenen/schilderen)
I. Kleiweght (tekenen/schilderen)
P. Dumas (tekenen/aquarelleren)
P. Britsia (tekenen/schilderen)
K. Peka (portret/model tekenen)
R. van der Kraan (audio-visueel/tekenen/schilderen)
F. van der Pluijm (tekenen/schilderen)
M. Arenas (tekenen/schilderen)
L. de Kruijf (tekenen/schilderen)
L. Schäfer (tekenen/schilderen)
H. Rikken (tekenen/schilderen)
E. Remmers (tekenen/schilderen)
A.C. Van Bokhoven (edelsmeden)
F.W. Thiele (edelsmeden)
A. Geurts - van Bommel (edelsmeden)
B. Sluis (edelsmeden)
G. van Eersel (edelsmeden)
B. de Jong (edelsmeden)
H. Binnema (edelsmeden)
W. Nijman (edelsmeden)
C. Denis (grafiek)
Th. Kliphuis (zeefdrukken)
D. J. Brouwer (druktechnieken)
J. van Leeuwen (grafische technieken)
L. de Koning (grafische technieken)
M. Kooy (zeefdrukken/kinderatelier)
R. Mervel (etsen)
J. Koetje (zeefdrukken)
B. Czetö (etsen)
K. van As (zeefdrukken)
N. den Breejen (tekenen/schilderen/kinderatelier)
F. van der Klugt (kindercursussen)
S. van Herwijnen (beeldend/kunstenplan)

Audiovisuele vorming

M.A. Broere (fotografie)
W. K. Broer (fotografie)
F. van Dijk (fotografie)
D. van Goethem (fotografie)
F. van Dijk (fotografie)
N. Heerkens (audio-visueel)
R. de Vries (audio-visueel)
R. Maan (fotografie)
A. Veentjer (fotografie)
P. Rook (fotografie)
L. Harms (fotografie)
S. van Duin (fotografie)
W. de Gier (video)

A. van Woerkom (fotografie)
A. Felix (fotografie)
J. Smeenk (fotografie)

Dramatische vorming

F. van Dam (creatief spel)
P. Eelvelt (improvisatie)
D. Pols (improvisatie/spel)
M. Stuyf (bewegingsexpressie)
H. van den Berg (drama/kinderwerkplaats)
S. Maaskant (creatief spel)
H. van Flier (theater)
B. van Gerwen (drama)
H. Wiertsema (creatief spel)
H. Scholten (drama)
N. van der Streek (kindertoneel/spel)
E. Remmerswaal (theatersport/improvisatie)
A. de Rooy (drama)
H. Rijnbout (spel)
E. Lammers (drama)
A. Bastiaanse (kindertoneel/spel)
R. Mooij (kindertoneel/spel/improvisatie)
S. Smit (kindertoneel/spel)
F. Stratmann (JTS spel)
S. Feldmann (JTS spel/kindertoneel)
M. Kat (JTS spel)
M. van Terheijden (JTS spel)
C. Stratmann (JTS productie)
A. Lozica (JTS spel)

Dansante vorming

A. van der Velden (dans)
L. Smits (dans)
J. Roodenburg (dans/beweging)
A. Judels (JTS dans)
K. Judels (JTS dans)
K. Balijns (JTS dans)
R. de Jong ((JTS dans/kunstenplan)
D. Rijdsdijk (dans/kunstenplan)
F. Melsen (JTS dans/kunstenplan)

Literaire vorming

W. Vermeulen (taaldrukken)
F. Stam (taaldrukken/kindercursussen)
J. van Egmond (schrijven)
J. Crielaard (poëzie/CKV)

Muzikale vorming (zang)

K. Hille (zang)
A. Brands (JTS zang)
K. Hoenselaar (JTS zang)

Kunst & Cultuur

S. Hagers (kunstbeschouwing)

I. Hagen (Kunstgeschiedenis/stijlonderzoek)
E. Kat (filosofie)
A. Bercht (kunst & cultuurgeschiedenis)
T. Dommissie (filosofie)
P. Huisman (kunst&cultuurbeschouwing)
F. Swagemakers (kunstgeschiedenis)

Onderwijs/kunstenplan/CKV

J. Bot (CKV)
H. Horsten (CKV)
E. Duarte (kunstenplan)
C. Hooijkaas (kunstenplan)
M. Ponte (kunstenplan)
N. Stolk (kunstenplan/CKV)
M. Veldhoven (tekenen/schilderen/CKV)
A. de Groot (kunstenplan)
J. Ter Horst (CKV)
J. Slob (CKV)
M. Oosten (kunstenplan)
J. Crielaard (kunstenplan)
M. van Oorschoot (dans/onderwijs)
M. Vermeijs (dans/onderwijs)
M. van Buuren (CKV)
F. Dobrowski (kunstenplan/CKV)
C. Eijkelenboom (kunstenplan/CKV)
J. Hooplot (kunstenplan)
M. Popken (kunstenplan)
A. Tashakoor (kunstenplan)
J. Borsboom (kunstenplan/dans)
B. Boode (CKV)
M. Boomert (fotografie/kunstenplan)
S. de Jong (kunstenplan/dans)
J. Picard (kunstenplan)
G. J. van Noorden (CKV)
M. Touwslager (kunstenplan beeldend)
A. Vos (kunstenplan/spel)

Totaal waren er vanaf de start in 1967 tot aan de overgang naar KADE40 in 2013 meer dan 170 docenten werkzaam bij de Vrije Academie. Een aantal slechts voor de duur van één of twee seizoenen. De meeste docenten waren vijf jaar of langer verbonden aan de Vrije Academie. Twee zelfs meer dan veertig jaar. Een tiental docenten die binnen de Vrije Academie actief waren zijn eind 2013 doorgegaan als zelfstandig ondernemer binnen KADE40.

JTS = JeugdTheaterSchool
CKV = Culturele Kunstzinnige Vorming

"BLIJF MET JE POTEN VAN

Toen de redactieleden de eerste versie van het artikel van Henk Horsten lazen, ontstond het idee om in het jaarboek een dubbelinterview te publiceren met de auteur en één van de wethouders waar Henk lang mee samenwerkte. Kees van der Windt, PvdA-wethouder van kunst, cultuur en stadsontwikkeling van 1991 tot 2012, was daar wel voor te porren. Een gesprek over hoe elitair kunst nu eigenlijk is, modder waar een kunstwerk in kan verdwijnen en kunst in de openbare ruimte.

Er zijn mensen die vinden dat kunst alleen iets voor en van de elite is. Henk heeft zijn hele werkzame leven tegen deze opvatting moeten knokken. Hij vermoedt dat het elitaire altijd een beetje aan de Vrije Academie is blijven kleven omdat de Lions de academie oprichtte. Door de politiek werd hij er vaak op aangesproken. "Ik had natuurlijk de vrouw van de burgemeester de toegang kunnen ontzeggen. Maar als zij een cursus op de Vrije Academie volgt wil dat niet zeggen dat het elitair is. Sterker nog, diezelfde burgemeestersvrouw zit naast iemand met een bijstandsuitkering of alleen een AOW-tje en die gaan heel gewoon met elkaar om." Kees - zelf volgde hij in het grijze verleden een cursus etsen aan de Vrije Academie - vindt het belangrijk dat "mensen die van nature niet met kunst in aanraking komen, de kans krijgen hun kunstzinnige talenten te ontwikkelen". Daarom vond hij de rol die de Vrije Academie lange tijd speelde op scholen heel belangrijk. Henk denkt daar ook met veel plezier aan terug. Niet de leerkrachten gaven de kunstlessen, maar bevolgen kunstenaars en de gemeente bekostigde de lessen. Kees: "Ik vind het heel positief dat er ingezet wordt op kinderen, maar in de politiek moet je idealistisch en realistisch zijn en prioriteiten stellen. Niet alles hoeft gesubsidieerd te worden door de gemeente, je mag er zelf ook best wat voor over hebben." Hij signaleert nog altijd ongelijkheid en armoede in Vlaardingen en om daar wat aan te doen is ook geld nodig. Henk snapt dat, maar ziet het elitaire spook alweer opdoemen, omdat daarom alleen mensen die dat kunnen betalen op de cursussen afkomen.

Kunstobject verdwijnt in de modder

Henk en Kees hechten veel waarde aan kunst in de openbare ruimte omdat iedere Vlaardinger daar bewust of onbewust mee in aanraking komt. Kees weet het zich nog goed te herinneren. "Toen we in 2005 bezig waren met de voorbereiding van het Actieplan Wonen in de Westwijk was er een bijeenkomst in de Burgerzaal. Er zaten twee mannen op de voorste rij. Ze zeiden helemaal niets en keken nors voor zich uit. Aan het einde van de avond zeiden ze alleen: "Blijf met je poten

van ons beeld af". De heren hadden het over het beeld *De roep* (een roepende vrouw) bij de vijver achter de Heemtuin. "Ik vond het zo symbolisch dat er opgekomen werd voor zo'n beeld." De plaatsing van een kunstwerk in de openbare ruimte loopt echter niet altijd van een leien dakje. Henk illustreert dat met een voorbeeld in het Engelse Newcastle Upon Tyne, waar de bewoners zich massaal keerden tegen de plaatsing van een gigantische ijzeren engel ontworpen door Antony Cornley. "Mensen willen er nu niet meer van af", aldus Henk. Kunst heeft soms even tijd nodig om 'te landen'. Inspraak over een kunstobject in de openbare ruimte is belangrijk, maar kan, als zo'n inspraakprocedure niet goed wordt begeleid, figuurlijk verdwijnen in de modder. Een beoogd kunstwerk aan het Emaus onderging een dergelijk lot. Henk: "Als je met bewoners praat over de kleur van de voordeur, wordt het altijd grijs." Kees heeft in zijn lange carrière geleerd om bewoners zodanig mee te nemen in het proces dat ook zij het belang

ONS BEELD AF"

van de stad voorop kunnen stellen. "Dan zie je opeens dat mensen, al zijn ze tegen, toch een besluit kunnen accepteren. Als wethouder moet je op een gegeven moment ook durven zeggen dat we het zo gaan doen en ik vind dat je soms het lef moet hebben om een kunstenaar waar je vertrouwen in hebt de volle vrijheid te geven om iets te realiseren in de stad. Ook dat is democratie." Het kunstwerk in de Fransenstraat is zo ontstaan. Henk is een pleitbezorger van het tijdelijke. "Door tijdelijk ergens een kunstwerk te plaatsen geef je meer kunstenaars de kans om iets te maken en je laat bewoners op een andere manier naar een plek kijken. Dat geeft reuring en discussie." Henk vindt het ook belangrijk om kunstwerken zo nu en dan te verplaatsen. "Het beeld *De gevleugelde* van Leen Droppert stond altijd voor de Billitonflat en kon na afbraak en nieuwbouw niet meer herplaatst worden. Nu staat het aan de Holysingel. Er zijn een heleboel mensen die het beeld voor het eerst zien."

Tatoeëren met leukigheden

Kunst in de openbare ruimte is voor Henk meer dan een muurschildering of een beeld op een sokkel. "Je kunt op een willekeurige plek gaan staan in onze stad en je ziet vijf verschillende lantarenpalen en rare hekwerken." Hij betoogt dat, in de plaatst van de "stad vol te tatoeëren met allerlei leukigheden en noodzakelijkheden" er beter over de inrichting van de openbare ruimte moet worden nagedacht. Nu oogt de stad op sommige plekken onrustig omdat de verschillende gemeentediensten niet denken en werken vanuit één gedeelde visie. Kees ziet kansen. De huidige gemeenteraadsleden vinden volgens hem dat kunst en cultuur de aantrekkelijkheid van Vlaardingen kunnen versterken en economische waarde hebben. Een aantrekkelijke stad werkt als een magneet en trekt mensen van buiten Vlaardingen aan die hier ook gaan winkelen. Het belang van kunst en cultuur is anno 2018 vastgelegd in het rompakkoord. Ook de cultuurnota *De creatieve stad* die in 2013 unaniem werd aangenomen door de gemeenteraad biedt genoeg aanknopingspunten om kunst en cultuur in de stad integraal tot bloei te laten komen. Kees: "In de nota ligt de verplichting om aan kunst en cultuur handen en voeten te geven en de raadsleden moeten de plannen die daarover gemaakt worden controleren." Henk is sceptisch en vraagt zich af hoe dit uitgevoerd wordt in een tijd waarin de overheid terugtreedt. Jaren geleden deden de Culturele Raad en de Werkgroep Stad en Kunst goed werk. De werkgroep had o.a. als taak om visuele misstanden in de stad aan de kaak te stellen. Kees: "Het nadeel daarvan was dat je een probleem stalde bij bijvoorbeeld de Culturele Raad of een commissie. De gemeenteraad hoeft het er dan niet meer over te hebben. Nu kan de raad daadwerkelijk de regie voeren over het kunst- en cultuurbeleid."

Waardering

Tijdens het gesprek zijn Henk en Kees het niet altijd met elkaar eens. Toen ze samen optrokken "knetterde het regelmatig", volgens Kees. "Henk heeft een sterke persoonlijkheid en dat veronderstelt tegenspel. Ik vond dat hij niet de paus van kunst en cultuur moest worden. Maar ik vind dat hij een duidelijk stempel heeft gezet op het kunst- en cultuurklimaat in Vlaardingen. Dankzij hem is er veel bereikt en dat waardeer ik enorm." Henk waardeert de betrokkenheid van Kees. "Hij was niet zelf aan het woord, maar had een luisterend oor voor de motieven achter de plannen. Dankzij Kees is er op het gebied van kunst in de openbare ruimte veel bereikt."

Ellen Boonstra-de Jong

TRUUS ELING-SIPS

KRONIEK VAN VLAARDINGEN 1967

WISSELGELD

Wisselgeld
en
Meerassers

BOUW BENELUXTUNNEL

N.V. BENELUXTUNNEL

BUKSWATERSTAAT

WYFSTUND

Voor de samenstelling van deze kroniek is gebruik gemaakt van de Nieuwe Vlaardingse Courant, Groot Vlaardingen, De Havenloods, Kroniek van Vlaardingen (samengesteld door de Archiefdienst der Gemeente Vlaardingen) en Drukkerij van Dooren, Vlaardingse Kroniek 1918/1967.

Januari

1 Het aantal inwoners bedraagt 74.581; een vermeerdering met 737 ten opzichte van het jaar 1966.

2 Tijdens de nieuwjaarsreceptie viert burgemeester mr. J. Heusdens dat hij twintig jaar burgemeester van Vlaardingen is.

De heer J.C.Spruyt, voorlichtingsambtenaar, is vijfentwintig jaar in overheidsdienst.

Er is een storing ontstaan in het hoogspanningsnet in de Westwijk waardoor deze wijk en het Centrum voor een groot deel zonder elektriciteit zitten.

4 De heer B. Zijdenbos en zijn zoon Bertus zijn in vieren twintig etmalen de Atlantische Oceaan overgestoken met het schip de Santa Maria.

5 De gemeente aanvaardt onder meer het voorstel tot het overnemen door de gemeente van de exploitatie van de beide bibliotheken (aan de Schiedamseweg en de Kortedijk) van de Vereniging Christelijke Openbare Leeszaal en Bibliotheek.

6 Er is een kanarievogeltentoonstelling in het Volksgebouw, met als gastvrouw de Vlaardingse afdeling Zanglust. Er zijn 450 vogels aanwezig.

Johan Verwey is ingeschreven als het duizendste lid van de Vlaardingse IJclub.

Om de gladheid op de wegen te bestrijden is een record van 150 ton zout in twee dagen op de Vlaardingse wegen gestrooid. Er zijn vierentwintig medewerkers actief geweest in de loop van de nachten.

In zaal Obadja is de jeugdsociëteit Elysium van de Christelijke Jeugdvereniging Liefde en Vrede geopend.

8 De aanhoudende vorst zorgt voor veel ijsplezier.

Rudi Liebrechts wordt tweede op de 5000 meter bij nationale schaatskampioenschappen.

Het eerste team van de badmintonclub De Vijfsluizen wint in Den Haag het kampioenschap in de landelijke tweede klasse.

10 Met oranjebals, een concert op het Oranjecarillon en een vreugdevuur is het huwelijk gevierd van prinses Margriet en mr. Pieter van Vollenhoven.

Aan de Gedempte Biersloot is de eerste paal geslagen voor de bouw van twee winkelhuizen met zes bovenwoningen ten behoeve van de Vereniging tot Verbetering der Volkshuisvesting Patrimonium's Woningen.

11 Ir. W. van Tijen uit Zandvoort is onderscheiden met de penning der gemeente Vlaardingen (onder meer stedenbouwkundig adviseur van Vlaardingen van 1947 tot 1964).

De werkplaats van de motor- en rijwielhandel R.P. Remmerswaal aan de Van Riebeeckstraat brandt uit. Waarschijnlijk is kortsluiting de oorzaak.

13 Modemagazijn Hazenberg N.V. te Amsterdam opent een filiaal aan de Hoogstraat.

14 De Gereformeerde Jongensvereniging De Arkbouwers organiseert een dansfeest in Zaal Muzanda ten bate van de actie Bim Bam voor een luidklok voor de Emmauskerk.

Een team van de Vlaardingse Scheidrechtersvereniging eindigt op de derde plaats in de te Den Haag gehouden Nederlandse spelregelkampioenschappen.

Aan negen leden van de Vlaardingse Football Club is het gouden insigne voor 50-jarig lidmaatschap uitgereikt.

15 De consumptietent Club Seventeen aan de Dayer - Vleersteeg brandt uit.

Een ploeg van de Vlaardingse Zwemclub wint de kristallen wisselvaas in de nationale zwemwedstrijd De Haagse Kilometer.

16 De operettegroep van de r.-k. Jeugdvereniging Erreljee vertoont in de Stadsgehoorzaal de kinderoperettes *Valentin de geitenhoeder* en *Symphonie der Zee* van A. van Belkom.

17 In de Hippo Campus-serie in Zaal De Harmonie speelt het Vlaardingse duo Ton Stolk (piano) en Jan van der Zwan (klarinet), en de Haagse gitaarspeler Louis Ignatius Gall.

18 Het nieuwe kantoorgebouw aan de Willem Beukelszoonstraat van de Wijn Import Maatschappij A. Hoogendijk N.V. is officieel in gebruik genomen.

De ijssalon C. Stadhouders aan de Fransenstraat is opgeheven.

Er ontstaat hevige stank, waarschijnlijk door een verstopping in een leiding van de Fabriek voor Chemische Producten Von-

23 Wethouder E.P. van der Veen reikt aan de Meerkoetstraat de huissleutel uit aan de huurder van de eerste woning van het complex van 455 woningen.

Er ontstaat hevige luchtverontreiniging; in het rijdend laboratorium van Shell Nederland Raffinaderij N.V. worden op de Marnixlaan metingen verricht en luchtmonsters genomen.

De bronzen beeldgroep *Boksprinjende jongens* van de Amsterdamse beeldhouwer Lajos Ratkai is geplaatst bij de Wielewaal-

school aan de Roerdompstraat.

Rijwielhandel H. Fries aan de Markt en het damesmodemagazine Hajoco aan de Korte Hoogstraat zijn opgeheven.

24 De heer J. van Dorp, conservator van het Museum voor de Nederlandse Zeevisserij in Het Reedershuys, organiseert een bijeenkomst van oud-zeevissers.

Een bijeenkomst van oud-zeevissers in het Museum voor de Nederlandse Zeevisserij (24 januari).

(Foto J. Dulfer: collectie Stadsarchief Vlaardingen nr. T612-197).

De eerste huurder van een complex van 455 woningen krijgt in de Meerkoetstraat de sleutel (23 januari).

(Foto collectie Stadsarchief Vlaardingen nr. T366-008).

delingenplaat N.V. Tientallen burgers worden onpasselijk. Het gemeentebestuur vraagt om opheldering.

19 In de Visbank is een tentoonstelling van tekeningen van het huwelijk van prinses Margriet en mr. Pieter van Volkenhoven, gemaakt door leerlingen van kleuterscholen en lagere scholen. De organisatie ligt bij het Comité Viering Nationale Gedenkdagen.

De junioren van de voetbalvereniging Fortuna winnen definitief de wisselbeker in de spelregelwedstrijd, georganiseerd door de Vlaardingse Scheidsrechtersvereniging.

20 De *Nieuwe Vlaardingse Courant* meldt dat Vlaardingen 1.748 zeeschepen in 1966 heeft ontvangen.

De Historische Vereniging Vlaardingen is een feit. Na een lange voorbereidingsperiode is in de Burgerzaal van het stadhuis de officiële oprichtingsvergadering. De heren H.K. van Minnen, J. Anderson, A. Bijl Mz. en P.J. Westerdijk vormen het eerste bestuur. Het ledenaantal groeide op die avond van 19 naar 85.

De heer P. Hoogerwerf, afdelingschef, is veertig jaar in dienst bij de Eerste Nederlandse Coöperatieve Kunstmestfabriek (ENCK).

21 The Flardinga Girls, Ria Daub (Rita Young) en Thea Verschuur, treden in Triangel op voor de jeugd.

22 De politie treedt handelend op bij Zaal De Harmonie na afloop van een dansfeest met medewerking van de Maas-luisse beatgroep The Roadrunners.

W.A. Angenent is behouden teruggekeerd nadat het schip Jacob Verolme, waarop hij werkzaam was, in de Atlantische Oceaan kapseisde.

25 In de Stadsgehoorzaal is een feestavond, georganiseerd ter gelegenheid van het vierde lustrum van de Vlaardingse Middenstand Centrale. Op deze avond is de première van de documentairefilm *Middenstand in actie*, gemaakt door Jan Dulfer.

26 Mejuffrouw C. Moerman, werkster, is vijfentwintig jaar in dienst bij het Holy-Ziekenhuis, voorheen Algemeen Ziekenhuis aan de Hofsingel.

Het kustvaartuig Janny, met kapitein en mede-eigenaar de heer J.W. Niesing uit Vlaardingen, is in de monding van de Theems vergaan. De bemanning is gered.

27 Aan de Edisonstraat is de eerste paal geslagen voor de bouw van een bedrijfspand ten behoeve van Helene Curtis Europa B.V.

28 Van Dijk's Amusementsorkest geeft na de receptie ter gelegenheid van het vijfentwintig jaar bestaan op 21 januari nu een uitvoering in de Stadsgehoorzaal.

Een aantal leden van de Vlaardingse Dam Vereniging wint onder meer twee eerste prijzen in het te Waddinxveen gehouden nationale dam- en schaaktoernooi.

30 Rudi Liebrechts eindigt op de twaalfde plaats in het algemeen klassement bij de Europese schaatskampioenschappen in het Finse Lathi.

Corsetten Industrie Jo-Ja is verplaatst van de Hoogstraat naar Schiedam.

Een 35-jarige arbeider heeft een dodelijke val gemaakt op het terrein van Lever's Zeep Maatschappij N.V.

De stedenbouwkundig adviseur van de Gemeente Vlaardingen Dhr.Ir.J.de Ranitz en de gemeentelijke adviseur voor verkeersplanning Ir.H.M. Goudappel hebben hun plannen voor de toekomstige ontwikkeling van de stad ontvouwd, wanneer het huidige inwonersaantal zal zijn verdubbeld naar 150.000.

Februari

1 De Mr. J.J.L. van der Bruggenschol en de Groen van Prinstererschool, uloscholen van de Vereniging voor Bijzonder Christelijk Schoolonderwijs, en de Dr. H. Colijnschool en de A.W.F. Idenburgschool, uloscholen van de Vereniging voor Gereformeerd Schoolonderwijs zijn met het Groen van Prinstererlyceum onder één bestuur gebracht, namelijk onder dat

van de Vereniging voor Christelijk Voortgezet Onderwijs.

In het personeelsblad van Chemische Producten Vondelingenplaat N.V. wordt gevraagd om begrip bij de burgerij naar aanleiding van de luchtverontreiniging op 18 januari.

De bedrijfsfilm van Wilton-Fijenoord-Bronswerk N.V. te Schiedam gaat in de Stadsgehoorzaal in première.

Bij een metaalhandel aan de Koningin Wilhelminahaven is een partij koperdraad ontvreemd en door de op de vlucht geslagen dieven achtergelaten op de kade.

2 De Vereniging De Ambachtsschool en de Stichting voor Christelijk Lager Technisch Onderwijs hebben besloten samen te gaan.

Jan de Koning heeft het kampioenschap biljarten tweede klasse libre van het district Schiedam van de Koninklijke Nederlandse Biljartbond gewonnen.

3 De gemeenteraad besluit onder meer de Oude Haven te sluiten voor het scheepvaartverkeer (bestemmingsplan Havenstraat). Er is nog geen beslissing gevallen over het al dan niet dempen van deze haven.

De ARP Jongeren Studieclub Arjos heeft een plaatselijke afdeling opgericht.

De sociëteit voor oudere jongeren in de leeftijd van 21 tot 35 jaar La Moustache is opgericht in het r.-k. Verenigingsgebouw aan de Markgraafaan.

4 De r.-k. Instuif en de Club Salut Les Diable (CSLD) hebben carnavalsfeesten georganiseerd en dansschool Sittou organiseert een gemaskerd bal in Zaal De Harmonie.

De heer M. de Snaijer, chef van de verbruiksafdeling, is vijftig jaar in dienst bij de Gemeentelijke Energie- en Waterleiding-Bedrijven (GEWB).

5 Vanuit de Rehobothkerk wordt een dienst uitgezonden door het Interkerkelijk Overleg in Radio-aangelegenheden. De predikant is drs.J.E. van Veen.

6 De burgemeester ontsteekt gas aan de Floris de Vijfde-laan; nu zijn ook de laatste percelen in onze gemeente aangesloten op het aardgasnet.

7 Theo Korteweg heeft de eerste prijs gewonnen bij de plaatselijke competitie van een opstelwedstrijd over het onderwerp vrede, georganiseerd ter gelegenheid van de viering van het 50-jarig bestaan van de Internationale Vereniging van Lions Club.

LAATSTE SECTOR AANGESLOTEN OP AARDGAS

(Van een onzer verslaggevers)

Sinds afgelopen maandagavond zijn alle percelen in Vlaardingen aangesloten op aardgas. Burgemeester mr. J. Heusdens heeft de laatste sector in de Westwijk officieel aangesloten op het aardgasnet, doormiddel van het ontsteken van een mini-aardgasvuurwerk nabij het bejaardencentrum De Valkenhof. Vlaardings eerste burger deed dat in aanwezigheid van een groot aantal genodigden, onder wie het voltallige college van burgemeester en wethouders, een groot aantal leden van de raad en een aantal belangstellenden, alsmede de bij de gemeentelijke energien en waterleidingbedrijven werkzame staffunctionarissen, onder wie directeur ir. B. Meyer.

Burgemeester verricht officiële handeling

De laatste percelen in Vlaardingen zijn nu aangesloten op het aardgasnet (6 februari).

(Foto uit NVC: collectie Stadsarchief Vlaardingen).

10 Vrouwen-Wereldgebedsdag wordt onder meer gehouden in de Remonstrantse Kerk en de Ichtuskerk.

De zeereerwaarde vicaris A.L.M. Hermus uit Zoeterwoude is benoemd tot bouwpastoor in de wijk Holy door mgr. Jansen. Er start een inzamelingsactie, 10 binnen 10, om gelden bij elkaar te krijgen voor de bouw van een kerk.

De lijst-collecte ten bate van het Comité Auto- en Boottochten voor Invaliden heeft f 4.342,70 opgebracht.

Personeelsvereniging A. de Jong organiseert een feestavond in de Stadsgehoorzaal.

11 In Triangel zijn instuiven met medewerking van onder meer de Rotterdamse rhythm- en bluesgroep Tiepies en de dixielandband The Mississippi Steamboat Stompers. De organisatie ligt bij C.J.V. Liefde en Vrede. In Muzanda organiseert Martin Green's Rhythm and Blues Society een muziekfestijn.

Een aantal woningen aan onder meer de Ridderstraat is gesloopt (15 februari).

(Foto H.K. van Minnen: collectie Stadsarchief Vlaardingen nr. T472-004).

De personeelsvereniging Sunlight organiseert een feestavond voor haar leden in de Stadsgehoorzaal.

13 De tentoonstelling Arti et Pectini 1967 is geopend in de hal van het B.P.M. sportpark De Vijfsluizen met kunstwerken die gemaakt zijn door (oud)employés van de tot de Koninklijke Shell Groep behorende maatschappijen.

De schaapskooi op de weide bij de Marnixlaan is uitgebrand.

14 Mejuffrouw Th. W. Naves, directrice van de Christelijke Openbare Leeszaal en Bibliotheek, is benoemd in een gelijke functie in Zwijndrecht.

15 Bij de verkiezing voor de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal zijn hier 41.107 geldige stemmen uitgebracht.

Een aantal woningen aan de Ridderstraat, het Weeshuisplein en het Westnieuwland is gesloopt, onder meer het zogenaamde Hofje van Sonneveld.

16 De Spiritistische Vereniging Vlaardingen is opnieuw opgericht.

16-17 In Amicitia is een receptie en in de Stadsgehoorzaal is een concert ter gelegenheid van de viering van het 50-jarig bestaan van het dameskoor Vivezza. De koningin heeft het

koor via de voorzitter mevrouw J.J. de Duck-van Diggelen de penning van verdienste toegekend. Mevrouw Kath. Verhoeff-Torn is vijftig jaar dirigente van dit koor.

17 De Stichting Vrije Academie, die onder auspiciën van de Lions Club Vlaardingen in het leven is geroepen, start een handtekeningenactie om een Vrije Academie ter aanvulling van het onderwijssysteem te laten ontstaan.

18-19 Er is dit weekend weer sprake van hevige luchtverontreiniging. De gemeentelijke gasverkenner, de ambtenaar voor luchtverontreiniging F.R. Quast, is maandagmorgen direct begonnen met een onderzoek.

20 De Commissie Uitwerking Aanbevelingen Cultureel Rapport houdt haar eerste vergadering. De voorzitter is wet-houder Walstra.

21 De leden van de Automobiël- en Ponyclub Die Flardinga Ruiters hebben een feestavond in Muzanda.

Er is bekend gemaakt dat met ingang van het komend schooljaar de Stichting Christelijke Detailhandelsschool Beneden-Maas zal worden uitgebreid met een middelbare opleiding.

22 Dr. Ir. A.P. Oele, lid van de Tweede Kamer, spreekt voor de Vereniging ter Bestrijding van de Luchtverontreiniging in en om het Nieuwe Waterweggebied.

De jeugdgemeenteraad discussieert over de koopavond, een avond waarop de winkels geopend zijn.

De directie van het damesweekblad *Libelle* organiseert in samenwerking met het Nederlandse Katoen Instituut een mode-show in Zaal De Harmonie.

In de Fransenstraat is de schoenenzaak G.A.M. Kempers geopend.

23 De heer A. van Minnen, erevoorzitter, is gehuldigd wegens zijn 50-jarig lidmaatschap van C.J.V. Liefde en Vrede.

Na een eerdere handtekeningenactie van de omwonenden van zaal Muzanda in de Hyacintstraat, die niet het gewenste resultaat heeft opgeleverd, is er nu een klacht ingediend bij de politie. De belangrijkste bezwaren zijn het geluidsniveau van de beatmuziek en het starten van de brommers van de jongeren op een laat tijdstip.

23-24 Er zijn feestavonden in de Stadsgehoorzaal voor de leden van Universia, de leerlingenvereniging van het Groen van Prinstererlyceum. Op het programma staat de vertoning van het stuk *Zomerztheid* van Cissy van Marxveldt.

24 Het eerste exemplaar van het boek *Beeldverhaal van Vlaardingen* is aangeboden aan locoburgemeester De Bruijn. Het gaat om deel 1, *Het stadsbeeld rond 1900*. De samenstelling en tekst zijn van A. Bijl Mz. Het boek is uitgegeven door Boekhuis Den Draak.

In de Ichtuskerk wordt het 12½-jarig bestaan gevierd van het C.J.V.-Bazuinkoor, met medewerking van het dameskoor Vizezza en het mannenkoor Euphonia.

25 De orgel- en pianohandel G. Hoogendijk en Zoon, ooit begonnen aan de Callenburgstraat, heeft een filiaal aan de Hoogstraat geopend.

De personeelsvereniging Romi viert haar vierde lustrum in Zaal De Harmonie.

26 Een 69-jarige stadsgenote is aangereden op de Burgemeester Pruissingel en is aan haar verwondingen overleden.

27 De heer C.A. van Eendenburg, hoofdinspecteur van de gemeentepolitie, neemt afscheid wegens zijn benoeming tot directeur van Benelux-Tunnel N.V. Hij was sinds 1940 in dienst.

28 Auteur Anthony van Kampen spreekt op de Boekenweekavond in Triangel, georganiseerd door de Vlaardingse boekverkopers.

De firma G. Maat en Zoon, groothandel in aardappelen, groenten en fruit, opent aan de Energieweg een nieuw bedrijfspand. De firma bestaat vijftig jaar en was voorheen gevestigd aan de Cronjéstraat.

Er woedt weer een zware westerstorm, net als op 23 februari.

Maart

1 Wethouder Van der Veen slaat de eerste paal voor de bouw van 188 eengezinswoningen in Holy-Zuid, ten behoeve van de Vereniging tot Verbetering der Volkshuisvesting Patrimonium's woningen.

De Christelijke Detailhandelsschool Beneden-Maas wordt uitgebreid met een Christelijke Middelbare Detailhandelsschool, een streekschool voor Zuid-Holland.

2 De productschapprijs voor de best verzorgde gezouten haring, welke in 1966 is aangevoerd door een Vlaardingse trawler, is toegekend aan schipper F.P. van Schoor van de hektrawler Vooraan VL 115 van de N.V. De Dogger Maatschappij.

De Vlaardingse kunstschilder Herman Monshouwer heeft met enkele andere Vlaardingse kunstschilders de Stichting Gam-

ma opgericht. Het doel is jonge kunstenaars kansen te geven om bijvoorbeeld te exposeren in de salon Exposition des Nez Froids.

3 Aan het Liesveld is een filiaal van De Gast's Schoenmagazijnen N.V. geopend.

Frans Kuil, leerling-kok bij het Deltahotel, is door de Stichting Vakonderwijs Horecabedrijven uitgeroepen tot de beste leerling-kok van Nederland.

4 Transport- en verhuisbedrijf A. Dijkshoorn opent haar nieuwe bedrijfspand aan de Energieweg. Het wagenpark bestaat nu uit zeven aanzienlijke vrachtwagens en een trekker. Binnenkort komt er nog uitbreiding met drie superopleggers.

Aan de Gedempte Biersloot is het automobielbedrijf D. van der Heden geopend.

Een ploeg van de Vlaardingse Zwemclub wint de Hoofdstadswisselbeker in de te Amsterdam gehouden twaalfde nationale aspiranten- en jeugdwedstrijden.

In Zaal De Harmonie is een feestavond ter gelegenheid van het zevende lustrum van de voetbalvereniging D.V.O.

6 Aan de Energieweg is de eerste paal geslagen voor de bouw van een bedrijfspand van de aannemersfirma Woudenberg en Zoon.

7 Modemagazijn Bracco organiseert een modeshow in Triangel.

9 Aan de Korte Hoogstraat is de luxe lederwareenzaak J. Nagtegaal geopend.

10 Het 75-jarig bestaan van de plaatselijke afdeling van de Volksbond tegen Drankmisbruik is in zaal Excelsior gevierd.

De buurtvereniging Beatrix houdt een feestavond met medewerking van Cor Martelly in de Stadsgehoorzaal.

11 De *Johannes Passion* van J.S. Bach wordt uitgevoerd in de Grote Kerk door het Christelijk Gemengd Koor Excelsior, de Christelijke Oratoriumvereniging Gloria in Excelsis Deo en het Toonkunstkoor, met muzikale ondersteuning van Het Rotterdams Philharmonisch Orkest. Het geheel staat onder leiding van dirigent de heer Arie Bol, die de plaats inneemt van de zieke heer Van de Kerkhof.

De Knapenvereniging Jozef viert het 50-jarig bestaan.

De harmonievereniging Wilton-Fijenoord uit Schiedam geeft een concert in de Stadsgehoorzaal. Op het programma staan onder andere een aantal nummers uit de *West Side Story*.

13 Het filiaal aan de Oosthavenkade van de zelfbedieningsgroothandel in levensmiddelen Gebroeders Passchier N.V. uit Rotterdam is verplaatst naar een nieuw pand aan de Produktiestraat.

Bij een inbraak bij een opslagplaats van CGA aan de Westhavenkade is een partij kledingstukken ontvreemd ter waarde van f 7.000.-

Automobielbedrijf Eigenraam heeft de duizendste nieuwe Daf afgeleverd. Drs. G.E. op 't Hof krijgt de sleutels overhandigd door de heer L. Immerzeel, de vertegenwoordiger.

14 Arie Dijkshoorn biedt de burgemeester het eerste kievits-ei aan dat dit jaar op Vlaardings grondgebied is gevonden.

Locoburgemeester De Bruijn opent aan het Veerplein in het Liesveldviaduct-complex de filialen

De productschapprijs voor de best verzorgde haring is toegekend aan schipper F.P. van Schoor (2 maart). Foto uit collectie J. Borsboom: collectie Stadsarchief Vlaardingingen nr. VS2937).

De duizendste nieuwe Daf wordt afgeleverd aan drs. G.E. op 't Hof (13 maart). (Foto uit collectie J. Borsboom: collectie Stadsarchief Vlaardingen nr. T690-050).

van Hij Herenmode en N.V. Modemagazijnen B.J. Voss en zonen.

De Commissie Jeugdvoorstellingen organiseert in Zaal De Harmonie een declamatiewedstrijd voor scholieren, met als winnaars Greetje van der Hout, Nelly Hoogendorp, Marianne Hoogendorp en Martine van Brouwershaven.

15 Het filiaal van Ster Modemagazijnen N.V. is verplaatst van de Hoogstraat naar het Liesveldviaduct-complex aan het Veerplein.

Het U.V.V.-Bejaardenkoor en de C.J.V.-Bazuingroep geven een concert in de zaal van het hervormde bejaardencentrum De Valkenhof.

16 In de dagkapel van de Sint Joannes de Dooperkerk wordt een eerste oudkatholieke mis gehouden.

De Koninklijke Hollandia N.V. brengt plastic zakken met één liter gepasteuriseerde melk in de handel. Tegen inlevering van twee lege flessen kan de klant in bezit komen van een speciaal voor dit doel ontworpen blauwe plastic schenkan.

17 De personeelsvereniging A. de Jong houdt een feestavond in de Stadsgehoorzaal.

18 De personeelsvereniging Cincinnati verzorgt een feestavond voor haar leden in de Stadsgehoorzaal.

Het Museum voor de Nederlandse Zeevisserij wordt heropend na onderhoud aan het gebouw en inrichting van een vernieuwde collectie. De toegangsprijs bedraagt f 0,50. Voor kinderen tot 14 jaar half geld.

De lijst- en buscollecte ten bate van het Nederlands Leger des Heils heeft in Vlaardingen f 13.464,27 opgebracht.

19 Een ploeg van de Vlaardingse Zwemclub wint te Den Haag de eerste prijs in de nationale winter-clubkampioenschappen 1966/1967.

22 In het kader van Nationale Boomplantdag plant een groep scholieren 68 populieren aan de Floris de Vijfdelaan. Wethouder Walstra geeft een lesje natuurlijke historie.

De directie van de Rederij Westland te Naaldwijk heeft een dienst Vlaardingen-Whitstable geopend voor het vervoer van groenten en fruit.

23 Wethouder De Bruijn heropent aan de Parallelweg het verbouwde, vijf verdiepingen tellende, meubelmagazijn De Winter-De Lange.

Het Bachkoor en het Vlaardings Jongenskoor zingen in de Nieuwe Kerk de *Matthäus Passion* van J.S.Bach onder leiding van dirigent de heer Piet Struijk; de organist is de heer Koos Bons.

Jeugdsociëteit CSLD organiseert een modeshow in Zaal Muzanda.

In de *Havenloods* verschijnt een artikel over het plaatsen van duiventillen in de flatwijken, dit ter verlevendiging van het woongenot.

24 De eerste paal is geslagen voor de bouw van een ammoniumnitraatfabriek op het terrein van de ENCK.

Het meubelmagazijn Bij den Dom N.V. aan de Hoogstraat is opgeheven.

26 Er is een Interkerkelijke Paasjubel in de Grote Kerk, georganiseerd door de Interkerkelijke Jongerenwerkgroep Vlaardingen. Medewerking wordt verleend door koren uit het Duitse Hagen.

27 De Commissie Kom zing met ons en doe als wij organiseert een zang- en bloemenfeest in de Grote Kerk.

30 Het Residentie Orkest geeft een concert in de Stadsgehoorzaal onder leiding van dirigent de heer Willem van Otterloo. Er is aangekondigd dat dit voorlopig voor de laatste

keer zal zijn, omdat de belangstelling in Vlaardingen voor klassieke concerten niet groot genoeg is.

Op het kruispunt Dirk de Dordelaan – Floris de Vijfdelaan is een 50-jarige Hagenaar omgekomen bij een auto-ongeluk.

31 In de Stadsgehoorzaal is een feestavond voor de leden van de Vereniging van Ouders en Vrienden van geestelijk en lichamelijke misdeelden Helpt Elkander.

De accordeonvereniging Concertino geeft een concert in Triangel onder leiding van dirigent de heer Dick Borst.

De actie voor het Leger des Heils is feestelijk afgesloten in de zaal van het bejaardencentrum De Valkenhof, waarbij een spaarbankboekje met een bedrag van f 49.549,26 ter beschikking wordt gesteld voor een nieuw onderkomen.

April

1 Er wordt een grote paraatheidsoefening gehouden in en nabij de Struyckstraat voor de vrijwillige brandweer, de reservegemeentepolitie en de plaatselijke afdelingen van de Koninklijke Nederlandse Vereniging E.H.B.O. en het Nederlandsche Roode Kruis. De 'Ramp in de Struyckstraat' blijkt voor veel mensen een vermakelijk gebeuren.

De collecte ten bate van de Stichting Het Nationale Rheumafonds heeft f 5.119,27 opgebracht.

De Vlaardingse dierenbescherming speelt een grote rol in de opvang van olievogelslachtoffers. Zij behandelt omstreeks 1.200 vogels per jaar.

3 Aan de George Stephensonweg is de eerste paal geslagen voor de bouw van een bedrijfspand van het Transport- en Kraanbedrijf, voorheen Gebroeders Hooymeijer N.V.

4 De heer J. Breur neemt na meer dan vijftig jaar feestelijk afscheid als kapper van het Holy-Ziekenhuis. Zijn opvolger is de heer H. de Roo.

7 De huurdersvereniging Vlaardingen viert haar eerste lustrum in Zaal De Harmonie.

Voor de leden en oud-leden van de Arbeiderszangvereniging De Stem des Volks is een feestavond in Triangel.

8 Het dameshoedenmagazijn Weerheim aan de Hoogstraat is opgeheven.

10 In Rotterdam is de Centrale Meld- en Regelkamer voor de luchtverontreiniging in het gebied van de Nieuwe Waterweg geopend. Alle burgers kunnen het meldnummer 282887 bellen.

12 De Simavi-collecte heeft f 3.805,79 opgebracht.

13 In een flatgebouw aan de Lepelaarsingel is een kinderbewaarsschool geopend voor de kinderen van de eigen bewoners.

14 Wethouder De Bruijn reikt aan de heer G. van der Linden de prijs uit voor de best verzorgde tuin van de Vereniging van Volkstuinders Vlaardingen.

In de Visbank is een tentoonstelling geopend van schilderstukken en tekeningen die vervaardigd zijn door de Vlaardingse kunstenaars Jan van 't Hof, Age Klink en Remi Poppe.

De Toneel- en Letterlievende Vereniging Varia vertoont in de Stadsgehoorzaal het stuk *De Express D 28*.

15 Een aantal leerlingen van het Gemeentelyceum neemt deel aan de *Wedstrijd voor jonge onderzoekers* in een serie van de VARA, die op televisie wordt uitgezonden. Zij hebben een onderzoek ingesteld naar de invloed die verontreinigde lucht heeft op de longen van de stedelijke bevolking.

Bij inbraken in twee kantoren aan de Bellstraat en in een woning aan de Riouwlaan is in totaal voor ongeveer f 1.800,00 ontvreemd.

De toneelgroep De Fakkel vertoont in de Stadsgehoorzaal het stuk *De dochter van de Bronnenmaker* van Marcel Pagnol.

De collecte ten bate van het clubhuis De Haven heeft f 455,27 opgeleverd.

18 Door de Benelux-Tunnel N.V. zijn dezer dagen advertenties geplaatst waarin gevraagd wordt om tolgaarders, een uitstervend beroep dat hierdoor weer zal herleven.

19 Mr. V.G.M. Marijnen, voorzitter van de Raad van Rijnmond, opent aan de Nijverheidsstraat het nieuwe districtskantoor van het Gemeenschappelijk Administratie Kantoor, het G.A.K.-gebouw.

Mejuffrouw M.M. de Reus, onderwijzeres van 1914 tot 1951, is op 80-jarige leeftijd overleden.

20 De meubelfabriek De Berk aan de Willem Beukelszoonstraat bestaat vijfentwintig jaar.

21 De toneelgroep van de personeelsvereniging 't Hof vertoont in Zaal Muzanda het blijspel *De blonde sirene* van J. Timmer.

De leerlingen van de Vlaardingse Balletschool geven een uitvoering in de Stadsgehoorzaal.

De „Benelux-tunnel” N.V.

vraagt voor de op 5 juni a.s.
te openen Beneluxtunnel

TOLGAARDERS

voor continudienst op het tolplein.
Bruto salaris f 810,— per maand.

Voorkeur genieten zij die te Vlaardingén,
Schiedam, Hoogvliet of Pernis wonen.

Schriftelijke sollicitaties worden ingewacht
bij de Directie van de Benelux-Tunnel N.V.,
Postbus 2, Rotterdam.

Advertentie in NVC waarin tolgaarders worden gevraagd (18 april).
(Foto uit NVC: collectie Stadsarchief Vlaardingén).

Mejuffrouw M.M. de Reus, oud-onderwijzeres, is overleden. Op de foto
uiterst links zittend. (19 april).
(Foto collectie Stadsarchief Vlaardingén nr. P3840).

De toneelgroep van de personeelsvereniging Hollandia ver-
toont in Triangel het blijspel *Daar moet je vrouw voor zijn* van
Terence Dudley.

De Vlaardingse Gemengde Zangvereniging Het Bevrijdings-
koor geeft een uitvoering in Triangel.

Een aantal leden van de Interkerkelijke Jongerengroep ver-
trekt naar West-Berlijn en Oost-Berlijn voor een ontmoeting
met jongeren aldaar. Dit gebeurt onder leiding van kapelaan
W.J. Dobbe en ds. H.R. Postma.

Door een val van een bouwwerk aan de Frederik Hendriklaan
is een 26-jarige timmerman omgekomen.

22 De toneelgroep Erreljee vertoont in de Stadsgehoor-
zaal de stukken *Artiestenkolder* van A. van Belkom en *Meis-
jespensionaat* van W. van Pijkeren.

23 Vanuit de remonstrantse kerk is een televisie-uitzen-
ding van een dienst door het Interkerkelijk Overleg in Radio-
aangelegenheden. De predikant is ds. C. Beukman, de orga-
nist is de heer J. van der Heul. Aan de dienst gaat een film
over Vlaardingén als geruchtmakende stad vooraf.

24 Aan de Marconistraat is de eerste paal geslagen voor
een bedrijfspand van de firma C. Tomaello en Zonen, terrazzo
en kunststeen.

Ds. M. van Dooren te Axel heeft het beroep naar de Gere-
formeerde Kerk (vrijgemaakt) van Vlaardingén aangenomen.

De plaatselijke afdeling van het
sanatorium Zonnegloren in Soest
bestaat veertig jaar.

26 De heer H.K. van Min-
nen heeft afscheid genomen als
voorzitter van het Comité Jeugd-
vakantievreugd.

De kinderkoren Ons Clubje, Ons
Jongenskoor en Viva Melodia ver-
tonen in de Stadsgehoorzaal de
kinderoperette *De Wonderstaf*
van mejuffrouw Jo Mulder.

Door een ontploffing op het ter-
rein van de ENCK zijn twee werk-
nemers omgekomen.

27 Er heerst een feestelijke
stemming in de stad door de ge-
boorte in Utrecht van Willem-

Alexander Claus George Ferdinand, Prins der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, jonkheer van Amsberg, zoon van prinses Beatrix en prins Claus.

In de Stadsgehoorzaal is een feestavond voor de leden van Catena, de leerlingenvereniging van het Gemeentelyceum. Het blijspel *En toen kwam dokter Frost* wordt vertoond.

Dr. F. Boerwinkel uit Driebergen spreekt op uitnodiging van boekverkoper A. Pontier over de veranderingen in het godsdienstig denken.

28 De toneelgroep van de personeelsvereniging Ons Aller Doel van meubelfabriek B. Sprij vertoont in Triangel het blijspel *Hoogheid uw kameel staat voor* van Max Andrea.

29 De burgemeester heropent aan de Kethelweg het verbouwde kantoorpand van de Coöperatieve Raiffeisenbank Vlaardingen.

De C.J.V.-spelgroep Argus vertoont in de Stadsgehoorzaal het stuk *De opgaande zon* van Herman Heyermans.

30 Uit de cijfers over het eerste kwartaal van dit jaar blijkt dat er in die periode 5.001 schepen binnenliepen in de Vlaardingse haven.

Mei

1 Omdat 30 april dit jaar op zondag valt is op 1 mei de viering van Koninginnedag met de gebruikelijke activiteiten en feestelijkheden.

In het Museum voor de Nederlandse Zeevisserij is een nieuwe tentoonstelling geopend onder de naam *De teelt begint*.

Het eerste elftal van de v.v. De Hollandiaan is gepromoveerd naar de derde klasse van de KNVB.

Het eerste elftal van de korfbalclub Vlaardingen is gepromoveerd naar de derde klasse van de KNKB.

De Vlaardingse wandelsportvereniging Door Weer En Wind viert het eerste lustrum met een speciale wandeltocht.

2 De burgemeester opent in Zaal De Harmonie de Mini-top-show, een door een aantal kleinhandelaars georganiseerde tentoonstelling.

3 Er is een Stille Omgang naar het Verzetsmonument op het Verploegh Chasséplein en een herdenking van de gevallenen in WO II. De spreker is drs. J.E. van Veen.

5 Een voetbalelftal, bestaande uit personeelsleden van

de gemeente Vlaardingen, neemt deel aan het Nationale Ambtenaren Voetbaltoernooi 1967 te Enschede en eindigt in poule a op de derde plaats.

6 Het dameskoor Vivezza heeft onder leiding van mevrouw K. Verhoeff-Torn de derde prijs gewonnen in de hoogste afdeling van het AVRO-koorfestival. Zij voerden het verplichte werk *Dormi Jesu* van R.R. Bennet uit en kozen als vrij werk *Agnus Dei* van K. Monster.

8 In het stadhuis is door wethouder Walstra de nieuwe ouderraad geïnstalleerd. Deze raad bestaat uit 21 leden, aangewezen door de oudercommissies van de openbare lagere scholen.

Het echtpaar A. de Koning-Van Zwieten is zestig jaar getrouwd.

Bij inbraken, onder meer in een woning aan de Jan Pieterszoon Coenlaan, is f 1.500,- buitgemaakt.

9 Ter gelegenheid van de Dag van Europa wordt de Europese vlag gehesen op de toren van de Grote Kerk en van het stadhuis. Er is ook een tekeningen- en opstellenwedstrijd georganiseerd voor de leerlingen van de scholen voor voortgezet onderwijs.

Het zangkoor De Sprookjeskinderen vertoont in Triangel de kinderoperette *Marjoleintje* van mejuffrouw Jo Mulder.

11 De gemeenteraad besluit aan de Kerkvoogdij der Hervormde Gemeente een bijdrage te verlenen in de restauratiekosten van de Grote Kerk. Er wordt ook besloten een scholengemeenschap in het leven te roepen, met daarin een gymnasium, atheneum, havo en mavo (Mammoetwet). Tevens besluit de raad tot aankoop van de r.-k. begraafplaats aan het Emaus met de zich daarop bevindende opstallen. Een deel van de algemene begraafplaats zal aan de r.-k. kerk beschikbaar worden gesteld.

Het bedrijf van vleeshandel Smit in de Emmastraat moet van de gemeenteraad zijn deuren sluiten. Dit heeft te maken met klachten van de omwonenden, die een beroep doen op de Hinderwet. Het bedrijf krijgt nog de gelegenheid in beroep te gaan tegen deze uitspraak.

De toneelgroep van de personeelsvereniging van het Holy-Ziekenhuis vertoont in Triangel het stuk *Boeven en Madeliefjes* van Georg Batson.

12 Het beheer van de eendenkooi aan de Rijksweg 20 wordt door wethouder De Bruijn overgedragen aan de Stichting Vogelolieslachtoffers.

De lijstcollecte ten bate van de Stichting Vlaardingse Bejaardenzorg heeft f 7.326,71 opgebracht.

13 De actie *Eten voor India* heeft hier f 35.198,- opgebracht.

De houthandel D. Hoek N.V. is verplaatst van de Nieuwlandstraat naar de Waalstraat en is nu een moderne doe-het-zelfwinkel geworden.

15 Een judo-ploeg, met onder andere Tino Hoogendijk en Kees Senten, eindigt als eerste in de te Stadtlohn in Duitsland gehouden internationale judo zes-kamp.

Een elftal van S.V.V. uit Schiedam wint de wisselbeker Het zilveren doel in een door de Vlaardingse Football Club georganiseerd voetbaltoernooi.

De toegangsprijzen voor het Kolpabad stijgen. Een kaartje voor een bad voor een volwassene kost voortaan f 1,- en voor een kind f 0,75.

16 Aan de 4e Industriestraat is de eerste paal geslagen voor de bouw van een industriehal van het Aannemingsbedrijf S. de Lange te Maasland.

In het kerkgebouw van de gereformeerde gemeente aan het Westnieuwland vindt de Bondsdag plaats van het Landelijk Verband van Knapen- en Meisjesverenigingen van de Gereformeerde Gemeenten.

19 De burgemeester opent aan de Energieweg het nieuwe bedrijfspand van het Technisch Handelsbureau A. Meerman N.V. via een afstandsbediening.

De heer K.W. van Dorp, oud-directeur van de (voormalige) Zeevishal, is op 73-jarige leeftijd overleden.

20 De collecte ten bate van het Vlaardings Drankweer Comité heeft f 588,84 opgebracht.

Jeugd sociëteit CSLD organiseert een LOVE-IN, een nieuw fenomeen, overgewaaid uit Amerika.

De ENCK heeft samen met Delta Chemie N.V. een jeugdbrandweerwedstrijd georganiseerd.

Louis Spek wint het kampioenschap hardlopen van Rotterdam, jongens A 100 meter.

De houthandel D. Hoek N.V. opent in de Waalstraat een moderne doe-het-zelfwinkel (13 mei).

(Foto collectie Stadsarchief Vlaardingen nr. T602-091).

In het kerkgebouw aan het Westnieuwland vindt een Bondsdag plaats (16 mei).

(Foto Fotobedrijf Positief, Scheveningen: collectie Stadsarchief Vlaardingen nr. T616-001).

22 Het is Buisjesdag, een aantal schepen vertrekt naar de visgronden.

De toneelgroep van de personeelsvereniging Ons Aller Doel (Sprij's meubelfabriek), heeft de eerste prijs gewonnen in de toneelwedstrijd, georganiseerd door de Combinatie van Vlaardingse Personeelsverenigingen met het stuk *Hoogheid, uw kameel staat voor*.

23 Willem van Noort redt een 6-jarig kind uit de Oude Haven.

24 De Vereniging voor Bijzonder Christelijk Schoolonderwijs viert zijn 100-jarig bestaan met een dankdienst in de Ichtskerk, een receptie en een feestavond in Triangel.

25 Wethouder Walstra opent in het Groen van Prinstererlyceum de reizende tentoonstelling *Waarvan moet Nederland bestaan*, georganiseerd door de Stichting Onderwijstentoonstellingen te Den Haag.

Peter Dossin wint het tafeltenniskampioenschap van Vlaardingen.

26 De leerlingen van het Instituut voor Muziekheilkunde en Bewegingsleer geven een uitvoering in Triangel onder leiding van mevrouw P. Kassels-Kroon.

27 De installatie van pastoor A.L.M. Hermus en de inwijding van de Pax Christi-noodkerk aan de Reigerlaan is een feit. Hiermee telt Vlaardingen vier parochies.

De heer L. Hahn wint de Mr.J. Heusdens-wisselbeker in de door de watersportvereniging De Bommeer georganiseerde zeilwedstrijd op de Vlaardingse Vaart.

29 De eerste Hollandse nieuwe haring is aangevoerd. De prijzen: kleine maatjes f 496,- tot f 521,-, de grote maatjes f 350,- tot f 369,-

Aan de Fultonstraat is de eerste paal geslagen voor de bouw van twee industriehallen, bestemd voor het loodgietersbedrijf H. van Pelt en voor het Terrazzobedrijf G. Mion.

29-30 De Vlaardingse Politie Sport- en Ontspanningsvereniging organiseert ter gelegenheid van de viering van het 40-jarig bestaan sportwedstrijden voor de politiekorpsen uit de regio. Er is ook een receptie en een feestavond.

30 Het echtpaar P. Maarleveld-Brobbeel is zestig jaar getrouwd.

Onderling Belang bestaat zestig jaar. De 73 Vlaardingse melkhandelaren die hierbij aangesloten zijn vieren dit jubileum

met onder meer een receptie op 23 mei in Zaal De Harmonie en een diner dansant in Rotterdam.

De heer F.G.C. Buyse, vrouwenarts, is gepromoveerd tot doctor in de geneeskunde aan de Rijksuniversiteit te Utrecht.

De 69-jarige heer L. Coenradie, scheidsrechter, is benoemd tot erelid van de Vlaardingse Scheidsrechtersvereniging.

In een woning aan de Van Wesembekestraat is aanzienlijke schade ontstaan door een aardgasontploffing.

Cas Biel wint het kampioenschap dammen van Vlaardingen.

31 De Nederlandse Christen-Vrouwenbond heeft de onderafdeling Holy opgericht.

De Stem des Volks, het Vlaardings koor onder leiding van Piet Struijk, concerteert in de Rotterdamse Doelen, in samenwerking met de andere koren van deze dirigent. Zij voeren de opera *I Lombardi* van Verdi uit.

De Beneluxtunnel wordt ter bezichtiging opengesteld (3 juni).
(Foto Arend Boer: collectie Stadsarchief Vlaardingen nr. T044-023-2).

Juni

1 De gemeenteraad aanvaardt onder meer het voorstel tot het verlenen van een bijdrage in de kosten van de restauratie van de Grote Kerk.

Een aantal Russische studenten bezoekt de fabriek van Lever's Zeep Maatschappij N.V.

P. Stahlie & Zoon, handelaar in automaterialen uit Rotterdam, opent aan de Burgemeester Pruijsingel een filiaal.

2 De lijstcollecte ten bate van de Stichting Vlaardingse Bejaardenzorg heeft f 7.326,11 opgebracht.

3 De Beneluxtunnel is ter bezichtiging opengesteld en ter gelegenheid daarvan heeft de wandelsportvereniging Jong Flardinga een Beneluxtunnelwandelmars georganiseerd, met meer dan 7.000 deelnemers.

De bus- en lijstcollecte ten bate van het Nederlandse Rode Kruis heeft f 18.662,13 opgebracht.

Rudi Liebrechts eindigt als eerste in de amateur-wieleronde van Hendrik-Ido-Ambacht.

Gerard Wapenaar wint in Dordrecht het sneldamkampioenschap van Nederland, tweede klasse.

4 Ongeveer honderdduizend personen hebben de afgelopen twee dagen de Beneluxtunnel bezichtigd.

5 Koningin Juliana heeft de Beneluxtunnel officieel geopend door een rijksdaalder in de tolautomaat te gooien. Onder de sprekers zijn de minister drs. J.A. Bakker en burgemeester Heusdens.

De veerdienst, het wagenveer Vlaardingen-Petroleumhaven, is gestaakt. Met de laatste afvaart voer onder andere Koningin Juliana mee.

De RET - RTM - autobusdienst Spijkenisse - Hoogvliet - Beneluxtunnel - Vlaardingen - Schiedam gaat vanaf nu rijden.

De gouden penning van de Vlaardingse Gemeenschap is verleend aan de heer H.K. van Minnen, medeoprichter en gedurende twintig jaar voorzitter van de Vlaardingse Gemeenschap en van het Vakantie-Comité.

Jeff Hooydonk wint de wisselbeker in de door de Schermvereniging Vlaardingen georganiseerde wedstrijd in de terraszaal van het Kolpabad.

De bus- en lijstcollecte ten bate van de Samenwerkende Kinderbeschermingsorganisaties (Sakor) heeft f 4.400,- opgebracht.

7 De jaarvergadering van de Studiekring Onderwijs van het Instituut voor Bestuurswetenschappen is gehouden, met onder meer een ontvangst op het stadhuis door wethouder Walstra.

De groep leerlingen van de Don Boscoschool eindigt op de schoolsportdag al voor de vierde achtereenvolgende keer als eerste in het algemeen klassement. Wethouder Walstra reikt de prijzen uit.

Het eerste handbalelftal van De Hollandiaan is naar de eerste klasse van de afdeling Rotterdam gepromoveerd.

9 De Interkerkelijke Jongeren Werkgroep Vlaardingen en jeugdsociëteit CSLD organiseren een teach-in over de oorlog tussen Israël en de Arabische landen.

Vocaal '67 is het motto van een uitvoering door acht Vlaardingse zangkoren in de Stadsgehoorzaal.

Moravan N.V., fabriek van stalen meubelen aan de Oosthavenkade, is opgeheven.

10 De Grote Kerk is wegens restauratie gesloten.

Het Tamboers- en Pijperkorps De Pijpers heeft een tweede prijs gewonnen op het showconcours van christelijke tamboers- en pijperskorpsen te Middelburg.

De Rotterdamse Miniatuur Autorace en het Delta Racing Team uit Maassluis hebben de Nationale mini-races op het Liesveld georganiseerd.

De buscollecte ten bate van de actie *Sta naast Israël* heeft f 11.411,04 opgebracht.

11 De hardloper Louis Spek eindigt op de tweede plaats in de te Leiden gehouden wedstrijd om de Gouden Spike.

12 De avondvierdaagse is gestart met meer dan 6.500 deelnemers.

De heer M.H.L. Weststrate is gekozen tot voorzitter van de Christelijke Vereniging tot Verpleging van Langdurig Zieken Het Zonnehuis.

13 Koningin Juliana ontvangt op paleis Soestdijk een delegatie die de koninginneharing aanbiedt. Deze haring werd dit keer aangevoerd door een Scheveningse trawler.

Een groep Belgische zakenlieden brengt een bezoek aan onze stad, met speciale aandacht voor onze stadsplanologie en winkelplanning.

17 Een ploeg van de Vlaardingse Vrijwillige Brandweer wint de eerste prijs in de tweede klasse in de te Leimuiden gehouden provinciale brandweeredstrijden.

Chris Aartsen en Mirjam van Hemert eindigen als eerste in de lange-afstandswedstrijden te Breda, respectievelijk twee kilometer vrije slag heren en twee kilometer vrije slag dames.

Dick Ringlever eindigt als eerste op de 600 meter hardlopen en Hermina Smit eindigt als eerste op de 80 meter hardlopen

in de te Rotterdam gehouden jeugdkampioenschappen.

De leerlingen van de muziekschool van mevrouw C.L. Kamer-
man-Garritsen geven een uitvoering in Triangel.

18 In het B.P.M.-sportpark De Vijfsluizen is een wedstrijd
om de Nederlandse sabeltitel.

Wim Liebrechts eindigt als eerste in de dertiende wielerronde
amateurs van 's Gravendeel.

19 Er is besloten tot een fusie van het Algemeen Zieken-
fonds Onderling Beheer, ziekenfonds voor Vlaardingen, met
het Algemeen Ziekenfonds De Kunst te Schiedam. De nieuwe
naam is Ziekenfonds Waterweg Noord.

20 De Kroningslantaarn is herplaatst op het Burgemees-
ter de Bordesplein.

De Kroningslantaarn wordt herplaatst op het Burg. de Bordesplein
(20 juni).

(Foto collectie Stadsarchief Vlaardingen nr. Hi2914).

22 Wethouder Van der Veen slaat aan de Lepelaarsingel
de eerste paal voor de bouw van 304 woningen (hoge bouw).
Commissaris van politie dr. C.N. Peijster en wethouder
Walstra reiken aan 1.219 scholieren verkeersdiploma's uit in
de Stadsgehoorzaal.

23 De leerlingen van de Vlaardingse Ballet Academie ge-
ven een uitvoering in de Stadsgehoorzaal.

D' Antiezkolder van Ben Vogel is verplaatst van de zolder Wa-
terleidingstraat naar de zolder Westhavenkade.

23 - 24 Sociëteit Moustache organiseert in het r.-k. vereni-
gingsgebouw aan de Markgraafaan de *Culturele Revolutie*,
met muziek, community-painting en een tentoonstelling van
werken die zijn vervaardigd door Vlaardingse kunstenaars
en amateurkunstenaars. Drs. Peter Laarhoven is een van de
frontmannen achter deze culturele omwenteling.

24 Een ploeg van de Vlaardingse Vrijwillige Brandweer
eindigt op de zevende plaats in de te Papendrecht gehouden
selectiewedstrijden voor het landskampioenschap.

Een ploeg van de wielersportvereniging De Coureur eindigt
op de vijfde plaats in de Internationale Wielerzesdaagse. Wim
en Rudi Liebrechts eindigen in deze wedstrijd respectievelijk
op de vijfde en zesde plaats.

Kom zing met ons mee en doe als wij jubileert en houdt voor
de tweehonderdste keer een samenzang.

De Anjercollecte van het Prins Bernhardfonds heeft f 2.701,38
opgebracht.

25 In het kerkgebouw aan de Van Riebeeckstraat van de
Vrije Gereformeerde Gemeente wordt de laatste dienst gehou-
den in verband met de sloop van dit gebouw. Voorlopig wor-
den de diensten nu in een zaal van het Weeshuis gehouden.

26 De heer J. Houdijk is gekozen tot voorzitter van de
voetbalvereniging Fortuna. Hij neemt de plaats in van de heer
D. Haddeman, die is benoemd tot ere-voorzitter van die ver-
eniging.

27 In de hal van het B.P.M.-sportpark De Vijfsluizen is
een concert door het Zweedse gemengde koor Lodola, het
Shell mannenkoor en het Shell dameskoor.

Juli

1 Het roei- en zeilsportbedrijf van de heer Ph. Borst aan
de Broekkade bestaat veertig jaar.

5 De heer A.J. Vollering heeft aan de Röntgenstraat

zijn nieuwe zelfbedieningszaak, ontstaan uit de al twintig jaar bestaande toonbankwinkel, feestelijk geopend.

7 In de Grote Kerk zijn de fundamenteën blootgelegd van een kerk uit de twaalfde eeuw en er is ook een zandstenen sarcofaag opgegraven.

Een 16-jarige arbeider is dodelijk gewond geraakt door vallend hout op het terrein van de houthandel Van Buuren van Heyst.

8 Louis Spek, lid van A.V. Fortuna, wint in Haarlem het Nederlands kampioenschap hardlopen op de 200 meter, jongens A.

De collecte ten bate van de Stichting Blindenhulp 'De fakkels bijeen' heeft f 3.000,- opgebracht.

9 Kapelaan J.W. van der Burg van de Heilige Geestparochie is benoemd tot rector van Huize Sint Angela in Den Haag.

Sonja Schrijvershof wint in Den Haag het Zuid-Hollands kampioenschap hoogspringen voor dames met een sprong van 1.45 meter.

10 Ds. G. Aalbersberg, sinds 1956 gereformeerd predikant, heeft een beroep aangenomen naar de gereformeerde kerk van Achterveld.

13 De bronzen medaille van de Maatschappij tot Redding van Drenkelingen is toegekend aan mevrouw G. de Ruiter-But; zij verleende levensreddende hulp aan de 3-jarige Robert Boersen.

14 Aan de Westhavenplaats is snackbar Hoku-Poku II geopend.

20 De Amateurfotografen Vereniging Vlaardingens heeft een eerste prijs gewonnen in de landelijke fotowedstrijd.

Werkzaamheden in de Grote Kerk (7 juli).

(Foto Gemeentewerken Rotterdam: collectie Stadsarchief Vlaardingens nr. T363C-297).

Het boek Geschiedenis van de Oude Haven van Vlaardingens is verschenen (21 juli).

(Foto collectie Stadsarchief Vlaardingens nr. T426-026).

21 Wethouder Walstra opent in de burgerzaal van het stadhuis een tentoonstelling van werken die zijn vervaardigd door een aantal Vlaardingse kunstenaars en door leden van de beeldhouwersvereniging Caroluskring uit Den Haag. In diezelfde burgerzaal concerteert het klarinetpianoduo Jan van der Zwan - Ton Stolk.

Het boek *Geschiedenis van de Oude Haven te Vlaarding* is verschenen.

Het is geschreven door A. Bijl Mz. in opdracht van de HVV, en is uitgegeven door Boekhuis Den Draak.

De Medaille van Verdienste in zilver van het Nederlandse Rode Kruis is toegekend aan de heren J.Th. Bernard, medisch leider van de bloedtransfusiedienst voor Vlaardingen, aan F. Stolk, secretaris van de plaatselijke afdeling en aan G.A. Verstege, commandant van de colonne Vlaardingen.

De medaille in brons is toegekend aan de heren J.F. Bergeman en J. van Gameren, leden van die colonne.

Beiaardier Maria Blom uit Gouda bespeelt als eerste gastbeiaardier het Oranje-Carillon van de Grote Kerk in de reeks zomeravondconcerten. Belangstellenden luisteren beneden op beschikbaar gestelde stoeltjes.

22 De jeugdvakantieweken, georganiseerd door het Comité Jeugdvakantievreugd, zijn begonnen met het doolhofspel. In het kader van deze vakantieweken is ook de stads-waag tijdelijk geopend voor het wegen van personen en kan de toren beklommen worden. Er zijn veel activiteiten voor de jeugd, waaronder poppenkastvoorstellingen, een waterfestijn op de Vaart, rijwielwedstrijden, een hengelconcours en brandweerwedstrijden.

24 In het Weeshuis is een Stuif-in-Stuif-uit geopend.

25 De heer G.A.H. van der Corput, apotheker, is op 75-jarige leeftijd overleden te Schiedam.

26 Een 74-jarige wielrijder is op de Industrieweg door een auto aangereden en is aan zijn verwondingen overleden.

30 De klokken voor de nieuwe Sint Willibrorduskerk zijn door de deken van Schiedam gewijd.

Een team van V.F.C.-honkbal is gepromoveerd naar de derde klasse van de Koninklijke Nederlandse Honkbalbond.

Augustus

2 De heer J. Ligthart is benoemd tot lid van de Provinciale Commissie van de Stichting Ontwikkeling en Sanering in het Midden-en Kleinbedrijf.

Bij Drukkerij Van Dooren N.V. is de Vlaardingse Kroniek 1917-1966 verschenen (2 augustus).

(Foto collectie Stadsarchief Vlaardingen nr. T 418-044).

Aan de Broekkade is de eerste paal geslagen voor een boothuis (4 augustus).

(Foto collectie Stadsarchief Vlaardingen nr. T074-014).

Bij Drukkerij Van Dooren N.V. is de Vlaardingse Kroniek 1917-1966 verschenen.

3 Bij inbraken in een aantal winkels aan de Van Hogendorpstraat en een magazijn aan de Dirk de Dordelaan is vooral geld ontvreemd.

4 De zilveren legpenning van de Stichting Vlaardingse Gemeenschap is verleend aan de heren J. Traas en L. van Zanten uit erkentelijkheid voor het werk dat zij hebben verricht als lid van het Comité Jeugdvakantievreugd.

Aan de Broekkade is de eerste paal geslagen voor het boothuis ten behoeve van de watersportvereniging De Bommeer.

Een 76-jarige stadsgenoot is in zijn woning aan de Van Kinsbergenplaats doodgeslagen door een Duitse zeeman.

6 Conny Buijs, Mirjam van Hemert, Tineke Maat, Corrie Mulder, Cora Schouten, Kees Smit en Cora van der Veer hebben in totaal een gouden, vijf zilveren en vier bronzen medailles gewonnen in de te Groningen gehouden nationale zwemwedstrijden.

10 Door zeer hevige regenval is een aantal straten en kelders ondergelopen.

12 Het kindervakantiefeest wordt afgesloten met een wandelmars, lampionnenoptocht en een taptoe.

De voetbalvereniging Zwaluwen organiseert een voetbaltoernooi, waarbij het Katwijkse Quick Boys de Harry van den Berg-wisselbeker wint.

13 Ds. M. van Dooren is ingetreden en bevestigd als predikant van de gereformeerde kerk (vrijgemaakt).

Kapelaan L.A.M. Banning is benoemd tot kapelaan van de Sint Willibrordusparochie.

Hennie Smit eindigt op de derde plaats bij de 800 meter hardlopen in de te Rotterdam gehouden Nederlandse atletiekwedstrijden.

14 Het echtpaar L.M. van den Berg-van der Meer is zestig jaar getrouwd.

15 Het Gewestelijk Arbeidsbureau Nieuwe Waterweg Noord wordt verplaatst van de Oosthavenkade naar de Van Slingelandtstraat.

16 Bij een inbraak in een kantoor van de GEWB aan de Hoflaan is uit een brandkast f 16.000 ontvreemd.

17 De vrijwillige brandweer blust een brand in een garage aan de Gedempte Biersloot.

19 Ton van der Meer en Hermien Smit winnen het kampioenschap van Zuid-Holland bij de 3000 meter hardlopen junioren B en 100 meter hardlopen meisjes B.

De Christelijke Korfbalclub Spirit viert zijn vierde lustrum.

De Vlaardingse Hengelaarsvereniging De Vriendschap viert het negende lustrum.

De collecte ten bate van de Nederlandse Vereniging Reddingsmedaille levert f 2.542,49 op.

De heer M. Katan, longarts te Rotterdam, geboren in Vlaardingen, is op 77-jarige leeftijd overleden.

21 Frans Hoogendijk wint het kampioenschap half middengewicht judo, in de op de Nederlandse Antillen gehouden Koninkrijksspelen.

25 Het nieuwe schoolgebouw voor de A.W.F. Idenburguloschool en het gymnastieklokaal zijn in gebruik genomen. De eerste paal is geslagen voor de bouw van 32 eengezinswoningen aan de Louise de Colignylaan en de Anna van Buurenstraat.

De 69-jarige Bertus Coenradie, nestor van de Vlaardingse voetbalscheidsrechters, heeft deze functie neergelegd en is benoemd tot KNVB-adviseur.

26 In de Stadsgehoorzaal is een feestavond voor de leden van voetbalvereniging De Hollandiaan.

27 De Korfbalvereniging Vlaardingen viert het eerste lustrum.

28 Het echtpaar C.A. Voois-Jonkman is 65 jaar getrouwd.

Het kantoor van de Gemeentelijke Sociale Dienst is verplaatst van de Lijnstraat naar de Fransenstraat.

Aan de Floreslaan is de eerste paal geslagen voor het clubgebouw van Fortuna (2 september).

(Foto Foto Boer: collectie Stadsarchief Vlaardingen nr. T 168/8).

29 De dependance van het Groen van Prinstererlyceum aan de Ary Koplaan is omgezet in de Christelijke HBS A en B Westland-Zuid. De directeur is dr. J. van der Schaar.

30 Mejuffrouw J. Teygeler, hoofdleidster van de kleuterschool Hoogkamer, is veertig jaar in dienst van het christelijk onderwijs.

September

1 Mejuffrouw J.C. Booden, hoofdleidster van de ds. Hendrik de Cock-kleuterschool, is veertig jaar in dienst van het christelijk kleuteronderwijs.

Het dames poloteam van de r.-k. Zwemvereniging WIK is gepromoveerd naar de Koninklijke Nederlandse Zwembond.

2 De zesde nationale wandeltocht, georganiseerd door de Vlaardingse Politie Ontspanningsvereniging, telt ongeveer 1.600 deelnemers.

Aan de Floreslaan is de eerste paal geslagen voor de bouw van een clubgebouw voor voetbalvereniging Fortuna.

De bus- en lijstcollecte ten bate van het Zonnehuis heeft f 17.740,88 opgebracht.

3 Een aantal leden van de Vlaardingse Zwemclub heeft vijf titels gewonnen in de te Naaldwijk gehouden provinciale zwemwedstrijden.

4 Wethouder De Bruijn en oud-wethouder Van Minnen gaan in Triangel in debat over *Oude stad - Nieuwe stad*. Hiervoor bestaat veel belangstelling.

5 Een aantal leden van de Brugse Kamer voor Nering en Ambachten en een aantal Belgische zakenlieden brengen een bezoek aan onze stad.

6 De Marnix-school en de Da Costaschool gaan een fusie aan.

7 De gemeenteraad besluit over te gaan tot het instellen van een fonds *700-jaar bestaan Vlaardingen*.

Wethouder Walstra opent aan de Schimmelpenninckstraat een tijdelijk filiaal van de gemeentebibliotheek, jeugdlectuur.

8 Wethouder De Bruijn opent in een pand aan het Liesveld een tentoonstelling over het verkeer.

De Sint Willibrorduskerk aan het Erasmusplein (voorheen aan de Insulindesingel) wordt door de bisschop van Rotterdam, Mgr. M.A. Jansen, geconsacreerd; tevens is er een aantal ac-

tiviteiten rond deze inzegening.

9 Namens een aantal jeugdverenigingen wordt aan het gemeentebestuur een petitie aangeboden in het kader van de verkeersactie *Draai er niet omheen*, over de toenemende onveiligheid in het verkeer, dit na een protestmars door Vlaardingen. In de periode hiervoor is een aantal activiteiten in heel Vlaardingen georganiseerd die alle met de verkeersveiligheid te maken hebben. Een belangrijke initiatiefnemer van deze actie is Dynamowerk, een werkgroep van de Hervormde Jeugdraad.

De collecte ten bate van het KWF heeft f 6.000,- opgebracht.

10 Mevrouw E.M.P. Bolderheij-Linck, de oudste ingezetene van Vlaardingen, is honderd jaar geworden.

12 Een Vlaardingse deputatie onder leiding van wethouder De Bruijn neemt deel aan een reis naar de Schotse stad Cumbernauld, georganiseerd door de directie van *Cobouw*, dagblad van de bouwwereld.

13 De burgemeester opent in een schoolgebouw aan de Goudsesingel de reizende tentoonstelling *Vakmanschap Nederlandse Faam*, die ten dienste staat van het onderwijs.

De heer W.F. Verburg is vijftig jaar lid van de Vlaardingse Dam Vereniging.

14 De bronzen medaille van de Maatschappij tot Redding van Drenkelingen is toegekend aan de kloosterlinge zuster Johannetta, mejuffrouw P.H. van Velzen, wegens de door haar verleende hulp aan de 6-jarige Nico.

Het fotografisch reportagebedrijf André P. van Duffelen opent aan de Groen van Prinstererstraat zijn deuren.

15 *Ik nodig met klanken tot bidden en tot danken* staat er op de nieuw aangebrachte klok in de toren van de Emmauskerk.

De Birmingham Citadel Band, een muziekkorps van het Engelse Leger des Heils, brengt een bezoek aan onze stad met als afsluiting een concert in de Pniëlkerk.

16 De heer J. Thurmer, president-kerkvoogd, legt de eerste steen, een pilaarvoet van 1.250 kilo zwaar, voor de restauratie van de Grote Kerk.

De plaatselijke afdeling van de Katholieke Bond van Werknemers in het Metaal- en Elektrotechnisch Bedrijf Sint Eloy geeft een receptie ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan in Zaal Muzanda.

De eerste steen voor de restauratie van de Grote Kerk wordt gelegd (16 september).

(Foto collectie Stadsarchief Vlaardingen nr. T363C-294).

Aan de Markgraafaan is een filiaal van Radio West (P. Kleinen-dorst) geopend.

17 Rudi Liebrechts heeft de omloop van Zeeuws-Vlaanderen gewonnen.

18 Wethouder De Bruijn spreekt voor de HVV over het nieuwe basisplan voor de sanering van de binnenstad, het zogenaamde Komplan.

20 De 75.000ste ingezetene van Vlaardingen is geboren. Het is de zoon van het echtpaar L. Voogd-Don en hij heet Leendert.

21 Ter gelegenheid van de viering van het 40-jarig bestaan van de Vlaardingse Vereniging voor Gezondheidszorg Het Groene Kruis-Het Oranje Groene Kruis wordt een receptie gehouden.

22 De heer D.W. Bloemena uit Amsterdam en dr. J. Rinze-ma uit Leeuwarden spreken over de erotiek in de hedendaagse literatuur op verzoek van boekverkoper A. Pontier.

23 Locoburgemeester De Bruijn opent aan de Zomerstraat de sociëteit van de Vereniging van Vlaardingse Kunstenaars VL 65.

Op een vergadering van de afdeling Zuid-Holland van de Christelijk-Historische Jongeren Organisatie in Zaal De Harmonie spreekt drs. B.J. Udink, minister zonder portefeuille. De heer L. de Snajjer, voorzitter van die afdeling, wordt benoemd tot erevoorzitter.

De bouw van een clubgebouw voor voetbalvereniging DVO is gestart.

De KV Vlaardingen viert haar eerste lustrum met een feestavond in Zaal Muzanda.

Het automobielbedrijf N.V. Rodu (H. Duine) is verplaatst van de Stationsstraat naar de Mercuriusstraat.

Paginagrote advertentie in de Nieuwe Vlaardingse Courant (20 september). (Foto NVC: collectie Stadsarchief Vlaardingen).

26 Gerard Vroegh heeft het judokampioenschap van Zuid-Holland gewonnen in het half middengewicht voor senioren.

28 De luidklok van de Emmauskerk wordt namens de gereformeerde jeugd overgedragen.

29 De zondagsschool Samuël herdenkt het 60-jarig bestaan in het kerkgebouw van de gereformeerde gemeente aan het Westnieuwland.

Aan het Erasmusplein is een wijkgebouw van het Wit-Gele Kruis geopend.

30 Wethouder De Bruijn en wethouder Van der Veen hebben in Berlijn deelgenomen aan het congres voor licentiehouders van het bouwsysteem Larsen-Nielsen.

Een groep adspiranten van de Vlaardingse jeugdbrandweer wint de eerste prijs in de te Papendrecht gehouden jeugdbrandweerwedstrijden.

Het nieuwe groepshuis van de padvinders, Wesselgroep 2, is geopend bij de padvindersboerderij aan de Broekweg.

Pater H.J.M. Sarneel, Cisterciënzer, en pater A.J. Stolk, Montfortaan, zijn benoemd tot kapelaans van de Sint Joannes de Dooper-parochie.

Ds. C.J. Buijs te Murmerwoude heeft het beroep naar de christelijke gereformeerde kerk aangenomen.

In verband met de vermindering van het aantal leerlingen zijn de Prof. mr. P.S. Gerbrandy-school en de Govert Maanschool in de Prof. Rutgersstraat een fusie aangegaan.

De atletiekkampioenschappen van Nederland 1967 en de Olympische tienkamp en vijfkamp worden op het B.P.M.-sportpark De Vijfsluizen gehouden.

In de expositieruimte van De Kattenbeker wordt de eerste van een driedelige serie exposities gehouden, dit keer over Afrikaanse kunst.

Oktober

1 Hengelaarsvereniging Het Westen wint het kampioenschap hengelen van Vlaardingen.

De heer P. Kaper is veertig jaar in dienst bij Shell Nederland Raffinaderij N.V.

2 In de Prinses Wilhelminaschool is de Christelijke lomschool van de Stichting voor Christelijk Buitengewoon Onder-

wijs voor de streek Nieuwe Waterweg Noord geopend.

Het kantoor van de advertentiebladen *Groot Vlaardingen* en de *Maaskoerier* is verplaatst van de Dayer naar de Westhavenkade.

De N.V. Westlandse Streekvervoer Maatschappij heeft de busdienst Maassluis West-Holy Ziekenhuis geopend.

3 Door een kortsluiting in het schakelhuis is er een flinke storing in de elektriciteitsvoorziening ontstaan.

6 Na een receptie en feestavond op 29 september geeft de Christelijke Harmonievereniging Sursum Corda, onder leiding van dirigent de heer Beerd Boerman, een concert in de Stadsgehoorzaal ter gelegenheid van haar 65-jarig bestaan; medewerking verlenen het dameskoor Vivezza en het mannenkoor Euphonia.

Bij een inbraak in het kantoor van de firma A. A. Spronkers jr. aan de Mercuriusstraat is ongeveer f 10.000,- ontvreemd.

7 Burgemeester Heusdens opent de sociëteit van de jeugdsociëteit CSLD in een voormalig schoolgebouw aan de Zomerstraat. Het hele weekend staat in het teken van het feest onder de titel *Trois jours d'amour pour les Diables*.

De Galerie Cultureel Contact Centrum van Ellen en Hans van Dijk is aan de Hoogstraat geopend met een tentoonstelling van beeldhouwwerken van Jan van Munster uit Haarlem.

De hengelaarsvereniging De Zwervende Visser wint het nationaal hengelconcours, georganiseerd door de hengelaarsvereniging Het Westen.

De toneelvereniging O.N.I. vertoont in de Stadsgehoorzaal het stuk *Sil de Strandjutter*, naar het gelijknamige boek van Cor Bruijn.

8 In Zaal De Harmonie organiseert de plaatselijke afdeling van de Nederlandse Vereniging De Verzamelaar de nationale prentbriefkaartenruilbeurs.

Een samenkomst van het plaatselijk korps van het Leger des Heils wordt op de radio uitgezonden. De leider is kolonel M.E. Crok.

10 Ada van Beusekom wint drie gouden en een zilveren medaille bij de in Stockholm gehouden Europese zwemwedstrijden voor doven.

12 De burgemeester opent aan de Soendalaan de verpleeginrichting voor langdurig zieke bejaarden.

Gemeenteappèl 1967 (hervormd, gereformeerd en Leger des Heils) houdt zijn eerste avond in de Pniëlkerk.

13 Ter gelegenheid van het 20-jarig bestaan van de personeelsvereniging A. de Jong is er een feestavond in de Stadsgehoorzaal.

Damkampioen Ton Sijbrands uit Amsterdam speelt in Excelsior een simultaanwedstrijd, georganiseerd door de Vlaardingse Damvereniging.

14 Wethouder Walstra opent in zaal De Pelikaan aan de Reigerlaan de balletschool Copelia, waarvan mejuffrouw M. Timmers de directrice is.

De Christelijke Oratoriumvereniging Gloria in Excelsis Deo en het Toonkunstkoor geven een uitvoering in de Stadsgehoorzaal onder leiding van dirigent de heer G. Akkerhuis uit Wassenaar. De heer Akkerhuis volgt de heer P. van den Kerkhoff op die 22 jaar dirigent geweest is van dit koor.

De collecte ten bate van het Protestant Interkerkelijk Thuisfront heeft f 1.772,09 opgebracht.

16 De burgemeester, beschermheer van de Schietvereniging Wilhelmina, opent aan de Emmastraat de vernieuwde en elektrisch te bedienen schietbaan.

De arts M. Broekhuis-Van der Bend heeft zich gevestigd aan de Lyceumlaan.

18 Stichting Vlaardingse Jeugdgemeenschap heeft een discussie georganiseerd over het onderwerp jeugdwerk met een aantal gemeenteraadsleden en vertegenwoordigers van jeugdverenigingen.

De partij D'66 heeft de afdeling Vlaardingen-Maassluis opgericht.

19 Een aantal koren van de Bond van Zangverenigingen der Gereformeerde Gemeenten geeft een uitvoering in het kerkgebouw aan het Westnieuwland.

20 Ter gelegenheid van de opening van de Christelijke H.B.S A en B Westland Zuid is er een bijeenkomst in de Maranathakerk.

Meer dan 450 leden van de buurtvereniging Beatrix houden een feestavond in de Stadsgehoorzaal.

De spelgroep van de jeugdsociëteit CSLD speelt als haar debuut het stuk *De Dood van Bessie Smith*, van Edward Albee.

21 De collecte ten bate van het Prinses Beatrixfonds heeft f 4.141,47 opgebracht.

22 Gerard Vroegh wint het judokampioenschap van Zuid-Holland, junioren half middengewicht.

25 Op haar verzoek is eervol ontslag verleend aan mejuffrouw H.F.J. Schoenmaker, adjunct-directrice van de Gemeentebibliotheek.

De heer A. van der Windt neemt afscheid als directeur van de Stichting Bevordering Volksgezondheid.

26 De heer Jac. van der Linden, vicevoorzitter, is gekozen tot voorzitter van het Vlaardings Kunstcentrum en volgt hiermee de heer A. van den Berg op.

27 De heer D.H. Barendregt, hoofd van de Erasmus-school, neemt afscheid omdat hij met pensioen gaat. De heer A. Maarleveld neemt zijn functie over.

Tijdens een zware zuidwesterstorm is op de Nieuwe Maas een Duits vrachtschip aangevaren door een Frans vrachtschip. Beide schepen zijn gezonken, de bemanningsleden zijn gered.

28 De Christelijke Harmonievereniging Sursum Corda wint de eerste prijs in de hoogste afdeling van het te Zwijndrecht gehouden concours van de Bond van Christelijke Muziekverenigingen in Nederland.

De heer S.A. van der Veen is veertig jaar in dienst bij Shell Raffinaderij N.V.

29 Een 11-jarig meisje is op de Broekweg aangereden door een auto en aan haar verwondingen overleden.

31 De bazaar Voor Kerk en Kluis in de remonstrantse kerk heeft f 5.000,- opgebracht.

In het Museum voor de Nederlandse Zeevisserij is de tentoonstelling *Walvis in Zicht* geopend, met onder andere een deel van de privécollectie van Thijs Mol.

November

1 Wethouder Van der Veen slaat aan de Ernst Casimirstraat de eerste paal voor de bouw van 117 eengezinswoningen.

De omschakeling van het Vlaardingse hoogspanningsdistributienet van 5.000 naar 10.000 volt is nu helemaal klaar.

De capaciteit van de centrale Vlaardingen van de telefoon-dienst heeft het aantal van 14.000 nummers bereikt.

Vishandel P.M. Zegers aan het Emaus is opgeheven (1 november).
(Foto collectie Stadsarchief Vlaardingen nr. T152-154-3).

De balletschool van mevrouw R. Vogel-Verdijsseldonk is verplaatst van het dakpaviljoen van het Kolpabad naar een pand aan de Hugo de Grootstraat.

P. Both, winkel in huishoudelijke artikelen, is verplaatst van de Emmastraat naar de Schiedamseweg.

Het Eerste Vlaardingse Reisbureau P. van der Hoek is overgegaan aan Huurman Tours N.V. te Bergschenhoek.

Vishandel P.M. Zegers aan het Emaus is opgeheven.

De collecte ten bate van De Stichting Nederlandse Organisatie voor Internationale Bijstand heeft f 2.697,42 opgebracht.

2 De heer A.J.M. Tetteroo is geïnstalleerd als lid van de gemeenteraad en neemt de plaats in van de heer R.P. Remmerswaal.

De heer A. van der Roest heeft het kampioenschap biljarten vijfde klasse libre gewonnen van het district Schiedam van de Koninklijke Nederlandse Biljartbond.

4 De collecte ten bate van de Stichting Federatieve Sociaal Pedagogische Zorg heeft f 4.544,75 opgebracht.

5 De leerlingen van het Instituut voor Muziekheilkunde en Bewegingsleer van mevrouw P. Kassels-Kroon geven een uitvoering in Triangel.

7 Brigit Voorbach uit Hoek van Holland bezoekt als tienduizendste het Bureau voor Sociaal Toerisme (VVV).

8 Het nieuwe semipermanente kantoor van het Gewes-

telijk Arbeidsbureau Nieuwe Waterweg Noord aan de Van Slingelandtstraat is officieel geopend.

10 De heer M.C. Sigal, oud gemeentearchivaris, is op 79-jarige leeftijd overleden.

Bij Boekhuis Den Draak is *Beeldverhaal van Vlaardingen deel 2: Leven en bedrijf in de oude stad* verschenen, geschreven door A. Bijl Mz. en de dichtbundel *Mij ligt de zee nog nader* van Cor Don.

Op uitnodiging van de boekverkooper Aart Pontier spreekt prof. dr.

J.W. Schulte Nordholt uit Wassenaar over de veranderingen in het kerklied. Het hervormde kerkkoor Cantate Deo verleent hieraan ook zijn medewerking.

De Christelijke Gereformeerde Knapenvereniging Samuel viert haar 40-jarig bestaan.

Een 32-jarige schipper is omgekomen bij een ongeluk op de Zoomweg nabij de grens Schiedam-Vlaardingen.

10-12 In Obadja, Excelsior en de Stadsgehoorzaal zijn Youth for Christ rally's, met medewerking van het Amerikaanse Teener Team.

11 In de remonstrantse kerk is een reünie en een muziekfeest ter gelegenheid van het 60-jarig bestaan van het plaatselijke muziekkorps van het Leger des Heils. Het geheel staat onder leiding van Majoor W.F. Palstra.

In de Stadsgehoorzaal is een feestavond voor de leden van de personeelsvereniging Asef (Albatros Superfosfaatfabrieken).

De collecte ten bate van het Nederlandse Oorlogsgraven Comité heeft f 1.120,26 opgebracht.

13 Een 13-jarige jongen is omgekomen bij een auto-ongeluk op het kruispunt Burgemeester Verkadesingel-Kethelweg.

15 In het Unilever Research Laboratorium is aan tien studenten een chemieprijs uitgereikt door de ir. A.F.H. Blaauw. De prijzen zijn beschikbaar gesteld door Unilever N.V. voor een aantal studerende aan universiteiten en hogescholen in Nederland waar chemie als hoofdvak gedoceerd wordt.

16 De burgemeester installeert de Vlaardingse Raad voor Sport en Recreatie met als voorzitter wethouder G. Walstra.

Namens de bewoners van het bejaardentehuis De Valkenhof is door mej. M.C.M. Prins aan de burgemeester een geldbedrag aangeboden ten bate van de aanleg van een Vlaardings bos ter gelegenheid van de viering van het 700-jarig bestaan van onze stad in 1973. Op deze wijze is de eerste boom symbolisch geplant.

Het filiaal aan de Korte Hoogstraat van de Manufacturenhandel A.P. Martens & Co. uit Rotterdam is in liquidatie.

17 In het stadhuis is een bijeenkomst ter gelegenheid van het 40-jarig bestaan van het Nationaal Brandweermuseum in Hellevoetsluis. Hierbij worden de eerste exemplaren van het boek *In vuur en vlam*, geschreven door de heer G.J. Verburg, oud-Vlaardinger en conservator van dit museum, aangeboden.

In de Visbank is een tentoonstelling geopend van applicatiewerk, grafiek en schilderstukken die zijn vervaardigd door de Vlaardingse kunstenaars Betty Stolk-Linders, Ed van Heest en Dirk Kats.

Aan de Schiedamseweg is het clubhuis De Vleet van de stichting Gereformeerd Jeugdcentrum geopend.

De heren J. den Breems, K. Verboon en W. Vermaas hebben eerste prijzen gewonnen met hun inzendingen op een in Schiedam gehouden pluimveetentoonstelling.

18 Ds. G. Biesbroek heeft het beroep naar de hervormde gemeente van Oudewater aangenomen.

De toneelgroep Het Masker van de Rotterdamse Ontspanningsvereniging Shell vertoont in de Stadsgehoorzaal het stuk *Hoogheid, uw kameel staat voor* van Max Andrea.

De collecte ten bate van het Nederlandse Astma Fonds heeft f 4.333,41 opgebracht.

20 Het echtpaar S. Verkade-Van der Mark is zestig jaar getrouwd.

De heer J.J.R. Buirma, directeur van de Gemeentelijke Geneeskundige en Gezondheidsdienst (GGD), is benoemd in gelijke functie in Apeldoorn

21 Het echtpaar G.J. Wermer-Poldervaart is zestig jaar getrouwd.

Toneelvoorstelling in Sunlightpaviljoen aan de Deltaweg (25 november).
(Foto A.P. van Duffelen: collectie Stadsarchief Vlaardingen nr. T120-003).

De leerlingen van de muziekschool C.J. van Loon geven een uitvoering in Triangel.

22 De gemeenteraad stelt de begroting van inkomsten en uitgaven der gemeente voor het dienstjaar 1968 zonder hoofdelijke stemming vast. Bij de discussie is onder meer aandacht besteed aan het plan voor de bouw van een winkelcentrum in de wijk Holy, het openbaar vervoer (RET) en de stadsuitbreiding. Voorts besluit de gemeenteraad tot de afschaffing van de belasting op gemakkelikheden. In verband met een recent verkeersongeval wordt tijdens de behandeling van de begroting bovendien uitvoerig van gedachten gewisseld over het functioneren van de ambulancedienst.

23 De heer A. de Ligt opent aan de Westhavenkade het atelier Aggy, voor avondkleding, bruidskleding en toneelkleding.

Het paar Broeren-Broeren uit Schiedam eindigt als eerste in de paren-compitie van het bridgedistrict Vlaardingen.

25 De toneelgroep van de personeelsvereniging Sunlight vertoont in het Sunlightpaviljoen onder meer het blijspel *Een bruid teveel* van Dick van Maasland.

Woninginrichting A. van der Beek is verplaatst van de Nieuwelaan naar de Gedempte Biersloot.

26 De Commissie voor Bijzonder Kerkenwerk van de hervormde gemeente organiseert in Triangel een dienst met als onderwerp *Leefbaarheid in de stad*.

Hermien Smit en Steef Kijne winnen het kampioenschap veldlopen van Rotterdam, respectievelijk meisjes B 2.000 meter en junioren 3.000 meter.

In Zaal De Harmonie is een bluesfeest met onder meer medewerking van de Swinging Soul Machine uit Rotterdam en met de Belgische protestzanger Fabien.

27 De Stichting voor Huishoudelijke en Gezinsvoorlichting viert haar zevende lustrum. Het voorlichtingscentrum Het Hoekpunt, gelegen aan de Broekweg, viert haar eerste

lustrum. Mevrouw Heusdens-Mansholt neemt afscheid als presidente van deze stichting en wordt opgevolgd door mevrouw E.T. Verhoef-Benjamin.

28 Wethouder Walstra opent in Triangel een vogelentoonstelling, georganiseerd door de plaatselijke afdeling van de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers.

December

1 In Zaal Muzanda is een feestavond voor de leden van de personeelsvereniging van de Gemeentelijke Sociale Werkvoorzieningplaatsen.

Het centrale in- en verkoopbureau van de Vereniging van Nederlandse Reformhuizen, V.N.R Reformproducten N.V. is verplaatst naar Ede.

Kerklaan's Stoffenhuis op het Liesveld is in liquidatie.

3 Het Russische nationale voetbalelftal oefent op het veld van voetbalvereniging Fortuna nadat zij in Rotterdam een wedstrijd hebben gespeeld tegen het Nederlandse elftal.

4 De eerste paal is geslagen voor de bouw van 88 een-gezinswoningen in de wijk Holy.

Op het gazon aan de Marnixlaan is een beeldhouwwerk geplaatst, dat is vervaardigd door mevrouw J. Brugman-De Vries en een moeder en kind voorstelt.

In de Stadsgehoorzaal is een feestavond, georganiseerd door de leerlingenvereniging van de Rembrandt-uloschool.

De inzameling van giften ten bate van Helpt Elkander, de Vereniging van Ouders en Vrienden van geestelijk en lichamelijk gehandicapten, heeft f 20.555,46 opgebracht.

6 De Stichting Vlaardingse Bejaardenzorg viert het derde lustrum in Triangel.

Aan de kunstenaar Age Klink is de Koninklijke Subsidie voor Vrije Schilderkunst toegekend; het gaat om een bedrag van f 2.500,-.

7 Het echtpaar J. van Lidonk-Wagensveld heeft de eerste prijs, een personenauto, gewonnen in de Sint Nicolaasactie Altijd Prijs, georganiseerd door het Middenstands-Actiefonds.

8 De gemeenteraad heeft het voorstel aanvaard inzake de overname van de toren van de voormalige parochiekerk aan de Hoogstraat.

Gerard Vroegh is judokampioen van Vlaardingen (9 december).
(Foto uit NVC: collectie Stadsarchief Vlaardingen).

De heer M. van Buuren wint op de tentoonstelling van pluimvee en konijnen in Zaal De Harmonie met zijn Javakriel patrijshaan een door de gemeente ter beschikking gestelde plaque.

9 Ds. J.W. de Jong heeft het beroep naar de hervormde gemeente van Zoetermeer aangenomen.

Aan de Broekweg, bij de padvindersboerderij, is het nieuwe groepshuis geopend van de padvindersgroep 5 Prinses Irene.

Gerard Vroegh wint het judokampioenschap van Vlaardingen.

10 Ds. G. Aalbersberg neemt afscheid in de Pniëlkerk.

11 De burgemeester reikt het diploma van het Carnegie Heldenfonds uit aan mejuffrouw A.S.M. van der Pijl en aan de heer W. van Noort wegens de door hen verleende hulp aan een 6-jarige drenkeling.

De bazaar ten bate van langdurig zieken en bejaarden, georganiseerd door de plaatselijke afdeling van de vrouwenbond van het NVV, heeft f 1.000,- opgebracht.

12 De burgemeester opent in een voormalig schoolgebouw aan de Zomerstraat officieel de Vrije Academie. De directeur is de heer J. Breeman. De president van de Lionsclub,

de heer W. van Schuppen, overhandigt een plaquette en een cheque van f 1.000,-.

Ds. G.J. Buijs is bevestigd en ingetreden in de christelijke gereformeerde kerk aan het Westnieuwland.

13 Het Vestzaktheater vertoont in de Stadsgehoorzaal het toneelstuk *Dokter, oh dokter*, van Wim Bursink.

14 Het Vlaardings Mannenkoor Orpheus geeft een concert in de Stadsgehoorzaal onder leiding van de heer Jos Vranken.

15 Wegens langdurig dienstverband bij de Vlaardingse Vrijwillige Brandweer is aan de onderbrandmeester C. van der Ent en aan de hoofdbrandwacht J. Glansdorp het zilveren kruis met gesp toegekend; aan de onderbrandmeester C.W. Verhulst is het zilveren kruis toegekend en aan de brandwachten eerste klasse W. Nipius en G. Struijs het bronzen kruis.

Op initiatief van de Industriële Kring Vettenoord onder leiding van de heer J. Thurmer (Shipmate's Vlaggenfabriek N.V.) wordt de landelijke actie *Een Ambulance voor uw Veiligheid* georganiseerd, met als doel giften te verzamelen die het mogelijk maken een aantal ambulances te stationeren langs de autowegen. Vlaardingen haakt als eerste in den lande in op deze actie door een oliebollenverkoop te organiseren.

16 De Federatie van Vlaardingse Muziekgezelschappen organiseert in Zaal De Harmonie een Nationaal Solistenconcours. De heer P.C. Knoppert (tuba) wint de eerste prijs in de superieure afdeling en mejuffrouw R.M. Knoppert (fluit) wint de door het gemeentebestuur beschikbaar gestelde plaquette.

18 Het echtpaar G. Vons-Van Kralingen is zestig jaar getrouwd.

21 Commissaris dr. C.N. Peijster beëdigt elf leden van de reservegemeentepolitie, negen heren en twee dames.

In de Stadsgehoorzaal is een kerstuitvoering door het dameskoor Viva Melodia en de kinderkoren Ons Clubje, Ons Jongerenkoor en Onze Kleintjes onder leiding van mejuffrouw Jo Mulder.

In de Immanuelkerk wordt een kerstfeest voor zeevarenden en hun huisgenoten georganiseerd door onder meer de Commissie Zeevarenden. De spreker is ds. A.P. Nauta.

22 Op het terrein nabij de Melis Stokelaan is de eerste paal geslagen voor de bouw van twee scholen (openbaar en

Het verenigingsgebouw van de pleziervaartuigenvereniging De Kulk wordt aan de Havenstraat geopend (29 december).

(Foto collectie Stadsarchief Vlaardingen nr. T204-110).

christelijk kleuteronderwijs), volgens het bouwsysteem Simplex.

23 De Interkerkelijke Jongerenwerkgroep onder leiding van ds. J.E. van Veen organiseert een nachtelijke wandeltocht met als thema *De oorlog in Vietnam*.

De collecte (lijsten en kerstpotten) ten bate van het Leger des Heils heeft f 14.087,63 opgebracht.

26 De actie *Vast een feest*, georganiseerd door de Interkerkelijke Jongerengroep Vlaardingen ten bate van de Nederlandse Organisatie voor Internationale Bijstand heeft f 650,- opgebracht.

27 Wethouder Van der Veen slaat aan de Willem Lodewijklaan de eerste paal voor de bouw van veertig eengezinswoningen.

29 De heer A. Kranenburg, gemeentesecretaris, opent op een voormalige scheepswerf aan de Havenstraat het verenigingsgebouw van de pleziervaartuigenvereniging De Kulk.

De heer M. de Snaijer, hoofdcommies eerste klasse bij de GEWB, neemt afscheid omdat hij met pensioen gaat.

Dr.ir. W.A. Dekker te Rhooen is benoemd tot mededirecteur van de ENCK in plaats van ir. H. Terwogt.

30 De accordeonvereniging Concertino geeft onder leiding van de heer Dick Borst een uitvoering in de Stadsgehoorzaal ter gelegenheid van de viering van het derde lustrum van deze vereniging.

31 De heer A. Pleijsier, directeur van de Spaarbank, legt deze functie neer vanwege pensionering. De heer M. van Houwelingen is in zijn plaats benoemd.

Het echtpaar C. Harteveld-Brouwer is 65 jaar getrouwd.

In het jaar 1967 onderscheiden met de eremedaille, verbonden aan de Orde van Oranje- Nassau,

IN GOUD :

De heer D.van der Ende, procuratiehouder bij de Zeevisserij Export en Groothandel C. van Toor Hzn. N.V. op 28 april.

De heer W.Janzen, chef van de afdeling expeditie buitenland/procuratiehouder bij de Industrie- en Handelsmaatschappij "De Hollandse Pelmolen" N.V. op 28 april .

De heer C. Keyzer, chef van de afdeling publiciteit en public relations bij Wilton-Fijenoord-Bronswerk N.V. te Schiedam op 28 juli.

Mej. G.T.C Vermeulen, onderwijzeres aan de Johannes Calvijn-school op 29 juli.

IN ZILVER MET DE ZWAARDEN:

De heer F.J. Havemans, majoor-geschutmaker bij de Koninklijke Landmacht op 28 april.

IN ZILVER:

De heer C. Baksteen, voorman in de afdeling montage bij de Scheepsbouwwerf en Machinefabriek Figee Vlaardingen N.V. op 28 april.

De heer P.C. Boekhout, terreinbaas bij de ENCK op 11 augustus.

De heer J. Bos, toezichthouder bij Lever's Zeep Maatschappij N.V. op 1 maart.

De heer D. van Dorp, werkmeester bij de Scheepswerf-Machinefabriek A. de Jong N.V. te Schiedam op 5 juli.

De heer J.A. van Genderen, oud-scheepsijzerwerker bij de Scheepsbouwwerf en Machinefabriek Figee Vlaardingen N.V. op 28 april.

De heer G. de Graaf, sleepbootkapitein bij de Nederlandsche Stoomsleepdienst v/h P. Smit Jr. te Rotterdam op 15 december.

De heer C.H. van Greuninge, bureauambtenaar ter gemeentesecretarie op 28 april.

De heer J. Handstede, machinist bij de Nederlandsche Stoomsleepdienst v/h P. Smit Jr. te Rotterdam, op 15 december.

De heer J.W. van Hees, rayonchef bij de Coöperatieve Verbruiksvereniging U.A. Nieuwe Waterweg te Schiedam op 28 april.

De heer J. 't Hoen, constructeur-groepsleider bij Wilton-Fijenoord-Bronswerk N.V. te Schiedam op 29 december.

De heer H.C. Kuijpers, calculator bij Wilton-Fijenoord-Bronswerk N.V. te Schiedam op 29 december.

De heer A. van der Linden, fabrieksarbeider bij Koninklijke Hollandia Fabriek van Melkproducten en Voedingsmiddelen N.V. op 21 maart.

De heer P.P. van Lingen, chef van de afdeling inkoop bij de N.V. A. de Jong Scheepswerf en Machinefabriek te Schiedam op 20 december.

De heer G. de Man, fabriekschef bij Lever's Zeep Maatschappij N.V. op 17 november.

De heer J. Schaper, voorman in de scheepsbouwloods bij de Scheepsbouwwerf en Machinefabriek Figee Vlaardingen N.V. op 28 april.

De heer M.J.A. Schepen, afdelingschef bij C. Pietersen's Electrotechnisch Installatiebureau en Handelonderneming "Electrum" N.V. op 26 mei.

De heer W.C. Schouten, chef van de afdeling plakkerij/fineerderij bij B. Sprij's Hout- en Meubelindustrie op 10 november.

De heer A. Selier, opzichter eerste klasse bij de Gemeentelijke Energie- en Waterleidingbedrijven op 28 april.

De heer R. Skala, groepsleider Werkvoorbereiding Machinefabrieken Wilton-Fijenoord-Bronswerk N.V. te Schiedam op 28 juli.

De heer J. Verkouteren, hoofdlaborant bij het te Vlaardingen gevestigde controle-laboratorium van Shell Nederland N.V. te 's-Gravenhage op 28 april.

De heer J. Vermeer, winkelchef bij W. van Toor's slijterij-wijnhandel-levensmiddelenbedrijf op 30 mei.

De heer C.W.J.A. Vervaart, administrateur bij het Verkoopkantoor R.S. Stokvis&Zonen N.V. te Rotterdam op 15 december.

IN BRONS:

De heer H. Assenberg, zuurperser bij de ENCK op 13 februari

De heer Bal, voorwerker bij de N.V. Handels- en Transportmaatschappij "Vulkaan" te Rotterdam op 21 april.

De heer C.Q. van der Knaap, magazijnbediende bij het Havenbedrijf "Vlaardingen-Oost" N.V. op 5 december.

De heer Lankester, metaaldraaijer bij het Havenbedrijf "Vlaardingen-Oost" N.V. op 1 maart.

De heer W.C. van Rijswijk, controleur bij de Rotterdamse Elektrische Tram op 12 mei.

De heer B.C. Stakenburg, maatnemer-monteur bij Wilton-Fijenoord-Bronswerk N.V. te Schiedam op 25 juni.

De heer J. Westein, textielarbeider bij de N.V. Vereenigde Touwfabrieken te Maassluis op 28 april.

JOHN DITIECHER

KRONIEK VAN VLAARDINGEN 2017

Voor de samenstelling van deze kroniek is gebruik gemaakt van het AD, Groot Vlaardingen, Vlaardingen24.nl, deVlaardinger.nl, Vlaardingen.nl, Vlaardingen.raadsinformatie.nl, mvs.incijfers.nl, omroepvlaardingen.nl, gemeentelijke (digitale) nieuwsbrieven en websites van bedrijven, verenigingen en politieke partijen.

Januari

1 Bij het vreugdevuur op nieuwjaarsnacht aan de Broekweg verdwijnen ongewild zes fietsen van één gezin in de vuurzee.

De jaarwisseling verloopt verder rustig. Het vuurwerkverbod op het Liesveld en Veerplein en de aanpassing van de tijden waarop vuurwerk mag worden afgestoken leiden tot minder overlast. Toch zijn er weer vernielingen aan speeltoestellen en afvalbakken en een aantal weggeblazen putdeksels. De schade voor de gemeente bedraagt bijna € 25.000.

4 Bezoekers in de binnenstad kunnen gratis gebruik maken van Wifi, voortvloeiend uit het Actieplan Economie en de campagne *De Burger Meester*.

Klim- en klauterparadijs De Jungle gaat na verkoop verder als speelparadijs Ballorig.

7 Tijdens de door een paar honderd mensen bezochte nieuwjaarsreceptie van de gemeente neemt men afscheid van

Afscheid burgemeester Bert Blase (7 januari).
(Foto Ron van Rossum).

Installatie burgemeester Annemiek Jetten (9 januari).
(Foto Ron van Rossum)

zowel waarnemend burgemeester Bert Blase als wethouder Ruud de Vries.

9 Tijdens een buitengewone openbare vergadering van de gemeenteraad in de Grote Kerk wordt mevrouw mr. Annemiek (A.M.M.) Jetten MSc beëdigd en geïnstalleerd als burgemeester van Vlaardingen door de commissaris van de Koning van de provincie Zuid-Holland, de heer drs. Jaap Smit.

10 In aanvulling op het collegeakkoord geeft het college van burgemeester en wethouders de gemeenteraad aan, dat het inzet op een economisch gezonde binnenstad, een persoonsgerichte aanpak criminele jongeren, het Unileverterrein in de ontwikkeling van de Rivierzone mee te nemen en concrete stappen te gaan zetten naar een klimaatneutrale stad.

12 In het Deltahotel opent de expositie *Haringkoppen aan de Maas*. Op deze reizende expositie zijn de vele kleurige haringen te zien, gemaakt door allerlei Vlaardingers en andere creatievelingen.

13 Hoewel door het springtij het Hoofd en de havenkades onderlopen, zijn er geen berichten van overlast in restaurants en zalen. Zandzakken en waterschotten doen waar nodig hun werk.

Yvonne Batenburg ontvangt de Vlaardingse Stadsspeld tijdens haar afscheid als voorzitter van de Stichting Federatie Broekpolder. Sinds 2006 speelde zij een centrale rol binnen dit toenmalige burgerinitiatief.

De Rehobothschool in Ambacht gaat verder onder de naam *Het Christal: groeien – geloven – stralen*.

14 Na de winst met 4-1 op de winnaar van de Schiedamse voetbalkampioen ontvangt VFC uit handen van de Schiedamse burgemeester de Supercup Schiedam/Vlaardingen.

16 De donatieton van De Balder is weer terecht. Na anderhalf jaar zoeken blijkt de ton al die tijd gewoon in het Delta Hotel te staan als..... donatieton.

19 De gemeente en Hermon Erfgoed B.V. tekenen de koopovereenkomst voor het Hollandia-pand. Hermon Erfgoed gaat het rijksmonument herbestemmen tot vijftien stadsapartementen.

18 Aan de Zwanensingel opent Speelparadijs De Beestenboel de deuren voor ieder kind dat van rennen, klimmen, springen en glijden houdt.

19 Waarnemend directeur Jeanne Hogenboom van Museum Vlaardingen ontvouwt de plannen voor de komende tijd, waarin vooral wordt ingezet op evenementen en het verbeteren van de relatie met de Vrienden van Museum Vlaardingen en de Stichting Zeillogger Balder.

20 De welkomstborden bij de snelwegafritten Holy en Vlaardingen West waarop te zien was wat er zoal te doen is in de stad, worden weggehaald omdat ze de geest hebben gegeven.

De brandweer redt aan het Mendelssohnplein een meisje van een eilandje midden in de singel. Zij was er over het ijs naar toe gelopen, maar durfde niet meer terug omdat het ijs veel te dun bleek.

21 De Historische Vereniging Vlaardingen viert met een Open Historische Dag het 50-jarig jubileum in het Lentiz College. Enkele hoogtepunten zijn de bekendmaking dat begraafplaats Emaus, het Oranjepark en het Hof gemeentelijke monumenten zijn geworden, het onthullen van een drietal historische foto's uit 1938 van het gebied dat tegenwoordig de Rivierzone heet en het erelidmaatschap van Jan Anderson.

Wout den Breems beschrijft in een boekje het ontstaan en de ontwikkeling van de Indische Buurt. Leden van de Historische Vereniging ontvangen het boekje ter gelegenheid van het 50-jarig jubileum.

23 Omdat de weersomstandigheden niet verbeteren en het aantal klachten van inwoners uit het hele Rijnmondgebied blijft toenemen, geeft de DCMR stankcode 2 af.

Het Geuzencollege ontvangt van het Ministerie van Onderwijs voor de derde opeenvolgende keer het predicaat Excellent.

25 Een arrestatieteam zoekt in eerste instantie zonder resultaat in zijn woning naar een bewoner, maar later op de dag wordt hij alsnog aangehouden, nadat blijkt dat hij al enige uren ondersteboven klem zit in de spouwmuur van zijn toilet.

26 Kinderen leveren dit jaar maar liefst 4.427 kerstboomen in. Zoë, Liesje, Emma, Nick, Lukas, Björn, Niels en Lars zijn de gelukkige prijswinnaars die in de brandweerkazerne een prijs van de burgemeester krijgen.

De gemeenteraad benoemt D66-raadslid Bert van Nieuwenhuizen als opvolger van wethouder De Vries, die eerder zijn ontslag aankondigde.

De opbrengst van de kunstveiling tijdens het Zakenkringdiner in Museum Vlaardingen zal geheel ten goede komen aan de aankoop van het schilderij *Een viertal schepen in volle zee* uit 1902 met daarop schepen van de firma IJzermans.

27 Leerlingen van groep 6 van basisschool Van Kampen in de Willem Pijperstraat willen een gesprek met de burgemeester en de politie, nadat in twee weken veertien ruiten van de school werden ingegooid. De burgemeester en de politie praten met ze over hun vragen en beiden leggen het belang uit om de politie te bellen bij verdachte situaties.

Look J. Boden zwaait na twee intensieve jaren af als stadsdichter.

28 Samen met bewoners neemt wethouder Ruud van Harten het heringerichte Burgemeester de Bordesplein in Vlaardingse-Ambacht feestelijk in gebruik.

31 De Soroptimist International Club Beneden Maas draagt het archief over de periode 1955-2005 over aan het Stadsarchief Vlaardingen.

Waterweg Wonen voorziet stapsgewijs haar huurwoningen van (gratis) rookmelders.

Nu Gerrit Vreugenhil, de laatste Vlaardingse SRV-man, na

Opening heringerichte Burgemeester de Bordesplein (28 januari).
(Foto Paul Meuldijk).

bijna vijftig jaar stopt, lijkt de rijdende levensmiddelenwinkel definitief uit de stad te verdwijnen.

Februari

1 Jonge taxusscheuten bevatten de basisgrondstof voor chemotherapie. Een kubieke meter taxussnoeisels dat voldoende is voor één chemotherapie, levert € 30 op, te doneren aan kankerbestrijding. Villa Joep ontvangt door de Vlaardingse inzameling € 300.

CNV Vakmensen vindt het akkoord over een sociaal plan voor de meer dan achthonderd werknemers van Unilever Vlaardingen een degelijk vangnet. Alle krachten kunnen mee naar Wageningen. "Unilever zorgt voor een verhuisregeling, een reisregeling en meer mogelijkheden om flexibel te werken."

Mara van der Vlis, leerlinge uit groep 8 van basisschool De Ark, wint de gedichtenwedstrijd voor het basisonderwijs. Zij wordt als winnares tevens gekroond tot Junior Stadsdichter 2017.

7 Voor de vijfde keer deze winter wordt vanwege de koude de winterregeling voor dak- en thuislozen van kracht, waarbij mensen zonder eigen thuis – tegen vergoeding - in De Elementen terecht kunnen voor een warme maaltijd en een slaapplek.

9 Het Sociaal Voorzieningsfonds voor gemeentebestuurders wordt opgeheven. Het besluit dat het saldo naar goede doelen gaat, levert de Herman Frantsenhuizen, de Voedselbank, de Spring Foundation en Vlaardingen Geeft elk ongeveer € 20.000 op.

10 Ouders van leerlingen van basisschool De Globe, een school voor nieuwkomers, zijn vaak onbekend met het Nederlandse onderwijssysteem. Tijdens een serie ouderbijeenkomsten leren ze hoe het Nederlandse onderwijs in elkaar zit, waarom contact met school belangrijk is en hoe zij betrokken kunnen zijn bij de leerontwikkeling van hun kinderen.

14 Wethouder Van Harten opent het nieuwe kantoorpand van Stichting Elckerlyc aan de Oosthavenkade 31.

De gemeente gaat opnieuw startersleningen verstrekken, specifiek bedoeld voor starters op de woningmarkt met een laag inkomen.

20 Tussen de ondernemersvereniging IKV Ondernemend Vlaardingen en de gemeente lijkt het wederzijdse vertrouwen hersteld en men spreekt de wil uit weer samen te werken. Dit is het resultaat van een overleg tussen een aanzienlijke afvaardiging van het IKV-bestuur en drie collegeleden.

De voorleeskampioenen van elf basisscholen uit Vlaardingen en Maassluis strijden om een plaats in de kwartfinale van de Nationale Voorleeswedstrijd 2017. Ayla van de Burg van basisschool 't Kompas uit Vlaardingen wordt winnaar.

In de tempel Shri Nanda Devi Mandir aan de Philips de Goevestraat viert de Hindoeïstische gemeenschap het 5-jarig bestaan.

21 De Raad van State wijst het hoger beroep af van auto-sloper Dave Penders tegen het besluit van de gemeente. Omdat er te veel autowrakken op zijn terrein stonden die naar de mening van de gemeente slecht voor het milieu waren, moest hij de gemeente € 81.000 betalen.

22 In de Fultonstraat worden zeven auto's in brand gestoken die onder een gebouw geparkeerd staan.

Als vervanging van de traditionele houten verkiezingsborden plaatst de gemeente zogenaamde 'trotters', waarop de partijen zich kunnen presenteren.

23 Koen Kegel (D66) wordt tijdens de raadsvergadering benoemd tot raadslid. Hij volgt Bert van Nieuwenhuizen op die wethouder is geworden.

Wethouder Van Harten benadrukt dat de aanleg van de nieuwe Blankenburgtunnel niet de reden is van het kappen van honderden bomen in het Oeverbos, maar de noodzakelijke bodemsanering waarvoor de grond opgehoogd moet worden.

De weigering van Museum Vlaardingen om in zee te gaan met Bas van Toor voor een tentoonstelling over het duo Bassie en Adri-
aan zien velen als een gemiste kans voor het noodlijdende museum.

24 Marjoleine van Aperen wordt geïnstalleerd als Stadsdichter. Zij is de zevende op rij die deze erebaan op zich neemt.

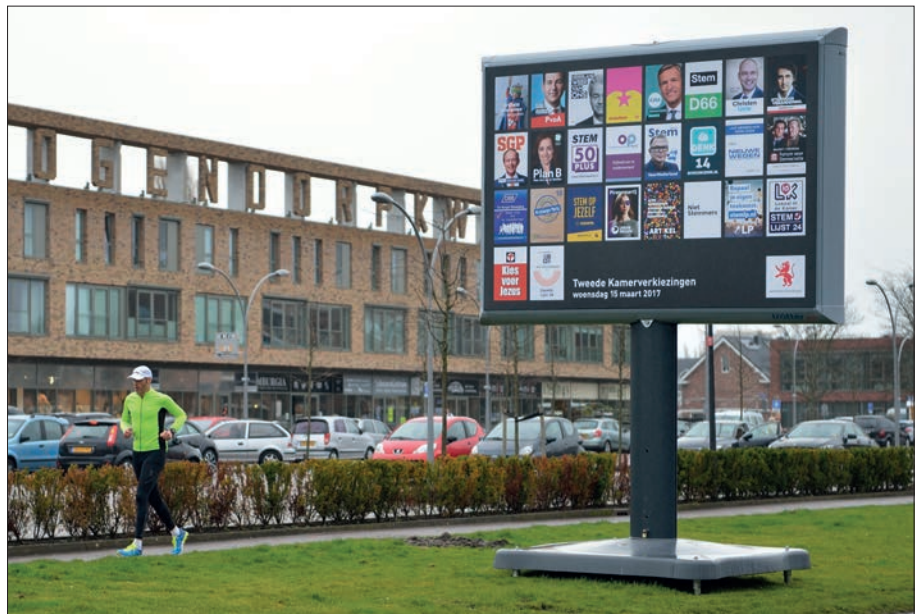
Stichting Aanzet krijgt een bijdrage van € 8.000 van het Oranje Fonds voor het project VoorleesExpress, dat zich richt op gezinnen met kinderen tussen drie en twaalf jaar met een taalachterstand.

25 Op 87-jarige leeftijd overlijdt Piet Kortleven. Hij was lange tijd verbonden aan DVO'32, onder andere als speler, bestuurslid en materiaalcommissaris en daarom sinds 2012 lid van verdienste.

Maart

1 Bij afvalwaterzuivering (AWZI) De Groote Lucht wordt een opwerkingsinstallatie voor biogas gebouwd, die de 1,9 miljoen m³ biogas die er nu jaarlijks wordt geproduceerd gaat opwerken naar groen gas dat vanaf oktober wordt geïnjecteerd in het landelijk aardgasnet.

7 De gemeente begint met burenbemiddeling, waarbij getrainde burenbemiddelaars burens helpen zelf oplossingen te bedenken voor hun conflict.

Trotter (22 februari).
(Foto Ron van Rossum).

De gemeente ziet voornamelijk af van het voornemen gemeentelijke sportaccommodaties te verzelfstandigen omdat daar nog onvoldoende draagvlak voor blijkt.

Het percentage voortijdige schoolverlaters daalt ten opzichte van het schooljaar ervoor met 0,5% tot 2,1%.

Na afloop van het Politiek Jongeren debat 2017 in het stadhuis wijst de vakjury Rima Mouhssen van Het Lyceum VOS als winnaar aan. Noa Altena van het Groen van Prinstererlyceum wint de publieksprijs.

8 Bij de opening van de vierde Geuzenmaand houdt Gerdie Verbeet, voorzitter van het Nationaal Comité 4 en 5 mei, een indrukwekkende toespraak over het belang van educatie over het verleden om daar blijvend lessen uit te trekken. Tevens wordt die avond de vlag van de Geuzenmaand onthuld.

9 Stichting Stadshart is bezorgd over de binnenstad. De gemiddelde Vlaardinger gaf afgelopen jaar 11% minder uit in de eigen stad en de leegstand in het centrum stijgt van 18% naar 22%.

10 Tijdens de landelijke vrijwilligersbijeenkomst NLDoet gaan op verschillende plaatsen in de stad vrijwilligers aan de gang met uiteenlopende activiteiten als opknappwerkzaamheden en koffie schenken in tehuizen.

Bij een zogenaamde ASO-controle in de Westwijk bekeurt de politie onder andere scooterbestuurders vanwege de te hoge snelheid van hun scooter, voor het rijden zonder rijbewijs en de nodige andere verkeersovertredingen. Ook worden voor het bezit van steekwapens en verdovende middelen processen verbaal uitgeschreven.

Mijnenjager Zr. Ms. Vlaardingen legt voor een paar dagen weer aan in 'peterstad' Vlaardingen.

11 DVO'32, Vlaardingen in Beweging en de gemeente starten vandaag het Voetbalproject Westwijk, mede bedoeld om basisschoolleerlingen normen en waarden bij te brengen en zo te bereiken dat ze als lid van een voetbalvereniging geen 'carrière als hangjongere' opbouwen.

12 Bij de eredienst in de kerk aan de Hoflaan, op de hoek van de Emmastraat, wordt gevierd dat het gebouw al 125 jaar mede beeldbepalend is voor de Hoflaan.

Bij een integrale bedrijvencontrole op één van de bedrijven-terreinen ontdekt men op de bovenverdieping van een bedrijf een illegale woonruimte.

In Sporthal Holy Vlaardingen brengt het jaarlijkse spinning event Spin For Life Vlaardingen € 100.000 op voor Villa Joep, de stichting die zich inzet voor onderzoek naar het neuroblastoom.

13 Boris Dittrich (Human Rights Watch) reikt in de Grote Kerk de Geuzenpenning uit aan de Kameroense advocaten Alice Nkom en Michel Togué. Deze twee zijn misschien wel de enigen, die in Kameroen bereid zijn om lesbiennes, homo's, biseksuelen en transgenders te verdedigen.

Topbokster Nouschka Fontijn, - afgelopen jaar Olympisch zilver in Rio - geeft op het Groen van Prinstererlyceum een boksclinic voor leerlingen. De jongens en meiden wacht een ronduit pittig uurtje trainen.

14 Een eerste verkenning in opdracht van het college van

Nouschka Fontijn geeft boksclinic (13 maart).

(Foto Vlaardingen24).

B&W naar de werkgelegenheidseffecten door het vertrek van Unilever laat, naast het directe effect (een afname van achthonderd arbeidsplaatsen, waarvan circa honderdveertig in Vlaardingen) een indirect effect zien bij leveranciers en dienstverleners van ongeveer vierhonderd arbeidsplaatsen in de regio, waarvan zo'n veertig in Vlaardingen.

15 79.6% van de stemgerechtigde Vlaardingers stemt bij de Tweede Kamerverkiezingen. 18,7% kiest voor de VVD, 18,3% voor de PVV, gevolgd door CDA met 9,7% en D66 met 9,6%.

Uitreiking Geuzenpenning aan Alice Nkom en Michel Togué (13 maart).

(Foto Roel Dijkstra).

19 In het Streekmuseum zijn op een expositie over Jan Kijne, de meest onbekende Vlaardingse Geus, onder andere de brieven te zien die hij op de dag van zijn executie schreef aan zijn moeder en zijn broers.

21 Leerlingen uit groep 8 van bijna alle basisscholen ontdekken zelf wat een chauffeur van een vrachtwagen nou wel en niet ziet bij het rijden. 'Dode hoek les' dus. Doel is de leerlingen bewust te maken van de gevaren bij het passeren van zo'n vrachtwagen.

22 Er wordt een begin gemaakt met de reconstructie van knooppunt Vijfsluizen, dat het komende jaar de nodige hinder zal veroorzaken voor weggebruikers. Doel is de doorstroming op dit druk gebruikte knooppunt te verbeteren.

24 In het Pannenkoekenhuis 't Hof bakken leerlingen uit groep 5b van de Jan Ligthartschool samen met wethouder Arnout Hoekstra pannenkoeken voor bewoners van het Herman Frantzenhuis ter gelegenheid van de Nationale Pannenkoekdag.

25 Onder grote belangstelling wordt in het park achter Stadsboerderij Holywood, vlakbij de plek waar zij 75 jaar geleden om het leven kwamen toen hun bommenwerper neerstortte, de vier Britse en twee Canadese militairen herdacht.

28 Het college van B&W besluit Stichting Vele Vlaardingers Eén Huis, opgericht na de aanslagen op 11 september 2001 in New York geen subsidie meer te geven 'omdat de meerwaarde van de organisatie voor de Vlaardingse samenleving niet wordt aangetoond'.

29 De Stichting Ondernemersfonds Vlaardingen en de gemeente tekenen na een succesvolle proefperiode van drie jaar, een hernieuwd convenant voor de komende vijf jaar. Het fonds is bedoeld om de collectieve initiatieven van ondernemers te financieren.

30 Uit een jaarlijks onderzoek blijkt dat Vlaardingers het werk van de sociale wijkteammedewerkers met het cijfer 8,4 waarderen. Reden voor wethouder Van Harten om de wijkteams met gebak te verrassen.

31 CJBS 't Kompas sluit aan het einde van dit schooljaar wegens een teruglopend leerlingaantal. De medewerkers van de school hebben baanzekerheid binnen UN1EK.

Op 17 augustus 1891 reed de eerste trein op het traject Schiedam-Maassluis en nu rijden voor het laatst treinen over het spoor. Gepland wordt dat de metro na een totale ombouw van spoor en stations over een half jaar over het traject zal rijden. Tijdens de ombouw van de Hoekse Lijn regelt de RET voor reizigers vervangende buslijnen.

Laatste dag Hoekse Lijn (31 maart).
(Foto Cees Groen).

April

1 Zeventig huishoudens doen mee aan de actie 100-100-100, waarbij 100 inwoners proberen 100 dagen lang 100% afvalvrij te leven.

Omdat het terrassenseizoen officieel begint, staat tot 1 november de poller op de Westhavenplaats tussen de Dayer en de Blokmakersplaats omhoog van 17.00 tot 06.00 uur. Dan is autoverkeer niet mogelijk.

4 Voor 318 scholieren uit groep 8 is het een spannende dag, want ze moeten voor hun verkeersexamen niet alleen het parcours fietsen, maar daarbij ook nog voorrang verlenen en handen uitsteken.

5 Het werkleerbedrijf van Stroomopwaarts rondt de pe-

riodieke her-certificering (HACCP), nodig voor het verpakken van open voedingsmiddelen, succesvol af.

Het preventief fouilleren wordt met een half jaar verlengd omdat het aantal geweldsincidenten - met en zonder wapens - nog steeds te hoog is.

7 In het teken van de Dag van het Land is er in de Stadsgehoorzaal een Palestijnse culturele bijeenkomst. Burgemeester Jetten houdt een toespraak, de Palestijnse folkloregroep Asayel treedt op en er wordt Palestijnse kunst tentoongesteld.

Ombouw plein Vijfsluizen (15 april).
(Foto Ron van Rossum).

9 Het succesvol inschuiven van het spoordek is een belangrijke mijlpaal bij de aanleg van de tunnel van de Marathonweg onder het spoor door.

In een speciale editie van de Vlaardingse talkshow *Talk of the Town* wordt het splinternieuwe theaterprogramma van de Stadsgehoorzaal voor het seizoen 2017-2018 gelanceerd.

10 Tien Vlaardingse culturele instellingen ontvangen 42 groepen brugklassers. Zo'n 880 brugklassers doorkruisen de stad, op weg naar workshops of een theatervoorstelling. Kunst, muziek, literatuur, theater, film, erfgoed en circus-kunst komen tijdens Culture Candy aan bod.

Al meer dan honderd jaar voetballen de VFC-senioren op zondag, toch besluit het bestuur van VFC met ingang van het

nieuwe seizoen een eerste elftal in te schrijven voor de zaterdagcompetitie.

11 Een bewogen vergadering van de Historische Vereniging. Scheidend voorzitter Wout den Breems wordt unaniem tot erelid benoemd en nadat ook locoburgemeester Hans Versluijs hem in het zonnetje zet, spelt Versluijs secretaris Eric van Rongen de Vlaardingse Stadsspeld op vanwege zijn verdienste voor de Vlaardingse gemeenschap.

13 In de voormalige hobbywinkel Van Lopik opent de sociale Super Van Lopik. Iedereen kan hier tegen redelijke prijzen terecht voor de dagelijkse boodschappen. Degenen die van een minimum uitkering moeten leven krijgen bovendien een forse korting, die oploopt tot de helft van de prijs.

15 Burgemeester Jetten spelt de 90-jarige Wouter Wetters een koninklijke onderscheiding op bij zijn afscheid van het Bewonersplatform/Leefbaarheidsplatform en het Buurtpreventieteam Oostwijk.

Het uitschakelen van de verkeerslichten bij het knooppunt Vijfsluizen betekent het begin van de ombouw van het knooppunt dat de komende maanden wordt uitgevoerd.

16 Hoewel het deze paasdag met tien graden kouder is dan tijdens Kerst 2016, bezoeken veel kinderen met hun ouders de festiviteiten op de Stadsboerderij Holywood.

18 De gemeente stelt de voorwaarden en scenario's voor de verkoop en de toekomst van het landgoed Hoogstad vast. Het gebied moet meerwaarde krijgen voor de stad en de cultuurhistorische en monumentale waarden moeten bewaard blijven. Ook krijgt het al of niet in stand houden van het karakter van de voormalige huisartsenpraktijk van Cornelis Moerman aandacht.

Het team Few Mistakes wint het vijfde Groot Vlaardings Dictee. De negen deelnemende teams brengen bij elkaar € 9.000 euro op ten bate van schoon water voor 20.000 mensen in Cambodja en een drietal lokale goede doelen. Bijzonder is het team van Kindcentrum De Ark met een gemiddelde leeftijd van 12,1 jaar!

20 De gemeenteraad neemt unaniem het raadsvoorstel aan waardoor middelbare scholen vanaf aanstaand schooljaar een Challenge Day kunnen organiseren. Deze dag is bedoeld om zelfvertrouwen te vergroten, negatieve groepsdruk om te zetten in positieve steun en pesten, onbegrip, geweld en andere vormen van onderdrukking te elimineren.

21 Op 64-jarige leeftijd overlijdt Nel Kester. Zij was jarenlang actief in veel gelegingen van de Vlaardingse samenleving onder andere als voorzitter van het platform Buizengat.

22 Archeologen uit vierentwintig landen, deelnemers aan de tiende international Experimental Archaeological Conference, brengen een bezoek aan het Vlaardingen-cultuurhuis op het Educatief Archeologisch Erf.

Aan de Hoflaan wordt de derde historische zitmuur, een initiatief van de Stichting Historische Zitmuren, onthuld. Deze zitmuur toont Vlaardingen van ongeveer 3.000 voor Chr. tot 1.000 na Chr. aan de hand van archeologische vondsten en reconstructies.

23 Aan de Marnixlaan worden alle opladers van de scootmobielen gestolen uit een scootmobielstalling in een flat waar ouderen wonen.

25 Woningstichting Samenwerking en Waterweg Wonen bieden hun huidige huurders met te hoge woonlasten de mogelijkheid om met voorrang naar een goedkopere woning te verhuizen, zodat zij hun woonlasten beter af kunnen stemmen op hun financiën.

Bij een brandje op het dak van de parkeergarage aan de Maassluisdijk, dat vermoedelijk is aangestoken, gaan enkele speeltoestellen verloren.

26 Burgemeester Jetten reikt acht Vlaardingers bij hen thuis een koninklijke onderscheiding uit ter gelegenheid van de jaarlijkse Lintjesregen. Later die dag ontvangt zij op het stadhuis alle gedecoreerden met hun familie, hun vrienden en overige genodigden.

27 In de Kroepoekfabriek wordt tot 5 uur in de ochtend Koningsnacht gevierd. Een paar uur later begint Koningsdag officieel met een speech van burgemeester Jetten, gevolgd door de aubade Heel Vlaardingen Zingt.

Lintjesregen (26 april).
(Foto Ron van Rossum)

De 85-jarige Bertus Groen, in 1946 winnaar van de eerste Havenloop, woont de zeventigste editie van de Havenloop bij. Monique Leentvaar wint bij de vrouwen en Michiel Grebreni bij de mannen.

28 Inbrekers richten op de Stadsboerderij Holywood aanzienlijke schade aan.

29 Museum Vlaardingen opent de tentoonstelling *Kijk nou!? Vrienden kiezen uit het depot*, samengesteld uit objecten uit het depot van het museum die zelden voor publiek te zien zijn.

Vlaardingen in Beweging, de sport- & beweegmakelaar van Vlaardingen, met zo'n tien buurtsportcoaches, verhuist naar het complex van CWO aan het Trimpad.

Mei

4 Bij de dodenherdenking bij het monument op het Verploegh Chasséplein zijn veel jongeren aanwezig. Burgemeester Jetten spreekt de aanwezigen toe. Eerder op de dag herdenkt men op de Algemene Begraafplaats Emaus de Vlaardingse omgekomen Indiëgangsters.

5 Bevrijdingsdag begint aan de Krabbeplass met onder meer een circusspeelplaats en met parachutisten en eindigt 's avonds op het Veerplein met het Bevrijdingsfestival. Hiermee wordt een oude traditie in ere hersteld.

Dodenherdenking (4 mei).
(Foto Vlaardingen24).

Burgemeester Jetten overhandigt de vrijwilligers van het Rode Kruis afdeling Nieuwe Waterweg Noord de sleutel van hun nieuw onderkomen aan het Trimpad 4.

Zo'n vijftig kinderen die thuis op of onder de armoedegrens leven, vierten drie dagen lang feest in Mikkieland. Het is een initiatief van Stichting De Mikkies waarbij de kinderen in de Polderpoort genieten van een minivakantie en slapen in tenten op het terrein van Paintball010.

6 Tijdens de zonovergoten Korendag in winkelcentrum De Loper treden zeven koren op voor een enthousiast publiek.

8 De Dr. H. Bavinckschool is "De Schoonste School van Vlaardingen". Een jaar lang hebben alle leerlingen en leerkrachten het schoolterrein en de buurt schoon gehouden en zijn plastic verpakkingen gescheiden. Namens de gemeente en Irado krijgt de school een cheque met een waarde van € 1.000 voor een schoolactiviteit.

Korendag op De Loper (6 mei).
(Foto Vlaardingen24).

9 De gemeente sluit net als het voorgaand jaar het begrotingsjaar 2016 af met een positief financieel resultaat. Dit jaar zo'n € 10,5 miljoen.

10 Het Digitale Oorlogsmoment Vlaardingen gaat online. www.omvla.nl zal alle Vlaardingers gaan vermelden die het leven lieten in de Tweede Wereldoorlog in Europa en Nederlands-Indië en de slachtoffers van de politionele acties in Nederlands-Indië/Indonesië. Ook kunnen de in de Korea-oorlog en bij vredesmissies omgekomen Vlaardingers worden toegevoegd.

Elf schoolbesturen in de regio werken samen in het Mobiliteitscentrum Primair Onderwijs om de krapte op de arbeidsmarkt, de

sonale gevolgen van de Wet Werk en Zekerheid en de hoge werkdruk en ziekteverzuim in het onderwijs het hoofd te bieden.

13 In de stromende regen wordt aan het Trimpad naast sportvereniging CWO het Calisthenics park geopend. Iedereen die wil sporten kan op het nieuwe fitnesspark terecht.

De regen is waarschijnlijk de enige dissonant bij de streekmarkt, de lentemarkt en de andere activiteiten van de winkeliersverenigingen in het centrum.

Volleybalvereniging Move4U neemt aan de Korhoenlaan vier nieuwe beachvolleybalvelden in gebruik. Het zand komt van de velden van het WK beachvolleybal 2015.

Zwaluwen handhaaft zich in de hoofdklasse door een 1-4 overwinning in de laatste wedstrijd van de competitie.

14 Het kampioenschap van Feijenoord gaat ook in Vlaardingen niet ongemerkt voorbij. Behalve de nodige vlaggen en toeters krijgen de echte fans bij Winzo gratis 'kampioenijsjes' met een rood bolletje en snoepjes.

15 Algemeen directeur Jaap Hoogendijk verkoopt al zijn aandelen in Hoogendijk Import Export BV. Hij legt in de loop van dit jaar zijn functie neer, waarmee er een einde komt aan tien generaties Hoogendijk die actief waren in de Vlaardingse visserij en de vis- en haringhandel.

17 In grote delen van de stad storten de buxusrupsen zich op de veelvuldig in tuinen voorkomende buxusplanten. Zij vreten hele hagen en tuinen kaal.

18 Nog nooit hebben de aan hun rolstoel gekluisterde bewoners van verzorgingshuis Marnix zich zo veilig gevoeld als tijdens het ommetje dat ze door de wijk maken met een tiental agenten in uniform.

19 Met het in gebruik nemen van 84 zonnepanelen op het dak van Jeu de Boulesclub Vlaardingen hoopt voorzitter Hans van Gils op een zonnige toekomst voor de club.

Wethouder van Cultuur Hoekstra opent de vijftiende editie van Open Ateliers waarbij kunstenaars hun atelier openstellen.

Argos Mobiel ontvangt een donatie van € 1.250 van Raet. Door dit soort donaties kan Argos Mobiel eenzame ouderen op weg blijven helpen.

20 Een grote groep vrijwilligers zegt het vertrouwen in het bestuur van Omroep Vlaardingen op. Steeds meer programmamakers gaan het bijltje er bij neer gooien. Er is met name veel kritiek op de bestuursvoorzitter.

23 De Stichting Broekpoldervrienden presenteert zich voor het eerst. De stichting richt zich vooral op de dagelijkse gebruikers van de Broekpolder. Die kunnen door donateur te worden helpen bij het in stand houden en ontwikkelen van de Broekpolder.

Nadat veel bewoners aandrongen op verbetering van de veiligheid op de kruising Zwanensingel/Zwaluwenlaan trekt de gemeente geld uit voor de aanleg van een rotonde op die plek.

24 De Van der Werffstraat en enkele omliggende straten staan blank door een breuk in de waterleiding.

25 In zorgcentrum Uitzicht aan de Churchillsingel woedt op de vijfde etage korte tijd brand. Omdat er rook in de gang hangt, wordt tijdelijk een klein deel van de woningen ontrend.

26 Een 86-jarige vrouw die haar huis binnengaat nadat ze wat vuil had weggegooid, ziet dat daar een vrouw in haar tas rommelt. Zij verjaagt haar met een paar slagen met een bezem.

27 Een expositie van vier kunstenaars uit de Callenburgstraat luidt de viering van het 135-jarig bestaan van de straat in.

28 De open dag op begraafplaats Emaus trekt veel belangstellenden.

Fortuna-atleet Loek van Zevenbergen verbetert in het Franse Oyonnax het 46 jaar oude clubrecord van Roel Keus op de tienkamp. Loek komt tot 7444 punten en wordt daarmee tweede in deze internationale meerkamp.

29 Gezien de weersvoorspellingen last de organisatie van de Vlaardingse Avondvierdaagse de wandeltocht voor deze dag af.

'Vlaardingen slaagt er in samenwerking met de zorgaanbieders in de inwoners centraal te stellen in de dienstverlening en de ondersteuning van de wijkteams' concludeert de Rekenkamercommissie. Wel ziet de commissie nog verbetering door een betere samenwerking met belanghebbenden en de tweedelijns specialistische zorg.

30 Het college van B&W verbindt de naam Flip Vethaak aan de sportprestatieprijs. Deze in Vlaardingen geboren en overleden wielrenner werd bij de omstreden Olympische Spelen in Berlijn vierde in de wielervedstrijd.

31 Het ophangen van een gigantisch bouwdoek aan de Parallelweg met daarop een typisch elfde eeuwse strijder luidt de campagne in voor het feest *Vlaardingen 1018*.

Juni

3 Aan de 38e editie van het Internationale Jeugdtoernooi van VFC nemen teams uit België, Duitsland, Schotland en Engeland, Nederland en voor het eerst uit Frankrijk deel.

2017 wandelaars lopen mee in de achtste editie van de Haring en Bier wandeltocht.

4 Door oplettendheid van omwonenden kan de politie een 34-jarige inbreker aan de Dahliastraat arresteren. De politiehond treft de man aan op zolder, verstopt onder een bed.

Er wordt weer afgezien in de Broekpolder bij de zestiende Survivalrun Vlaardingen.

5 Discotheek Showtime moet van de gemeente twee weken sluiten omdat de directie de bedrijfsvoering niet op orde heeft.

Vijftig jaar geleden opende koningin Juliana de Beneluxtunnel. Burgemeester Heusdens, die zich destijds inzette voor de totstandkoming van de tunnel, kon niet vermoeden dat nu dagelijks tien keer zoveel voertuigen gebruik zouden maken van de tunnel dan de eerst geprognosticeerde 16.000 voertuigen en evenmin dat in 2002 de tunnel met vier rijbanen, metrobuizen en een servicetunnel uitgebreid zal worden.

8 Ton van der Steen, directeur-bestuurder van Woningstichting Samenwerking en wethouder Versluijs tekenen een samenwerkingsovereenkomst voor het realiseren van het Mariskwartier in het Centrum waar 117 sociale huurwoningen en 24 door een belegger te verhuren woningen komen.

9 In de publiekshal van het stadskantoor is de tentoonstelling *De eerste eeuwen van Holland - het verhaal van een eigenzinnig graafschap* te zien, een evenement op weg naar het 1000-jarig jubileum van de Slag bij Vlaardingen in 2018.

Tijdens Talk of the Town vindt de presentatie plaats van het boek *200 jaar Harmonie*, vol met verhalen en anekdotes over de meest bekende theaterzaal die in november 200 jaar bestaat.

Ruim honderd gasten, al dan niet moslim, maken in Wijkcentrum West gebruik van de uitnodiging deel te nemen aan een door Turkse, Marokkaanse en Afghaanse vrouwen bereide IFTAR-maaltijd ter gelegenheid van de ramadan.

11 Anja Brands krijgt tijdens de reünie van Jeugdmusicalkoor Applaus (vroeger het kindermusicalkoor van de Streekmuziekschool Nieuwe Waterweg Noord/Jeugdmusicalkoor OpMaat) de Vlaardingse Stadsspeld opgespeld. Na vijftientwintig jaar stopt zij als dirigente en artistiek leidster van het koor.

13 Een groep jongeren terroriseert de laatste weken de dieren van de dierenweide in het Marnixplantsoen in de Vlaardingse Westwijk. Zij jagen de dieren op, versjouwen ze en gooien zelfs met ze.

14 Ook dit jaar voert de zeillogger De Balder de traditionele nieuwe haring aan. Nadat de walbaas een vat open slaat, wordt de haring gekeurd. Aan de burgemeester de eer met de sjees een oranje vaatje met haring weg te brengen.

Wethouder Versluijs reikt koolmonoxidemelders uit aan de winnaars van de actie Stop CO-vergiftiging, waarmee het Servicepunt Woningverbetering inhaakt op de campagne van Brandweer Nederland.

Stadsomroeper Wim Roozenboom staat weer op zijn plekje op de Westhavenplaats. Alleen nu toch weer, zoals vroeger, op een sokkel veilig voor onvoorzichtige automobilisten.

Het openingsconcert van de Internationale Orgelweek 2017 bestaat uit liedboeken uit de tijd van de Rederijkers uitgevoerd door het muziekensemble Camerata Trajectina. Jan Vermeire bespeelt het Van Peteghem-orgel.

15 In het Stadsarchief opent burgemeester Jetten een tentoonstelling over de vakantieweken van

Herplaatsing Stadsomroeper (14 juni).
(Foto Cees Groen).

het Vakantiecomité dat zeventig jaar geleden een gevarieerd vakantieactiviteitenprogramma aanbood.

De ZVVS-zwemmers en -zwemsters die deelnemen aan de Nederlandse Junioren en Jeugd Kampioenschappen lange baan behalen zes gouden, vier zilveren en twee bronzen plakken.

16 De kinderen van Kindcentrum Prins Willem Alexander lopen in hun sponsorloop voor de Daniel den Hoed Stichting maar liefst € 10.234,31 bij elkaar.

17 De elf teams die deelnemen aan de tweede editie van de KWF zwemmarathon in zwembad de Kulk halen € 8.500,00 op voor het KWF.

21 De rechtbank verklaart De Graaf Plafonds En Wanden BV failliet.

23 Omdat hij voor een tweede termijn is geïnstalleerd, schuilt zeker nog twee jaar achter de nachtburgemeester van Vlaardingen de markante kop van Leo IJdo.

Het Loggerfestival wordt, na moeizame discussies over de evenementenvergunning, officieel door burgemeester Jetten geopend. De festiviteiten vinden het hele weekend over een flink deel van het centrum plaats en kenmerken zich door een goede sfeer, regen, tevreden bezoekers maar ook verschil van inzichten tussen organisatoren en de gemeente over het optreden tijdens het festival.

25 De eerste groep leerlingen van weekendschool Petje Af Waterweg die in september vorig jaar begonnen zijn, krijgen een diploma en een eerstejaarsspeldje uitgereikt door wethouder Van Nieuwenhuizen.

27 Tennispark VLTC in de Broekpolder is voor het tiende jaar het decor van het KNLTB Senior Plus Event. Tussen de wedstrijden zijn er voor de tachtig deelnemers demonstraties en modeshows.

Vakantieweken, 1e prijs tentenbouw 1960 (15 juni).
(Foto Foto Ronde, collectie Stadsarchief Vlaardingen).

Veteranendag (1 juli).
(Foto Ron van Rossum).

Juli

1 Kanovereniging Natsec viert het 35-jarig bestaan met een kano-, kampeer- en barbecue-weekend voor de leden.

Na het vertrek van de voorzitter van de Vrienden van het Museum vertrekt ook directeur Mark van Hattem vanwege een onoverbrugbaar verschil van inzicht over het te voeren beleid.

De negende Vlaardingse Veteranendag verloopt succesvol door een gevarieerd programma, waarin natuurlijk de 'blauwe hap' niet ontbreekt en waarin de burgemeester Dick Hartman, Wim van Huêt en John de Lorijn het draagsingne *Nobelprijs VN Militairen* opspelt.

Afvalscheiding in hoogbouw verloopt nog niet echt optimaal. Er begint een proef met extra containers in flats aan de Londenweg, Zwaluwenlaan en Eksterlaan.

De criminaliteitscijfers over het eerste halfjaar vertonen ten opzichte van het eerste halfjaar 2016 een dalende trend. Er zijn in totaal 18% misdrijven minder geregistreerd, een afname van 481 delicten. Het aantal inbraken in bedrijven en winkels is 30% lager. Wel is er een toename van het aantal bedreigingen en straatroven.

5 De ombouw van de Hoekse Lijn loopt fikse vertraging op. Pas in februari 2018 kan met de metroverbinding tussen Rotterdam en Hoek van Holland Haven gereisd worden, vijf maanden later dan oorspronkelijk gepland.

De Historische Vereniging Vlaardingens schrijft in een brandbrief aan het college van B&W zich grote zorgen te maken over de vervallen staat van de zogenaamde Sprijpanden aan de Westhavenkade. Nummer 71 is een Rijksmonument en de nummers 72-74 staan op de lijst van gemeentelijke beeldbepalende panden.

6 Rotaryclub Vlaardingens heeft in het afgelopen clubjaar ruim € 27.000 opgehaald en aan goede doelen gedoneerd. Het meeste geld ging naar Vlaardingse goede doelen en een gedeelte naar een waterproject in Cambodja.

7 Nadat eerder in de week een collegevoorstel voor een pakket voorzieningen voor kinderen in armoede in de raad

Protest tegen nieuwbouw Muskuskruid succesvol (11 juli).
(Foto Vlaardingens24).

sneuvelde, stemt in de vroege ochtend van 7 juli de raad in overgrote meerderheid in met een initiatiefvoorstel voor schoolpasssen, gefinancierd met Kleinsmagelden.

Wethouder Cees Oosterom opent het inloophuis De Vlaardingse Boei aan de Hoogstraat 168, een ontmoetingsplek voor mensen met kanker en hun naasten. Stichting Vlaardingens Geeft heeft het inloophuis mogelijk gemaakt.

8 In familietheater Flamingo opent de tentoonstelling over Bassie & Adriaan met de geel-rode caravan, veel rekvisieten, attributen en kostuums. Vanzelfsprekend ontbreken ook de gouden en platina platen of dvd's en de vele Awards niet.

Ter gelegenheid van het 80-jarig bestaan houdt volkstuinvereniging Zuidbuurt een feestelijke open dag.

Omstanders halen een man uit het water van het Buizengat. Op de kant wordt de man gereanimeerd voor hij naar het ziekenhuis gebracht wordt.

11 In een intentieovereenkomst leggen Unilever, Vlaardingens, de provincie Zuid-Holland en de Metropoolregio Rotterdam Den Haag vast samen een passende bestemming voor het Unileverterrein te onderzoeken.

Varend corso met boot 1018 (4 augustus).
(Foto Ron van Rossum).

Het college van B&W vermindert het aantal woonwagendstandplaatsen in het woonwagencentrum in Holy Noord met twee, waardoor er nog zeven plaatsen blijven.

De gemeente ziet af van de verkoop van het veld tegenover het Muskuskruid, waar particuliere initiatiefnemers vijf patiowoningen willen bouwen. Hiermee komt het college van B&W tegemoet aan bezwaren van omwonenden en het negatieve advies van de gemeenteraad.

Kinderen van 4 tot 18 jaar uit gezinnen met een inkomen tot 120% van bijstandsnorm kunnen met een 'schoolspullenpas' bij bepaalde winkels in de regio schoolspullen aanschaffen.

12 75 deelnemers aan de Vlaardingse editie van 100-100-100 zijn in 100 dagen teruggegaan van 12 kilo naar 2,5 kilo restafval gemiddeld per huishouden.

13 Uit gesprekken tussen gemeente en de Al-Hijra moskee blijkt dat de haatimam Tarik ibn Ali sinds 2007 vijf keer gastspreker in een Vlaardingse moskee is geweest. Het bestuur van de moskee is naar eigen zeggen zeer tegen radicalisering en wil predikers als Ibn Ali geen podium geven.

14 Onbekenden dumpen een flinke hoeveelheid hennepafval in de Broekpolder.

15 Burgemeester Jetten sluit met een aantal jongeren die met justitie in aanraking kwamen een contract af waarin zij vastleggen niet met de politie in aanraking te zullen komen, respect te tonen en zich aan schoolregels te houden. De burgemeester belooft bij goed gedrag bij een sportwedstrijd van de betreffende jongere te komen kijken.

18 Dit jaar duren de Beiaarddagen maar één dag. Desondanks stopt het festijn door geldgebrek. Voor de laatste keer genieten zo'n 450 liefhebbers op de Markt van de muziek waarbij het Oranje-carillon de boventoon voert.

20 Vijftien vrachtwagenchauffeurs zijn afgelopen week bekeurd voor het overnachten in hun wagen.

21 Wethouder Van Nieuwenhuizen reikt op de laatste dag van de elfde rolstoelvierdaagse, waaraan ruim honderd bewoners van de Zonnehuisgroep meedoen, de welverdiende medailles uit.

25 De voorloper van Het Waaigat begon 102 jaar geleden als een kleine timmermanswerkplaats met een behangwinkel in het voorkamertje. Nu gaat de woonwinkel de deuren sluiten omdat de concurrentie met webshops te groot is.

29 Een brand bij de Shell Raffinaderij waardoor de productie wordt stilgelegd, zorgt bij het affakkelen van de overtollige gassen voor grote vlammen die in een groot deel van de stad te zien zijn.

Augustus

2 Politieagenten die op een klacht over geluidsoverlast reageren, ontdekken dat in de woning boven de klagers in de badkamer een radio hard aan staat. Dit gebeurt duidelijk met de bedoeling om de burens 's-nachts wakker te houden, want de overlastgevers zijn zelf met vakantie gegaan.

3 De gemeente biedt lokale ondernemers die zicht willen krijgen op hun milieuprestaties een gratis startabonnement op de Milieubarometer aan. Deze barometer vertaalt het energieverbruik en andere milieugegevens in heldere grafieken en toont welke maatregelen de onderneming kan treffen.

4 In het Oranjepark begint de achttiende editie van het Zomerterras.

In een middeleeuwse tent kunnen bewoners tijdens het Zomerterras ter voorbereiding op de viering van de Slag bij Vlaardingse banieren voor hun buurt maken.

Het is weer druk langs de Vlaardingse Vaart als het varend corso langs komt. Dit jaar vaart een Vlaardingse boot mee met het thema *1018-2018, duizend jaar na de Slag bij Vlaardingse*.

6 Marion Valkenburg wordt op het wereldkampioenschap Crossfit in Wisconsin tweede in haar leeftijdscategorie.

7 De Zomerschool begint weer. Twee weken lang krijgen de leerlingen 's morgens uitleg over lastige taal- en rekenkwesties. In de middag staan allerlei leuke, avontuurlijke, sportieve en culturele activiteiten op het programma.

8 De zeehavenpolitie pakt op de Vulcaanweg twee illegale Albanezen op. De twee van 17 en 20 jaar wilden via Hoek van Holland de oversteek naar Engeland maken.

11 Bij een informatieavond over de voorgenomen verkoop van het oude schoolpand aan de Van Limburg Stirumstraat lopen de spanningen hoog op omdat de buurtbewoners zich niet serieus genomen voelen.

12 In het Oranjepark houdt de Sjaak Foundation een speciale muziekmiddag voor ouderen met een keur aan artiesten.

13 Op het Wereld Masters Kampioenschap in Hongarije wint de ZVVS-zwemster Conny Boer-Buijs goud op de 3 kilometer open water en in het zwembad wint zij twee zilveren en één bronzen medaille.

14 Een expositie in het Streekmuseum laat het verdwijnen zien uit Vlaardingse van honderden bedrijven en ruim 10.000 arbeidsplaatsen.

15 Het college van B&W gaat ook in 2018 door met combinatiefunctionarissen en buurtsportcoaches. Combinatiefunctionarissen vormen een belangrijke schakel tussen onderwijs en cultuur en buurtsportcoaches zijn de motor om inwoners te stimuleren te gaan sporten en bewegen.

De gemeente onderzoekt of en hoe gemeentelijke openbare ruimtes, zoals de publiekshal in het Stadskantoor, het Stadsarchief, de Stadswerf en de Bibliotheek inwoners mogelijkheden kunnen bieden te inspireren, te ontmoeten of werk te verrichten.

16 Het is druk op het Zomerfeest dat onderwijsinstelling Unlek houdt om kinderen die niet met vakantie kunnen een leuke middag te bieden.

17 Als dank voor zijn werk als consul van de Oorlogsgravenstichting in de gemeente ontvangt Mattijs van Keulen, die vanaf 2001 de lokale vertegenwoordiger was, een zilveren erespeld. In de gemeente liggen eenentwintig Nederlandse en drie geallieerde oorlogsslachtoffers begraven.

Omdat zwemmen bij 't Scheur ter hoogte van het Oeverbos vanwege de sterke stroming en zuiging van voorbij varende schepen verboden is, krijgen overtreders een boete van € 140.

18 Het zomerprogramma voor de jeugd van Minters sluit af met skatelessen op de skatebaan in het Oranjepark.

19 In het Oranjepark opent nachtburgemeester Leo IJdo samen met wethouder Oosterom de Dag Zonder Drempels, het festival voor kinderen, jongeren en (jong)volwassenen met én zonder beperking.

22 De communicatie over een brand op de raffinaderij van ESSO roept vragen op doordat de website van rijmondveilig.nl onbereikbaar bleek en ook de berichtgeving via RTV Rijnmond en Omroep Vlaardingse te kort schoot.

Op het Archeologisch Erf in de Broekpolder begint het uithakken met 'historisch' gereedschap van een 6.000 kilo zware en 13 meter lange boomstam, een klus die over een aantal maanden moet resulteren in een historische kano en die door archeologen nauwlettend gevolgd wordt.

Om meer kinderen naar het theater te trekken gaan theater De Koningshof en de Stadsgehoorzaal samen een jeugd- en kinderprogramma aanbieden in zowel Vlaardingse als in Maassluis.

Zwaluwen haalt het hoofdtoernooi van de KNVB-beker door een overwinning met 0-1 op het Haaksbergse HSC'21.

25 In het kader van de uitwisseling met de zusterstad treedt de Vlaardingse coverband Harry and the Poor Boys op in Moravská Třebová.

26 Het creatief opfleuren van etalages van leegstaande panden in de binnenstad moet bijdragen aan het verbeteren van de levendigheid. Als eerste wordt de etalage van Liesveld 104 (onder het Liesveldviaduct) onthuld. De Vlaardingse kunstenaar Charlotte Jansen heeft die aangekleed.

Na twee maanden groot onderhoud kan de eeuwenoude korenmolen Aeolus er weer jaren tegen.

29 De gemeente verhuurt de komende jaren Zuidbuurtseweg 1 aan een uitzendbureau dat er zes blokken met 72 wooneenheden wil neerzetten voor huisvesting van 144 buitenlandse uitzendkrachten. Dit dient ter vervanging van de

Bouw historische kano (22 augustus).
(Foto Roel Dijkstra).

bouw aan de Cronjéstraat zal de gevel tussen een veertien etages hoog appartementsgebouw en een lager woonblok worden teruggezet.

September

1 Marieke Kolsteeg volgt Harrie Bosch, die met pensioen is gegaan, op als directeur-bestuurder van Waterweg Wonen.

Het Werkleerbedrijf van Stroomopwaarts breidt de dienstverlening uit met een nieuwe afdeling die gespecialiseerd is in het digitaliseren van bestanden.

Valkenhof en andere corporatiewoningen waar momenteel tijdelijke arbeidsmigranten worden gehuisvest.

31 De oude spoorweegbrug bij station Vlaardingen Centrum wordt uit de grond gehaald en naar het spoormuseum in Goes vervoerd. Het is het laatste exemplaar van dit historische type in Nederland.

Bij de sloop van het Mariskwartier blijft de gevel van het voormalige badhuis aan de Marisstraat gespaard. Na de nieuw-

Inwoners, verenigingen of anderen die activiteiten organiseren in het kader van Vlaardingen 1018 kunnen van de gemeente een subsidie van maximaal € 1.018 krijgen.

2 De sportdag Aangepast Sporten met een ruim aanbod aan activiteiten voor mensen met een beperking is een doorslaand succes.

Een grote groep supporters van Museum Vlaardingen verzamelt zich aan de Westhavenkade voor een ludieke steunactie onder een spandoek met daarop "We love Museum Vlaardingen".

Bij het veldkorfbaltoernooi voor de groepen 5 en 6 gaat de prijs voor Sportiviteit & Respect zowel bij groep 5 als bij groep 6 naar de Jan Ligthartschool.

Het team van het Repair Café viert dubbel feest, want er komt deze dag niet alleen een record aantal 'klanten' maar ook berichten ze de tweeduizendste reparatie.

Uitgraven spoorweegbrug (31 augustus).
(Foto Roel Dijkstra).

3 De mogelijke komst van een medisch centrum in Park Hooglede leidt tot felle protesten en verwijten over en weer, waarbij ook de gemeente het moet ontgelden.

4 In de Bibliotheek Centrum opent B, een taalinforma- tie- en coördinatiepunt waar iedereen met een vraag over basisvaardigheden terecht kan. In Vlaardingen hebben zo'n 15.000 inwoners moeite met lezen, schrijven en/of rekenen.

6 Koen Kegel volgt Peter Caljé op als fractievoorzitter van D66 Vlaardingen. Caljé wil na acht jaar een stap terug doen als raadslid, 'om een nieuwe generatie vol met energie en ideeën de kans te geven'.

Grafschenners vernielen op begraafplaats Emaus zo'n tien graven. Ze hebben het voorzien op koperen buizen in de grafmonumenten.

7 Burgemeester Jetten reikt een koninklijke onderscheiding uit aan mevrouw J. (Jannie) Vermeij-Post (78) in buurthuis Indische Buurt. Zij is dit jaar vijftig jaar vrijwillig gymdocent en zet zich ook op andere manieren jarenlang in voor de maatschap- pij.

Aan de Van Baerlestraat opent wethouder Versluijs officieel het Gezondheidscentrum Westwijk met huisartsen, apotheek, fysio- therapie, wijkverpleegkundigen en zorgaanbieder Careyn.

8 Inwoners die dit jaar ko- ninklijk onderscheiden zijn ma- ken samen met burgemeester Jetten een vaartocht door de Vlieten op de Andante met on- derweg een stop voor een high tea.

9 Open Monumentendag trekt dit jaar met het thema *Boeren, Burgers en Buitenlui*, ondanks het soms wat onstui- mige weer, zo'n 2.000 bezoekers. Zij brengen een bezoek aan de evenementen en locaties binnen en buiten de stad of wonen de voorafgaande lezingen bij.

De jury van de fotowedstrijd, verbonden aan de Monumenten- dag, wijst een foto van Cees Groen aan als winnaar.

Het Integraal Kindcentrum Van Kampen viert groots dat vijf- entwintig jaar geleden kinderdagverblijf De Hobbit, nu onder- deel van het kindcentrum, de deuren opende.

Op 80-jarige leeftijd overlijdt oud-stadsdichter Aat Rolaff. Hij vervulde het ere-ambt van 2010 tot 2012.

10 Modder, hindernissen en plezier zijn belangrijke in- grediënten van de vijfde Mudrun. De deelnemers wacht een parcours van 7,5 of 10 kilometer.

11 Oud-gemeenteraadslid Eu Wha Yang overlijdt op 70-jarige leeftijd. Hij was raadslid van 2002 tot 2014, eerst voor de VVD later voor TrotsopNederland.

12 Oud-wethouder Agnes van Ardenne (CDA) ontvangt bij haar afscheid als voorzitter van de Economische Advies- raad Vlaardingen de Vlaardingse Stadsspeld. Zij begint 1 ok- tober als waarnemend burgemeester in de gemeente West- land.

Prijsuitreiking fotowedstrijd Open Monumenten Dag (9 september).
(Foto Roel Dijkstra).

14 Wethouder Hoekstra is het komende vredesjaar de lo- kale PAX Ambassadeur van de Vrede namens het college van B&W. Hij deelt de functie met kunstenaar en beeldcomponist Beaty Czetö die is gekozen op grond van haar maatschappe- lijke betrokkenheid en het thema van de Vredesweek 2017: *Verbeeldt de Vrede*.

De Rotaryclubs in Vlaardingen en Maassluis werken samen voor hulp aan het door de orkaan Irma getroffen Sint-Maar- ten. De clubs zamelen geld in voor de aanschaf van Shelter- Boxen, gevuld met artikelen die nodig zijn om te overleven.

15 Honderd jaar nadat Christiaan Pietersen zich vestigde

als zelfstandig elektricien met een winkel in de Brede Havenstraat 3-5, ontvangt het aan de Westhavenkade gevestigde familiebedrijf Pietersen Elektriciteit B.V. het predicaat Hofleverancier.

18 Een felle brand in een woning aan de mr. Verschuurstraat verwoest de woning volledig.

Na de PvdA met Stefanie Solleveld, D66 met Koen Kegel en Groen Links met Lianne van Kalken, kiest nu ook de VVD met Bart Bickers als lijsttrekker voor vernieuwing en verjonging.

Burgemeester Jetten spelt John van den Berg, onder andere actief bij de Alvleesklievereniging en Omroep Vlaardingen, een koninklijke onderscheiding op.

'Selfies' van Callenburg (23 september).
(Foto Vlaardingen24)

19 VFC krijgt van Rotary Vlaardingen een cheque van € 1.250 om leden met minder draagkrachtige ouders, waarvoor de contributie een probleem is en die tussen wal en schip vallen voor gemeentelijke voorzieningen, toch te kunnen laten voetballen.

Zwaluwen verliest in de eerste ronde van de KNVB-Beker eer-
vol met 2-3 van FC Den Bosch uit de Jupiler League.

21 Schrijver Alex Boogers opent het nieuwe leescafé op het Groen van Prinstererlyceum. Dit leescafé krijgt een vaste plek in het Flexrooster op 't Groen.

22 Bij de Krabbeplas wordt het stoffelijk overschot van een 21-jarige vrouw gevonden. Zij is door een misdrijf om het leven gekomen. Dezelfde dag wordt een verdachte aangehouden.

23 Het opgeknapte wijkpark 't Nieuwelant wordt officieel geopend. Er is een avontuurlijke natuurspeeltuin en de hondenschool bivakkeert er. In het gebouw van de voormalige voetbalvereniging De Hollandiaan gaat het project De Buurtvrouw van start. Dit project laat zien dat mensen met een beperking vele talenten hebben die zij kunnen inzetten om de buurt te verbeteren.

Museum Vlaardingen opent een tentoonstelling over het Volksbos, dat het verhaal vertelt van het verzet tegen de geplande afvalstortplaats waarbij 8.000 liefhebbers 18.000 bomen plantten.

De viering van het 135-jarig bestaan van de Callenburgstraat wordt uitbundig gevierd. Burgemeester Jetten onthult een kunstwerk met dertig geschilderde 'selfies' van haar verre voorganger Gerard Callenburg.

In de serie van 't Oft naar 't Oofd, een uitgave van het Streekmuseum, verschijnt een boekje over het gebied tussen Schipluiden en Vlaardingen onder de naam *Holiërhoekse Polder: van weidegebied tot recreatiegebied*.

Steeds meer straten doen mee aan de jaarlijkse Burendag met uiteenlopende activiteiten zoals

een kinderdisco of het met elkaar schoon maken van de omgeving.

24 Met een Walk of Peace vanuit de Holiërhoek naar de Windwijzer sluit de Vredesweek af.

25 De Stichting Islamitisch College gaat in beroep tegen het besluit van de gemeenteraad om een Islamitische basisschool niet toe te staan.

26 Staatsbosbeheer en Stroomopwaarts gaan samenwerken, waarbij vijf werkzoekenden in de Broekpolder/Oeverbos de gelegenheid hebben hun vaardigheden te ontwikkelen zodat zij kunnen doorstromen naar een reguliere baan.

Het college van B&W verleent, ondanks de tegen de ontwerp-

vergunning ingediende bezwaren van omwonenden, de omgevingsvergunning voor de realisatie van een gezondheidscentrum (HOED) aan de Francijntje de Kadtlaan.

In een bedrijfspand aan de Energieweg breekt brand uit in een spuitcabine. Na een halfuurtje geeft de brandweer het sein "brand meester".

V.V. Zwaluwen presenteert als één van de eerste amateur-voetbalverenigingen een maatschappelijk jaarverslag. Hierin schrijft Zwaluwen onder andere wat de vereniging er aan doet om maatschappelijke veranderingen te realiseren en sociale problemen op te lossen.

27 Paul Marseille volgt John Knieriem op als voorzitter van Omroep Vlaardingen.

28 Omdat de gemeente er financieel weer bovenop is, komt er de komende jaren weer geld beschikbaar om te blijven investeren in de stad. Na overleg met de gemeenteraad stelt het college voor om extra te investeren in schone en hele straten en pleinen, kansen voor jongeren, cultuur en veiligheid.

29 Inwoners die een beroep doen op de Formulierenbrigade van Stroomopwaarts voor hulp bij het invullen van formulieren kunnen nu ook terecht in het stadskantoor.

Oktober

1 Ruim honderd Volkswagen Kevers en busjes verzamelen zich op het Veerplein en Schoutplein tijdens de meeting van de Keverclub van Zuid-Holland.

Het Delta Hotel en VFC sluiten opnieuw een 3-jarig sponsorcontract nadat alle verwachtingen over de voorgaande sponsorperiode overtroffen zijn.

Deelnemers proeven tijdens de Polderparade, een (fiets)route langs acht locaties, van Westwijk tot Zuidbuurt van theater, (beeldende) kunst en lokale producten.

3 KBS De Hoeksteen viert onder andere met een bloedspannend riddertoernooi het 40-jarig jubileum van de school.

4 Het Jeugdtheaterhuis dat al in verschillende steden kinderen en jongeren stimuleert om theater een deel van hun leven te maken, start met toneellessen in KADE40.

Maaltijden op Maandag, het restaurant-concept van Stadslandbouw Van Ruytenburch, kan dit jaar zo'n honderd diners weggeven via het uitgestelde maaltijd-principe waarbij dinergasten een maaltijd doneren.

6 De Bavinckschool opent in samenwerking met Stichting Aanzet een ouderkamer, een ontmoetingsplaats voor contacten tussen ouders en school en tussen ouders onderling.

Onder grote belangstelling slaat wethouder Versluijs samen met de toekomstige bewoners Fay Vet en Jan Willem Goedknecht en directeur Ivo Zweekhorst van Kroon + de Koning de eerste paal voor Nieuw Sluis, de nieuwe wijk in de Rivierzone.

9 Twee mannen met een vuurwapen overvallen de Jumbo-supermarkt op de Loper. Zij gaan er met een onbekend geldbedrag vandoor.

10 Na een tip van een handelaar die het niet vertrouwt, houdt de politie een 45-jarige man aan voor het vernielen van graven op begraafplaats Emaus. De man had het voorzien op het koper van een aantal grafstenen.

Het college van BGW presenteert het plan de binnenstad te vernieuwen en aantrekkelijker te maken, het aangezicht te verbeteren en lege winkelpanden tot woningen om te bouwen. Het plan is te beginnen met de buitenruimte, waarvoor € 2,6 miljoen beschikbaar is.

11 De aanwijzing van Westwijk, Ambacht, Holy Zuid en het Centrum als veiligheidsrisicogebied waar preventief gefouilleerd kan worden, wordt tot half april 2018 verlengd.

De gemeenteraad stemt in met een nieuwe Parkeernota, waardoor onder meer de eindtijd van betaald parkeren van 20 naar 19 uur gaat en het parkeren bij de Buitenplaats Van Ruytenburgh betaald wordt.

Lokaal 97, de opleidingswinkel van het Geuzencollege, waar leerlingen in de praktijk leren omgaan met alle aspecten van het ondernemerschap, bestaat deze maand vijf jaar.

13 Nu de nieuwe tunnel onder het spoor officieel open gaat, kan het verkeer tussen de Marathonweg en de Rivierzone ongestoord het spoor passeren.

14 De heer en mevrouw Ridderhof (103 en 98 jaar) vieren dat zij 75 jaar geleden in het huwelijk traden. Reden genoeg voor burgemeester Jetten en de wethouders Hoekstra, Versluijs en Oosterom het bruidspaar te komen feliciteren.

Waarschijnlijk draagt het mooie nazomerweer er aan bij dat de archeologiedagen druk bezocht worden.

23 De Assam II, het uit 1934 daterende schip van het Zeekadetkorps Vlaardingen, doorstaat met glans de toetsing voor het Certificaat van Onderzoek, noodzakelijk om te mogen varen.

Tunnel Marathonweg open (13 oktober).
(Foto Ron van Rossum).

75-jarig huwelijk echtpaar Ridderhof (14 oktober).
(Foto Ron van Rossum).

24 Het college van BGW stelt de Nota Vlaardings Erfgoed vast waarin staat hoe de gemeente wil omgaan met haar erfgoed, zoals monumentale panden, archiefstukken, archeologische voorwerpen, maar ook oude bomen en landschappen. De kernboodschap is dat erfgoed identiteit geeft aan de stad en haar inwoners en de Vlaardingse gemeenschap verbindt.

25 Wethouder Van Harten opent restaurant Resto van Lopik. Dit sociale restaurant in Super van Lopik, richt zich, net als de sociale supermarkt, op armoedebestrijding, werkgelegenheid en voedselverspilling.

IKC De Ark opent officieel de nieuwe locatie voor buitenschoolse opvang aan de Baarnhoeve. Na de sluiting van CJBS 't Kompas in juli is de locatie aan de Baarnhoeve hiervoor geschikt gemaakt.

26 Peter Zuydgeest ontvangt de Stadsspeld voor zijn inzet voor de Vlaardingse gemeenschap. Vanaf 1988 is hij al vrijwilliger in het Stadsarchief, gespecialiseerd in de Vlaardingse visserij en maritieme aangelegenheden. Zijn naam staat bij veel boeken en artikelen over Vlaardingen en de visserij. Ook geeft hij binnen en buiten Vlaardingen lezingen.

De gemeenteraad besluit het gebouw van de voormalige Globeschool in de Van Limburg Sturumstraat niet te slopen. Het zal worden verkocht, waarna er veertien kluswoningen in komen. Maximaal drie woningen worden bestemd voor vluchtelingen met een verblijfsstatus.

Turnvereniging Leonidas Dovidio luidt de noodklok over haar voortbestaan. Het bestuur is onderbezet en daarnaast dreigt ook de verhuurder van het trainingscomplex de 'stekker er uit te trek-

Stadsspeld voor Peter Zuydgeest (26 oktober).
(Foto Roel Dijkstra).

ken' door betaalachterstanden van de Stichting Vlaardingen Turnt en Beweegt.

27 Wethouder Versluijs reikt Arend Kreeft bij zijn afscheid als dank voor zijn 40-jarige inzet als huisarts de Haringspeld uit.

Spoken, wandelende skeletten en heksen belagen dit weekend 's avonds onder het roepen van 'trick or treat' bewoners in diverse wijken. Ze geven daarmee bewoners de keuze tussen slachtoffer van een plagerijtje worden (trick) of iets lekkers geven (treat).

In het nieuwe verpleeghuis Drieën-Huysen Zuid nemen 81 bewoners hun intrek in hun eigen appartement. Het uitgangspunt is dat bewoners samen met anderen in een kleine woongroep leven, maar wel zoveel mogelijk zelfstandig wonen.

28 De korfbalsters en korfballers van SC Twist leggen beslag op de Waterwegsport.nl Korfbal Cup door in de finale te winnen van RWA.

29 De organisator van de Beiaarddagen Ben van der Linden geeft in een brief uiting aan zijn onvrede over het gebrek aan cultureel besef in het stadhuis waardoor de Beiaarddagen noodgedwongen uit Vlaardingen verdwijnen.

November

1 Peter de Jong overhandigt wethouder Van Harten het eerste exemplaar van zijn boekje *Over de booms* geschreven naar aanleiding van het afscheid van de treinen op de Hoekse Lijn.

De Maatschappelijke Kring Vlaardingen bespreekt met kunstenaars, politici en anderen een tweetal vragen: wat heeft Vlaardingen aan haar kunstenaars en mag een kunstenaar geld verdienen aan zijn of haar werk? De uitkomst wordt aangeboden aan de schrijvers van het nieuwe collegeprogramma.

Coffeeshop The Bull aan de Veteoordskade moet uitkijken naar een ander onderkomen omdat BPD, de eigenaar van het pand, de huurovereenkomst per 1 december beëindigt. BPD geeft het pand in het kader van 'stadsontwikkeling' een andere bestemming.

4 In het drinkwater van Vlaardingen zijn E.colibacteriën aangetroffen. Via een NL Alert waarschuwt Evides Waterbedrijf het kraanwater drie minuten te koken voor het te gebruiken om te drinken of eten in te bereiden.

Onder de naam Fontijne Holland maakt de business unit wienproductielijnen van het voormalige Fontijne Grotnes een doorstart in het oorspronkelijke pand aan de Industrieweg.

7 Dertien leerlingen van het Groen van Prinstererlyceum voeren in het kader van het interactieve sociaal financieel onderwijsprogramma *Klas4klas* acties om geld in te zamelen zodat zij hun Ethiopische partnerklas tijdens een studiereis kunnen ontmoeten.

8 Ondanks de bacterie-perikelen wordt het openbaar drinkwatertappunt ter hoogte van de ingang van het Klauterwoud aan de Watersportweg in gebruik genomen.

9 Het college van B&W stelt aan de gemeenteraad voor om op Vijfsluizen woningen in plaats van kantoren te bouwen. Het Shell sportgebouw blijft in de plannen behouden.

De eerste steek wordt geborduurd op het *Tapijt van Vlaardingen* dat, geïnspireerd op het *Tapijt van Bayeux*, de slag bij Vlaardingen gaat verbeelden.

VLAARDINGEN, HULP IS ONDERWEG!

**ALDUS EEN BETROUWBARE,
ZEER ZUIVERE BRON.**

Reclame-uiting Drinkwaterproblemen (4 november).
(Bron onbekend).

En voor de derde keer in vier jaar tijd staat de Zeemanstraat blank door een gesprongen waterleiding.

De gemeenteraad stemt unaniem in met de begroting voor 2018. Inclusief voorstellen voor gratis reizen voor AOW-ers met een inkomen tot 120% van het bestaansminimum en het vrijmaken van maximaal € 70.000 voor advisering om in Museum Vlaardingen orde op zaken te helpen stellen.

10 De Spring Foundation is genomineerd voor de Anne-Marie van der Lindenprijs. De prijs, ingesteld door DSW, is bedoeld voor projecten en initiatieven in de zorg- en welzijnssector in de regio's Nieuwe Waterweg Noord en/of Delft, Westland en Oostland.

13 Het drinkwater is weer veilig te gebruiken. Metingen tonen aan dat het tijdelijk toevoegen van chloor gewerkt heeft en de E.colibacterie niet meer aanwezig is.

14 Het college van BGW dreigt zeventien van de vijftientig Vlaardingse VVE's van appartementencomplexen met 'uitkragende galerijen' met een last onder dwangsom van

€ 5.000 omdat zij nog niet aan hun onderzoeksplicht hebben voldaan. Bij deze manier van bouwen blijkt dat de galerij kan afbreken omdat de bewapening van de vloer kan doorroesten.

16 Geïnspireerd door de Tweede Kamer zijn voortaan de Nederlandse vlag én de Vlaardingse vlag zichtbaar bij raadsvergaderingen. De raad beslist dit met twintig stemmen voor en elf tegen.

De burgemeester krijgt meer mogelijkheden en bevoegdheden om langdurige woonoverlast aan te pakken. De gemeenteraad stemt unaniem in met een aanpassing hiertoe van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV).

Wethouder Oosterom reikt aan tien nieuwe taalvrijwilligers het certificaat Taal voor het leven uit. Na hun basistraining van Stichting Lezen & Schrijven kunnen zij laaggeletterde stadsgenoten ondersteunen bij het leren lezen en schrijven.

18 Tachtig jaar geleden wordt Volkstuindersvereniging Zuidbuurt opgericht. De tuinders vieren dat met een receptie in het verenigingsgebouw.

Het is druk bij de aankomst van Sinterklaas en zijn Pieten. Na de ontvangst op het stadhuis gaat de aandacht van veel toeschouwers uit naar een optreden van OG3NE.

De oudste inwoner van Vlaardingen Andreas du Pon viert zijn 105e verjaardag. Als verrassing treedt een aantal leden van het Groot Vlaardings Koor voor hem op.

De Stadsgehoorzaal ontvangt een donatie van € 10.000 voor de stadskas, een nieuw initiatief waarbij 'iedereen met een ambitieus, innovatief of bijzonder idee op het gebied van podiumkunsten in de Stadsgehoorzaal' kans maakt dit idee te realiseren.

De Stadsgehoorzaal viert met een gemaskerd bal dat tweehonderd jaar geleden Zaal De Harmonie als danszaal opende.

Het *Requiem* van Verdi betekent de vuurdoop voor dirigent Bas van Houte als opvolger van Aad van der Hoeven bij Gloria Toonkunst.

20 De gemeenteraad stemt na de nieuwe vertraging van de Hoekse Lijn eensgezind in met een motie met daarin een pleidooi voor beter en meer vervangend vervoer, compensatie voor reizigers én ondernemers en dat Rotterdam voor de extra kosten moet opdraaien.

21 Centraal in de presentatie van het 41e jaarboek van de Historische Vereniging staat het hoofdartikel: *Graven in Vlaardingen. Gebeurtenissen rond de Slag bij Vlaardingen in 1018*, geschreven door Kees Nieuwenhuijsen, Tim de Ridder

Intocht Sinterklaas (18 november).
(Foto Cees Groen).

en Harm Jan Luth-Mulders over de Slag bij Vlaardingen.

Nu de schuiven uit de Vlaardinger Driesluizen zijn opgeknapt en de bediening automatisch met cameratoezicht gaat, wordt de doorvaart gemakkelijker en veiliger.

In een woning aan de Wijnstraat breekt kort na elf uur 's avonds brand uit. De brandweer redt twee personen uit de woning. Omdat het een uitslaande brand is en er aaneengesloten, oudere panden staan, wordt uit voorzorg opgeschaald tot 'zeer grote brand'.

22 Als 'compensatie' van de overlast door het verontreinigde drinkwater biedt Evides alle huishoudens 'florijnen' ter waarde van € 10 aan en daarnaast schenkt het de stad vier openbare tappunten.

23 Na maanden verkeersoverlast door de werkzaamheden aan het opnieuw ingerichte knooppunt Vijfsluizen opent wethouder Van Harten samen met de Schiedamse wethouder Marcel Houtman het knooppunt officieel.

24 Kinderen van twaalf tot en met achttien jaar die niet meer in eigen land wonen, moeten hier naar school, ondanks dat ze niet of nauwelijks Nederlands spreken. Om de taal te leren gaan ze naar de Internationale Vos/Eerste opvang anderstaligen. Om betere kansen op de arbeidsmarkt te creëren, gaat de Internationale Vos samenwerken met het Albeda College waardoor leerlingen drie dagen naar Internationale VOS en twee dagen naar het Albeda gaan en daar ook stage kunnen lopen.

25 Het CDA en de SP grijpen de beslissing de afdeling Geboortezorg van het Vlietland ziekenhuis de komende twee jaar niet naar Rotterdam te verhuizen, aan om op het Veerplein beschuit met muisjes uit te delen.

27 Burgemeester Jetten geeft het officiële startsein voor de kindergemeenteraad waarin leerlingen van groep 8 van vijf basisscholen zitting krijgen. Na een flinke discussie stemt die kinderraad in met het voorstel van basisschool Het Anker voor een 'gezonde feestdag' in mei.

Het Hoekselijnpad, het snelfietspad aan de zuidzijde van het metrospoor, wordt officieel in gebruik genomen. De route die een belangrijke verbinding met Schiedam en Maassluis vormt, is onderdeel van de regionale fietsroute tussen Rotterdam en Hoek van Holland-strand.

De Historische Vereniging brengt twee boekjes uit, het ene ter gelegenheid van de afronding van de grootscheepse restauratie van het voormalig pakhuis van de rederij Alewijn Verboon aan de Koningin Wilhelminahaven Z.O.Z. Het andere beschrijft de geschiedenis van de corsettenwinkel van de gezusters De Rave.

29 De wethouders Hoekstra en Van Harten ondertekenen met bestuurders van betrokken partijen uit de sport, welzijn en zorg het convenant *Gezond oud worden in Vlaardingen*, dat als doel heeft meer 55+'ers in beweging te krijgen.

30 Vermeer glas, verf en behang die al sinds 1883 gevestigd is aan de Westhavenkade, is failliet. Volgens de eigenaar is de onderneming ten onder gegaan aan meerdere factoren, waarbij de afgelopen financiële crisis en het 'geweld' van bouwmarkt-reuzen een belangrijke rol hebben gespeeld.

Twee mannen overvallen met een vuurwapen in de avond Sammy's Snackbar aan de Händelstraat. De daders gaan er met de inhoud van de kassa vandoor.

December

3 In de boekenserie Van 't Oft naar 't Oofd is nummer 46 gewijd aan de Hoflaan en de Hoflaankerk. Het boekje is geschreven door scouting hopman en ex-wiskundeleraar Willem J. Scholl.

4 Gemeente Vlaardingen, Stichting Waterweg Wonen, Woningstichting Samenwerking Vlaardingen, Huurdersraad Waterweg Wonen en Huurdersraad Samenwerking Vlaardingen maken voor de periode 2018 tot 2022 prestatieafspraken over het beheren en bouwen van voldoende betaalbare sociale huurwoningen, de beschikbaarheid van woningen voor specifieke doelgroepen, een kwalitatief goede en duurzame woningvoorraad en over inspanningen op gebied van leefbaarheid.

Illegale 'vuurwerkknallers' moeten er op beducht zijn dat de gemeente een slim detectiesysteem inzet waarbij handhavers binnen tien seconden op hun mobiele telefoon de exacte locatie kunnen zien. Boetes kunnen oplopen tot € 4.100.

7 Vanwege de weersomstandigheden treedt de winteropvangregeling voor dak- en thuislozen in werking waarbij mensen zonder eigen thuis – tegen de gebruikelijke vergoeding – in De Elementen terecht kunnen voor een warme maaltijd en een slaapplek.

8 Op de Markt ontsteekt burgemeester Jetten tijdens de kerstmarkt de kerstboomverlichting. In haar toespraak benadrukt zij het belang er voor elkaar te zijn.

Tijdens de jaarlijkse korpsavond van de vrijwillige brandweer Vlaardingen wordt Peter Ploeg koninklijk onderscheiden. Peter heeft jarenlang als vrijwilliger aan de openbare veiligheid in Vlaardingen en de regio bijgedragen.

9 In het kader van de Nationale Dag van de Vrijwilliger wonen ruim achthonderd vrijwilligers in bioscoop Vue de filmvoorstelling bij die de gemeente de vrijwilligers aanbiedt.

Een kleine negenhonderd kleurkanaries zijn te bewonderen in de hal van de Jeu de Boulesclub aan de Watersportweg waar voor de vijftiende keer de NKC Dutch Open, een tentoonstelling met liefhebbers uit binnen- en buitenland, wordt gehouden.

11 De overvloedige sneeuwval geeft naast veel sneeuwpret ook overlast op wegen en paden. Zo worden de op- en afritten van de A4 bij Vijfsluizen en het Kethelplein tijdelijk afgesloten, omdat vrachtwagens de hellingen niet op kunnen.

Bill Savonije volgt Jan Stijger op als voorzitter van VFC.

Het aantal leerplichtige jongeren dat door de leerplichtambtenaar naar Bureau Halt wordt gestuurd is in een jaar verdubbeld van elf naar tweeëntwintig.

12 Door de landelijke staking van onderwijzers van basisscholen en scholen voor speciaal onderwijs is het aan ouders en vaak opa's en oma's om te zorgen voor opvang van hun (klein-)kinderen.

13 Na het succes van vorig jaar deelt het jongerenwerk van Minters weer vuurwerkbrillen uit in de groepen 7 en 8 van de Vlaardingse basisscholen.

14 Vlaardingse basisschoolleerlingen planten 1018 tulpenbollen, een geschenk van Rotary Vlaardingen 80. De tulpen die geplant worden in de vorm van het jaartal 1018, komen bij de afrit van de A20 in Holy. Zo steunt de Rotary de wereldwijde Rotary-actie om de wereld poliovrij te maken.

Alex Poldervaart van Museum Vlaardingen plant samen met wethouder Hoekstra bij het Volksbos een prunus ter gelegenheid van de tentoonstelling 25 jaar Volksbos van het museum.

Burgemeester deelt de eerste vuurwerkbrillen uit op IKC Prins Willem Alexander (13 december).
(Foto Ron van Rossum).

king met Mesam en de gemeente op de Dagschool Erasmus een bijeenkomst waarbij de 25 aanwezige ouders informatie krijgen hoe zij hun kinderen kunnen helpen zich staande te houden.

16 Bij de Nederlands Junior- en Jeugdkampioenschap korte baan veroveren de zeven deelnemende zwemmers en zwemsters van ZVVS tien gouden, vijf zilveren en zes bronzen medailles.

Wederom wordt de ingebruikname van de metroverbinding op de Hoekse Lijn uitgesteld. Na een eerste uitstel van najaar 2017 naar februari 2018 wordt nu aangegeven dat men tot het vierde kwartaal 2018 aangewezen blijft op vervangend busvervoer.

Rory Dickhof, die eerder café Berlijn runde, wordt manager van de Kroepoekfabriek. Renske Verbeek blijft algemeen directeur, maar krijgt zo meer tijd voor haar werk voor de Stadsgehoorzaal.

Omdat moeders wellicht als beste vroegtijdig aanvoelen dat hun kind dreigt te radicaliseren, houdt Aanzet in samenwerking

17 Ook dit jaar kleurt het centrum weer rood van de kerstmannen en -vrouwen die deelnemen aan de Santa Run.

De door de Rotary clubs georganiseerde loop brengt € 7.200 op voor de Stichting Holywood, het Jeugdsportfonds en de Nierstichting.

18 Het geld dat de Woningstichting Samenwerking bespaart door geen kerstkaarten te versturen doneert de stichting al jaren aan een Vlaardingse onderneming die zich op eigen wijze inzet voor de samenleving. Dit jaar krijgt MOM, Maaltijden Op Maandag, een cheque van € 465,-.

19 John Barzilaj ontvangt de Vlaardingse Stadsspeld voor zijn verdiensten voor de Vlaardingse gemeenschap. Zo was hij ruim tien jaar op vele fronten ac-

Schooljeugd plant 1018 tulpenbollen (14 december).
(Foto Sander Schenkel).

tief voor de Stichting Rondvaarten Vlaardingen waar hij nu als voorzitter stopt. Ook deed hij veel vrijwilligerswerk voor de Jeu de Boules Club.

Meer dan honderd gasten nemen deel aan het 23ste *Alleenstaandendiner Vlaardingen*. Het geld hiervoor komt uit de opbrengst van de verkoop van boterletters door Rotaryclub Vlaardingen en uit giften. Het diner wordt georganiseerd in samenwerking met het Delta Hotel en bakker Herweijer.

Een hennepkwekerij in een woning aan de Sonoystraat wordt ontmanteld. De hennepplanten waren al geoogst maar er worden wel 250 potten met aarde aangetroffen. Het is de elfde kwekerij dit jaar die wordt ontmanteld. Hierbij zijn in totaal meer dan 5200 planten vernietigd.

Omdat Vlaardingen in het convenant huisvesting arbeidsmigranten toezegt zeker driehonderd arbeidsmigranten te huisvesten, wil het college van B&W boven de Elementen, op de voormalige HVO-velden en in de voormalige boerderij aan de Zuidbuurtseweg vanaf begin 2019 vervangende huisvesting bieden voor arbeidsmigranten. Zij wonen nu onder andere tijdelijk in de Valkenhof.

De innovatiesubsidie waarmee de gemeente vanaf 2013 Argos Mobiel tijdelijk financieel ondersteunt, wordt per 1 februari 2018 beëindigd. Argos gaat op zoek naar andere constructies om de vervoersservice die –vooral voor ouderen– voor kleine afstanden vervoer op maat biedt binnen de gemeenten Vlaardingen en Schiedam, voort te zetten.

20 December is traditioneel de maand waarin veel scholen en instellingen inzamelingen houden voor uiteenlopende doelen. Een bloemlezing: KBS de Hoeksteen, IKC het Spectrum, CBS Het Anker en IKC Ambacht zamelen houdbare producten en verzorgingsproducten in voor de Spring Foundation, op het Groen van Prinstererlyceum wordt geld ingezameld om een reis naar Ethiopië van leerlingen te bekostigen, Roparunteam Fighters Against Cancer en leerlingen van de Jozefmavo vullen pakketten voor de voedselbank.

22 Vlaardingen verkoopt een deel van haar aandelen Irado aan Capelle aan den IJssel nu die gemeente het volledige afvalbeheer onder gaat brengen bij Irado. Capelle wordt nu naast Vlaardingen en Schiedam aandeelhouder.

27 Vanwege de vrieskoude wordt de winterregeling voor dak- en thuislozen van kracht.

Het talud tussen de Van Beethovensingel en de Marathonweg van de nog niet geopende Hoekse Lijn kampt met verzakkingen door waterproblemen waarvan de oorsprong onbekend is.

29 Vlaardingens die dagelijks met de trein reizen, lezen

tot hun opluchting dat station Schiedam Centrum de intercitystatus behoudt.

30 De gedenkplaque voor het in de Tweede Wereldoorlog omgekomen NS personeelslid Gerrit van der Meijden, die in verband met de ombouw van station Vlaardingen Centrum was verwijderd, heeft een nieuwe plek onder de gerestaureerde overkapping van het stationsgebouw.

31 Het Streekmuseum trekt dit jaar in totaal zo'n 3.500 bezoekers, zo'n 14% meer dan het jaar daarvoor. De collectie is met 887 voorwerpen uitgebreid.

Het Vlaardingencultuurhuis, de eerste nagebouwde constructie op het Educatief Archeologisch Erf, trekt gedurende 2017 7.000 bezoekers. Komend jaar worden er twee gebouwen uit de tijd van Dirk III gereconstrueerd.

Het afgelopen jaar zijn 135 nieuwkomers genaturaliseerd. Volgens cijfers van het CBS eindigt het jaar met 72.027 inwoners, 35 meer dan 2016. Zij vormen samen 34.155 huishoudens.

2.542 inwoners hebben een bijstandsuitkering, 83 minder dan eind vorig jaar. 55,3% heeft langer dan drie jaar een uitkering (in 2017 55,3%) terwijl het percentage dat korter dan één jaar een uitkering heeft afnam van 22,6% naar 15,5%.

De criminaliteitscijfers vertonen over het afgelopen jaar een daling van 18%.

Het afgelopen jaar is het aantal woningen met 225 woningen gegroeid tot 35.126. In 2016 was die toename volgens het CBS 133.

Jaarverslag

Archeologische Werkgroep Helinium

Afdeling 8 van de Archeologische
Werkgemeenschap voor Nederland

Bestuur

Tijdens de algemene ledenvergadering op 15 februari was Hilde van Wensveen niet herkiesbaar als secretaris. De vacature werd niet opgevuld.

In de drie bestuursvergaderingen stonden twee onderwerpen centraal. Ten eerste de huisvesting. We weten dat boerderij Hoogstad wordt verkocht. Vanwege berichten dat de gemeente aanstalten maakte dit te realiseren is een brief gestuurd aan B&W met het verzoek tot overleg. In een gesprek met wethouder Hoekstra werd duidelijk dat de gemeente zich zal inspannen voor een duurzame oplossing. Daarnaast is het jaar 2018 bijzonder. We bestaan 60 jaar en er is de herdenking van de Slag bij Vlaardingen.

Op 11 januari 2018 zijn bij Maes notaris te Vlaardingen de statuten getekend, zodat Helinium nu een zelfstandige vereniging is.

Het aantal leden en donateurs is in 2017 iets gegroeid. Leden ontvangen sinds 2017 van de AWN het blad *Archeologie in Nederland* en *AWN Magazine*. Het aloude blad *Westerheem* is daarin opgegaan.

Werkzaamheden

Elke woensdagavond is er werkavond. Ze worden goed bezocht: gemiddeld zijn er vijftien tot twintig personen aanwezig. Er wordt gewerkt aan diverse projecten, waaronder de zeefmonsters van Barendrecht en het uitwerken van de grond van twee Afval Apart Punten.

In 2017 waren er twee lezingen, één over de vondsten uit de spoorzone in Delft door Martin Hoffmann en één over het project Zuid-Hollandse Archeologie en Aardkunde voor het Publiek (ZHAAP) door projectleider Sjoerd Kluiving. Ook waren er twee video-avonden.

Er waren meerdere excursies. De een-daagse excursies gingen naar Dordrecht, Delft, Assen en Den Haag en de limes-plaatsen Utrecht en Arnhem. De meerdaagse excursies gingen naar Keulen, België, Cap Blanc Nez (vuursteen) en Andalusië.

Dit jaar zijn er geen opgravingen geweest waarbij Helinium geassisteerd heeft.

Publiciteit

Er zijn in 2017 drie edities van ons blad *Terra Nigra* verschenen met in totaal 97 pagina's. Naast de vaste rubrieken werd weer een grote variëteit aan onderwerpen gepubliceerd.

De website heeft geen veranderingen ondergaan. De agenda wordt bijgehouden.

Archeologiedagen 2017.
(Foto Hilde van Wensveen).

den, de rest is min of meer onderhoudsongevoelig. De Facebookpagina wordt gebruikt voor het nieuws.

Overige activiteiten

Leden van Helinium zijn werkzaam als vrijwilliger op het Archeologisch en bouwhistorisch depot. Het depot en Helinium organiseren ook gezamenlijk activiteiten zoals de Nationale Archeologiedagen (NAD) en de spreekuren (zie hierna). Nu het depot in het centrum van de stad is gelegen, trekken de activiteiten als de NAD meer bezoekers dan eerst, ook vanwege de samenwerking met de bibliotheek.

In 2017 zijn de archeologische spreekuren niet meer in Museum Vlaardingen gehouden, maar 'in de wijk' tijdens manifestaties. Het voordeel is dat er dan al publiek is. We hebben dit jaar gestaan in winkelcentrum De Loper tijdens de Zomermarkt en in de Callenburgstraat ter gelegenheid van het 135-jarig bestaan van de straat.

Op het Educatief Archeologisch Erf in de Broekpolder staat nu een boerderij uit de tijd van de Vlaardingencultuur. Elke zondagmiddag is de boerderij gratis open voor publiek. Dit verslagjaar zijn er ruim 7200 bezoekers geweest: schoolklassen en losse bezoekers op de zondagen en speciale dagen als de Nationale Archeologiedagen. Het onderhoud en het gidsen op zondagen gebeurt deels door Helinium leden. Door Helinium leden is meegewerkt aan speciale projecten zoals het bouwen van een broodoven, het bakken van aardewerk en het uithakken van een replica van een IJzertijd-kano.

Ter gelegenheid van de 1000-jarige herdenking van de Slag bij Vlaardingen worden in 2018 vele activiteiten georganiseerd. Helinium kwam op het idee om het Tapijt van Vlaardingen te borduren met het tapijt van Bayeux als voorbeeld. Vier panelen in de stijl van Bayeux over de slag waren reeds voor een eerdere herdenking ontworpen door de illustrator John Rabou. Via een Facebookpagina en de pers zijn ongeveer tachtig belangstellenden gevonden. Het project is een samenwerking met KADE40. Sinds september 2017 is men daar, na een voorbereiding van enige maanden, bezig met het borduren.

De Nationale Archeologiedagen waren dit jaar in het weekend van 14 oktober. Samen met het depot hebben we in het depot diverse activiteiten georganiseerd die ruim zeshonderd bezoekers trokken, waaronder veel kinderen. De samenwerking met de bibliotheek werpt zijn vruchten af!

21 januari stonden we met een kraam samen met de archeologen van de gemeente op de jubileumbijeenkomst van de Historische Vereniging Vlaardingen. Op 11 februari stonden we ook weer samen op een bijeenkomst op de Balder om vrijwilligers voor de erfgoedsector te werven. Op Open Monumentendag op 9 september waren we met een kraam bij boerderij Hoogstad.

Externe contacten

Er is regelmatig overleg met de archeologen van de gemeente Vlaardingen. Het reguliere overleg wordt gecombineerd met de redactievergaderingen van *Terra Nigra*.

In 2017 is door enige leden de algemene ledenvergadering van de AWN te Castricum bezocht. Daar werd Vlaardingen gekozen tot organisator van de ALV in 2018.

Tweemaal per jaar is er overleg met de omliggende afdelingen van de AWN en met het Erfgoedhuis van de provincie Zuid-Holland.

Dit jaar konden we niet aanwezig zijn bij de jaarlijkse Erfgoedsoos wegens de excursie naar Andalusië.

Tot slot

Jaarlijks openen we met de nieuwjaarsborrel en een praatje van de voorzitter. 2017 is ook weer uitgeluid met een kerstdiner waaraan iedereen zijn of haar steentje bijdroeg. Midden in het jaar is er dan de midzomer barbecue die ook dit jaar goed werd bezocht. Op het Educatief Archeologisch Erf was een neolithische maaltijd op 8 oktober.

Het was kortom weer een vruchtbaar en gezellig jaar!

Jaarverslag

Stadsarchief, Gemeente Vlaardingen

Organisatie

Decennialang was in Vlaardingen sprake van een zelfstandige Gemeentelijke Archiefdienst Vlaardingen, die – zo blijkt ook uit de jaarverslagen die al sinds 1977 in het *Historisch Jaarboek* gepubliceerd worden – vanaf 1984 Stadsarchief Vlaardingen wordt genoemd. Van 1997 tot 2012 was datzelfde Stadsarchief een organisatorische eenheid met het Vlaardings Archeologisch Kantoor (VLAK), onder de naam Sectie Stadsarchief en Archeologie en van 2012 tot 2017 ging het weer apart verder als Sectie Stadsarchief. Sinds 2004 is de stadsarchivaris van Vlaardingen tevens verantwoordelijk voor het archiefbeheer van de gemeente Maassluis.

Met ingang van mei 2017 bestaat nu het Team KCE (Kunst, Cultuur en Erfgoed), waarbij Erfgoed staat voor Stadsarchief, Archeologie en Monumentenzorg. Een verstandige combinatie, want alle drie werken nauw samen in het vertellen van het verhaal van de geschiedenis van Vlaardingen. Als teammanager werd mevrouw Péa Kraus-van der Kaaij benoemd. Structuren veranderen, het historisch archiefwerk gaat onverminderd voort.

Personeel en vrijwilligers

In het verslagjaar waren – in vol- of deeltijds dienstverband – werkzaam: D.F. van Geenen (restauratie), H.C. Geuze (archiefinspectie en -inventarisatie), mw. D. van der Hoek-de Vries (secretariaat en tijdschriftenbeheer), mw. J.K. van Leeuwen-Zuidgeest (educatie, website en Topografisch-Historische Atlas), H.J. Luth-Mulders (stadsarchivaris; tot mei tevens sectiehoofd), J.A.C. Mathijssen (sanering semi-statische archieven en archiefinventarisatie; tot zijn vervroegde pensionering in november), mw. H.C. Verloop (studiezaal en bibliotheekbeheer) en mw. E.M. van der Zwaal (studiezaal en website). De inzet van een twintigtal vrijwilligers, waarvan een groot deel zich al decennialang inzet voor het Stadsarchief, is ronduit onmisbaar: F.W. Assenberg (fotografie), H. Brobbel (Topografisch-Historische Atlas en fotografie), J.A. Ditiecher (kronieken 2016 en 2017 en Open Monumentendag), mw. G.M. Eling-Sips (indicering en kroniek 1967), G.A.J. den Hertog (indicering), J. de Jonge (Topografisch-Historische Atlas), mw. G.H.J. Maat-Grijzen (kroniek 1966), mw. M.K. van Papeveld-Hörst (indicering) en M.P. Zuydgeest (Topografisch-Historische Atlas en maritieme en visserij-gerelateerde vraagstukken). Voor de educatieve projecten waren de trouwe vrijwilligers van het ServiceTeam Vlaardingen weer inzetbaar: mw. J. Baauw-Struijs, mw. M.J. Boer-Fiegel, J.A. Ditiecher, D. Hartman, mw. M.J.M. Hendriks-Gribnou, mw. M. van der Hoek, R. Hoekstra (ook Open Monumentendag), mw. I.G.E. Radema, A.P. Romers, A.M. Thurmer en M. Verweij. Af-scheid werd genomen van Anneke Maat die sinds 2008 de

Aangekocht bij het Amsterdamse veilinghuis AAG: aquarel van de toren, het herenhuis, de kolfbaan en het inrijhek van de voormalige heerlijkheid Holy, 1738, door Cornelis Pronk.

productie van de 'oude kroniek' voor haar rekening had genomen. Marianne van Papeveld-Hörst zette een punt achter haar indiceringswerk, dat ze na haar dienstverband (1981-2012) als vrijwilligster nog jaren voortzette.

Archieven, collecties en toegangen

Het Stadsarchief heeft nu 946 archieven en collecties onder zijn hoede. Nieuw verworven zijn onder andere het archief van de Sorooptimistenclub Beneden Maas (1955-2005) en – via de voorzitter van de HVV – het archief (1930-1970) van de familie De Rave-Van der Heul en de collectie Jacob Plomp (1922-1993). Truus Eling maakte de geboortegegevens uit de *Nieuwe Vlaardingsche Courant* (na 1943) verder toegankelijk en nam het stokje van de oude kroniek-productie over van Anneke Maat. Gerard den Hertog zette het mega-project indicering Nationale Militieregisters (1817-1927) voort. Aan de hand van de Vlaardingse kranten en andere media uit 1966 en 2016 werden de gebruikelijke kronieken samengesteld en gepubliceerd in het jaarboek van de Historische Vereniging. De inventarisatie van het archief van het gemeentebestuur Vlaardingen (1963-1992) vorderde tot 60 van de 140 strekkende meter. Het project sanering semi-statische archieven werd na vier jaar afgerond: van de ruim 1.500 meter gemeentelijk archief werd 800 meter vernietigd en 700 meter door middel van dossierlijsten geordend.

Bibliotheek

Aan de bibliotheek konden door koop en schenking 59 publicaties worden toegevoegd. Een kleine selectie: *De Indische buurt in Vlaardingen* (Wout den Breems), *Haring uit Vlaring, vergleden maar niet vergeten* (Henk Brobbel), *Open Monumentendag 2016 in Vlaardingen, iconen en symbolen* (John Ditiecher), *De Oproep, een Nederlandse 'gastarbeider' in Duitsland, 1942-'45* (Marianne Foncke) en *Vijftig jaar Vaartland* (Kor Kegel). In het bibliotheekstelsel werden 247 titelbeschrijvingen ingevoerd, waarbij ook relevante tijdschriftartikelen werden ontsloten.

Topografisch-Historische Atlas

De collectie Vlaardingse foto's, plattegronden, prenten, kaarten en tekeningen, groeide met circa 380 items. Vele duizenden afbeeldingen werden voor uiteenlopende doelen geraadpleegd en 290 scans en/of prints met bijbehorende gegevens werden geleverd. De mogelijkheid voor bezoekers om nu zelf te fotograferen, waarbij het zorgvuldig regelen van het copyright veel aandacht vraagt, zorgde voor een afname van het aantal door het Stadsarchief te verzorgen reproducties. Jan de Jonge zijn we erkentelijk voor het in Adlib beschrijven van 1.620 gescande prenten. Om alle aanwinsten te kunnen determineren, selecteren en beschrijven, is de kennis van de 'veteranen' Henk Brobbel en Peter Zuydgeest van grote waarde. Naast oude foto's ontvangt het Stadsarchief ook regelmatig nieuwe opnames, want het stadsbeeld wijzigt doorlopend en ook in toekomstige eeuwen zal men graag beeldmateriaal

van onze tijden willen bekijken en gebruiken. Om dat mogelijk te maken, fotografeerden vrijwilligers Frans Assenberg en Henk Brobbel heel wat af. Heel bijzondere aanwinsten zijn een aquarel uit 1738 van kasteel Holy (zie foto) door Cornelis Pronk (1691-1759) en drie (via de HVV ontvangen) fraaie panoramafoto's die in 1938 vanaf het Handelsgebouw van het havengebied werden genomen.

Restauratie

De restaurator restaureerde onder andere 23 kwetsbare verpondingsregisters (1758-1770) uit het oud archief van het Vlaardingse stadsbestuur. Daarnaast herstelde hij deskundig de notariële protocollen uit 1811, bond diverse indices in en vulde – conform de openbaarheidstermijn – de fotokopieën voor de studiezaal van de Burgerlijke Stand-series van Vlaardingen en Maassluis aan.

Inspectie

De archiefinspecteur zag toe op de nog niet naar de archiefbewaarplaats overgebrachte fysieke en digitale archief- en informatiebestanden. Hij was nauw betrokken bij het updaten van de Archiefverordening en het Besluit Informatiebeheer en bij de invoering van de Omgevingswet en de Algemene Verordening Gegevensbescherming. In een aparte KPI-rapportage wordt over het inspectiewerk tweejaarlijks aan het college van B&W bericht.

Dienstverlening, websites, educatie, exposities

Het aantal bezoeken aan de studiezalen bedroeg 1.053. Op de genealogische databankwebsites Vlaardingen en Maassluis van het Stadsarchief en zijn populaire lokaal-historische website www.geschiedenisvanvlaardingen.nl werden daarnaast weer honderdduizenden pageviews geregistreerd. Op verzoek werden zeer vele onderzoeken gedaan op het gebied van genealogie, biografie, bouw- en bewonings- en lokale geschiedenis.

Het educatief erfgoedproject had voor het vijfde achtereenvolgende jaar 'De Geuzen in de Tweede Wereldoorlog' tot onderwerp. In samenwerking met o.a. het Streekmuseum Jan Anderson werden 25 basisschoolgroepen 7 onderwezen over 'de oorlog'. De brugklascultuurdag Culture Candy was, met 230 leerlingen die kennismaakten met de kaarten- en plattegrondencollectie, opnieuw zeer geslaagd. Aan vele cultuurhistorische activiteiten en aanverwante initiatieven werd deelgenomen of ondersteuning verleend (Open Monumentendag, straatnaamgeving, Musea en Historische Verenigingen Vlaardingen en Maassluis, rondleidingen, exposities, lezingen, etc.).

In eigen huis werd een aantrekkelijke expositie gehouden over de legendarische Vlaardingse Vakantieweken.

Archeologie, Gemeente Vlaardingen

Organisatie

Het vaste personeel bestond uit: mw. C. Van Loon (archeoloog), dhr. T. de Ridder (stadsarcheoloog), dhr. R. Terluin (archeoloog) en dhr. F.J. van der Tuijn (archeologisch medewerker). De vrijwilligers mw. C. Geluk, mw. T. de Goede, mw. B. Krebs, mw. V. Leeuwenburgh, mw. H. Nübling, mw. H. van Wensveen, dhr. J. Dam, dhr. A. Luten, dhr. B. Boesman en dhr. P. Versluis verrichtten diverse werkzaamheden voor archeologie. Daarnaast hebben verschillende leden van Helinium zich ingezet voor gemeentelijke projecten.

Beleid

Eind oktober 2017 heeft het college van burgemeester en wethouders het raadsvoorstel tot het vaststellen van de nota *Vlaardings erfgoed* vastgesteld. In december 2017 stelde de raad de nota Vlaardings erfgoed vast.

Voorlichting

In 2017 waren er bij het archeologisch depot 26 bruikleenovereenkomsten, die betrekking hadden op 268 vondsten voor interne en 368 vondsten voor externe exposities op verschillende plekken, zoals Museum Vlaardingen, het Rijksmuseum van Oudheden, het Keringhuis in Hoek van Holland, en bij enkele winkeliers en particulieren in Vlaardingen. De vondsten zijn ook gebruikt bij de brugklasdag Culture Candy, de Nationale Archeologiedagen en bij alle educatieve projecten. De Vlaardingse vondsten en archeologische onderzoeken

Bij de archeologische begeleiding van de locatie Hoogstraat 204-206 komen tal van muurwerken, vloeren en ook kelders aan het licht uit de 16e t/m 20e eeuw.

(Foto Archeologische collectie gemeente Vlaardingen).

zijn terug te vinden op de website Geschiedenis van Vlaardingen. Via de facebookpagina van Geschiedenis van Vlaardingen houden we Vlaardingers op de hoogte van lopende onderzoeken. Het depot verwelkomde in 2017 bij benadering 1.385 bezoekers en via gastlessen op school kwamen ongeveer 75 kinderen met archeologie in contact. Op zaterdag 22 april werd in aanwezigheid van de 'Krabbeplasman' de derde historische zitmuur onthuld, met onder andere vondsten van de Vlaardingen-cultuur en de gezichtsreconstructie van de 'Krabbeplasman'.

In 2017 speelde ook het project *Slag bij Vlaardingen* een grote rol. In dat jaar zijn vooral veel voorbereidende bijeenkomsten georganiseerd, met als doel het project te agenderen en mensen te enthousiasmeren. In samenwerking met de provincie Zuid-Holland en universiteit Leiden is op 12 mei het symposium *Dageraad van Holland* georganiseerd. In samenwerking met gemeente Den Haag is in opdracht van de gemeente Vlaardingen de rondreizende tentoonstelling over de eerste eeuwen van Holland tot stand gekomen. Deze is op 8 juni door wethouder Hans Versluijs geopend. Op 21 november heeft wethouder Hans Versluijs het *Historisch Jaarboek* in ontvangst genomen. Het hoofdartikel was geheel gewijd aan de Slag bij Vlaardingen.

Onderzoek

In 2017 zijn er drie archeologische begeleidingen, een proefsleufonderzoek en acht booronderzoeken verricht, waarvan vijf gecombineerd met een bureauonderzoek. Naast deze onderzoeken was er ook een particuliere vondst van een bruinkoolbriek uit de 20e eeuw. De archeologische begeleiding had betrekking op de verlegging van de drinkwaterleiding langs de A20, de sanering van het plangebied Waterleidingstraat 2 /Oosthavenkade 100 en de sloopwerk en voorbereidingswerkzaamheden op de locatie Hoogstraat 204-206, ook wel bekend als het Leskipand. De begeleiding bij dit laatste project bleef beperkt tot alleen dat deel wat weggegraven zou gaan worden. Bij het onderzoek zijn met name muren, kelders, vloeren, waterputten en beerputten uit de 16e t/m 20e eeuw aangetroffen. In een dichtgezette kelder zijn enkele potloodtekeningen aangetroffen uit 1909. Daarnaast zijn ook enkele diepere boringen gezet om meer te weten te komen over het vroegmiddeleeuwse Vlaardingen. Het proefsleufonderzoek bij de Samuel Esmeijerstraat richtte zich op het lokaliseren van een fuik uit de Vlaardingen-cultuur die begin jaren zestig aan het licht kwam. De fuik is zelf niet aangetroffen.

Jaarverslag

Historische Vereniging Vlaardingen

Dankzij een groot aantal nieuwe leden in 2017 bleef de terugloop van het aantal leden beperkt en konden we het jaar afsluiten met ruim 1200 leden.

Op de Algemene Ledenvergadering namen we afscheid van twee bijzondere bestuursleden: Wout den Breems was 33 jaar bestuurslid, waarvan 27 jaar voorzitter, en Arie Ouwendijk was 26 jaar bestuurslid en jarenlang coördinator van de ledenactiviteiten. Op voorstel van het bestuur benoemde de vergadering Wout den Breems vanwege zijn bijzonder grote verdiensten tot erelid van de vereniging en werd het erelidmaatschap dat Jan Anderson was toegekend bij de viering van het 50-jarig jubileum, officieel bekrachtigd. Als nieuwe bestuursleden werden benoemd mevrouw M. van der Hoek en de heren T.H. Hartman en M.M. Carree. In oktober nam de heer Hartman het voorzitterschap over van de heer Van Elk.

Bestuursactiviteiten

Op verschillende activiteiten in de stad was de HVV present met een boekenkraam. Bijgewoond werden diverse boekpresentaties, Erfgoedbijeenkomsten, bijeenkomsten over de Touwbaan en bijeenkomsten van het Museum Vlaardingen en de Vrienden van het Museum Vlaardingen.

Bij de opening van het Museum Vlaardingen in juni 2015 heeft de HVV het museum een cheque van € 3.000,- aangeboden voor de inrichting van de expositieruimte in het oude museumpakhuis. In april 2017 is de laatste € 1.000,- overgemaakt. Ter gelegenheid van het jubileum hebben de leden een boekje over de geschiedenis van de winkel van de gezusters De Rave ontvangen, geschreven door Wout den Breems. Daarnaast

kregen zij ook een boek over de geschiedenis en restauratie van het rederijpand van Verboon aan de Koningin Wilhelminahaven, eveneens geschreven door Wout den Breems en aangeboden door Vopak Terminal Vlaardingen, de huidige eigenaar.

In mei is de website www.omvla.nl gelanceerd. Dit is een digitaal oorlogsmonument waarop alle personen staan vermeld die in Vlaardingen zijn geboren of destijds woonachtig waren, en die in of na de Tweede Wereldoorlog als

Oud-voorzitter Wout den Breems krijgt de oorkonde behorende bij het erelidmaatschap uitgereikt door de secretaris, Eric van Rongen.

(Foto Han van Elk).

gevolg van oorlogshandelingen zijn overleden. Dit project is door Wout den Breems opgezet.

Stad en Monument / Gemeentelijk Monumenten overleg

In het overleg met de gemeente Vlaardingen over het Vlaardings erfgoed zijn weer veel objecten aan de orde gekomen. De HVV blijft zich daarnaast ook op andere wijze inzetten voor het behoud van ons erfgoed. Zo werden brieven geschreven aan de gemeente om de eigenaar van het rijksmonument Smalle Havenstraat 23 aan te spreken om de slechte staat van het pand aan te pakken, en naar de eigenaar van de Sprijpanden over de slechte staat van de gebouwen. Het feit dat sommige eigenaren van historische panden geen enkele verantwoordelijkheid nemen om hun object te onderhouden baart grote zorgen voor de toekomst van ons historisch erfgoed. De HVV heeft er bij de gemeente op aangedrongen om de eigenaren hierop aan te spreken.

Het Hollandiagebouw heeft gelukkig een goede nieuwe bestemming gekregen en het visserijpakhuis van Verboon aan de Koningin Wilhelminahaven (een rijksmonument) is fraai gerestaureerd. Ook voor de voormalige Prinses Juliana van Stolbergsschool aan de Groen van Prinstererstraat zijn er mooie plannen.

Maar het is niet allemaal koek en ei. Nog steeds maakt de HVV zich zorgen over de verplaatsing van de 115 jaar oude Kroningslantaarn en over het feit dat ook het oude Van Toor pand (Hoogvliet) gesloopt zal worden i.v.m. nieuwbouw. Donkere wolken hangen ook nog boven het oude schoolgebouw aan het Plein Emaus en een aantal wederopbouw panden in de industriewijk.

Publicaties en ledenactiviteiten

De redacties van *Tijd-Schrift* en het *Historisch Jaarboek* hebben ook in 2017 weer hard gewerkt om mooie publicaties te verzorgen. Er verschenen weer vier *Tijd-Schriften* met interessante artikelen en de 41ste uitgave van het *Historisch Jaarboek Vlaardingen*.

Op 21 januari vond een 'historisch-Vlaardingen dag' plaats ter gelegenheid van het gouden jubileum van de vereniging. Er waren diverse stands, heel veel oude foto's en films en vooral veel 'wandelingen'. Burgemeester Annemiek Jetten kondigde aan dat het voorstel van de HVV om Begraafplaats Emaus en het Hof en Oranjepark aan te wijzen als gemeentelijke monumenten, gehonoreerd wordt. Daarna onthulde de voorzitter samen met wethouder Hans Versluijs een aantal bijzondere panoramafoto's die aan de gemeente zijn aangeboden. Naast het jubileumgeschenk van het Callenburghbord aan de Westhavenplaats is dit eveneens een mooi cadeau aan de Vlaardingse gemeenschap. Wethouder Versluijs schonk namens het college een bedrag van € 2500,- voor herstel van de oude ANWB borden.

In 2017 werden vier goed bezochte lezingen gehouden. De jaarlijkse excursie, die deze keer naar Heusden en Geertruidenberg voerde, was ook weer volgeboekt.

Begraafplaats Emaus

De werkgroep Begraafplaats Emaus was in 2017 niet meer actief, maar begravingen en bijzettingen worden wel bijgehouden, om die na een jaar op de website te plaatsen.

Websites

De twee websites van de vereniging mogen zich constant verheugen in een groot aantal bezoekers. Via deze websites geven zich regelmatig belangstellenden op als lid. Hier vindt u ook informatie over de vereniging, over onze publicaties en over allerlei zaken waarbij de HVV betrokken is.

Dank

Het bestuur, de redacties van *Tijd-Schrift* en het *Historisch Jaarboek* en de werkgroep Ledenactiviteiten hebben zich weer stevig ingezet om ook in 2017 mooie publicaties en activiteiten aan de leden te blijven aanbieden. Er is weer veel werk verzet en we mogen terugkijken op een mooi jubileumjaar. Heel veel dank gaat uit naar alle vrijwilligers die zich op wat voor manier dan ook inzetten voor onze Historische Vereniging Vlaardingen!

Het complete jaarverslag over 2017 is te lezen op de website en in de bijlage van *Tijd-Schrift* 147 van maart 2018.

Jaarverslag

Streekmuseum Jan Anderson

Het Streekmuseum Jan Anderson werd in 2017 bezocht door 3.467 personen (2016: 3.096 en 2015: 2.941). Maar liefst zeven nieuwe titels verschenen in de reeks *Van 't Oft naar 't Oofd* (o.a. over Vlaardingen na 1945, De Balder en de Stadsgehoorzaal) en tevens waren er op de Kethelweg drie exposities te bezoeken. De onderwerpen waren Vlaardingen na de oorlog, het Vlaardingse bedrijfsleven en de geus Jan Kijne. De samenwerking met het Museum Vlaardingen was door financiële en andere problemen in die instelling nog niet optimaal. In Museum Krimpen a/d IJssel (koffie- en zilvertentoonstellingen), Museum Vlaardingen (schilderijen van Vlaardingse boerderijen) en Museum Capelle a/d IJssel (speelgoed en Tweede Wereldoorlog) werden voorwerpen uit de collectie getoond. Aan vele andere organisaties werden weer veel objecten uit de collectie in bruikleen gegeven.

Door een genereuze subsidie van het Fonds Schiedam Vlaardingen e.o. kon het streekmuseum Julia Hartendorp tijdelijk aanstellen om zeven vrijwilligers op te leiden tot registrator. Zij is in november voortvarend aan de slag gegaan. Deskundigen Marjan Groen en Kees Plaisier zijn de begeleiders van dit voor het Museum belangrijke traject.

Naast de gebruikelijke bijdrage aan de cursus Ken uw Stad waren basis- en voortgezet onderwijsleerlingen weer volop aanwezig in het streekmuseum in 2017: alle klassen van groep 7 en in het kader van Culture Candy 300 brugklasleerlingen. Daarnaast verzorgde Jan Anderson weer vele lezingen, onder andere voor Rotary, Probus, Past Rotarians Maassluis, de groep Oud Ambacht en Lions Vlaardingen.

Aan de beide gebouwen van het streekmuseum werd onderhoud gepleegd. Het depot aan de Willem Beukelszoonstraat werd voorzien van centrale verwarming en een nieuwe regenwaterafvoer. Het streekmuseum aan de Kethelweg werd geschilderd en in de Oorlogszaal werden vitrines beveiligd en camera's geplaatst.

Aanwinsten: voorwerpen

In totaal werden aan de diverse collecties 893 voorwerpen toegevoegd, waaronder - met dank aan het Schiedamse De Grootfonds - een diorama van de Vlaardingse kerk in 1736, vervaardigd door Klaas Bloem. Ook het haringbord van het Delta Hotel (ont-

Aanbieding boekje *Stadsgehoorzaal* uitgave nummer 43 uit de serie *'van 't Oft naar 't Oofd'* aan wethouder Arnout Hoekstra door Aad den Hoedt (auteur) en Jan Anderson. (Foto Hans Bakker).

worpen door Hans Bakker), 28 katoenen armbanden uit de bezettingstijd en een cassette met twaalf zilveren gebakvorkjes van Juwelier Van Heijst.

Aanwinsten: tekeningen, prenten, documenten, foto's en postzegels

In de collectie werden 789 stuks opgenomen, waaronder een verjaardagskalender van Trouw uit 1944, 22 albums met Vlaardingse geboortekaartjes van verloskundige mw. Trouerbach, drie Vlaardingse kranten uit 1881 en 1888 en de openingskaart van de Stadsgehoorzaal uit 1952. Ook werden de collecties foto's en postzegels weer uitgebreid.

Bibliotheek

Deze werd aangevuld met 495 publicaties, waaronder de verslagen van de Nederlandse zeevisserij (1901) en van de Visserijinspectie (1912). Ook ontving het streekmuseum van de Koninklijke Bibliotheek 108 kinderboeken.

Het bestuur van de Stichting Collecties Jan Anderson bestond op 31 december 2017 uit Perry Moree (voorzitter), George Anderson (penningmeester), Rob Reijndorp (secretaris), Ed Dekker (lid) en Hans Bakker (conservator). Veel dank gaat zoals altijd uit naar de vele enthousiaste vrijwilligers die samen met de directeur het subsidieloze streekmuseum open houden.

Honderden brugklassers bezochten het Streekmuseum tijdens Culture Candy. John Boere en Nico van de Vaart vertelden de geschiedenis van Vlaarding en de Tweede Wereldoorlog.

(Foto Hans Bakker).

Jaarverslag

Museum Vlaardingen

Organisatie

Het jaar 2017 was het tweede volledige jaar na de heropening midden 2015. De Raad van Toezicht (RvT) vond een van haar leden – Jeanne Hogenboom – bereid om in 2017 de directeurs-taken van de door ziekte uitgevallen directeur op zich te nemen, eerst als waarnemend en later op parttime basis als interim-directeur. Ze trad daarom uit de Raad. Uit haar analyse en die van de RvT bleek dat er nog verbouwingskosten doorwerkten in de exploitatie, waarvoor onvoldoende financiële dekking was. Ook de gemeentelijke bezuinigingen van voorgaande jaren hebben de structurele financiering aanzienlijk verminderd. Als uitkomst van een tweetal rapporten op basis van adviezen van deskundigen heeft de Raad een structurele verhoging van de subsidiëring gevraagd alsmede een toekomstscenario aangegeven. De gemeente heeft geld vrij gemaakt om een bedrijfsplan te ontwikkelen, dat per 1 juni 2018 gereed moet zijn.

De RvT bestond in 2017 uit: mw. A.N. Aitken-Zonne (secretaris); mw. Y.H. Batenburg (voorzitter); dhr. C. Zachariasse (penningmeester); dhr. H. van Beek (lid); mw. J.F. van der Goot-Nauta (lid en plv. voorzitter). Door het uittreden van de heren L.T. Bakker (01-02-2017) en G. Poot (01-12-2017) en mw. J. Hogenboom (31-12-2017) is een vacature ontstaan in de RvT.

Het arbeidscontract met directeur M.A. van Hattem werd met wederzijds goedvinden per 1 oktober formeel beëindigd. De Stichting had in 2017 – inclusief de directeur – 4,7 FTE in vaste dienst, vijftig vrijwilligers met een vaste functie en overeenkomst, en nog tientallen andere personen die handen spandiensten voor het museum respectievelijk voor de

Balder verrichtten; totaal ongeveer tachtig betrokken vrijwilligers. De vrijwilligers, het personeel en de leden van de Raad van Toezicht hielden een zomers Museumcafé in de Broekpolder op 19 juli en brachten op 6 november een werkbezoek aan de stad Zierikzee en het Stadsmuseum aldaar.

Publiek

Het museum werd in 2017 bezocht door 11977 bezoekers, die van de Balder niet meegerekend. Via haar website, e-mail en sociale media als facebook

Burgemeester Jetten bezoekt Museum Vlaardingen en krijgt van interim-directeur Jeanne Hogenboom een museale attentie; Gera van der Weijden kijkt toe.

(Foto Sjaak van 't Wout).

en twitter kon het publiek reageren. Via www.maritiemdigitaal.nl raadpleegde het onze museale en documentatiecollectie. Het VVV-agentschap verstrekke toeristische informatie, VVV-waardebonnen en beheerde de museumshop. De educatievrijwilligers verzorgden in de verschillende vakantieperiodes de educatieve activiteiten voor jeugdige bezoekers.

Via het *Magazine de Spil*, de digitale museumnieuwsbrief, de lokale krant *Groot Vlaardingen*, de digitale krant *VL24* en het visserijperiodiek *Fishfriend* werd het publiek geïnformeerd over activiteiten van en objecten in het museum.

Tentoonstellingen en activiteiten

Naast de semi-permanente expositiethema's vonden de volgende wisseltentoonstellingen plaats: 11/03: Geuzenmaand; 07/04: Vluchtelingen; 29/04: Vrienden Kijk Nou!? 09/06: Dirk Brouwer & Co.; 17/06: Schatgraven (voor kinderen); 31/08: Vlaardingse boerderijen door Streekmuseum Jan Anderson; 23/09 25 jaar Volksbos.

In de theaterhal vonden vele lezingen plaats: de reeks Archeologie door Jurrien Moree (vervolg van 2016); de Agnetalezingen op 8 maart over een ontuchtzaak uit 1719 (Alex Poldervaart) en over de Vlaardingse geëmancipeerde ondernemster en "single" Adriana Kikkert (1880-1920) (Jan van de Voort); beide verhalen werden in de historische context gezet door Cora Laan; 19 september symposium *Hollandse Krijgsgevangen* in samenwerking met de Stichting Historisch Tijdschrift Holland. De Vrienden van Museum Vlaardingen organiseren een viertal lezingen en enige filmavonden in De Joon. Ook voerden zij samen met de *Balder* het jaarlijkse ritueel van de aankomst van de Nieuwe Haring uit op 14 juni als mede de jaarlijkse visserijreunie op 1 juni en namen deel aan het Loggerfestival.

Archeologen hielden driemaal een archeologisch spreekuur in het museum. VVV-personeel en vrijwilligers bemanden kramen bij evenementen als het Loggerfestival, Zomerterras, Zomerfeest De Loper en de Kerstmarkt.

Jacqueline Blijleven startte in oktober een reeks workshops middeleeuwse kleding maken. John Boere inspireerde een groep van vooral dames om wekelijks op vrijdagochtend visserstruien en ander goed te breien.

De fraaie Koepelkamer trok behalve enige bruidsparen ook luisteraars voor een viertal concerten op zondagmiddagen in samenwerking met de Stichting Historische Kamermusiek. De zakensponsors van het museum werden tweemaal vergast op een ontvangst in het museum. Op 18 maart hield Buurtzorg haar jubileumfeest in het museum. In het kader van het jaarlijkse Culture Candy bezochten op 10 april zo'n 900 brugklassers het museum.

Bijzondere evenementen: op 9 maart het bezoek van burgemeester Jetten aan het museum, waarbij zij de aanwinstenvitrine in gebruik stelde; op 17 maart de tweejaarlijkse uitreiking van de Hoogendijkprijs (2016) aan documentairemaker en auteur Fons Grasveld voor zijn boek *Het lot van de MD 3 Anna*; op 2 september het krachtig laten horen en zien van 'We love Museum Vlaardingen' door staf, personeel, vrijwilligers en vrienden naar aanleiding van als onterecht gevoelde negatieve publiciteit.

Collectie

Met name de museale collectie is in de depots in het museum herschikt en compacter geborgen. De standplaatsregistratie is voor een belangrijk deel aangepast. Er is een continue activiteit om het museummateriaal te scannen cq. te fotograferen en te koppelen aan de items in het collectieregistratiesysteem. Eerdere scans van foto's kunnen niet gekoppeld worden aan die foto's, omdat die nog niet in het collectieregistratiesysteem zijn opgenomen door ontbreken van deskundige foto-beschrijvers.

Het museum registreerde 235 museale records, waaronder een grote schenking afkomstig van de voormalige Wijn Import Maatschappij A. Hoogendijk: o.a. drankminiaturen, clichés en afdrukken daarvan, het dagboek van een reisje naar Antwerpen in 1840 en het dagboek van Jacobus Hoogendijk naar Valparaiso en Californië (1850-1854). De Volksbos-expositie was aanleiding om het museum materiaal te schenken vanwege die protestactie uit 1992. Ook ontving het museum medailles gewonnen door de Vlaardingse Zwemclub en voor-gangers.

Iedere Vlaardinger heeft wel eens een blik geworpen op het Hollandiagebouw aan de Oosthavenkade. Maar weet iedereen ook wat er zich in een lange reeks van jaren afspeelde binnen de muren van dit beeldbepalende pand? In het 42ste *Historisch Jaarboek Vlaardingen* wordt dat uit de doeken gedaan. Frans Assenberg verhaalt in *De geest van vrijheid begint door te dringen* over het sociale beleid van de Hollandsche Fabriek van Melkproducten en Voedingsmiddelen N.V. Hollandia. Als dit bedrijf uit Vlaardingen vertrekt, koopt de gemeente het pand. Vele culturele instellingen, waaronder de Vrije Academie, vinden er onderdak. Henk Horsten, voormalig directeur van

de Vrije Academie, schrijft in het artikel *Geboren uit een latent gevoel van onbehagen* over het ontstaan en de geschiedenis van de academie.

Historische
Vereniging
Vlaardingen

